

Dubravko Maričić

OŠTRI ČOŠAK

vrijeme, ljudi, događaji
i nikad ispričane priče...

Dubravko Maričić

**OŠTRI ČOŠAK - vrijeme, ljudi, događaji
i nikad ispričane priče**

OŠTRI ČOŠAK - vrijeme, ljudi, događaji i nikad ispričane priče

Nakladnik

Slog tiskara d.o.o.

Za nakladnika

Matko Maltar

Autor knjige

Dubravko Maričić

Glavni urednik

Vladimir Vazdar

Grafičko oblikovanje i prijelom

Anđela Brusač

Tisak

Slog tiskara d.o.o.

Naklada

100 komada

ISBN: 978-953-8523-12-0

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne
knjižnice Osijek pod brojem 151024006.

Belišće, 2024.

Dubravko Maričić

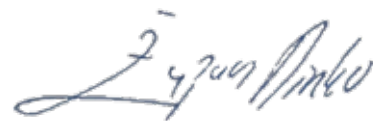
**OŠTRI ČOŠAK - vrijeme, ljudi, događaji
i nikad ispričane priče**

Belišće, listopad 2024.

Recenzija rukopisa Oštri čošak

Knjiga Oštri čošak Dubravka Maričića spada u red popularnih historiografskih djela. Iako knjiga nema znanstvenih pretenzija njen društveni učinak kao popularizatorskog povijesnog djela je višestruk. Prije svega riječ je o djelu koje popularizira mikropovijesna istraživanja kroz zanimljiv spoj obiteljske i lokalne povijesti. Društveni učinak ovakvih knjiga je puno veći i ima puno veće značenje za lokalnu publiku nego specifična znanstvena djela koja zbog specijaliziranog diskursa često puta ne pronađu svoj put do zainteresirane publike. Priča koju nam priča Dubravko Maričić je priča o njegovoj široj obitelji, njegovim susjedima i sumještanima koji su živjeli i još uvijek žive na neponovljivom i autentičnom prostoru zvanom Oštri čošak. Prostor je to koji se mijenjao kroz povijest 20. stoljeća od Novog Valpova do Novog Belišća, a upravo su njegovi stanovnici ti koji su mu davali tu neponovljivost i autentičnost. Knjiga obuhvaća gotovo sve aspekte svakodnevnog života Oštrog čoška jer je pisana iz osobne perspektive i na osnovi do sada nepoznatih privatnih zbirki dokumenta. Upravo je oživljavanje tih gotovo zaboravljenih osobnih priča i događaja najveća vrijednost ove knjige. Iako nam knjiga Dubravka Maričića prikazuje povijest Oštrog čoška iz jedne osobne vizure ona nam pruža i uvid u širi kontekst povijesnih događanja, jer što je opća povijest bez osobnih priča, tih autentičnih priča nepravedno potisnutih „običnih“ ljudi. Takva ispražnjena opća povijest je samo prazna priča bez imalo svakodnevnog životnog sadržaja. Nasuprot takvoj praznoj povijesti knjiga Dubravka Maričića nam nudi zanimljive podatke o povijesti svakodnevnog života Belišćana tijekom 20. stoljeća (prehrana, stanovanje, svakodnevne navike, slobodno vrijeme, igra, sport, vjerske prakse, zdravstvene prilike, gospodarske prilike, radno vrijeme i navike), djelovanju pojedinih udruga i društava (Hrvatska žena, Društvo naša žena i Auto-moto društvo), te o prostoru ovog dijela Belišća i njegovoj transformaciji kao i o teškim i manje teškim političkim prilikama. O teškim političkim prilikama koje su uvjetovale živote tadašnjih stanovnika na vrlo upečatljiv način nam govori životna priča Stjepana Binskog kojoj je ova knjiga omogućila da dođe do šire publike.

Ovakve knjige omogućuju nam dobivanje slike povijesti pisane iz perspektive odozdo, dakle na osnovu sjećanja i iskustva, a ta povijest odozdo neke događaje i ljude prikazuju u sasvim drugom svijetlu od službenih izvještaja i suhoparnih statistika. Riječ je o knjizi koja nas u uvodi u neponovljivi svijet jedne multikulturalne zajednice koja je ostavila duboki trag na svim razinama lokalne povijesti Belišća. Zbog transparentnog i zanimljivog pristupa, knjiga će biti pristupačna široj čitalačkoj publici što i treba biti jedan od glavnih ciljeva ovakvih popularnih povijesnih djela. Osim popularizatorskog učinka ova knjiga će imati i konkretan učinak na lokalnu povijest Belišća jer popunjava određene praznine koje postoje u dosadašnjim istraživanjima povijesti grada Belišća.

dr. sc. Dinko Župan

UVOD

Oštri čošak je područje Belišća, na karti iz 1895. godine označeno nazivom Pjeski, koje je do nastanka općine Belišće 1927. godine nosilo naziv Novo Valpovo, a nakon osnivanja općine Belišće mijenja ime u Novo Belišće.

Dio Belišća o kojem se malo zna, OŠTRI ČOŠAK obuhvaćen je ovom knjigom koja je pred vama, i siguran sam da će upotpuniti već napisanu povijest.

Belišće, industrijsko naselje, mjesto, općina, a kasnije i grad nastalo na rudini Belistje 1884. godine.

U okviru ostvarenja poslovnog pothvata iskorištavanja slavonskih šuma obitelji Gutmann iz Velike Kanjiže Gutmann je zakupio od grofa Normann Prandau iz Valpova velike površine šuma. Povijest Belišća napisana je u knjizi „Staro Belišće“ kulturno - povijesni vodič (izdana 2012. godine), autora Milana Salajića. Kroz poglavlja koja govore o ljudima i događajima od 1884-1945. godine, šetnja starim Belišćem (Josip Heklberger) uz opis pojedinih zgrada u samom centru Belišća, Milan Salajić opisuje i iznosi povijesne činjenice i podatke o nastanku i razvoju mjesta. U knjizi je detaljno opisan rodoslov potomaka Henrika Salamona Gutmanna.

Druga knjiga koja govori i opisuje život u Belišću je knjiga „Belišćanske svaštice“ Od tvorničke kolonije do grada (izdana 2013. godine), autorice Zdenke Frajtag. U knjizi se govori o počecima Belišća, razvoju industrije, razvoju naselja od „Fabričke kolonije“ do grada, prošlosti Slavonsko podravske željeznice, govori se o kulturnom i športskom životu, spomeničkoj baštini, i na kraju nažalost, vrlo kratko o Domovinskom ratu.

Sve spomenuto odnosi se na dio Belišća koji je izgrađen na zemljištu obitelji Gutmann. Taj dio se može omeđiti putom od Golubinjaka i Mitrovice do Drave (Most 107. brigade HV), površina tvrtke uz Dravu sve do Gradskog groblja (ulica Starovalpovački put), centar Belišća, pa do južnog djela športskog kompleksa (bazen, boćarsko igralište, pomoćni teren NK Belišća, teniski tereni, košarkaško i rukometno igralište) koji završava spojem ulica A. G. Matoša i Petra Zrinskog.

Oštri čošak je živio i živi svoj život o kojem se malo zna, iako se ima puno toga kazati, zapisati i fotografijama upotpuniti na znanje svima, a pogotovo u čast onih kojih više nema, a svojim su radom i trudom doprinosili razvoju i ugledu Belišća.

Možemo slobodno kazati da je Oštri čošak današnjim rječnikom, prva zona malog gospodarstva. O toj tvrdnji u knjizi je izneseno više dokaza.

U pisanju ove knjige koristio sam poznate izvore podataka o Belišću, ali i privatne zbirke starih dokumenata koje sam dobio na uvid od građana, susjeda, prijatelja, živućih stanovnika Oštrog čoška, stanovnika poznatih Dardanela i privatnih kuća. Puno materijala imam u svojoj obiteljskoj zbirci dokumenata i fotografija. Moju obitelj su činili otata i omama Đuro i Adela Putterer, majka Blanka, otac Slavko, brat Bruno i ja, Dubravko Maričić.

Đuro Putterer

Adela Putterer

Blanka Maričić

Slavko Maričić

Dubravko (lijevo) i Bruno Maričić

Cijeli sadržaj koji ću opisivati vezan uz moju obitelj su stvarne proživljene priče i tragedije koju su u svom životu prolazili i na sreću preživjeli jer da nije bilo tako, ovu knjigu nikada nitko ne bi čitao. Otata je puno dokumenata spremio i zakopao u vrtu, a oni su mu pomogli da 1952. godine otkupi svoju kuću, a meni da napišem ovu knjigu, posebno dio knjige koja predstavlja najteže i najcrnije razdoblje stanovnika Oštrog čoška.

Poslije preživjelog boravka u Radnom logoru Valpovo i vraćenih građanskih prava, svi su se vratili normalnom životu, radeći za bolji život i dokazali su se kao vrijedni i poštovani djelatnici na svojim radnim mjestima, ali i u društvenom životu Belišća što će se vidjeti u nastavku priče. Preživljeno nikada nisu zaboravili.

Još jedan važan izvor su moja sjećanja i sjećanja drugih mještana, sadašnjih ili bivših stanovnika Oštrog čoška.

Ovom knjigom želim dopuniti saznanja o dijelu Belišća koji nije bio u vlasništvu obitelji Gutmann, ali su mještani Oštrog čoška radili i surađivali s Tvrtkom Gutmann d.d. na dobrobit cijelog Belišća.

Uživajte u čitanju i podsjetite se na dane provedene na Oštrom čošku, na osobe koje ste poznavali, a više nisu s nama. Nadam se da ćete čitajući ovu knjigu, doznati mnoge činjenice iz života grada Belišća koje nikada niste imali priliku čuti i pročitati.

PROSTORNO ODREĐENJE OŠTROG ČOŠKA

Jedan „kultni“ dio Belišća je u svim do sada objavljenim pričama zaboravljen i ne opisuje ga niti jedna knjiga niti bilo koji pisani dokument. Oštri čošak je u širem smislu dio Belišća na karti označen kao Pjeski i započinje kod Doma kulture (današnji Kulturni centar Sigmund Romberg) širi se ulicom Antuna Gustava Matoša do križanja s ulicom Petra Zrinjskog i sve do granice s Valpovom na kraju ulice Kralja Tomislava kod trgovine Elektroshop. Po novom imenovanju ulica i označavanju kućnih brojeva, početak ulice Kralja Tomislava je od granice s Valpovom, pa sve do Bistrinaca. Rijeka Karašica odvaja Oštri čošak od Valpova tako da lijeva obala rijeke Karašice pripada Belišću, a desna obala zvana Čilimanka katastarskoj općini Valpovo.

U užem smislu, to je dio koji se odnosi na oštar zavoј na drumu za Valpovo poznat po gostionici koja se nalazila u kući obitelji Piri, kasnije Šerer (kod tete Ide). Pažljivo gledajuću kartu Belišća iz 1893. godine vidi se da je ta kuća već tada izgrađena i ucrтана u kartu.

Slika 1. Karta Belišća iz 1893.godine

*Slika 2. Skupina štrajkaša na proslavi 1.maja 1909. godine
(izvor – muzej Belišće)*

U istoj kući jedno vrijeme bila je pekara u kojoj radio pekar Mladen Georgioski, tapetar Mijo Bečvardi i remenar Palčok.

Na tom mjestu prije 1990. godine spajale su se tri ulice. Prva je Novo Belišće (od Oštrog čoška do granice s Valpovom) danas Kralja Tomislava, druga ulica je Matije Gupca (od Oštrog čoška do Zagajaca), danas od kružnog toka kod Centra Sigmund Romberg, pa do Zagajaca i treća ulica je Fiskulturna (od Oštrog čoška do ulice A. G. Matoša - danas Tina Ujevića).

Slika 3. Pogled na Oštrog čošak – lijevo je kuća obitelji Binsky, pravo gostionica Oštrog čošak, desno trgovina „Kod Bagrema“ i Križanova kuća spojena s trgovinom. Lijevo Dubravko Maričić, desno Zlatko Majetić (snimio Bruno Maričić 1964. godine, vlasnik fotografije Dubravko Maričić – obiteljski arhiv)

Slika 4. Obiteljska kuća Piri u kojoj je bila gostionica „Oštri ćošak“ kasnije vlasništvo Ide Šerer (snimio Dubravko Maričić 2015. godine)

Slika 5. Gostionica „Oštri ćošak“ (snimio Dubravko Maričić 2015.godine)

Za šire područje Oštrog čoška važno je spomenuti da se na njegovom prostoru nalazi najstarija kuća u Belišću. To je kuća iz 1883. godine, a pripadala je Agnezi Benaković Horvatović, zvana frajla Maca. Gospođa Agneza Benaković (1870-1964. godine) bila je poštarica u Valpovu. Njezina kuća se zvala Benakovićev salaš ili Poštanski salaš. Gospođa Benaković je imala mlađu sestru Katarinu Benaković, koja se udala za prvog ravnatelja Tvornice tanina u Belišću Frederika Hepburna. Sestre Benaković su došle iz Županje. Katarina se nedugo nakon udaje s mužem vraća u Županju, a Agneza umire u Valpovu 1964. godine.

Slika 6. Desno u pletenoj stolici gospođa Agneza Benaković Horvatović, gornji red Milan Rajković, sjedi njegova supruga Mara do Milana je Grga Lopušić, krojač iz Valpova, sjedi njegova supruga do nje je sin Marko Pavić i supruga Kata, djevojčice, lijevo Mirjana Pavić (Radanović), u sredini je Vlasta Rajković, desno Verica Lopušić (udana Jelić).

Podatke za ovu, najstariju kuću i darovanu fotografiju dobio sam od gospodina Milana Salajića. Fotografiju su darovali Mirjana (rođena Pavić) i Željko Radanović, dohranitelji Agneze Benaković Horvatović.

Proučavajući najstarije povijesne karate koje su dostupne, istu kuću, pronašao sam na kartama Belišća iz 1890. godine, na karti iz 1893. godine, 1895. godine kao i na karti Belišća iz 1961. godine. Ovaj podatak je izuzetno važan za povijest Oštrog čoška kao najstarijeg dijela Belišća, jer je prije spomenuto da je Belišće osnovano 1884. godine. U ono vrijeme taj se dio nazivao Novo Valpovo, sve do osnivanja općine Belišće, a kasnije se naziva Novo Belišće.

Narastanjem potreba za izgradnju obiteljskih kuća provodi se eksproprijacija zemljišta 1969. i 1978. godine i nastaju tri nova naselja uz Karašicu. To su naselja Ivana Gorana Kovačića (nastalo od B. Maslarića i I.G.Kovačića) i naselje Bana Josipa Jelačića. Zanimljivo je da svi gradonačelnici, pok. Željko Klanjšček, Zvonko Borić i Dinko Burić živjeli ili još uvijek žive na Oštrom čošku.

STANJE LOKALNE SAMOUPRAVE

Od svog osnivanja tvrtka Gutmann d.d. proživljavala je teške trenutke uzrokovane svjetskom ekonomskom krizom koja je imala utjecaj i na tvrtku, Prvim i Drugim svjetskim ratovima koji su ostavljali svoj trag u nepovoljnom poslovanju. Isto tako politička situacija u zemlji, promjene vlasti i različiti interesi stranaka doveli su do uspona i padova tvrtke što se moralo odraziti i na život i standard stanovnika Belišća.

Sukobi političkih stranaka na državnoj razini prelijevali su se na lokalnu samoupravu, pa je i tu bilo sukoba. Uz političku situaciju u zemlji, promjene vlasti i različite interese stranaka, tvrtka je doživjela uspone i padove, što se odrazilo na život i standard stanovnika Belišća. Sukobi političkih stranaka na državnoj razini prelili su se i na lokalnu samoupravu, uzrokujući dodatne napetosti.

Cilj svih političkih stranaka bio je relativno malim, (ako je moguće), prirezima osigurati vlast. No, to nije uvijek bilo moguće, pa je općina stalno raspisivala nove poreze kako bi popunila svoj proračun. U međuratnom razdoblju prirezi su bili jedino sredstvo punjenja općinskog proračuna, što se vidi u tvrdnji Hrvoja Volnera u članku Nastanak i političko-upravni odnosi u općini Belišće koji kaže: „općine krpaju proračune visokim prirezima na dio poreznih subjekata na svom području“.

„Svoje potrebe općina Valpovo namirivala je pretežito iz nameta koje je propisala u obliku određenog postotka na izravni državni porez“. Iz spomenutog članka vidljivo je da se je „24.ožujka 1921. godine sastavljao proračun u općini Valpovo, da bi se pokrio manjak za prethodnu godinu, bio je ustanovljen deficit općinske blagajne od približno 100.000 kruna. Popunjavanje proračunskih rupa poglavarstvo je izvelo tako da je na iznos od 57.738,57 kruna (koliko je poduzeće S.H.Gutmann plaćalo u vrijeme Dvojne monarhije kao trgovačka tvrtka) udarilo u ime općinskih nameta prirez u iznosu od 282 %. Zapisnik, ustanovljen zbog žalbe koju tvrtka podnosi, sastavljen 30.4.1923. utvrđuje da je poduzeće Gutmann na ime općinskih nameta od kraja 1918. do 1921. godine uplatilo 532.324,91 krunu.

Osim redovitog općinskog nameta poduzeću je 1920.godine općina Valpovo naknadno propisala sljedeće poreze: 301.721,25 kruna dobivenih prirezom od 125 % na iznos od 241.377 kruna koje je poduzeće platilo državi u obliku neposrednih poreza u 1918. godini, za 1919. prirezom od 93 % na porez u iznosu 321.835 kruna ili 299.306,55 kruna. Za godinu 1920. na porez u iznosu od 388.613,77 kruna, općina je zaračunala prirez od 282 % što iznosi 1.095.891,04 kruna. Za 1920. godinu poduzeće je trebalo namiriti ukupno 1.696.918,84 kruna. Zbrojeno s gore navedenim redovitim porezima, ukupni porez od kraja 1918. do 1920. iznosio je 2.229.243,75 kruna. Osim općinskih prireza, poduzeće je plaćalo niz državnih poreza koji su se određivali na temelju bilance poduzeća u poslovnoj godini 1919/20. godini, i to 14 % tecivarine (porez na dohodak), na to 14,5 % poreza iz kojeg je bio određen prirez od 30 %, ratni prirez od 60 % te komorski prirez od 15 % na tecivarinu, potom 5,5 % invalidskog poreza i na kraju progresivan porez na ratne dobitke od 40 do 75 %. Poduzeće se bez uspjeha pokušavalo nagoditi s općinom Valpovo, da se općinski namet na tecivarinu u okviru kućanstva i potreba općine ograniče na iznos od 50 % državnog poreza.

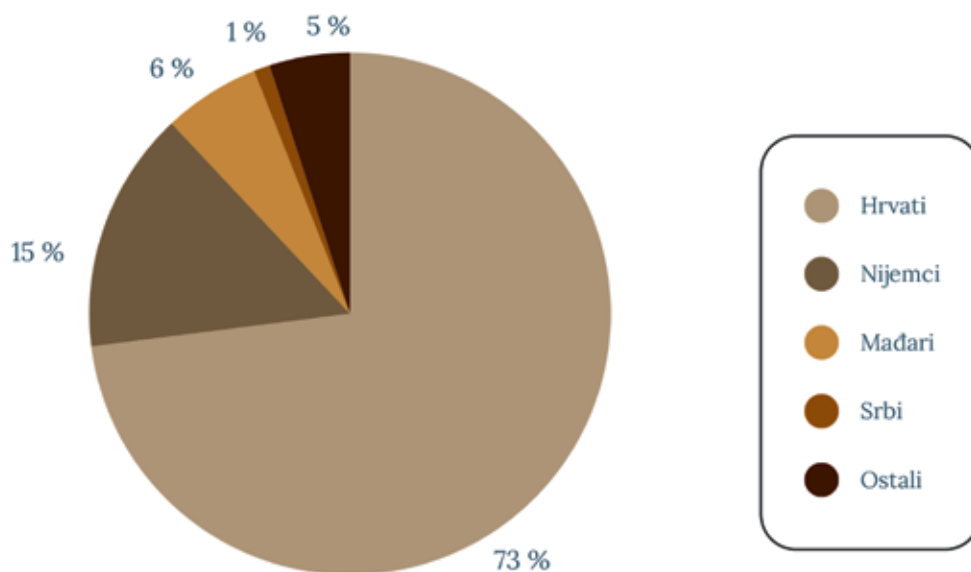
Rukovodstvo poduzeća poduzima široku akciju tužbi i žalbi na proizvoljno donošenje općinskih proračuna. Tajnik i prokurator poduzeća Konstantin

Dožudić obrazlaže kako je nepravедno da se od tvrtke očekuje da „svu svoju dobit daje u svrhe pokrića državnih i općinskih potreba.“ Gutmann kao dobar i promućuran trgovac bio je i razborit političar. Veliki novac odvaja i uplaćuje u općinski proračun, a od toga nema ništa jer mora svu infrastrukturu, javnu rasvjetu, održavanje putova, groblja, javnog kupatila plaćati iz drugih sredstava. U takvoj situaciji normalno i za očekivati je iskazivanje želje za osnivanjem općine Belišće jer su stvoreni svi preduvjeti za njezino osnivanje.“

NACIONALNA STRUKTURA BELIŠĆA

Belišće je oduvijek bilo multinacionalna zajednica, jer su dolazili ljudi sa svih strana i svih nacionalnosti u potrazi za zaposlenjem.

Nacionalni sastav stanovništva Valpova 1900. godine izgledao je ovako: Hrvati – 73 %, Nijemci 15 %, Mađari 6 %, Srbi 1 % i ostali 5 %.

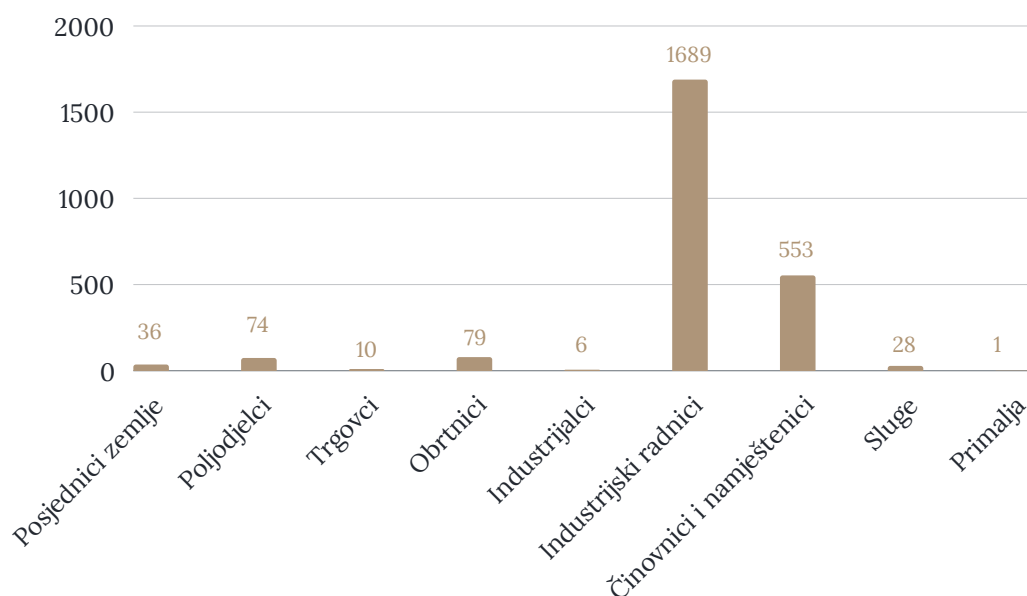

Slika 7. Nacionalni sastav stanovništva Valpova 1900. godine

(Izvor: Narodnosni i vjerski sastav stanovništva Hrvatske 1880-1991. po naseljima, ur. Jakov Gelo i dr., (Zagreb 1995.), 3051.)

Valpovčani su u svojim optužbama i žalbama u opravdanost osnivanja općine tvrdili da su „ovdašnji žitelji uglavnom radnici i činovnici od kojih su veći dio stranci, te da je od 2.260 stanovnika trajno ili povremeno naseljenih u Belišću, svega 6 zavičajnika“. Na te optužbe odgovaralo se službenim putem u pismu velikom županu da se iz biračkog spiska koji se vodio u općini Valpovo trg vidi „da u Belišću stanuje 650 građana s punim biračkim pravom“. Iz navedenog biračkog spiska razvidno je da je „većina žitelja domaći element, a od stranih državljana u Belišću živjelo je 107 Mađara, 17 Čehoslovaka, 2 Talijana, 7 Austrijanaca, 5 Poljaka, 2 Rumunja i 1 Švicarac. Skoro svi ti stranci u Belišće su došli kao stručni radnici, u doba kada su osnivane pojedine tvornice, budući da u okolici nije bilo potrebnih stručnjaka“.

Za bolje shvaćanje strukture stanovništva potrebno je pogledati sastav aktivnog stanovništva iz kojeg je vidljivo da su industrijski radnici najbrojniji, pa prema tome i najviše uplaćuju poreza u općinski proračun.

Slika 8. Aktivno stanovništvo Belišća 1928. godine

(Izvor: DAOS, 241.kut.9, omot 69. Spisi načelnika, Popis stanovništva na području općine Belišće 1928. godine.)

NASTANAK (OSNIVANJE) OPĆINE BELIŠĆE

Za potpuno razumijevanje problematike Oštrog čoška, odnosa između Belišća i Valpova (uvijek otvoreni antagonizam) potrebno je ukratko opisati razloge i način nastajanja općine Belišće. U prošlom poglavlju opisao sam opće stanje u lokalnoj zajednici i sve što je opterećivalo odnose u njoj, a sada ću prikazati tijek formiranja od početka do završetka temeljenog na dokumentima koji su u privitku.

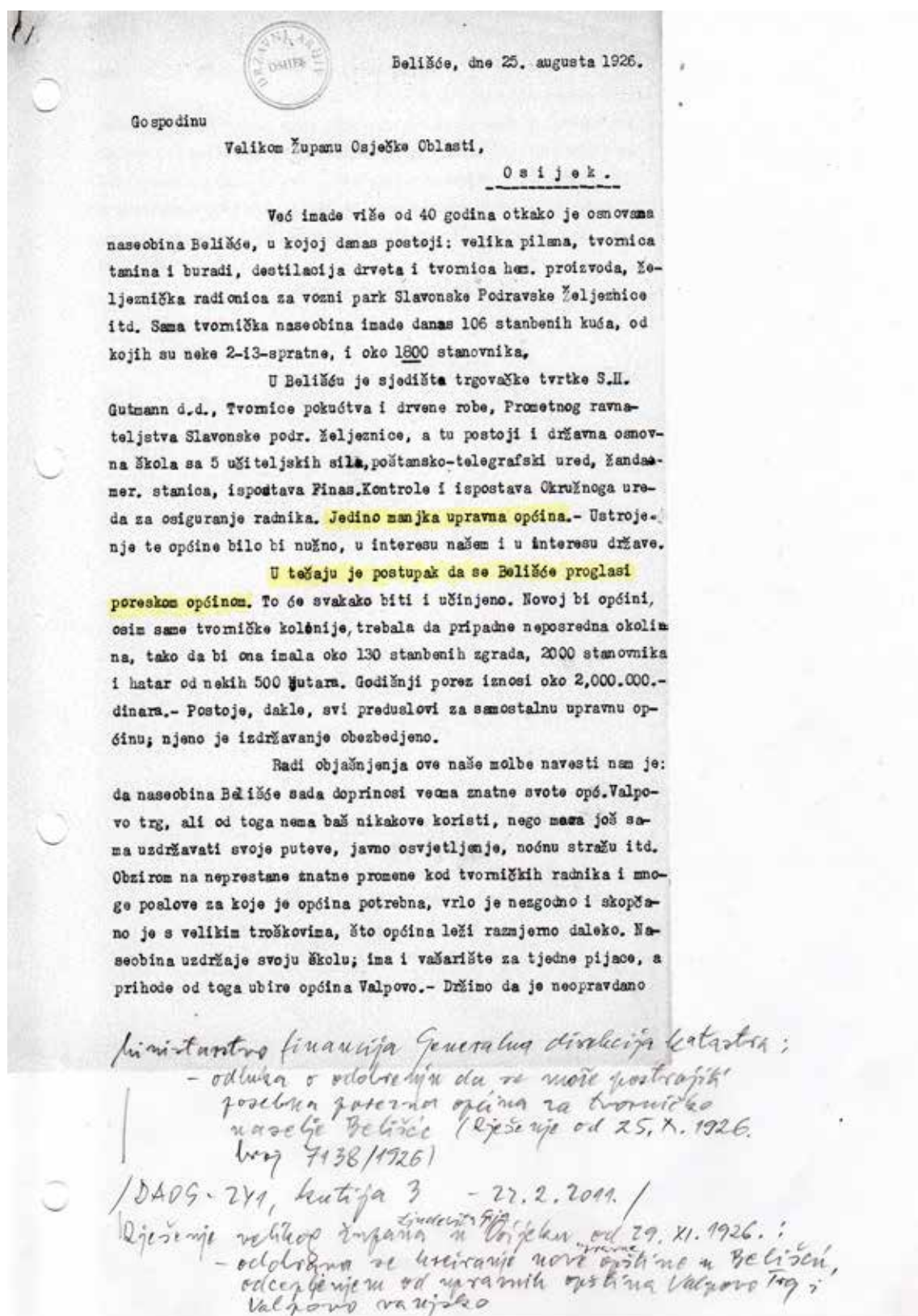
O nastanku općine Belišće pisao je 2012. godine Hrvoje Volner s Učiteljskog fakulteta u Osijeku u izvornom znanstvenom radu naziva „Nastanak i političko-upravni odnosi u općini Belišće u razdoblju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca objavljen u časopisu *Scrinia Slavonica* 12 (2012), str. 179-204.

U svom radu Volner detaljno donosi presjek društveno gospodarskog i političkog stanja. Također donosi slijed događaja oko osnivanja općine Belišće, a za ovaj prikaz o Oštrom čošku zanimljiv je zahtjev, pismo i razlozi formiranja općine s posebnim naglaskom na zemljišne površine.

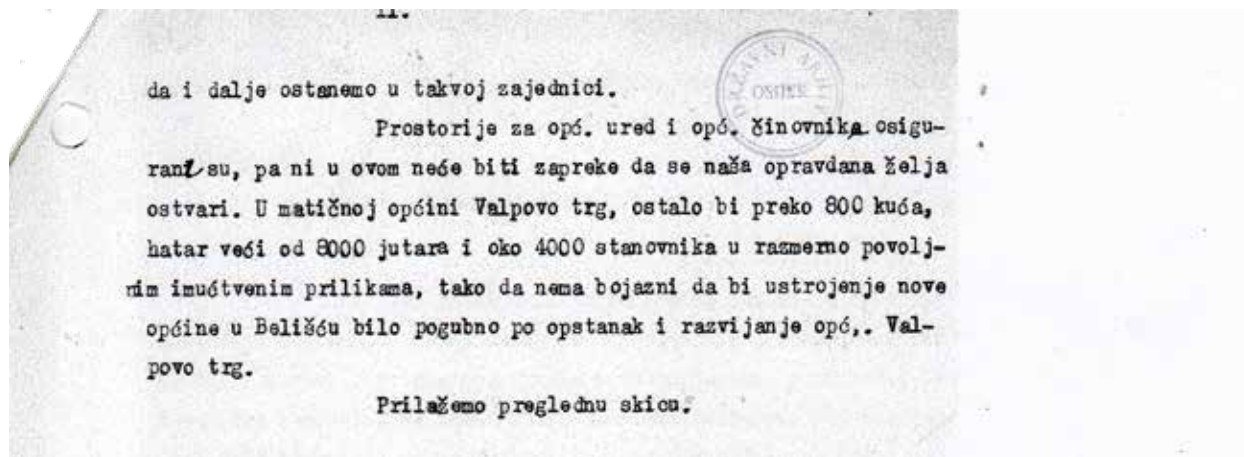
„Prema Zakonu iz 1870. godine na teritoriju Hrvatske i Slavonije važila je, za uređenje seoskih općina, odredba po kojoj bi se jedno mjesto moglo odijeliti od dotadašnje zajedničke općine i organizirati kao samostalna upravna općina, jedino pod uvjetom „da isto zatraži većina stanovništva tog mjesta, i da se utvrdi, da li bi nova općina mogla funkcionirati, naročito, da li bi se mogla vlastitim sredstvima izdržavati.“ Ako bi sve to bilo urađeno, tada bi se čitav postupak ostavio slobodnoj ocjeni zemaljske vlade.“

Kako nova država o ovom pitanju nije donijela nikakav propis, ustrojstvo nove općine na području Hrvatske i Slavonije, te Vojvodine, vršilo se na temelju austrougarskog zakona. Za Gutmanne ovaj zakonski propis značio je da za ostvarenje svojih interesa moraju dobiti potporu Ministarstva unutrašnjih poslova, budući da je vjerojatno da će kontrolirati volju stanovništva Belišća, a osim toga novca za financiranje općine imaju dovoljno. Kako se vidi iz zapisnika sastavljenog 26. rujna 1926. godine Belišće je krenulo s akcijom odvajanja od općine Valpovo trg. Od ukupnog broja *zavičajnika* koji su uvedeni u birački spisak glasovalo je protiv odvajanja njih 78, a za osnivanje samostalne općine 234 stanovnika s pravom glasa.

Molba za ustroj samostalne općine u Belišću prema velikom županu Osječke oblasti (Ljudevitu Gaju) poslana je u kolovozu 1926. godine. U veoma kratkom razdoblju ova akcija izazvala je protuakciju zainteresiranih u Valpovu protiv odvajanja (prema riječima secesionista), u obliku novinskih članaka „u zagrebačkim i beogradskim novinama, da bi difamirali naš pokret i prikazali ga kao opasan po državu i njene interese“. Krajem rujna 1926. poduzeće podnosi molbu Kraljevskom Financijskom Ravnateljstvu za proglašenje naseobine Belišća samostalnom poreznom općinom, te da se za istu svrhu odredi posebni zemljišni i kućanski katastar, i da se područje općine odcijepi od dosadašnjih općina Valpovo i Bistrinci. U objašnjenju koje daju ovom uredu stoji kako je „Belišće i neposredna okolica sastavljeno od blizu 2.000 stanovnika, od oko 130 stambenih zgrada, od kojih su neke dvo i trokatnice, a zaokruženo je sa posjedom u površini od nekih 500 jutara“. Ako uzmemo u obzir poreznu sposobnost stanovništva Belišća, tada su se osim poduzeća S.H.Gutmann, Tvornice pokućstva i drvene robe i Slavonsko podravske željeznice (SPŽ) ovdje nalazili mnogobrojni činovnici i drugi obveznici tecivarine četvrtog reda, jedna velika trgovina i dvije manje trgovine mješovite robe, nekoliko gostionica, dvije pekare, dva mesara, tri maloprodaje duhana i razni obrtnici.“

Slika 9. Pismo velikom županu (Ljudevitu Gaju)
za osnivanje općine Belišće

Ministarstvo financija, Generalna direkcija Katastra, odobrio je osnivanje posebne katastarske i porezne općine Belišće 25. listopada 1926. a postupak uređivanja samostalne općine pokrenut je 29. studenog 1926. što dovodi do konačnog formiranja samostalne općine u Belišću u veljači 1927. godine. Općina će biti formirana odcjepljenjem od upravnih općina Valpovo i Valpovo vanjska (Valpovo vanjska su Bistrinci koji nisu odmah ušli u sastav općine Belišće op autora.).

Protiv ove odluke Ministarstva općina Valpovo je podnijela žalbu, no ova nije bila pravovaljana, jer je po mišljenju Ministarstva dostavljena prekasno.

Sve žalbe su odbačene, pa je krajnji pokušaj sprječavanja opstanka općine Belišće pokušao napraviti Josip Pinterić načelnik općine Valpovo trg. uputivši 23. veljače 1933. godine pismo gospodinu dr. Milanu Srškiću, predsjedniku Ministarskog Saveta u Beogradu.

U tom pismu navodi:

- „Ta naseobina /kolonija/, kojoj je dano ime po bližnjoj rudini „Belišće“, živila je i radila u skroz mađarskom duhu. Činovnici i predradnici su bili Mađari /činovnici većinom mađarski Jevreji, a naši ljudi iz Valpova i okolice bili su raja, koja je morala sa svojim žuljevima da Gutmannu stiče milijune.”

Dalje u svom pismu spominje Jovu Bogičevića (suspendirani bilježnik u Valpovu zbog zavičajnosti Gutmanna) i Kostu (Konstantina) Dožudića optužujući ih za poticanje Gutmanna na pokretanje osnivanja općine.

Navodi i uslugu koju je Bogičević učinio Gutmannima prilikom dobivanja domovnice i upisa u zavičajnost, koju je Bogičević izdao unatoč zabrani da se mađarski državljani ne smiju primiti u zavičajnost. Nakon toga je Bogičević u Valpovu suspendiran, a Gutmann ga je primio u službu.

Za priču o Oštroj čoški iz ovog pisma najznačajniji je sljedeći navod:

„Nalaže mi dužnost. Da kao načelnik općine Valpovo trg. jedanput ipak istupim sa istinom i zamolim, da se ova pogreška i nepravda ispravi, jer je došlo žalosno vrijeme, da mi valpovčani nosimo porez u Belišće za naše zemljište, koje su oni samovlasno izabrali u svoj teritorij! Tko je te granice odredio? Gutmannov direktor! Jeli nas tko za štogot pitao? Kada su si sami određivali granicu zvali su našeg bilježnika sa još dva gradjana, pošto nije bilo opć. Odbora i uzeli su si glavni put od Valpova do Belišća, koji je skroz izgradjen sa kućama i nazivao se „Novo Valpovo“, a sada se zove „Novo Belišće“. Uzeli su si kuće, da čim više stanovnika skupe, pa su na razne šupe postavili svoje kućne brojeve, da samo uzmognu iskazati što više kućni brojeva i više

stanovnika. Prigodom popisa stanovništva popisano je svega i svačega, a kada bi se htelo iznenada brojiti, ne bi se skupilo niti 2000 stanovnika, pa da se ma kako broji. Kada naši valpovčani to sve posmatraju, onda gube povjerenje u pravdu i vele: „E, Gutmann može učiniti sve, jer ima milijune, a mi moramo trpjeti, jer bivamo sve siromašniji, pa ne možemo nikom ništa dati.“

Pogotovo je znakovit posljednji dio pisma koji odaje podanički karakter naroda, zaključio je Volner.

„Gospodine Pretsjedniče! Pripojite Belišće natrag svojoj matičnoj općini Valpovu trg. Onda ćete učiniti djelo, a kojim će te usrećiti narod, koji će Vam navjek dokazati, da su vrijedni podanici Svoga Uzvišenog Kralja i otadžbine Jugoslavije!,,

Cijelo pismo možete pročitati u privitku knjige. U svom nastojanju da pridobiju što više glasača pisani su i proglasi koji pozivaju na glasovanje protiv osnivanja općine Belišće.

Gradjani Valpovčani!

Proti čemu se svom snagom borimo i što nam ugrožava naš opstanak, zadesilo nas je ipak veliko zlo, jer je firmi GUTMANN proti svim zakonima i propisima ipak dozvoljeno odcjepljenje i ustrojenje samostalne porezne i upravne općine u Belišću.

Pošto je to u nebo vapijuća nepravda i očita protuzakornost, to smo mi svi dužni, da složno poradimo svim silama proti tome zlu, pa moramo opet predložiti utok proti dozvoli ustrojenja porezne općine, a taj utok treba da potpišu **svi oni posjednici, koji u području te nove općine posjeduju zemljišta.**

U tu svrhu umoljavaju se svi takovi posjednici, da u **Nedjelju dana 12. ov. mj. u 9 sati do podne** dodju u gostionu SCHWARZ u Valpovu, gdje će im biti utok pročitan, pa da ga svi potpišu.

Gradjani!

Ovo je životno pitanje nas svih VALPOVČANA, pa neka niti jedan od nas ne izostane, nego neka svi dodju i utok potpišu, jer će iz toga vlasti uviditi, da smo mi svi bez razlike stranaka složni kao jedan, da se naših prava držimo i da poštivanje zakona izvojshtimo. Neka nitko ne propusti, a da svog susjeda ne obavjesti o toj stvari

Nitko nesmije da fali!

Odbor Sazivača.

Slika 10. Proglas građanima Valpova (izvor arhiva Milan Salajić)

Iščitavajući sve navode pisma, ali i pisma druge strane Gutmanna i njegovih službenika vidljivo je da se služilo svim sredstvima i utjecajima, jedni da osnuju novu općinu, drugi da ju zadrže, a u biti se sve svodi na gubitak velike svote novca koja se slijevala od poreza koje je tvrtka Gutmann d.d., ali i ostali mještani Belišća uplaćivali u Valpovo. Nakon mnogo žalbi, optuživanja, uspostave komesarijata i vođenja postupka protiv načelnika Dožudića, "navodno zbog uvođenja u birački spisak osoba koje nisu mogle biti uvrštene Predsjednik Ministarskog savjeta Veljko Vukičević presudio je u korist Dožudića jer je ustanovljeno da su lica kojima se htjelo oduzeti biračko pravo „uvedena u biračke spiskove na temelju odluke sudbenog stola u Osijeku, a ne na temelju rješenja općinskog poglavarstva“.

Odluku Ministarskog savjeta o prekidanju postupka protiv Dožudića i općine Belišće proveo je 4. studenog v.d. župan Dejanović. Telefonskim nalogom Ministarstva unutrašnjih poslova od 3. rujna 1927. poglavar kotara Valpovo ponovo je uspostavio općinski odbor u Belišću zajedno s općinskim načelnikom pa je time komesarijat bio ukinut. Na prvoj redovitoj sjednici nakon ukidanja komesarijata od 6. rujna 1927. donijeta je bila odluka o provedbi izbora za općinskog načelnika i druge odbore“.

Izbori u Belišću provedeni su 2. listopada 1927. godine. Na temelju interesnih pozicija u naselju, u Belišću su se formirale dvije političke liste, jedna pod vodstvom Konstantina J. Dožudića, ili lista poduzeća, i druga, lista radnika, pod vodstvom strojobravarskog radnika iz Belišća Franje Lackovića. Birački odbor je ustanovio da je na izborima glasovalo svega 450 birača. Od toga je kandidacijska lista Franje Lackovića dobila 256 glasova, a kandidacijska lista Konstantina J. Dožudića 194 glasa. S radničke liste od dvanaest kandidata na općinarsko mjesto dolazi sedam članova i to Franjo Lacković, strojobravar, Franjo Vančina, radnik, Stjepan Pfar, radnik, Josip Nieder, skretničar, Dragutin Uriks, željezotokar, Franjo Launek, radnik, Stanko Oset gostioničar. S liste poduzeća dolazi pet kandidata i to Konstantin J. Dožudić, privatni činovnik, Andrija Besker, nadstrojar, Mirko Buchbunder, činovnik, Viktor Muller, krčmar iz Bistrinaca, te Mijo Novak, radnik. Predstavnici radničke stranke ujedno su bili i radnički povjerenici, odbornici s liste poduzeća poznati su nam tek po zanimanjima koja su imali, osim Dožudića.

Vidljivo je da je interesna skupina poduzeća bila strukturirana od činovnika, inženjera, ugostitelja, pa i radnika. Njihova snaga u postotku iznosi 43,2 %, dok je snaga radništva 56,8 %. Unatoč svemu, za prvog načelnika općine bio je izabran Konstantin J. Dožudić. Na sljedećim izborima na vlast u općini doći će HSS, što će biti povezano i s jačanjem sindikata povezanog s navedenom političkom strankom u redovima radnika“.

Općina Belišće održala se sve do 1955. godine.

POVIJEST OŠTROG ČOŠKA

Oštri čošak je područje Belišća, na karti iz 1895 godine označeno nazivom Pjeski, koje je do nastanka općine Belišće 1927. godine nosilo naziv Novo Valpovo, a nakon osnivanja općine Belišće mijenja ime u Novo Belišće.

Pregledom podataka u članku Mirka Korenčića, „Pregled naselja koja su se u nekim popisima stanovništva pojavljivala, a s 1.1.1976. više se ne iskazuju u imeniku naselja „vidljivo je da se Novo Valpovo spominje do 1900.godine s 203 stanovnika. Na popisu stanovnika 1931. godine javlja se naselje Novo Belišće sa 530 stanovnika, a po popisu 1948. godine isto naselje ima 362 stanovnika što je za 168 stanovnika manje. Takav pad

broja stanovnika posljedica je drugog svjetskog rata kada je veliki broj ljudi poginuo, umro u Radnom logoru Valpovo, neki su dragovoljno, a neki prisilno napustili Novo Belišće.

Općina Valpovo - nastavak

poljski Lug i Vojnovački Lug od 1900. do 1931. koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

13. Iskazuje se kao dio naselja od 1869. U 1869. podaci su sadržani s naseljem Bizovac.

14. Sadrži podatke za bivše dijelove naselja Brešće Harkanovačko od 1890. do 1953. i Šuma Hrastina u 1921. koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

15. Iskazuje se kao dio naselja od 1890. Do 1931. pod imenom Široki Dni, u 1971. bez stanovnika.

16. Sadrži podatke za bivše dijelove naselja Prisaunčani od 1880. do 1921. i Močilno u 1900. koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

17. Iskazuje se kao naselje od 1869; u 1869. podaci su sadržani s naseljem Valpovo.

18. Iskazuje se kao dio naselja od 1900. U 1971. bez stanovnika.

19. Iskazuje se kao dio naselja od 1890. Do 1900. pod imenom Gradnik, u 1971. bez stanovnika.

20. Za 1857. i 1869. podaci su sadržani s naseljem Ladimirci; u 1971. bez stanovnika.

21. U 1857. i 1869. sadrži podatke za dio naselja Krtinjača. U 1900. i 1910. sadrži podatke i za bivši dio naselja Bizovačko Pleso, koji je tih godina bio odvojeno iskazan.

22. Iskazuje se kao dio naselja od 1900.

23. Sadrži podatke za bivše dijelove naselja Gakovac i Topolje od 1880. do 1900. Nardaka Skela od 1890. do 1931. slije od 1890. do 1921. i Nehaj u 1910. i 1931. koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

24. Iskazuje se kao naselje od 1931.

25. Do 1900. iskazivano pod imenom Cerovac. U 1869. podaci su sadržani s naseljem Petrijevcima.

26. Iskazuje se kao dio naselja od 1900. U 1921. bez stanovnika.

27. U 1869. sadrži podatke i za dio naselja Cerovac Petrijevački. Sadrži podatke i za bivše dijelove naselja Budvaj u 1890, 1900. i 1931, Lipovac u 1890, Branik od 1900. do 1948, Jarčevac, Jelengrad i Zečevac od 1900. do 1931, Nehaj u 1900. i Petelaš od 1900. do 1921. koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

28. Od 1869. do 1900. iskazivano pod imenom Selce. Podaci za 1869. sadržani su s naseljem Brodanci.

29. Za 1869. podaci su sadržani s naseljem Bizovac.

30. Od 1910. do 1948. sadrži podatke za bivši dio naselja Mačkovica, koji je tih godina bio odvojeno iskazan.

31. Iskazuje se kao dio naselja od 1869. Do 1900. iskazivano pod imenom Kraljevci. U 1869. podaci su sadržani s naseljem Valpovo.

32. U 1869. sadrži podatke za naselje Kitišanci i dio naselja Kraljevci Valpovački. Sadrži podatke i za bivše dijelove naselja Drveni Dvor i Ilman u 1880, Cigarsko Naselje u 1890, 1900. i 1953, Ciglana Valpovska, Repnjak i Sveti Rok u 1890. i 1900, Valpovo Novo u 1900, Valpovačke Toplice u 1910. i 1948, Valpovački Panjik u 1921. i Okrugljača u 1948, koji su tih godina bili odvojeno iskazani.

33. Iskazuje se kao dio naselja od 1910. pod imenom Valpovačko Topolje. U 1948. iskazano pod imenom Prud Salaš, a od 1953. iskazuje se pod imenom Valpovo Salaš.

34. Od 1910. do 1931. sadrži podatke za bivši dio naselja Močilno koji je u tim godinama bio odvojeno iskazan.

PREGLED NASELJA KOJA SU SE U NEKIM POPISIMA STANOVNIŠTVA POJAVLJIVALA
A SA 1. I 1976. VIŠE SE NE ISKAZUJU U IMENIKU NASELJA

OPĆINA VALPOVO

Bivše naselje	Podaci uključeni u naselje	Broj stanovnika prema popisu											
		1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971
Novo Belišće	Belišće	-	-	-	-	-	-	-	530	362	-	-	-
Aravi	Bizovac	-	-	-	-	8	8	-	-	-	-	-	-
Mestrovica		-	-	-	-	7	5	-	-	-	-	-	-
Vranilina		-	-	3	3	4	3	-	-	-	-	-	-
Vučevci		-	-	-	11	33	36	33	-	-	-	-	-
Bicoravci	Brodanci	-	-	4	11	9	7	-	-	-	-	-	-
Brodovački Miškovci		-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Duga	Habjanovci	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Širokopoljski Lug		-	-	-	-	4	6	7	5	-	-	-	-
Vojnovački Lug		-	-	-	-	7	9	7	10	-	-	-	-
Brešće Harkanovačko	Harkanovci	-	-	-	12	4	15	14	7	6	6	-	-
Šuma Hrastina		-	-	-	-	-	-	26	-	-	-	-	-
Močilno	Ivanovci	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Prisaunčani		-	-	6	6	14	9	4	-	-	-	-	-
Bizovačko Pleso	Ladimirci	-	-	-	-	18	8	-	-	-	-	-	-
Gakovac	Nard	-	-	7	15	3	-	-	-	-	-	-	-
Nehaj		-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-
Nardaka Skela		-	-	-	10	6	5	3	5	-	-	-	-
Šibe		-	-	-	3	2	6	3	-	-	-	-	-
Topolje		-	-	4	4	7	-	-	-	-	-	-	-
Branik	Petrijevci	-	-	-	-	5	3	5	5	6	-	-	-
Budvaj		-	-	-	5	3	-	-	17	-	-	-	-
Jarčevac		-	-	-	-	6	7	5	3	-	-	-	-
Jelengrad		-	-	-	-	11	8	17	8	-	-	-	-
Lipovac		-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Nehaj		-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Petelaš		-	-	-	-	8	4	8	-	-	-	-	-
Zečevac		-	-	-	-	6	9	6	56	-	-	-	-
Mačkovica	Tiborjanci	-	-	-	-	-	4	6	6	12	-	-	-
Cigarsko Naselje	Valpovo	-	-	-	60	106	-	-	-	-	62	-	-
Ciglana Valpovska		-	-	-	15	29	-	-	-	-	-	-	-
Drveni Dvor		-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ilman		-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Okrugljača		-	-	-	-	-	-	-	-	94	-	-	-
Repnjak		-	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Sveti Rok		-	-	-	4	5	-	-	-	-	-	-	-
Valpovački Panjik		-	-	-	-	-	-	29	-	-	-	-	-
Valpovo Novo		-	-	-	-	203	-	-	-	-	-	-	-
Valpovačke Toplice		-	-	-	-	-	2	-	-	33	-	-	-
Močilno	Zelčin	-	-	-	-	-	6	4	7	-	-	-	-

697

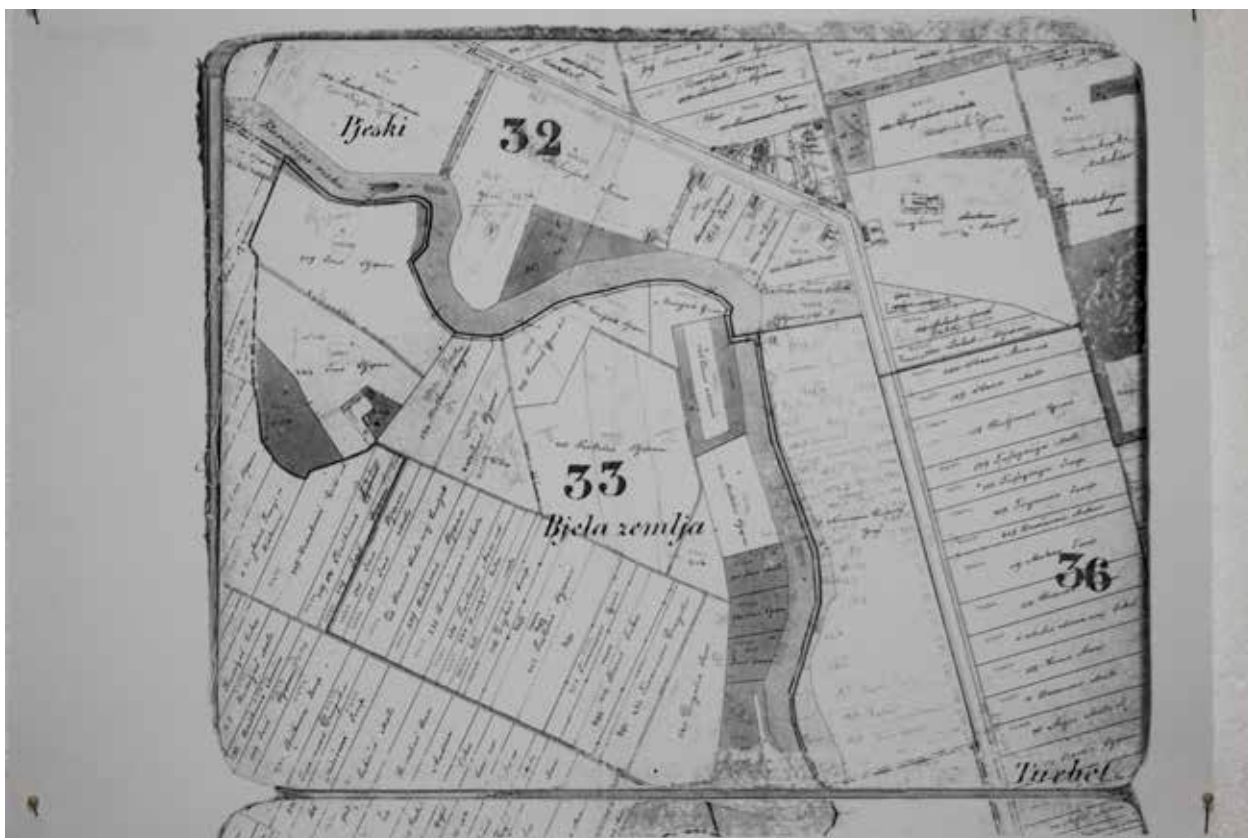
Slika 11. Pregled naselja koja su se u nekim popisima stanovništva pojavljivala, a sa 1.1.1976. više se ne iskazuju u imeniku naselja.

Područje koje je bilo u vlasništvu obitelji Gutmann iznad današnje ulice A.G.Matoša do granice s Bistrincima, a danas predstavlja središte grada, bilo je namijenjeno za gradnju objekata za stanovanje radnika tvrtke Gutmann d.d. i društvenih zgrada. Još jedan razlog što se prišlo individualnoj izgradnji je taj što su radnici u godinama pred mirovinu i umirovljenici dobivali pomoć za gradnju kuće kako bi mogli iseliti iz Gutmannovih stanova i osloboditi ih za mlađe radnike koji će doći u tvrtku na rad.

Potvrdu takve tvrdnje možemo pronaći u dokumentu o novogradnji stambenih objekata u Novom Belišću, gdje se vidi da su kuće gradili umirovljenici, udovice, željezničari u mirovini, obrtnici i ostali mještani.

Povećanjem broja stanovnika ukazala se potreba za izgradnjom obiteljskih kuća, pa su se poljoprivredne parcele prodavale za njihovu izgradnju.

Proučavajući kartu iz 1893. godine na ovom području može se vidjeti parcelacija zemljišta, a da su vlasnici zemlje bili hrvatskog porijekla – Mato Obrad, Gjuro Kutjevac, Antun Bračevac, Tomo Makar, Franjo Koren, Josip Katović, Petar Kiš, njemačkog porijekla – obitelji Wolf, 1. Vizner, Gjuro Fridrich, Rudolf Norman (grof), Fuker, Weinpert, Fuderer, židovskog porijekla Krauzs Stjepan, češkog – Ivan Dvoržak,

Slika 12. Kopija karte iz 1893. godine – Trgovište Valpovo, detalj Belišće (Ispostava za katastar Valpovo), prikupio Milan Salajić – obradio Dubravko Maričić, prosinac 2017. godine

Područje Oštrog čoška u samom početku nastanjivali su poljoprivrednici i obrtnici raznih profila i zanimanja, koji nisu bili zaposlenici tvrtke Gutmann d.d.

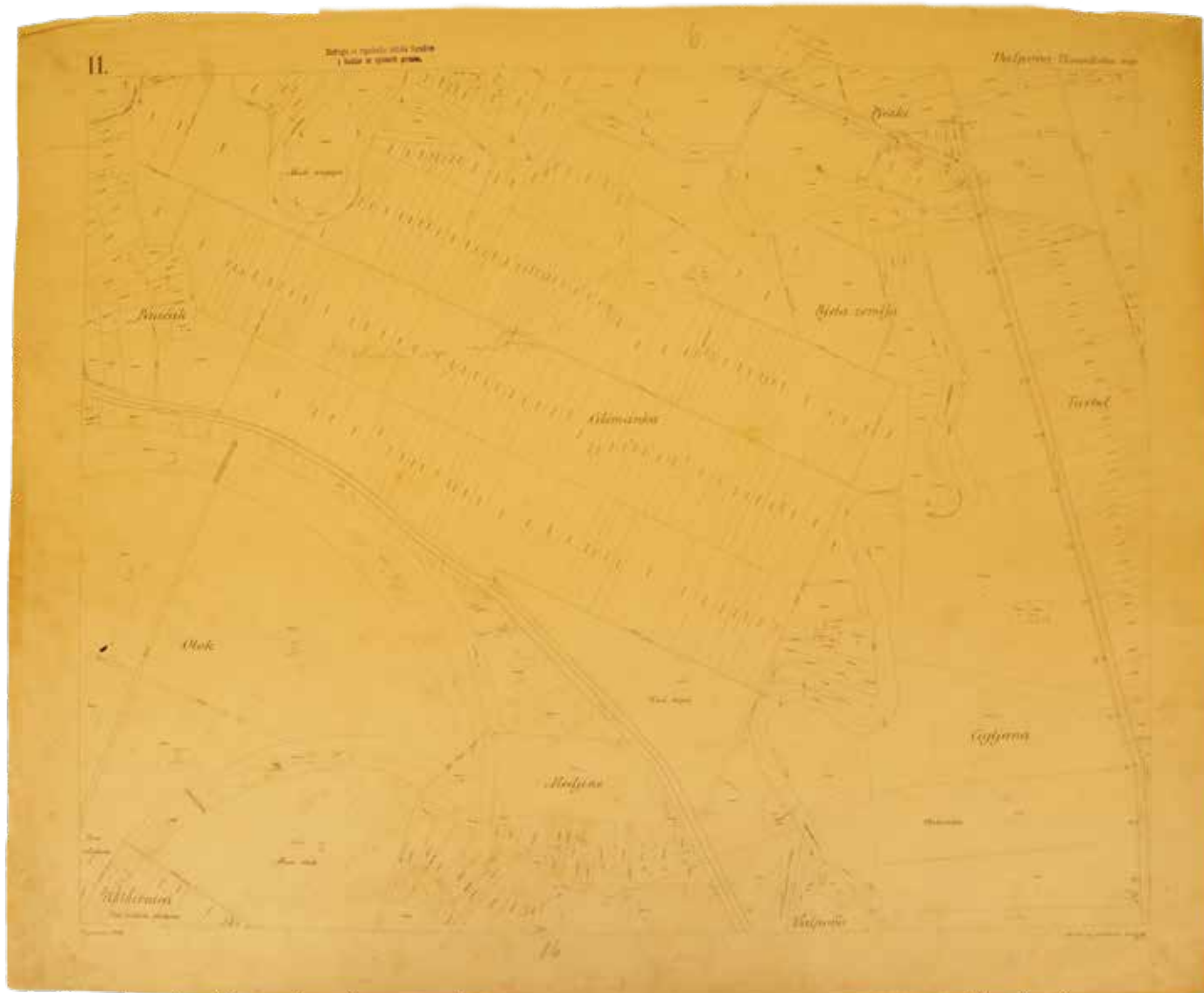
Povećavanjem broja zaposlenika na području Oštrog čoška kuće počinju graditi i djelatnici tvrtke Gutmann d.d. i SPŽ. Iz popisa novoizgrađenih kuća može se vidjeti da je od 1927. godine do 1937. godine izgrađeno oko 37 stambenih objekata. Potvrdu takve tvrdnje možemo pronaći u čitanju imena i prezimena s popisa nonovogradnja u Novom Belišću: Buobinder Malvina, udova iza činovn., Koruga Rade, ložač SPŽ, Vajnpert Nikola, radnik dest. Čorba Petar, kočničar, Seči Josip, um. mašinovođa SPŽ, Keršulj Dragutin, bravar, Marković Danica, činovnica, Alaburić Ivan, radnik u pilani, Frić Jakob, predradnik u pilani, Čeperko Pavao, noćni stražar, Borić Franjo, radnik u pilani, Sili Franjo, kočničar SPŽ, Drako Aleksandar, um. kondukter SPŽ, Fumić Ivan, radnik u pilani, Launek Franjo, bivši radnik, Grekše Dragutin, kond. SPŽ., Sudarević Luj, radnik u tanini, Kapitanj Petar, zidar, Kele Roza, udov. radnika, Niksić Franjo, radnik u pil., Bobinac Alfred, bravar, Laslo Josip, kond.SPŽ., Šterc Mihajlo, dvoritelj strojeva, Gibičar Pavao, kond. SPŽ, Volf Gjuro i Katarina, kovač, Kuranji Stjepan, stolar SPŽ, Kožiclek Justina, ud. mašin.SPŽ, Urisk Dragutin, strojobravar, Floreani Maksin, ciglar, Kapitanj Petar, st.kond. SPŽ, Mihačić Jerko, radnik u pilani, Laćuk Mihajlo, radnik u pilani, Jevk Aleksandar, radnik u pilani.

Dubravko Maričić

Ime i prezime	Godina	Godina gradnje
1. Vukobrat Malvina, udova ina činovn.		1927
2. Vukobrat Rado, ličar S.P.Ž.		1927
3. Vajupert Nikola, radnik dest.	193	1928
4. Čerba Petar, kočničar S.P.Ž.	122	1929
5. Seši Josip, um. mašinovodja S.P.Ž.	152	1929
6. Keršulj Dragutin, bravar	156	1930
7. Marković Danica, činovnica	125	1930
8. Alaburić Ivan, radni u pilani	138	1930
9. Frić Jakob, predradnik u pil.	154	1930
10. Čeperko Pavao, noćni stražar	157	1930
11. Borić Franjo, radnik u pilani	191	1930
12. Sili Franjo, kočničar S.P.Ž.	123	1930
13. Drako Aleksandar, um. konduktor SPŽ.	152	1931
14. Fumić Ivan, radnik u pilani	134	1931
15. Launek Franjo, bivši radnik	149a	1931
16. Grekše Dragutin, kond. SPŽ.	131a	1931
17. Sertić Mate, radnik u pilani	125a	1932
18. Sudarević Lujo, radnik u tadin	192a	1932
19. Kapitanj Petar, zidar	192	1932
20. Kele Moza, udov. radnika	157a	1933
21. Miksić Franjo, radnik u pil.	127a	1933
22. Bobinao Alfred, bravar	148a	1933
23. Lado Josip, kond. SPŽ.	122b	1935
24. Šterc Mihajlo, dvoritelj strojeva	203	1936
25. Gibičar Pavao, kond. SPŽ.	158 j	1936
26. Volf Gjuro i Katarina, kovač	124 c	1936
27. Franji Stjepan, stolar SPŽ.	158 k	1936
28. Širolek Justina, ud.mašin.SPŽ	158 h	1936
29. Rink Dragutin, strojobravar	204	1937
30. Kovani Maksim, ciglar	142	1937
31. Kapitanj Petar st. kond.SPŽ.	133 b	1937
32. Jerko, radnik u pilani		1937
33. Mihajlo " " "		1937
34. Aleksandar " " "		1937.

Slika 13. Popis novogradnja u Novom Belišću
(DAOS Državni arhiv Osijek MK5/ 3351)

Sve navedene obiteljske kuće sagrađene su od 1927. godine do 1937. godine. Tijekom vremena zemljišta su se prodavala i mijenjala vlasnike. Ovakve tvrdnje potvrđuje pažljivo čitanje „karte, Valpovo, Virovitička županija u godini 1895.“

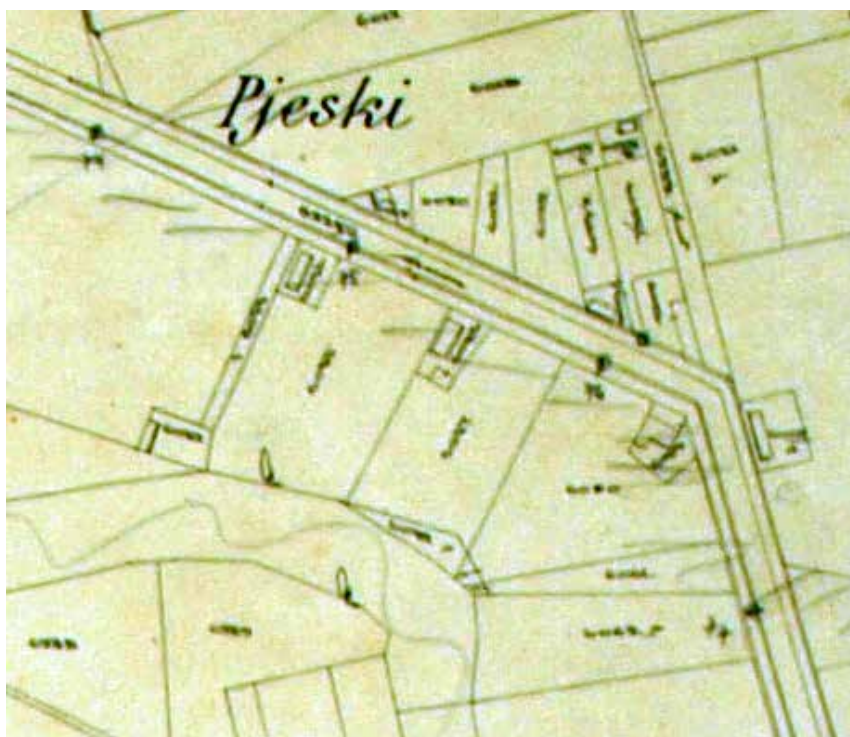

Slika 14. „Karta 11 Valpovo, Virovitička županija u godini 1895.“
(Trgovište Valpovo, Belišće – Novo Valpovo – list Državni arhiv Osijek)
Prikupio Milan Salajić, obradio Dubravko Maričić, prosinac 2017. godine

Na karti je prikazana parcelacija zemljišta i može se pouzdano utvrditi 6 stambenih objekata. Od 6 ucrtanih stambenih objekata sa sigurnošću se može kazati da su to objekti obitelji Piri –gostionica poznata pod nazivom „Oštri čošak“, kuća obitelji Križan (sa lijeve strane gledajući prema Valpovu) i s desne strane kuća i pekara obitelji Binski. Kuću su izgradili Ištvan i Ana Binsky.

Slika 15. Kuća obitelji Binsky u kojoj se nalazila pekara (snimljeno oko 1910. godine vlasnik fotografije Mira Binski)

Slika 16. Karta „Oštrog čoška“ iz 1895.godine s ucrtanim kućama obitelji Piri, Binski i Križan.

Zemljišta na području Oštrog čoška, zavoja, koji se nalazio na „drumu za Valpovo“ (naziv izvorno sa karte) bila su namijenjena za individualnu stambenu izgradnju. Iz dokumentacije pronađene u Državnom arhivu Osijek vidljiv je veliki broj izgrađenih obiteljskih kuća u Novom Belišću (oko 34 kuće).

Kao primjer načina novogradnje i cijeli postupak objasniti ću na primjeru gradnje kuće mog otata (djeda) Đure Putterera. Cijeli postupak temelji se na originalnim dokumentima koje je otata (moj djed) sačuvao u arhivi. Đuro i Adela Putterer kupili su zemljište za izgradnju obiteljske kuće od Jelene i Nikole Wolf iz Valpova za 6.970 dinara.

U ugovoru se navodi da su prodavatelji Jelena i Nikola Wolf iz Valpova, kupci Gjuro i Adela Putterer iz Valpova – novog, općina Belišća. Ugovor je sačinjen i potpisan 12. veljače 1938. godine. U ugovoru se određuje da troškove brisanja na nekretnini snose „prodavalci Wolf Nikola i Jelena iz Valpova,, , „a troškove ovog ugovora i zem. Knjiž. prenosa, te državnu i banovinsku prenosnu pristojbu snašaju kupci Putterer Đuro i Adela rođ. Kalmar“.

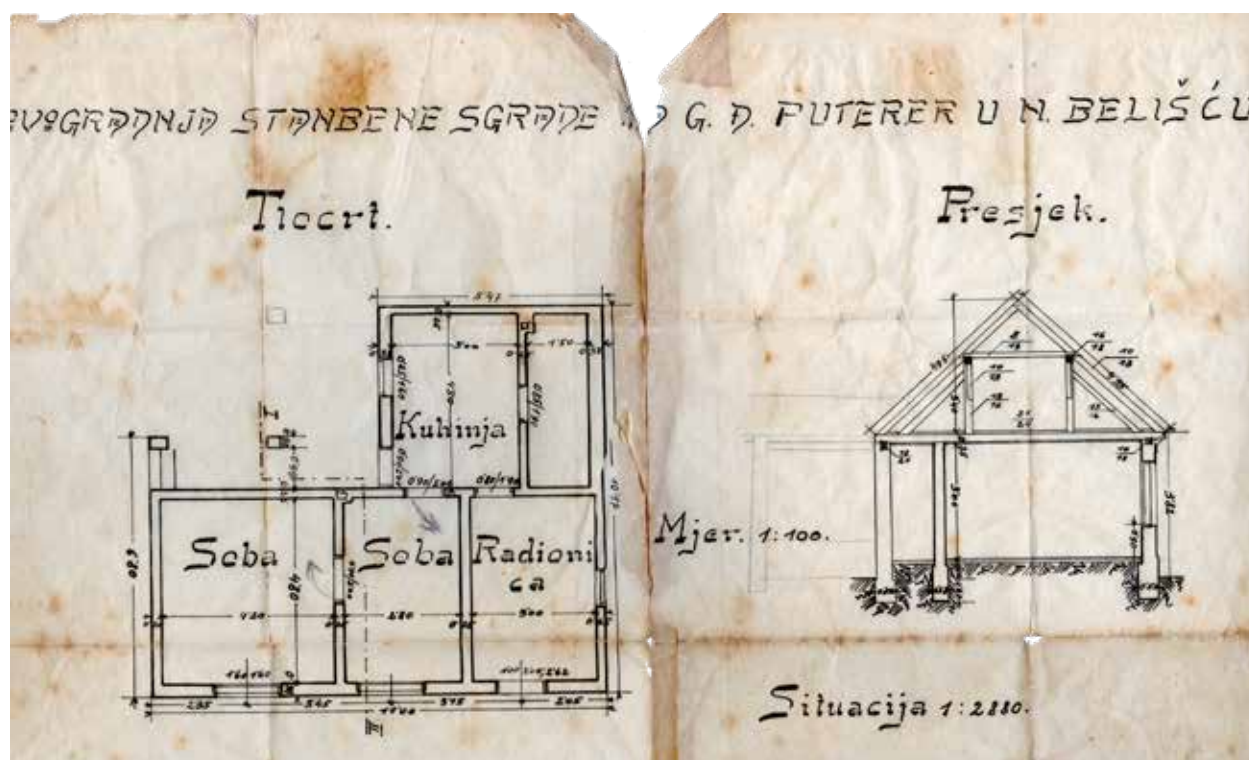

Slika 17. Kupoprodajni ugovor za zemljište između prodavatelja Jelene i Nikole Wolf iz Valpova i kupca Adele i Gjura Putterer Valpova – novog općina Belišća. (vlasnik dokumenata Dubravko Maričić).

Temeljem građevne dozvole i propisanim zahtjevima u njoj nacrt „Novogradnja stanbene zgrade za G. Đ. Puterer u N. Belišću”, sastavio je Josip (Jozef) Weisenberger ovlaštenu zidarski majstor u Marijancima, 26.IX.1938. godine (situacija 1:2880.) Nacrt je pregledan i odobren 8.X.1938.godine.

Slika 20. Nacrt kuće Adele i Đure Puterer u ulici Novo Belišće 4.
(današnja ulica Kralja Tomislava 39.)
vlasnik nacrtu Dubravko Maričić – privatni arhiv

Slika 20 a. Tlocrt i presjek kuće za G. Đ. Putterera
(vlasnik dokumenta Dubravko Maričić – privatni arhiv)

Isti put morali su proći i svi drugi mještani koji su gradili obiteljske kuće u Novom Belišću. Mještani Belišća morali su za dobivanje građevne dozvole, otvaranje obrta ili poduzeća imati državljanstvo Kraljevine Jugoslavije.

POSTUPAK STJECANJA DRŽAVLJANSTVA

Postupak stjecanja državljanstva Kraljevine Jugoslavije, posebno je značajan. To je u ono vrijeme bila dugotrajna procedura, koja nije završavala na lokalnoj razini, već je to pitanje morao razrješavati Veliki župan u Osijeku.

Postupak je tekao na ovaj način:

- Tražitelj državljanstva piše zamolbu uz koju mora priložiti dokumente kojima dokazuje mjesto rođenja, vjenčanja, tko su roditelji, potvrdu o imovinskom stanju, potvrdu policije o dobrom vladanju, potvrdu o nekažnjavanju i uplatiti određenu sumu novca za troškove postupka,

- općinska vlast zaprima zamolbu, ali bez izdavanja potvrde o zaprimanju, rješava ili prosljeđuje na rješavanje nadležnom Ministarstvu.

Taj postupak traje po nekoliko godina i najčešće završava vraćanjem dokumenata i povratom novca bez ikakvog objašnjenja. Nakon toga tražitelji pišu zamolbu Velikom županu u Osijek, pa on u većini slučajeva donosi odluku.

Ovdje ću spomenuti dva slučaja traženja i opisati s kojim su se sve problemima susretali tražitelji državljanstva i postupke vlasti.

Prvi slučaj koji ću opisati je traženje državljanstva Josefa Dvoržaka.

Zamolbu za stjecanjem državljanstva Kraljevine Jugoslavije predao je Josef Dvoržak općinskoj vlasti u Valpovu 1925. godine i do 1929. godine nije dobio odgovor. Kada je odgovor dobio, bio je to povrat dokumenata i uplaćenog novca, bez da se njegova zamolba stavljala u redovnu proceduru i prosljedila Ministarstvu na postupanje.

SREŠKOM NAČELSTVU,
u/
VALPOVU.

Da bi mi se na osnovu §.53.tačke 5 Zakona o državljanstvu od 21.septembra 1928.moglo priznati državljanstvo Kraljevine Jugoslavije i da bi mi se mogla izdati svjedočba o državljanstvu na osnovu §. 4. rešenog zakona moli taj Naslov, da ovu moju molbu uputi gosp.Velikom županu osječke oblasti u Osijeku, kojega molim, da svojim rešenjem na osnovu tačke 10.stav 2 §.53. utvrdi, da li ispunjavam uslove iz tačke §.53, i naredi da mi se izda zamoljena svjedočba.

Za punovažne dokaze i dokumente izlažem i ovoj molbi priložujem sledeće:

- 1) Priloženom originalnom krštenicom koja mi je izdata po Rkt. župnom uredu u Bartbe Loma, dne 15.IX.1896.pod br. 145/1896.dokazujem:
 - da sam rođen 14.januara 1871.god.u mestu Jarošova pod kb. 11 u Čehoslovačkoj, kao sin zakonitih roditelja Dvoržak Josipa i majke Ane rođjene Veselika.
- 2) Priloženom originalnom vančanicom koja mi je izdata po Rkt. župnom uredu u Valpovu, dne 18.II.1925.pod br.114/1925.dokazujem:
 - da sam dne 22.novembra 1896. sklopio zakoniti brak u Rkt. župnici u Valpovu sa Cvikar Franjkom.
- 3) Priloženom originalnom krštenicom, koja je izdata po Rkt. župnom uredu u Korniće Kouničel, dne 28.II.1925.pod br.34/1925.dokazujem:
 - da je moja supruga rođjena 5.januara 1876.kao zakonita kćerka Cvikar Františka i majke Františke.
- 4) Priloženom originalnom uredovnom potvrdom, koja mi je izdata po opštini Bilišće, dne 29.oktobra 1929.pod br.3568/1929.dokazujem:
 - da sam na teritoriju opštine Bilišće naseljen i stalno stanujem neprekidno od 1894.godine;
 - da sam za celo to vreme u svakom pogledu dobrog vladanja, i da do sada ni sudski ni policijski nisam bio kažnjava;
 - da u Bilišću (Novo Valpovo) posedujem sopstvenu kuću sa okućnicom i 5 jutara 551 kv.hvat oranice;
 - da sam prema tome u stanju izdržavati sebe i svoju porodicu;
 - da sam za 1929.godinu, namirio svo državnu porezu i ostale samoupravne prireze;
 - da pozanjem i da dovoljno vladam kako u službenom tako i u privatnom životu sa Srpsko-Hrvatskim jezikom i konačno da sam po narodnosti Čehoslovak, te prema tomu Sloven.
- 5) Priloženom originalnom putnom ispravom, koja mi je izdata 26.maja pod br.30/1903. po sreskom načelstvu u Litomišlu u Čehoslovačkoj dokazujem: da sam zaista bio državljanin Republike Čehoslovačke, a da sam zaista zavičajnik opštine Jarošova u Čehoslovačkoj posedujem domovnicu, koja mi je izdata po rečenoj opštini 24.avgusta 1923.pod br. 144/1923., ali nju ne mogu za sada ovoj molbi priključiti, jer sam nju priložio i molbi kojom sam molio dozvolu boravka u ovoj Kraljevini.
- 6) Priloženim originalnim rešenjem, koje mi je izdat o po opštini Valpovo trg, dne 31.januara 1925.pod br.106/1925.dokazujem:
 - da je meni i mojoj porodici zajamčen prijem u zavičajnu opštinu rečene opštine sa mestom nastanjenja u Bilišću (Novo Valpovo), što dokazujem i to da sam već onca manifestirao svoju želju u cilju ostignuća državljanstva ove Kraljevine.

./.

Ja sam još u 1925.god.predao sve priloge i položio izveanu sumu na ime takse kod opštine Valpovo trg, i molio sam da mi se napravi zapisnička molba i da se ista uputi Ministarstvu radi rešenja Na žalost ovih dana dobio sam povraćene priloge i izveanu sumu natrag bez da je molba u opšte sastavljena i rešovnim putem na nadležno mesto otpremljena bila, a iz kojih razloga nije mi poznato.

Posto ja na osnovu toga nemogu doprinijeti dokaz da sam zatražio državljanstvo prije 1.novembra 1928.god.molim nadležne vlasti da se preko toga pitanja predje imajući u vidu, da sam pravodobno zamolio zajamčenje prijema u zavičajnu savez i da sam pravodobno poduzeo i poduzimao sve moguće da se moja želja ostvari, i da mi se to sve kvalificira kao da sam molbu stvarno prije 1/XI.1928.predao.

Posto dakle ispunjavam sve uslove koji se traže tačkom 5 §.53 Zakona o državljanstvu sam onog "da su zatražila kod nadležne vlasti državljanstvo Kraljevine do dana stupanja na snagu ovoga zakona" a posto to nije nasledilo mojom krivicom nego drugim na to svanim faktorima - molim da mi se prizna državljanstvo Kraljevine Jugoslavije.

Za izdavanje zamoljene svjedočbe prilažem takseanu marku od Din.20.-

Napominjem da će opština Valpovo trg i sa svoje strane moći potvrditi da sam ja pravodobno podnio i predao sve priloge te zamolio da me se uzme na zapisničku molbu u cilju dobijanja državljanstva.

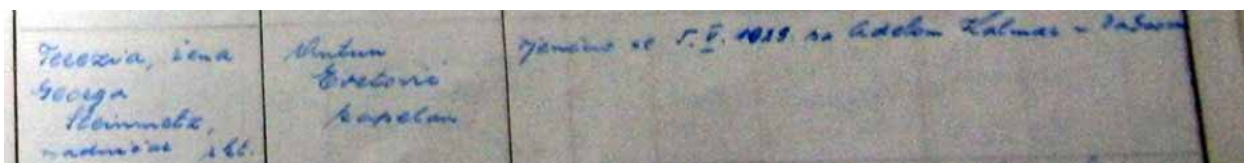
U B i l i š ć u, dne 29. oktobra 1929.god.
molio

Slika 21. Josef Dvoržak – zamolba za državljanstvo Kraljevine Jugoslavije općinskoj vlasti u Valpovu od 29.10.1929. godine

Traženje državljanstva Đure Putterera

Obitelj Putterer, Jakob i Katarina (rođena Markser), živjela je u Novom Valpovu i imali su sina Đuru, koji je rođen u Valpovu, 26. studenog 1901. godine.

Obred krštenja obavljen je u istoj župi, kuma mu je bila Terezija Steinmetz iz Marijanaca, a krstitelj je bio Ante Evetović Miroljub, što je vidljivo u izvratku iz Matične knjige koja se čuva u župi Valpovo. Đuro je upisan u MK pod rednim brojem 339 kao Georg, kako je kuma kazala na krštenju (bila je porijeklom Njemica). Kasnije je Đuro imao niz problema, jer su mu u dokumente, promjenom vlasti, upisivali različite oblike imena Gjuro, Djuro, dok na kraju nije u Matičnom uredu zatražio upis Đuro.

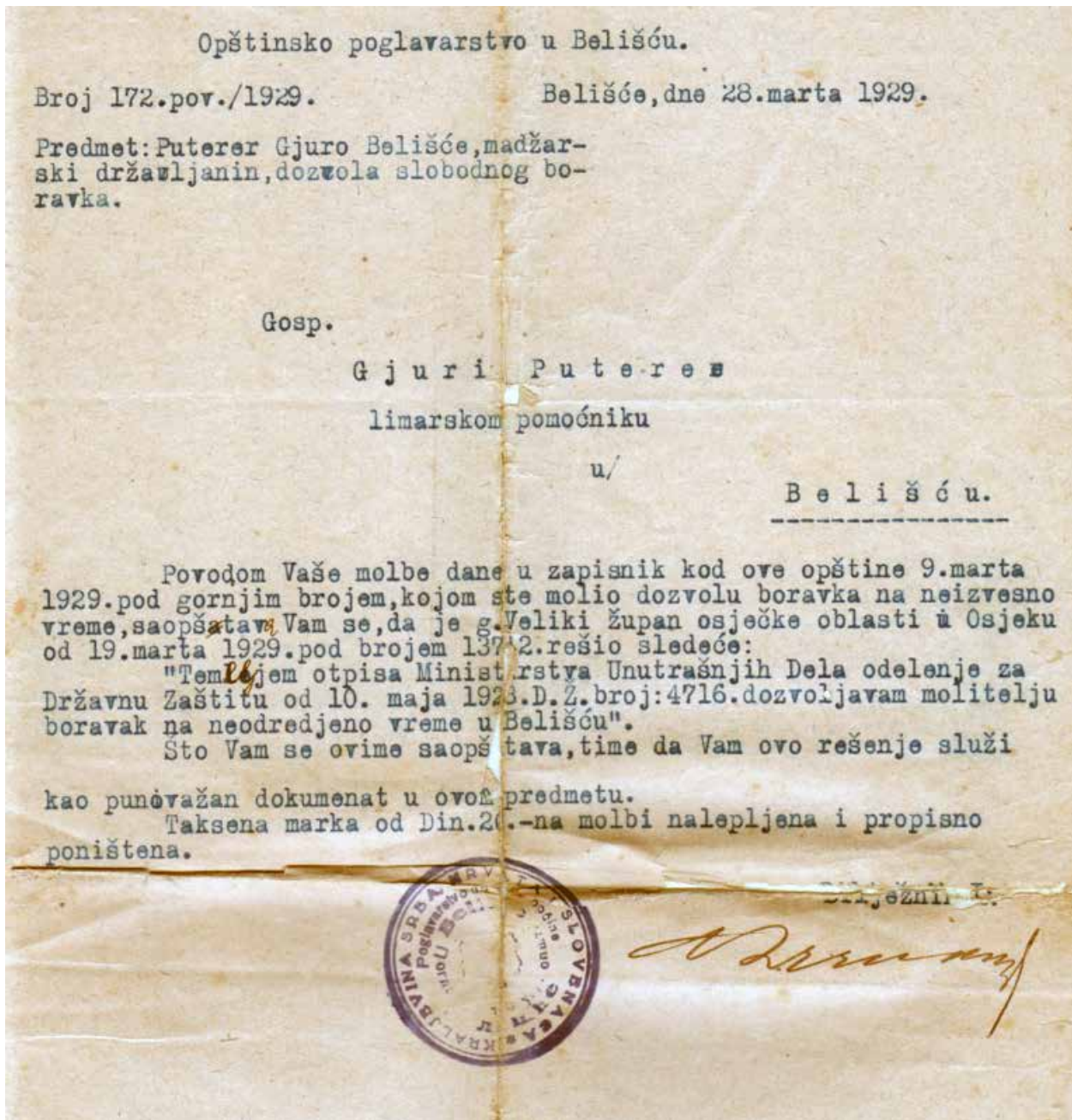
Slika 22. Izvadak iz Matične knjige župe crkve Bezgrešnog začeća BD Marije Valpovo

Nije bilo problema samo u imenu već i u državljanstvu. Đuro je upisan je kao „strani podanik“, kako se u ono vrijeme kazivalo, jer je župa Valpovo bila pod upravom Pečuške Biskupije.

Sve ove povijesne činjenice Đuri su pravile velike probleme. Problem državljanstva se pojavljivao u prilikom traženja svih potrebitih dokumenata u životu. Nakon završetka osnovne škole Đuro je započeo naukovanje limarskog zanata. Nakon dugogodišnjeg naukovanja Đuro Putterer je 18.7.1929. godine kao limarski pomoćnik iz Belišća molio dozvolu za samostalno izvršavanje limarskog zanata, kao stranom podaniku, od Poglavara sreza valpovačkog kao obrtnoj vlasti I. u Valpovu.

Kao punovažne dokumente priložio je:

1. „Poslovnu knjigu, koja mu je izdata po Obrtnom Zboru u Valpovu, dne 11.5.1919. godine pod brojem 32/1919. kojom dokazuje da je osposobljeni limarski pomoćnik, dakle u limarskom zanatu kvalifikovani radnik; da je kao pomoćnik izvršavao taj zanat 9 godina i 8 mjeseci, prema tomu više nego dvije godine, te time udovoljio propisima još postojećeg obrtnog zakona“.
2. Ovjereni prijepis krštenice izdate po rimokatoličkom župnom uredu u Valpovu“,
3. „Ovjerovljeni prijepis rešenja, koje mu je izdato po opštini Belišće, dne 28.3. t.g. pod. Pov.Br.172/1929. kojim dokazujem da mi je Veliki Župan osječke oblasti u Osijeku, svojim rešenjem od 19.3.t.g. pod brojem 742/1929. dozvolio slobodan i nesmetan boravak u mestu Belišće, na neizvesno vreme, jer sam po mojem ocu Jakobu, a po propisima zakona u ovoj Kraljevini nadležan u opštini Vaškut, srez Baja u Mađarskoj unatoč toga, što me mađarske vlasti po tamošnjim zakonima ne priznaju svojim zavičajnikom i svojim državljaninom, što ja nikada niti ne želim.“

Slika 23. Dozvola slobodnog boravka stranom podaniku Đuri Putterer od 28.3.1929. (u zaglavlju se navodi da je mađarski državljanin, a Mađarska ga nije priznavala)

4. „Priloženim overovljenim prepisom uverenja, koje mi je izdato po IV. Inspekciji Rada u Osijeku, dne 13.marta t.g. pod brojem 787/P.- 199/1929. dokazujem, da mi je kao mađarskom podaniku dozvoljen slobodan i nesmetan rad na celoj teritoriji Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca“.

REPUBLIKA SLOVENACA
IV. INSPEKCIJA RADA

Ad Br. 767 - 1929.

Priljeno 192
Riješeno 13. Marz 1929 192
U OSIJEKU.

DOZVOLA ZA SLOBODAN RAD STRANOM PODANIKU:

U vezi naredjenja Min.Soc.Pol.
od 16.VI.1927.br.5559/IV.

P - 199.

U V E R E N J E

G. D J U R O J A K O B P U T E R E R

podanik mađarski, rođen godine 1901. u VALPOVO

po zanimanju limarski pomoćnik, dokazao je verodostojnim dokumen-
tima, da je u Kraljevini S. H. S. od rođenja do danas bez prekida
uposlen bio.

Na osnovu toga, pošto se — u smislu § 7. Pravilnika o dovodjenju
i uposlenju stranih radnika na teritoriji Kraljevine S. H. S. — na imenovanog
ne odnosi § 103. Zakona o Zaštiti Radnika, dozvoljava se g. D J U R I
P U T E R E R slobodan i nesmetani rad na celoj teritoriji Kralje-
vine S. H. S.

Ovo uverenje gubi važnost u slučaju, ako sopstvenik istog napusti
teritoriju Kraljevine S. H. S. za vreme duže od mesec dana, a bez potrebe
preduzeća, kod kojega je u to vreme uposlen.

Taksena marka od 20— dinara prilepljena je na molbi i propisno
poništena. —

Šef Inspekcije Rada,

[Signature]

Slika 24. „Uverenje G Djuro Jakob Putterer za slobodan i nesmetan rad na celoj teritoriji Kraljevine S.H.S.od 13. marta 1929. „

5. „Priloženim ovjеровljenim prepisom rešenja, koje mi je izdato po opštini Belišće, dne 21. maja t.g. pod brojem 688/1929. dokazujem, da mi je Opštinski Odbor upravne opštine u Belišću, u svojoj dne 17. maja 1929. pod tačkom 24 održavanoj sednici zajamčio prijem u zavičajnu svezu opštine Belišće, čim postignem državljanstvo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, te sam tim rešenjem stekao jedan punovažan domkumenat i da zaista nameravam podneti molbu za postignuće državljanstva Kraljevine S.H.S., jer me sa Mađarskom apsolutno ništa ne veže tim pre, što u istu sve do sada nikada išao nisam, pošto tamo nikoga nemam.“Da bi mogao što pre izdejsstvovati državljanstvo Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, potreban mi je samostalan rad kako bi mogao doći do boljeg finansijskog sredstva, jer imanja ili drugogvog vreprihoda nemam, a kao obični limarski pomoćnik nisam u stanju i u mogućnosti, da tolike troškove i takse snašam.“

6. Priloženim originalnim uverenjem, koje mi je izdato po opštini Belišće, dne 16. juna 1929. pod brojem 1968/1929. dokazujem, da se u ovoj zemlji nalazim tačno od dana mogeg rođenja i da sam do sada u svakom pogledu dobrog vladanja, te da do sada niti sudski niti policijski nisam bio kažnjavaan.“

7. „Priloženim uverenjem, koje mi je izdato u opštini Belišće, dne 16.juna 1929.pod brojem 1968/1929. dokazujem, da ne dugujem nikakvog državnog poreza, niti drugog kakovog samoupravnog prireza, pošto nemam nikakvog imanja niti sam do sada imao drugo kakovo samostalno vrelo prihoda.“

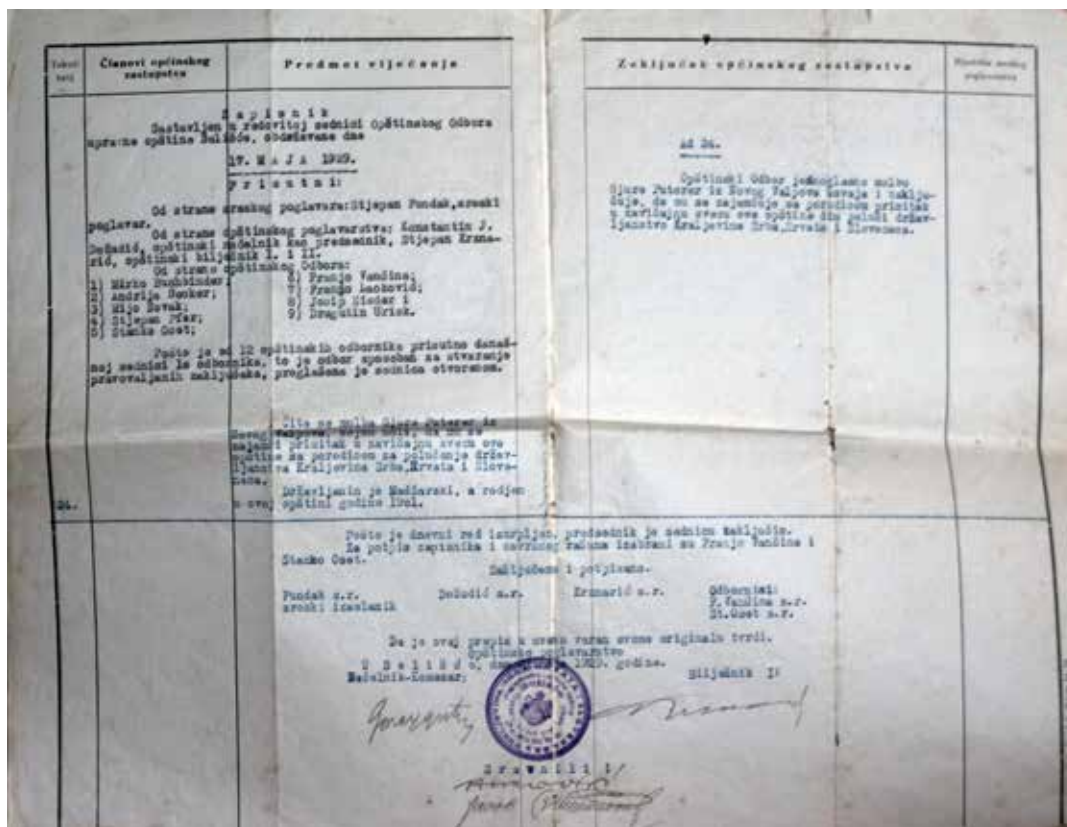
8. „Priloženim uverenjem, koje mi je izdato po opštini Belišće, dne 16. juna 1929. pod brojem 1968/1929. između ostalog dokazujem, kao što se to može zaključiti i iz svih ostalih ovdje citiranih dokumenata, da sam posve lojalnog državnog osjećaja, da nisam komunista niti član ma kakove tajne organizacije i.t.d.“

9. „Konačno priloženom mojom izjavom, koju sam lično izjavio u uredu opštine Belišće, i koju sam svojeručnim potpisom potpisao i za svoju priznao, te koju je po rečenoj opštini pod brojem 1968/1929. overena - dokazujem sve ono, što je u njoj navedeno.“

„Na osnovu gore izloženih punovažnih dokumenata molim, da se kod nadležne vlasti čim pre izhodi odobrenje, a potom, da mi se po Naslovu izda zamoljena obrtna dozvola. Ovu molbu taksiram po propisima T.Br. 1,95 i 157 Zakona o taksama, obrtnu i oblasnu taksu platiti ću odmah kada na to po Naslovu budem pozvan.“

Slika 25. „Izvadak iz
sjedničkog zapisnika „ str 1

Slika 26. „ Izvadak iz sjedničkog zapisnika „ str 2, 3

Slika 27., Izvadak iz sjedničkog zapisnika „ str. 4.

Ovakav način postupanja općinskih vlasti u postupku stjecanja državljanstva posebno je znakovit i ukazuje na samovolju općinskih službenika.

Isto postupanje - ne postupanje i službeničku samovolju, po zamolbi, od strane općinskih službenika možemo vidjeti iz traženja državljanstva u nekoliko primjera, obitelj Gutmann, Dvoržak, Binski i Putterer.

Ove primjere navodim jer su ključni za život stanovnika. Bez državljanstva nije se mogao otvoriti obrt, zanatsko poduzeće ili zanatska radionica.

OBRTNIŠTVO NA OŠTROM ČOŠKU

U uvodu sam iskazao tvrdnju da je Oštri čošak, današnjim rječnikom kazano, prva zona malog gospodarstva. Najveći dio belišćanskog obrtništva živjelo je na Oštrom čošku.

Za takvu tvrdnju postoji opravdanost koja je vidljiva u broju obrtnika koji su radili i živjeli na Oštrom čošku.

U razmatranju obrtništva na prostoru Valpovštine, pa tako i područja Oštrog čoška mora se poći od povijesnih činjenica koje pobliže i konkretno opisuju nastanak i razvoj obrtništva.

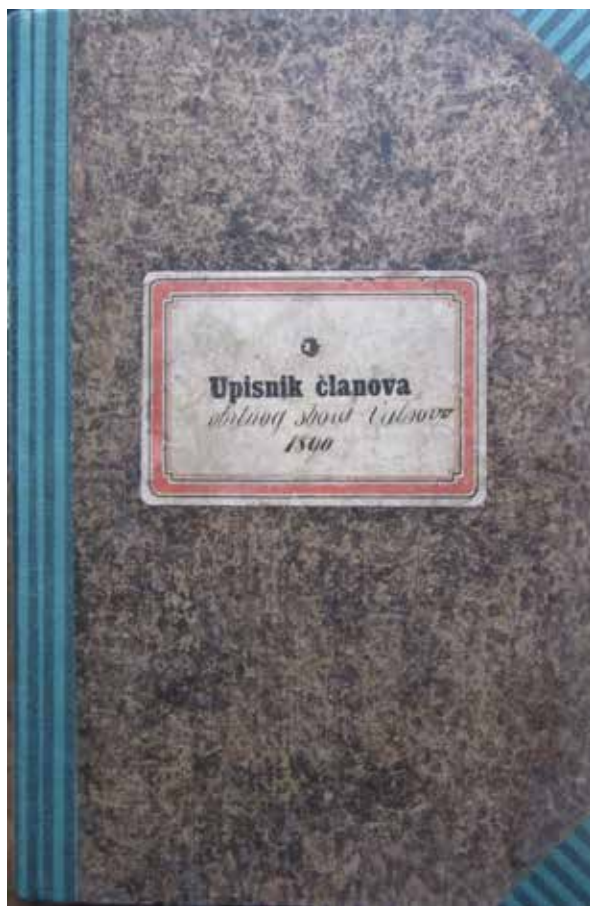
U predgovoru kataloga izložbe Obrtništvo u Valpovštini multikulturalna zajednica, koja je održana u siječnju 2015. godine u Valpovu kustosica muzeja, Mirjana Paušak, sažeto je opisala nastanak obrtništva :

„Polovicom 18 stoljeća barun Ignac Hilleprand von Prandau, a potom i njegov sin Gustav, kao tadašnji vlasnici velikog valpovačkog veleposjeda pozivaju vrsne majstore obrtnike iz cijele Habsburške Monarhije da se nasele na bogatom valpovačkom imanju. Prvi obrtnici stigli su još 1745. godine u Valpovo iz Bavarske na poziv baruna Petra Prandau. Podaci koje danas posjedujemo pokazuju da je tada stiglo 48 obitelji, a u desetljećima koja slijede na području Valpova naselit će se više od 400 obrtničkih obitelji.“

Obrtnici su duboko utkani u povijest Valpova, ali i u povijest multikulturalne zajednice. Upravo će ta multikulturalnost dati vjetar u leđa snažnom razvitku različitih grana obrtništva, koje su po svojoj tehničkoj opremljenosti za proizvodnju i finalnim proizvodima odgovarale standardima ondašnje europske obrtničke proizvodnje. Stoga treba reći da je obrtništvo u Valpovu u 19 stoljeću uz poljoprivrednu proizvodnju na vlastelinstvu bilo glavna grana privrede. Uz njemačke, mađarske, slovačke i češke obrtnike među naseljenim došljacima bilo je i židovskih obitelji i to podrijetlom iz Poljske i Njemačke (Aškenezi), a oni su se uglavnom bavili trgovinom.“

(Iz Kataloga izložbe „Obrtništvo u Valpovštini multikulturalna zajednica“ urednici kataloga i izložbe Dinko Župan i Mirjana Paušak).

Najvažniji dokument o obrtu na ovom području je „Upisnik članova obrtnog sabora Valpovo“ iz 1890 godine.

Ime i prezime	Stranica	Zanimanje	Godina	Opisak
Jakovac	1	valpovo	1890	
Jakovac	2	čuvaja	1890	
Armunic	3	opancar	1890	
Herman	4	tekar	1890	
Hervat	5	krojac	1890	
Hervat	6	krojac	1890	
Hurtman	7	slastičar	1890	
Jakovac	8	loncar	1890	
Jakovac	9	loncar	1890	
Jakovac	10	uzmar	1890	
Jakovac	11	postolar	1890	
Jakovac	12	bravar	1890	
Jakovac	13	bačvar	1890	
Jakovac	14	opancar	1890	
Jakovac	15	tekar	1890	
Jakovac	16	uzmar	1890	
Jakovac	17	tekar	1890	
Jakovac	18	tekar	1890	
Jakovac	19	tekar	1890	
Jakovac	20	tekar	1890	

Slika 28. Upisnik članova Obrtnog sabora Valpovo (izvor: Muzej Valpovštine, snimio Dubravko Maričić 2020. godine)

Listajući Upisnik obrtnog sabora Valpovo i popis novogradnji i drugih dokumenata i uspoređujući prezimena koja se spominju godinama može se zaključiti da su neki obrtnici koji su živjeli na Oštrom čošku, potomci obrtnika došlih po pozivu baruna Prandaua.

Prenošenjem obrta s koljena na koljeno mnogi su se održali do našoj generaciji bliske prošlosti. Pojedina prezimena susrećemo još dan danas u Belišću i Valpovu.

Na Oštrom čošku bila su zastupljena mnoga zanimanja, pa ću ih pokušati nabrojati, neka po popisu iz knjige Obrti i obrtnici Osječko – Baranjske županije 1872-2007, neka iz Upisnika članova Obrtnog sabora Valpovo 1890. a neka po sjećanju i osobnom poznavanju:

brijač Stjepan Valenta, Trazer, Drnovšek, pekar Mladen i Đorđe Georgijevski, trgovac Dragan Križan – Duca, Markser, Nemet, Slavko Vujnovac (šefovi trgovine), Josip Špoljarić, Pepa Filošević, mlinar i proizvodnja leda i sječke Josip Šošić, limar Đuro Putterer, Mirko Jurović – Mrkva stariji i Mirko Jurović Mrkva mlađi, Joža Petovari, postolar – obuçar Gibičar, Stjepan Terke, remenar Palčok, tapetar Mijo Bečvardi, stolar Stjepan Kuranji Pišta, Huis, gostioničar Piri, Ida Šerer, Dragica Vukobratović, fotograf Ana i Mirko Mogoroš, bačvar Pero Popović, paljenje i prodaja kreča vapna Pero Popović, kovač Vereš, bakrokovač (Đuro Putterer, Slavko Flajc), pismoslikar i ličilac

(Đuro Binski, Stjepan Rubčić), parketar Šalk, Josip Fričan, sladoledar i slastičar Ruhid Rakipović, ciglar (Viktor Korpar, Nikola Zdunić), slikar Josip Rubčić Jožika- Pikaso), željezničar (Nađ), električar Stjepan Binski Štefika, precizni mehaničar (Parfimović u Dardaneli, Josip Tonaj, prijevoznici, kirijaši (Ivan Hajnc, Uriks, Pavao Čeperko, Stjepan Dvoržak, Milan Jakšić Mičo, Vid Pernar), mesar (Uriks, Vinković), krojač (Mladen Kos, Stjepan Kozari, Fabijan Jelkić), striker – pletač (Josip Ivančić), urar Mirko Kemendić, lugar (Bednaić), frizer (Ema Šašek).

ŽIVOT NA OŠTROM ČOŠKU – „STIL - NAČIN - ŽIVOTA“

Život na Oštrom čošku bio je zanimljiv iz više razloga. Ljudi su živjeli u slozi, međusobnom uvažavanju i poštovanju, bez obzira na zanimanje, imovinsko stanje ili vjersku i nacionalnu pripadnost. Iz popisa stanovništva može se vidjeti da su na Oštrom čošku živjeli Nijemci, Mađari, Rusi, Srbi, Česi, Slovaci svi sa svojom kulturom i običajima i predstavljali su dio multikulturalnosti Belišća.

Međusobnu povezanost, prisnost i poštovanje može se pronaći u činjenici da su mnogi bili povezani rodbinskim vezama, poslom kojim su se bavili, ali i pomaganju u najtežim danima 1945/46 godine kada su mnogi mještani Oštrog čoška bili protjerani u radni logor kao i po povratku iz logora. O tim danima bit će riječi u drugom dijelu knjige.

Još jedna vrlo bitna odlika života na ovom području bila su zajednička druženja u dugim zimskim danima i noćima, upućenost jednih na druge, međusobno pomaganje u poslovima i zajedničko obavljanje poslova.

Ovdje ću navesti neke od primjere pomaganja, a o zajedničkim druženjima bit će riječi kasnije u opisu društvenog života.

Još uvijek se sjećam riječi mog otate Đure, ali i susjeda Stjepana Terzića koji su znali kazati „Tko se preko ljeta ne uznoji, taj se u zimi ne ugrije.“

U ono vrijeme, ljudi su se grijali koristeći piljevinu (jeftino se mogla kupiti u tvornici), ugljen i drva. Kako su zime bile duge i s puno snijega, trebalo je preko ljeta pripremiti ogrjev.

Drva i ugljen kupovalo se u proljeće i ljeto. Ljudi su obično dobivali ogrjev istovaren pred kuću u dopodnevnom satima, kada su neki još na poslu. Puno puta se znalo dogoditi da nikoga nije bilo kod kuće, pa je primitak ogrjeva potpisivao prvi susjed.

Poslijepodne, kada je vlasnik ogrijeva došao s posla, susjedi su dolazili svatko sa svojim taličkama (tačkama ili kolicima kako su ih pojedini ljudi nazivali) i odmah se ogrjev spremao, ako se radilo o piljevini i ugljenu. Ako su bila drva, prvo su se izrezala, cijepala, pa onda spremala. Tu se obično radilo o većim količinama ogrjeva, od nekoliko tona ugljena i desetaka metara drva. Takvu bi količinu jedna osoba sama spremala po nekoliko dana, pogotovo stariji.

Kada je došla zima napadao bi obilan snijeg – djeci veselje, a odraslima brige. Po cesti je prošla ralica, a svatko je ispred kuće morao očistiti pješačku stazu.

Mi mlađi smo se okupili i pomogli u poslu. Nije bilo nijedne starije osobe u susjedstvu koja je ostala bez naše pomoći.

Kada kažem stil ili način života na Oštrom čošku mislim na organizaciju dana. Ujutro

su ljudi odlazili na posao, raditi u tvornicu, privatne obrte ili ustanove, a poslijepodne, poslije ručka i kratkog odmora išlo se raditi u vrt. Gotovo sve obiteljske kuće imale su velike vrtove u kojima se sijao kukuruz, sadilo povrće, a bilo je mjesta i za voće.

Dolaskom proljeća ukazala se potreba oranja vrtova i njiva.

Posao oranja radili su vlasnici konja na području Oštrog čoška Urisk, Pavao Čeperko, Ivan Dvoržak, Hajnc i Petanović. Obrađujući vrtove zarađivali su za obitelji i uzdržavanje konja. Susjedi su u isto vrijeme započinjali oranje vrtova što zbog rasporeda orača, ali i zbog praktičnih razloga u oranju, okretanja na malom prostoru. Zapregom bi se ulazilo u jedno dvorište, ispregli konje i zakvačili plug, preorali 3 - 4 vrta, vratili plug i uzeli drljaču i završili s obradom zemlje. Tako se izbjeglo gaženje po obrađenom zemljištu, ili, ne daj Bože po već zasijanom.

Po obavljenom poslu uslijedilo je plaćanje, a ako se dogodilo da netko nije u mogućnosti odmah platiti orač bi pričekao, ali nije bilo slučajeva da netko ne bi platio uslugu. Nikada nitko nikome nije ostao dužan.

Svatko je imao „svog“ orača i svake godine je isti orao iste vrtove. To je bio prešutni dogovor i nitko nije uzimao posao drugome, osim ako netko nije bio spriječen. Puno puta se dogodilo da su dva orača došla i izorala vrtove kako bi sjetva bila završena prije lošeg vremena. Sve se radilo planski i u dogovoru.

Nakon obrade zemljišta uslijedilo je sijanje. Susjede su, odmarajući se u popodnevnom satima na klupi ispred kuće dogovarale posao, plan sjetve, tko će što sijati, ima li sjeme ili ne, dogovarala se razmjena sjemena, ali i pomoć starijima pri sadnji.

Slika 29. Đuro Putterer, Marija Terzić, Marija Križan i Dubravko Maričić na popodnevnom odmoru ispred kuće u ulici Novo Belišće 4. (snimljeno 1960. godine – vlasnik fotografije Dubravko Maričić – obiteljski arhiv

Slika 29a. Đuro Binsky, Emilija Binsky, Dubravko Maričić, Marija Karpati, Krešo Zoričić, Adela i Đuro Puterer na popodnevnom odmoru ispred kuće u ulici Novo Belišće 4. (snimljeno 1960. godine – vlasnik fotografije Dubravko Maričić – obiteljski arhiv)

Marljivim radom svih članova obitelji, proizvodilo se sve potrebno za prehranu, neke su nedostajuće proizvode za zimnicu nabavljali na tržnici u Belišću ili izravno od seljaka sa sela.

Na obavljanju poljoprivrednih radova u svojim vrtovima, zajedno s odraslim članovima obitelji radila su i djeca, stječući radne navike i znanja koja su im služila u kasnijem životu.

Osim uzgoja voća i povrća skoro svaka kuća uzgajala je domaće životinje - svinje, patke, guske, kokoši, zečeve (kuniće) i purane.

Već sam prije spomenuo da je u vrtovima bilo mjesta i za raznoliko sezonsko voće, od najranijih do kasnijih sorti. Takav način sadnje voća osiguravao je konzumaciju voća tijekom cijele godine.

Prvo voće bile su trešnje, jabuke petrovače, višnje, bijela i plava šljiva. Od šljiva najviše je bila zastupljena autohtona, bijela krupna šljiva „Valpovka“ jer se osim dobrog i ukusnog pekmeza, od njih pravila dobra rakija.

Prije skupljanja šljiva za spremanje koma (drop - mljevene šljive) za pečenje rakije, u velike kace, vršilo se zatapanje ili kvašenje kaca. Kace su preko zime čuvane na tavanu, čardaku ili šupi, pa su se znale „rasušiti“ i curiti. Da se to ne dogodi i dragocjena, s mukom skupljena tekućina ne iscure, vršilo se „zatapanje“ kaca u Karašici. Kaca bi se ostavila u vodi po nekoliko dana kako bi duge (daske od kojih je kaca napravljena) „nabrekle“ i spriječile curenje.

Slika 30. Dubravko Maričić na sredini Karašice – „zatapanje“ kace (snimljeno 1960. godine – snimio Slavko Maričić – vlasnik fotografije Dubravko Maričić, obiteljski arhiv)

Kasnije sorte jabuka (parmenka, božičnica) i dunja, pošto nije bilo hladnjaka, čuvale su se na ormarima u spavaćoj sobi (koja se u pravilu nije grijala). Od višanja, obično su bake, u dunstflašama (staklenka s velikim otvorom za spremanje zimnice koja se zatvarala celofanom) spremale kompot za zimu.

Napunjene staklenke ostavljane su nekoliko dana na suncu (pasterizacija) i nakon toga se spremale u špajz (smočnicu, ostavu).

Posebno zanimljiva je bila berba višanja. Stabla su bila visoka, a grane dugačke, pa ih je bilo teško obrati. Ja sam bio sitnije građe i lagan, pa mi je otac Slavko držao lojtre (ljestve) naslonjene na grane, a ja sam zakvačio kanticu s kukom za sušenje mesa na njih i brao višnje. Na isti način brale su se i trešnje.

Nama djeci posebno je bila draga „noćna konzumacija“ trešanja. Iako su nam susjedi, vlasnici trešanja dozvolili branje, bilo je zanimljivije navečer ići u „krađu“, jer smo onda bili „face“. Možete zamisliti, koja krađa trešanja kod prvog susjeda, koji ima psa čuvara s kojim se igram cijeli dan i hranim ga, a on čuva trešnju.

Radeći marljivo na svom imanju mještani su mogli od plaće uštedjeti nešto novca i osigurati dobar standard života.

Takav način života osiguravao je neovisnost djela stanovništva o Gutmannima, a kasnije Kombinat u Belišću, što je utjecalo na društveni i svekoliki život.

Takvu mogućnost i neovisnost nisu imali ostali mještani Belišća, koji su živjeli u stanovima u vlasništvu tvrtke Gutmann d.d., a kasnije u društvenim stanovima, vlasništvo Kombinata Belišće, jer im je egzistencija ovisila o poslodavcima. Živjeli su u tuđim stanovima što je tražilo određenu dozu poslušnosti, nemogućnost organiziranja štrajkova, traženja povećanja plaća i drugih prava radnika.

GOSPODARSTVO NA OŠTROM ČOŠKU

Predstavnici gospodarstva nabrojani su u prvom djelu, a ovdje će biti opisane obitelji iz čijeg opisa se može vidjeti njihovo zanimanje.

OBITELJ ŠOŠIĆ

Kuća obitelji Šošić nalazi se u ulici Kralja Tomislava broj 138.

Slika 31. Kuća obitelji Šošić – između prozora lijevo bila su vrata za poslovni prostor (snimio Dubravko Maričić 19.11. 2010. godine)

*Slika 32. Kuća obitelji Šošić
(snimljeno 2020.godine – snimio Dubravko Maričić)*

Kuća je stara 105 godina i napravljena je oko 1915. i 1918. godine, a kuće su izgradili Josip po zanimanju trgovac i Marija Šošić.

*Slika 33. Obitelj Šošić –
s lijeva na desno Marija
Šošić (rođ. Weinpert),
Ana Šošić (rođ. Jančikić,
Miroslav Šošić, Josip Šošić,
Čučo – lijevo Tomislav i
Krunoslav Šošić*

Supružnici Josip i Marija imali su troje djece i to: sina Josipa koji je poginuo 1945. godine i kćer Jelku koja se udala za profesora Hamma iz Gata i sina Petra koji ostaje u kući. Sin, Petar Šošić ženi se sa Anom Jančikić i u braku imaju tri sina Miroslava, Krunoslava i Tomislava.

Slika 34. Jelka Šošić udana Hamm

Slika 35. Petar Šošić

(vlasnik fotografija Miroslav Šošić)

Slika 37. Informacija u novinama o formiranju nove općinske uprave u Belišću

Slika 38. Josip Šošić snimljen u foto studiju fotografa Vlade Stojića u Valpovu

Gospodin Josip Šošić bio je ugledni trgovac i općinski vijećnik što se može vidjeti u članku Nova općinska vlast objavljenom u Hrvatskom listu Širom Slavonije, od srijede, 17. travnja 1940. na stranici 7.

Miroslav Šošić i supruga Katica imaju dvoje djece Sašu i Zorislava.
Tomislav Šošić i supruga Mira imaju troje djece Danijel, Siniša i Tomislav.
Krunoslav i supruga Anica imaju dvoje djece Suzitu i Kristijana.

Danas u kući živi Miroslav Šošić s obitelji i djeca Tomislava Šošića, a Krunoslav je napravio kuću nedaleko u ulici Ivana Gorana Kovačića koja pripada dijelu Oštrog čoška.

Ovu kuću i obitelj Šošić važno je spomenuti jer se u njoj, osim stanovanja članova obitelji odvijala vrlo živa gospodarska djelatnost.

U samim počecima u dvorišnom djelu je bila „krečana“ tj. veliko spremište vapna koje se u velikim rupama zalijevalo vodom „gasilo“ i tako dobivalo gašeno vapno. To se vapno koristilo u graditeljstvu za zidanje objekata kao vezivni materijal, za žbukanje i bojanje zidova i obavljanje mnogih drugih poslova u graditeljstvu.

Slika 39. U pozadini je dio zgrade u kojoj je bilo smješteno vapno (snimljeno 2020. godine – snimio Dubravko Maričić)

U dvorišnim objektima na lijevoj strani, bio je mlin za mljevenje žitarica i proizvodnju brašna, kao i uslužno mljevenje. Uz mlin bila je sjeckalica za slamu od koje se usitnjavanjem dobivala pljeva za stoku. U lijevom djelu kuće u početku je bila gostionica i sala za zabave, što nam potvrđuje i članak iz novina Hrvatski list u rubrici Širom Slavonije od 30.siječnja 1938. godine iz kojeg se vidi da je u toj gostionici održana čajanka udruge „Hrvatska radnička mladica“.

Slika 39 a Čajanka u gostionici kod g. Šošića – Hrvatski list, Širom Slavonije od 30.siječnja 1938. godine – Izvadak iz novina – vlasnik Nada Birovljević

U dvorištu je bila ledara za potrebe gostionice i stanovnike Oštrog čoška. Po led kod obitelji Šošić, dolazilo se iz drugih dijelova Belišća, pa i iz Bistrinaca.

Tijekom vremena, prilagođavajući se uvjetima i potrebama, prostor mijenja namjene, pa se u njemu izmjenjuju prodavaonica kruha i mlijeka, trgovina i urar.

OBITELJ MOGOROŠ

Priča o obitelji Mogoroš povezana je s pričom obitelji Brezovac s majčine strane. Po kazivanju gospodina Mirka Mogoroša, obitelj Brezovac je stara valpovačka obitelj čiji se dolazak na prostor Valpova veže za dolazak predaka obitelji Brezovac, prije četiri stotine godina, iz Međimurja, točnije okolice Čakovca splavom. U potrazi za boljim životom obitelj Brezovac se splavom otisnula i spustila rijekom Dravom.

Obitelj se sastojala od oca i četiri sina. Na tom dugom i opasnom putu jedan od sinova se utopio, a preživjeli otac i tri sina zaustavili su se u Nardu. U kontaktu s mještanima raspitali su se o naseljima koja se nalaze na ovom prostoru, a oni su ih uputili u Valpovo kao najveće mjesto. Jedan od potomaka obitelji Brezovac je i djed gospodina Mirka Mogoroša Matija Brezovac. Matija se ženi sa Marijom rođenom Kiš. Nakon ženidbe Matija i Marija iz Valpova dolaze u Novo Valpovo, gdje su sagradili kuću u ulici Matije Gupca.

Slika 40. Kuća obitelji Mogoroš (snimljeno 2020. godine – snimio Dubravko Maričić)

Marija Brezovac bila je domaćica, a suprug Matija završio je gimnaziju i radio je kao financ i pisar u općini Valpovo. U svom braku, Marija i Matija imali su kćer Helenku (Jelku) rođenu 1935. godine. Helenka Brezovac 10. listopada 1952. godine udaje se za gospodina Ivana Mogoroša. U njihovom braku 1952. godine rodio se sin Mirko, a 1959. kćer Elizabeta Mogoroš. Ivan Mogoroš bio je po zanimanju precizni mehaničar. U svom radnom vijeku, radio je u Kombinatoru Belišće, Osijeku i Njemačkoj. Sin Mirko u Belišću završava osnovnu školu, nakon toga odlazi s roditeljima u Osijek. Školovanje završava u Osijeku i stječe zanimanje elektroničar. Po dolasku iz vojske ženi se Anom Ižaković iz Valpova. U njihovom braku 1976. godine rodio se sin Igor, a četiri godine kasnije, 1980. kćer Mirna.

Mirko Mogoroš je radio u Kombinatoru Belišće, Osijeku i jedno vrijeme u Njemačkoj, a 1978. godine sa suprugom Anom otvara fotografsku radnju u novosagrađenoj kući u ulici Matije Gupca odmah do kuće djeda Brezovca (današnja ulica Kralja Tomislava). Ova obitelj, osim po porijeklu i nastanku, zanimljiva je po tome što članovi obitelji imaju nekoliko zanimanja financ - pisar, precizni mehaničar, elektroničar i fotograf i jako dobro oslikavaju raznolikost zanimanja stanovnika Oštrog čoška.

Slika 41. Kuća obitelji Mogoroš u kojoj je bila fotografska radnja (snimio Dubravko Maričić 19.11.2010. godine)

OBITELJ KIŠ ŠANDOR (otata Šandor)

Na parceli do kuće Mirka Mogoroša živjela je u velikoj slozi obitelj Šandor i Ana Kiš zajedno s maćehom gospođe Ane. Kiš Šandor, po zanimanju je bio željezničar, a u braku s gospođom Anom imao je sinove Feriku, Petera i kćer Mariju. Ferika Kiš se ženi sa Anuškom i u njihovom braku rodile su se dvije kćeri Anica i Vera i sin Franjo.

Slika 42. Uništen vlak SPŽ u zadnjem bombardiranju (Muzej Belišće)

Ferika Kiš je bio željezničar na Gutmannovoj željeznici i poginuo je pri zadnjem bombardiranju spašavajući lokomotivu koju je vozio. Nakon obitelji Kiš u kući živi obitelj Štimac.

OBITELJ IVANIŠIĆ

Obitelj Ivanišić u Belišće tj. na područje Oštog čoška doselila se iz Bočkinaca kupivši kuću od obitelji Šimić iz Valpova.

*Slika 40. Kuća obitelji Ivanišić
(snimljeno 2020. godine – snimio
Dubravko Maričić)*

Slika 44. Elizabeta Ivanišić

U obitelji Ivanišić živjeli su otac Dragan, šumarski tehničar, majka Elizabeta, zvana teta Erža, kućanica i dvoje djece, sin Ivica (1954.) i kćerka Zlatica (1957).

Otac Dragan bio je uposlenik Šumarije Belišće gdje je radio kao šumarski tehničar. Dragan je u drugoj generaciji završio šumarsku školu u Karlovcu.

Slika 45. Otac Drago i Ivica Ivanišić

Slika 46. Ivica Ivanišić

Sin Ivica je radio kao carinik na graničnom prijelazu Donji Miholjac, a kćer Zlatica (udana Petrović) u Privrednoj banci Zagreb, Poslovna jedinica Valpovo.

*Slika 47. Brat i sestra
Ivica i Zlatica Ivanišić*

*Slika 48. Teta Erža za
tkalačkim stanom*

Teta Erža je bila domaćica, ali nije mirovala, već je stalno radila, obavljala kućanske poslove, poslove u vrtu, a posebno je voljela raditi na tkalačkom stanu i pletačem stroju.

Nakon nekoliko godina obitelj Ivanišić gradi kuću u ulici Petra Zrinskog (stari naziv ulice prije 1990. godine, Đure Salaja), a po završetku nove kuće, kuću na Oštrom čošku prodaju Ruži i Milanu (Mića) Jakšić.

Milan Jakšić se bavio uslužnim prijevozom raznog materijala po potrebi i oranjem vrtova i njiva stanovnicima Belišća. U početku je prijevoz i usluge oranja i pripreme zemljišta za sjetvu radio sa svojom poznatom kobilom Micom, a kada je ona otišla u „mirovinu“, zamijenio ju je sa zelenim traktorom Deutz (Torpedo).

Teta Ruža, kako smo je zvali, kao i mnogi građani Hrvatske, odlazila je 2 puta tjedno u kupovinu u Italiju točnije u Trst. Kod naše tete Ruže moglo se naručiti sve što nije bilo u ponudi u našim trgovinama, a najpoznatiji proizvod bile su traperice – „rifle“. Veliki broj mještana Belišća nosio je traperice koje je donijela teta Ruža.

OBITELJ KURANY

U ovoj obitelji živjeli su Marija i Stjepan, Pišta Kurany. Ona je bila domaćica, a Stjepan stolar na Slavonskopodravskoj željeznici, kasnije na stovarištu građe. Imali su kćer koja se udala u Beograd i imala sina Roberta, koji je preko praznika dolazio u Belišće. Pišta je radio sve stolarske radove, a poznat je po mnogim zgodama i nezgodama. Jednom prilikom je obilježio dasku i odrezao ju, a kada je vidio da je kratka, okrivio je flajbaz (olovku). Tako je nastala njegova originalna uzrečica „Ti Boga i flajbazu, (olovka) sto puta režem i uvijek kratko“, koja se zadržala još i danas kod nekih starih majstora.

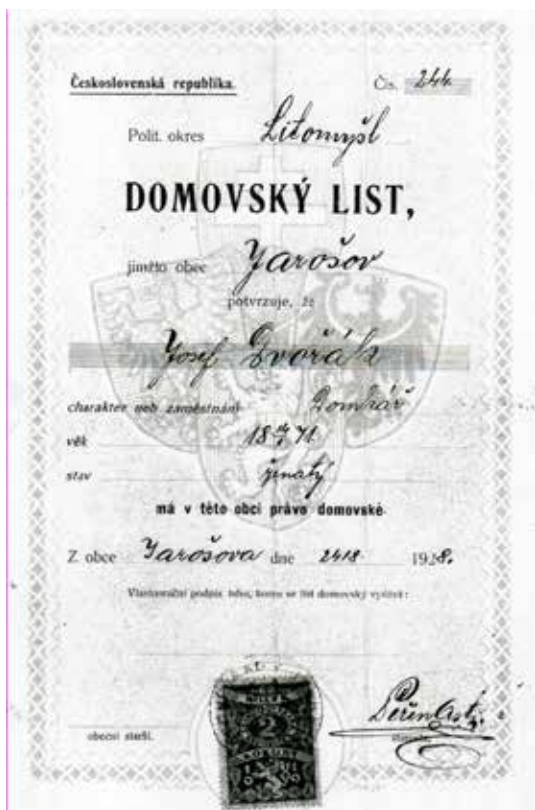
Slika 49. Kuća obitelji Kurany sagrađena 1936. godine
(snimio Dubravko Maričić 2020.)

OBITELJ DVORŽAK

Obitelj Dvoržak jedna je od starijih obitelji na Oštrom čošku, porijeklom iz Češke. Josef Dvoržak rođen je u Jaroslovu u Češkoj što se vidi u njegovom Domovskom listu, izdanom 1928. godine.

Slika 50. Kuća obitelji Dvoržak (snimio Dubravko Maričić 2020.)

Slika 51. Josef Dvorožák - Domovinski list iz 1928. godine.

Josef je neprekidno nastanjen u Novom Valpovu, kasnije Novom Belišću, točnije na Oštrom čošku od 1894. Živio je u vlastitoj obiteljskoj kući s okućnicom i 5 katastarskih jutara zemlje od „kijih može uzdržavati sebe i svoju porodicu“. Josef je dobrog vladanja, nije bio policijski kažnjavan i namirio je sve državne poreze i samoupravne prireze za 1929. godinu.

Na dan 22.11.1896. sklopio je brak s Franjkom Cvikar iz Valpova (otac František i majka Franciška Cvikar). Sve ove tvrdnje navedene su u pismu Sreskom Načelništvu u Valpovu iz 29. 10. 1929., kojim se moli državljanstvo Kraljevine Jugoslavije.

Josef i Franjka su imali sina Josipa koji ostaje u kući i ženi se s Anicom s kojom ima dvoje djece, kćer Vericu i sina Darka.

Slika 52. Spomenik obitelji Dvoržak na groblju u Belišću

OBITELJ GIBIČAR

Slika 53. Obitelj Gibičar – fotografija oko 1938. godine

Obitelj Gibičar je bila brojna obitelj u kojoj je bilo osoba s raznim zanimanjima, postolar – obućar, kondukter na SPŽ. Obitelj Gibičar je imala kćer Idu i sina Dragutina. Ida Gibičar se udala za Vladu Podobnika. U njihovom braku rodila su se dva sina Zlatko i Zoran. Dragutin se oženio s Lidijom i s njom ima dvoje djece sin Bruno i kćer Brunu.

U slobodno vrijeme Pavo Gibičar je svirao violinu, a sin Dragutin je naslijedio ljubav prema umjetnosti, koja ga je pratila cijeli život. Bavio dramskim radom, glumom, režiranjem predstava, pisanjem muzičkih komedija i slikanjem. Svoju kazališnu aktivnost započeo je 1947. godine u tadašnjoj Đačkoj sekciji. Godine 1966. Uprava Kombinata Belišće postavlja Dragutina za upravitelja Amaterskog kazališta sve do formiranja Službe za kulturne djelatnosti SOUR-a (Složena organizacija udruženog rada) 1982. godine. Ova služba obuhvaća muzej, knjižnicu i čitaonicu, kino i Amatersko kazalište. Na mjestu upravitelja ostaje sve do odlaska u mirovinu 1990. godine.

Naš Dragutin, susjed i prijatelj u kulturi je radio više od 40 godina. U svom radu potvrdio se kao vrijedan i kvalitetan glumac i redatelj amater postavivši na kazališnu scenu više od 70 dramskih djela. Za svoj rad nagrađivan je mnogo puta od svog Amaterskog kazališta, općine Valpovo (Nagrada oslobođenja Valpovštine). Njegov rad prepoznale su i nagradile mnoge druge institucije, Prosvjetni sabor Hrvatske (Povelja prosvjetnog sabora Hrvatske). Dobitnik je republičke nagrade SSRN-a, medalje rada, ordena zasluga za narod sa srebrnom zvijezdom i Plaketom Grb grada Belišća.

Utemeljitelj je Likovne udruge Belišće 1996. Nakon dvije godine rada, 1998. godine udruga mijenja ime u Bel-art koja okuplja likovne stvaratelje s područja grada Belišća i danas.

OBITELJ TONAJ

Na samom zavoju Oštrog čoška živjela je obitelj Tonaj, Josip i Marija – Marika. Marija i Josip su imali dva sina Branka i Stjepana (Štefika) koji su otišli na školovanje u Zagreb gdje su ostali živjeti.

Slika 54. Obitelj Tonaj i Putterer ispred kuće na Oštrom čošku – kuća postoji i danas

Brankov sin Vlado dolazio je preko ljeta u posjet baki i djedu i ostajao bi dva mjeseca. Tijekom boravka u Belišću Vlado se igrao s nama, s djecom s Oštrog čoška. U početku je bilo malo nesporazuma oko govora jer mi nismo navikli pričati zagrebački (kaj bum ja napravil, bum išel itd), ali se on brzo navikao na naš govor i postao pravi dečko s Oštrog čoška. Dječja igra razvila se u pravo prijateljstvo, a kako je Vlado imao rođendan tijekom boravka u Belišću, slavili smo ga svi zajedno u njihovoj kući i dvorištu.

*Slika 55. Proslava rođendana oko 1959. godine - s lijeva stoje: Dubravko Maričić, Vlado Peroković, Đorđe Georgijevski, Vlado Tonaj (s harmonikom)
Željko Flajc i Bruno Maričić,
Čuće s lijeva: Vlado Tepeš, Ivica Ivanišić, Zagorka Georgijevski, Mirko Mogoroš i Boško Flajc.*

Nismo se samo mi djeca družili i provodili vrijeme zajedno, već su to radili naši roditelji i bake odlazeći zajedno na ljetovanje.

Slika 56. Marija Tonaj, Adela Putterer i Bruno Maričić u Opatiji oko 1956. godine

Josip Tonaj je po zanimanju bio precizni mehaničar. U dvorištu je imao garažu za svoj automobil, koji je bio među prvim automobilima u Belišću. Uz garažu je bila radionica puna bicikala, dijelova za bicikle, kišobrana, pisaćih strojeva i mnogo druge tehničke opreme. Bio je odličan majstor i popravljao je sve što mu dođe pod ruku.

slika 57. Gljiva za „štopanje“ (popravak) čarapa

Supruga Marija je bila domaćica koja se bavila popravkom – krpanjem čarapa svih vrsta, pa tako i ženskih najlon čarapa.

Dolazeći s omamom Adelom i otatom Đurom na druženje u dugim zimskim večerima, sjećam se mirisa tinte koji se osjećao u niskoj, maloj prostoriji s kosim krovom osvijetljenoj rijetkom neonskom rasvjetom.

Tu je Marija radila „trukovanje“. Trukovanje je način prenošenja motiva sa crteža, već izvezene tkanine ili motiva na posebno izrađenim šablonima od paus papira. Motivi su se kopirali na papir i po crtama rezali, a onda pomoću krpenih batova, natopljenih u tintu, prenosili na platno za vezenje.

Sjećam se, da je kod mog otate, Đure Putterera Marija naručila modele od sitnih kružića i vitica lima, koje je on učvrstio na drvo. Ti se modeli nazivaju pečati za trukovanje. Svoje originalne pečate je označavala brojevima i inicijalima kako bi potvrdila originalnost crteža. Pripremljen pečat pažljivo je umočila u razrijeđenu tintu i otisnula na platno. Kada se otisak osušio po njemu bi izvezla motiv. Tako su nastajali vezeni stolnjaci, tabletići i razni ukrasi za kućanstvo. Prodavala je gotove, izvezene radove ili samo otisak na doneseno platno.

*Slika 58. Pečati za trukovanje
(izradio Đuro Putterer, vlasništvo Dubravka Maričića)*

Za ovu obitelj vezan je za ono vrijeme nesvakidašnji događaj. Promet automobila bio je vrlo rijedak, pretežito su prometovali kamioni.

Prolazile su godine, bolesna Marija je ležala u svojoj sobi. Odjednom je suprug Josip začuo jak udarac i cijela kuća se zatresla. Utrčao je u sobu i uplašen stao. Kroz porušeni dio zida kuće u sobu je ušao kamion koji se zaustavio na pola metra od kreveta. Vozač nije uspio savladati zavoj, već se promašivši veliki orah ispred kuće prednjim krajem zabio u kuću.

Nedugo nakon tog događaja nastupilo je pogoršanje zdravstvenog stanja, koje je dovelo do smrti Marije Tonay.

OBITELJ IVANČIĆ

I danas postoji kuća obitelji Ivančić sagrađena 1939. godine u Fiskulturnoj ulici (današnja ulica Tina Ujevića). Kuću su kupili otac Josip i majka Marija (rođena Scheibl).

Slika 59. Obiteljska kuća Ivančić u Fisklturnoj ulici (danas Tina Ujevića).

Josip i Marija imali su dvije kćeri. Anica se udaje za Ivicu Šimić – Polića i imaju dvoje djece Gorana i Dobrilu. Zdenka se udaje za Miloša Dražić i imaju sina Igora i kćer Mariju. Zdenka s obitelji i danas živi u toj kući. Obitelj Ivančić je u Valpovu na mjestu današnje zgrade HEP „Elektroslavonije“ imala radionicu i tkaonicu, kasnije preimenovana u štrikersko predioničku radionicu „Pobjeda“.

Slika 60. Osoblje štrikersko predioničke radionice „Pobjeda“ u Valpovu: s lijeva na desno Štefan Ivančić, Đuka Strišković, Marika i Josip Ivančić (muž i žena), Mara Strišković (Đukina žena), u prvom redu desno pomoćnik Pavle.

OBITELJ JELKIĆ

Obitelj Jelkić je stanovala u Fiskulturnoj ulici do Ivančičevih. Fabijan Jelkić bio je „šnajder“, krojač. U kući je imao krojačku radnju u kojoj je šivao odijela po narudžbi, ali je radio konfekciju po svim veličinama. Šivao je odjela, hlače, haljine, pregače (kecelje) i sve ostalo što se tražilo na tržištu. Tako veliku količinu konfekcije nije mogao prodati u Belišću, već je plavo sivim kombijem odlazio na sve vašare u okolici.

Slika 61. Kuća obitelji Jelkić

Odlaskom u mirovinu, obrt preuzima njegov sin Zvonimir, nastavljajući raditi u istom prostoru. Sin se ženi s Ankicom po zanimanju frizerkom i u prostoru krojačke radionice otvara frizersku radnju „Ankica“.

Muš ne prestaje s radom već krojačku radionicu premješta u Valpovo. Tehnički napredak je učinio svoje, tvornice proizvode velike kolekcije gotove konfekcije što mali krojači ne mogu pratiti i to dovodi do slabljenje interesa građana za šivanjem, pa obrt postaje nerentabilan i majstor Jelkić prestaje sa šivanjem i vodi trgovinu tekstilom sve do dolaska u mirovinu.

Kuća u Belišću u ulici Fiskulturna (danas Tina Ujevića) nije promijenila izgled i ista je kao i prije s poslovnim prostorom na istom mjestu.

OBITELJ BAJLO I ANTOLOVIĆ

Josip Bajlo je došao u Belišće iz Zadra i oženio Katarinu Ričiku Jung s kojom je imao kćer Maricu. Uz posao u Kombinatoru Belišće bio je strastveni ribolovac, a u slobodno vrijeme skupljao je ljekovito bilje, sušio ga i pripremao čajeve. Od bazge je pravio pekmez i rakiju.

Slika 62. Kuća u kojoj je bio frizerski salon „Ljubica“

Marica se udaje za Stjepana Antolovića s kojim ima kćer Ljubicu. Marica je bila domaćica, a muž Stjepan je radio kao ljevač u Kombinatoru Belišće. Ljubica je završila školu za zanimanje frizer i otvorila frizerski salon „Ljubica“ u istoj ulici, Fiskulturna (danas Tina Ujevića). Nekoliko godina je radila, a kada se udala odlazi u Donji Miholjac gdje ostaje sve do mirovine.

Slika 63. Josip Bajlo, Katarina Ričika Bajlo, Marica, Ljubica, i Stjepan Antolović (snimio Dubravko Maričić, 1969 godine)

OBITELJ VALENTA

Slika 64. Kuća obitelji Valenta u kojoj je bila brijačnica

U obitelji su bili otac Stjepan Valenta,, supruga Ana i kći Helena. Helena se udaje za Iliju Butenko i s njim ima kćeri Vesnu, Silviju, Renatu, Tatjanu, Melitu i sina Gorana, koji i danas s obitelji živi u kući u ulici Tina Ujevića.

Za brijačku radnju, kao i u svakom gradu vezane su mnoge zgode i nezgode koje su se događale u njima. U Valentinoj radnji radili su vlasnik majstor Stjepan Valenta, Stjepan Trazer - Moco i pomoćnik Franjo Drnovšek - Drna.

To je bilo mjesto okupljanja, prepričavanja priča i događaja, čitale su se novine čekajući na red, raspravljalo se o politici (samo svjetskoj), i naravno o nogometu i rukometu.

Vlasnik i pomoćnici bili su veliki šaljivdije i uvijek su smišljali kako će nekoga nasamariti i napraviti neku podvalu.

Jednog dana je došao red i na mene da budem njihova „žrtva“.

Moji otata Đuro, otac Slavko i brat Bruno, išli su kod njih na šišanje, a i mene su vodili, ponekad. Mene su posebno voljeli zafrkavati jer sam im ja uzvraćao. Kada sam išao u školu prolazio sam pored njihove radnje i stalno su mi dobacivali kada ću doći sam na šišanje, a ne, da kao mala beba, dolazim s tatom ili otatom.

Dogodio se i taj dan kojeg su tako željno čekali. Završila škola i dolazi ljeto, pa mi treba šišanje.

Dođem u radnju, sam, kulturno i ozbiljno ih pozdravim: „Dobar dan majstori“.

To im je bio prvi znak da nešto nije u redu jer sam ih uvijek pozdravljao sa „dobar dan moji briconje“.

U tišini sam čekao na red, sav ozbiljan. Kada je došao rad na mene, majstor Moco sav ozbiljan kaže: „Izvolite mladi gospodine, kako želite?“. „Malo pokratiti, molim“ (tako su tražile manje-više sve odrasle mušterije, a ja nisam htio biti „beba“).

„Izvolite sjesti mladi gospon“, a kada sam sjeo na stolicu, zavrtio me je nekoliko puta u krug da me podigne na visinu kako bi mu lakše bilo šišati. „Molim Vas pognite glavu i ne dižite ju dok ne kažem“.

Držim ja tako glavu, a on s mašinicom za šišanje par puta prođe po glavi, češlja me, čisti četkom, pa ponovo šiša i nakon par minuta kaže „Evo gotovo je, pogledajte se,

jeste li zadovoljni?“

Kada sam podigao glavu imam što vidjeti, ošišan na jako kratko. Odmah mi je bilo jasno da je pao dogovor između mog oca i „briconja“ da me „udesu“, jer se nikada prije nisam dao šišati na kratko, a dolazilo je ljeto.

Pogledam okolo, a svi se okreću zidu i jedva suzdržavaju smijeh. Siđem sa stolice i počnem prevrtati po đepovima, a novac sakrijem u ruku, i kažem im „Majstori, žalim, ali sam zaboravio ponijeti novac i izvrnem đepove“. „Nema problema platit ćeš sutra“. „Dobro, doviđenja „briconje“. To im je bio znak da su „provaljeni“.

Putem kući već sam smišljao plan osvete.

Kad su me vidjeli kod kuće kako izgledam svi se pukli smijati. Otac me pita „Što je to bilo?“

„Ma ništa, pozdravili Te briconje i pitali kada ćeš doći na šišanje i da im javim?“

„U subotu oko 10 sati“, odgovori otac.

Odlično, bolje ne može biti za moju osvetu. Znao sam da se subotom okupljaju u brijanici i oni koji trebaju i ne trebaju šišanje, čitaju se novine, pričaju novosti i događaji.

Dode i subota. Gledam na sat, bliži se 10 sati, otac uzima bicikl i odlazi, a ja na udaljenosti za njim i nakon nekoliko minuta dolazim do vrata i malo oslušnem, a u radnji smijeh, normalno zbog moje frizure. Uđem u radnju, zatvorim vrata i leđima se naslonim na njih kako bi izvadio ključ. „Dobar dan majstori, bio sam u prolazu, pa samo da vas pozdravim“. „Lijepo od Tebe, a imaš i lijepu frizuru, tko Te je tako udesio?“ „Dobro vi znate tko“ odgovorih i izađem iz radnje brzo zaključavši vrata, a „briconjama“ uz smijeh pokažem ključ. Normalno da sam sakrio ključ u travu, mahnem im i odem.

Radnja je imala samo jedan ulaz i izlog kroz koji je ulazilo svjetlo, ali se nije moglo izaći. Polako odšetam do trgovine na Oštrom čošku i sjednem u hladovinu pod bagreme. Znao sam da više nitko dulje vrijeme neće doći, ali nitko neće ni izaći dok im ja ne otvorim. Nakon dobrih sat vremena vratim se do radnje, a oni otvorili izlog, dim od cigareta suklja kroz njega i čekaju nekoga da naiđe kako bi pronašao ključ i otvorio vrata. Vidjeh u daljini dolazak sladoledara s kolicima sladoleda.

„Majstori, otvorit ću vrata, ali pod dva uvjeta, prvo želim ispriku za frizuru, a drugo želim najveći sladoled“.

„Pristajemo na sve samo otvori“.

Uto dolazi sladoled, ja ližući otvaram vrata, a susjedu Rakipoviću kažem: „Briconje plaćaju“ i polako odšetam kući. Tko kaže da osveta nije slatka?

Poslije zaključavanja nikada im više nije palo napamet ošišati me na kratko.

Događaj se proćuo, pa su mušterije su dolazile na šišanje, ali su prvo pitali imaju li duplikat ključeva. Sve su to bile dogodovštine koje su život činile ljepšim i zanimljivijim.

Slika 65. Slastičar Rakipović je u ovakvim kolicima razvozio sladoled po Belišću

OBITELJ VARGA

Obitelj Varga imala je tri kćeri Anicu, Adelu i Veru. Anica se udaje za Pavla Huderera po zanimanju ličilac i lakirer, Adela za Slavka Flajca bakrokavača, a Vera za Koričića. Na primjeru ove obitelji potvrđuje se tvrdnja da su mnogi povezani rodbinskim vezama.

OBITELJ PIŠKULIĆ I RAJKOVIĆ

Obitelj Piškulić je stara belišćanska obitelj. Kuća je izgrađena u Fiskulturnoj ulici (danas Tina Ujevića) 1956. godine. U kući su živjeli Stjepan i Terezija Piškulić sa kćeri Marijom koja se udaje za Milana Rajkovića, i u njihovom braku se rodila Vlasta. Milan Rajković je po zanimanju bio trgovac i radio je na prodaji građevnog materijala u Belišću. Danas u kući živi Vlasta sa sinom Mateom i suprugom Milanom. U prvoj kući do obitelji Rajković živjeli su Anika i Ivika Mikodanić.

OBITELJ FLAJC

Slika 66. Flajc Slavko

Slika 67. Spomenik obitelji Flajc

Obitelj Flajc je također obitelj s Oštrog čoška. Otac Slavko Flajc, supruga Adela (Varga), sinovi Željko, Boško, i kćer Maja.

Slavko je po zanimanju bio bakrokovač i dolazio je kod mog otate, majstor Đurike po savjete iskusnog majstora. Bavio se nogometom i bio je u generaciji nogometaša koji su izborili ulazak u Prvu ligu zajedno sa susjedom Belom Karpaty.

Djeca su bili naš vršnjaci, pa smo se zajedno igrali, slavili rođendane što se vidi na fotografiji u priči o obitelji Tonaj.

Ova obitelj je proživjela tragediju pogibijom sina Boška. Mladi su se okupljali u Valpovu na plesnjaku u društvenom domu pored vatrogasnog doma (Danas auto škola). Prijatelj je pozvao Boška na vožnju novim motorom i na povratku su doživjeli nesreću ispred Vatrogasnog doma u Valpovu u kojoj je Boško poginuo.

OBITELJ HUDERER

Ova obitelj napravila je kuću u ulici Novo Belišće na broju 5. Otac Pavao, supruga Anica (Varga), sin Ivica i kći Anica. Pavao – Paulika kako smo ga zvali bio je ličilac, lakirer u kombinatu Belišće, a u slobodno vrijeme bojao je automobile u kućnoj radionici.

Slika 68. Ivica Huderer, susjed Josip Cveni s unukom Branimirom Jurišićem sinom Zorice (rođ. Cveni) Jurišić (snimio Dubravko Maričić)

OBITELJ GOLUBIĆ

Obitelj Golubić stanovala je u ulici Novo Belišće na kućnom broju 9. U kući su živjeli supružnici Stjepan i Vjekoslava Golubić i djeca Ljerka i Stjepan.

Otac Stjepan je radio kao tajnik općine Valpovo i bio je prvi Javni pravobranitelj u općini Valpovo. Slobodno vrijeme kratio je odlaskom u lov.

Majka Vjekoslava je bila domaćica. Ljerka je bila prva spikerica na radio Valpovu. Sin Stjepan po završetku gimnazije odlazi u Zagreb na fakultet, a 1969./70. godinu odlazi cijela obitelj

Slika 68 a. Djeca Oštrog čoška – s lijeva Stjepan Golubić – Braco, Bruno Maričić, Jozo Mehičić – Meho, Mirko Jurović, Dubravko Maričić – Dubić i Štruklec ispred kuće Putterer (desno kuća obitelji Golubić)

Slika 68 b. Dubravko Maričić (trči), Mehičić i Tonaj u ulici Novo Belišće ispred kuće Putterer – pogled niz ulicu prema Valpovu s posebnom pozornošću zelenilu ulice

Slika 69. Obiteljska kuća Golubić (snimio Dubravko Maričić 2020. godine)

OBITELJ TERZIĆ

U obitelji su, na kućnom broj 11, u ulici Novo Belišće, živjeli Marija i Stjepan Terzić - Terzo. Oni nisu imali djece, ali rodbinski su bili povezani s obitelji Šalk i Vugrinec. Stjepan Terzić je radio kao dostavljač i financ u općini Valpovo. Bio je strastveni ribolovac. Sjećam se kako se puno puta spremao na odlazak u ribolov. Poslije podne odlazio bi pored moje kuće na Karašicu s križakom i ulovio kedere (sitna riba za mamac), stavio u limenu kantu i sve zajedno u bure. Navečer bi privezao štapove na bicikl i sve je bilo spremno za polazak koji se obično događao oko 2 sata ujutro jer se trebalo odvesti po mraku na rijeku Dravu ili Vučicu kod Metlinaca u Valpovo. Kada bi me probudio lupajući štapovima i limenom ogradom podigao sam glavu i kroz prozor pitao „Terzo, kuda ideš“?, brzo je uslijedio odgovor „U vražju mater!“.

Pošto je bio ribički praznovjeran, tada bi otvorio vrata, vratio se biciklom u dvorište, popušio cigaru dvije i krenuo ponovo. Kada su počeli ljetni praznici puno puta smo išli zajedno u ribolov.

OBITELJ ŠALK (SCHALK)

Šalk Karolina je majka sina Đure, kćeri Marije, udane Terzić i Rozalije, udane Vugrinec. To je važno jer je obitelj Šalk imala veliko zemljište koje su roditelji podijelili svakoj kćeri po jednu parcelu za izgradnju kuće. Majka Karolina umire, a otac ostaje u kući sa sinom Đurom. Dobro imovinsko stanje gospodina Šalka odvelo ga je u radni logor Valpovo gdje i umire. Sin Đuro, po zanimanju parketar i stolar ostaje živjeti u kući sa Rozalijom i Lovrom Vugrinec. Poslije smrti Đure Šalka kuću kupuju obitelji Jurić i Šobloher. Stara kuća je orušena i napravljena je nova u kojoj žive obitelji Schobloher i Jurić. U ulici Novo Belišće, na broju 13 je bila kuća Šalk Karoline.

Slika 70. Kuća obitelji Šalk
Bruno Maričić

71. Spomenik obitelji Šalk, Terzić i

Na broju 15 kuću su napravili Rozalija i Lovro Vugrinec. Oni su imali sina Branka koji se oženio Anicom, a oni u svom braku imaju dvije kćeri, Dubravku i Brankicu.

OBITELJ PAVELIĆ

Otac i majka Marija Pavelić imali su kćer Anicu i sina Stjepana, Stipica. Anica je imala kćer Ljilju koja se udaje za Dragu Jurića i imaju kćeri Paolu i Nadalinu. Stipica se ženi sa Mandom i imaju kćer Romanu i sina Roberta.

„DUGAČKA KUĆA“

„Dugačka kuća“ kako smo je mi svi zvali nalazi se u ulici Novo Belišće, a po novom popisu ulica, Kralja Tomislava na kućnom broju 102

Slika 72. Dugačka kuća (snimljeno 2020. godine – snimio Dubravko Maričić)

Kuća je izgrađena davne 1905. godine, kao kuća „nabijača“ ili kuća od „naboja“. U to vrijeme građevinski materijal bio je skup, pa su se kuće pravile od blata. Postupak izgradnje kuće je tekao na slijedeći način.

Nakon izmjere i „kolčenja“ iskopali bi se temelji, a nakon toga slijedi izrada drvene oplata – „šalunga“ i umjesto zidanja ciglom miješalo se blato sa pljevom ili sitno sjeckanom slamom, koja je služila kao vezni materijal. Drvenim stupovima ubačeno blato se nabijalo. Izgradnja kuća rađenih na takav način, išla je sporo, oko 1 metar uvis i cijelom dužinom zida. Tako spori rad sprječavao je urušavanje i pojavljivanje neravnih zidova. Neravnine bi mogle nastati naglim sušenjem i prebrzim, slijeganjem materijala takozvanim „secovanjem“ materijala.

Zgrada predstavlja primjer slavonskog graditeljstva tog vremena, a tip zgrade naziva se „stambena zgrada uzdužnom stranom prema ulici“. Osnovna karakteristika je veći broj prozora na pročelju kuće. Godina izgradnje je 1906. o čemu je svjedočio limeni ukras s godinom zidanja na oluku u sredini zgrade, koji je uništen pri pretresanju i uređenju krova zgrade prije nekoliko godina. Zgrada je u početku imala 8 stanova. Svaki stan se sastojao od jedne sobe, kuhinje, špajza (smočnica, ostava) i zahoda.

Slika 73. „Dugačka kuća“ snimljena 2020. godine (snimio Dubravko Maričić)

„Dugačka kuća je bila u vlasništvu obitelji Sabljić iz Valpova što je razvidno iz kupoprodajnog ugovora.

Slika 74. Kupoprodajni ugovor između Julijane Puhalo preudane Sabljić i Ivana Mikodanić (vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

Završetkom Drugog svjetskog rata i dolaskom komunističke vlasti 1945. vlasnicima „Dugačke kuće“ je prijetila konfiskacija imovine, pa je svih 8 stanova prodano stanarima.

Obitelji Mikodanić i Demeter u obiteljskoj arhivi sačuvali su sve dokumente vezane uz kupoprodajni ugovor i uknjižbu u gruntovne knjige.

Na osnovu sačuvanih dokumenata može se zaključiti da su svi stanari kupili svoje stanove i na taj način spriječili konfiskaciju imovine vlasnici Julijani Puhalo preudane Sabljić, a sebi riješili stambeno pitanje za cijeli život.

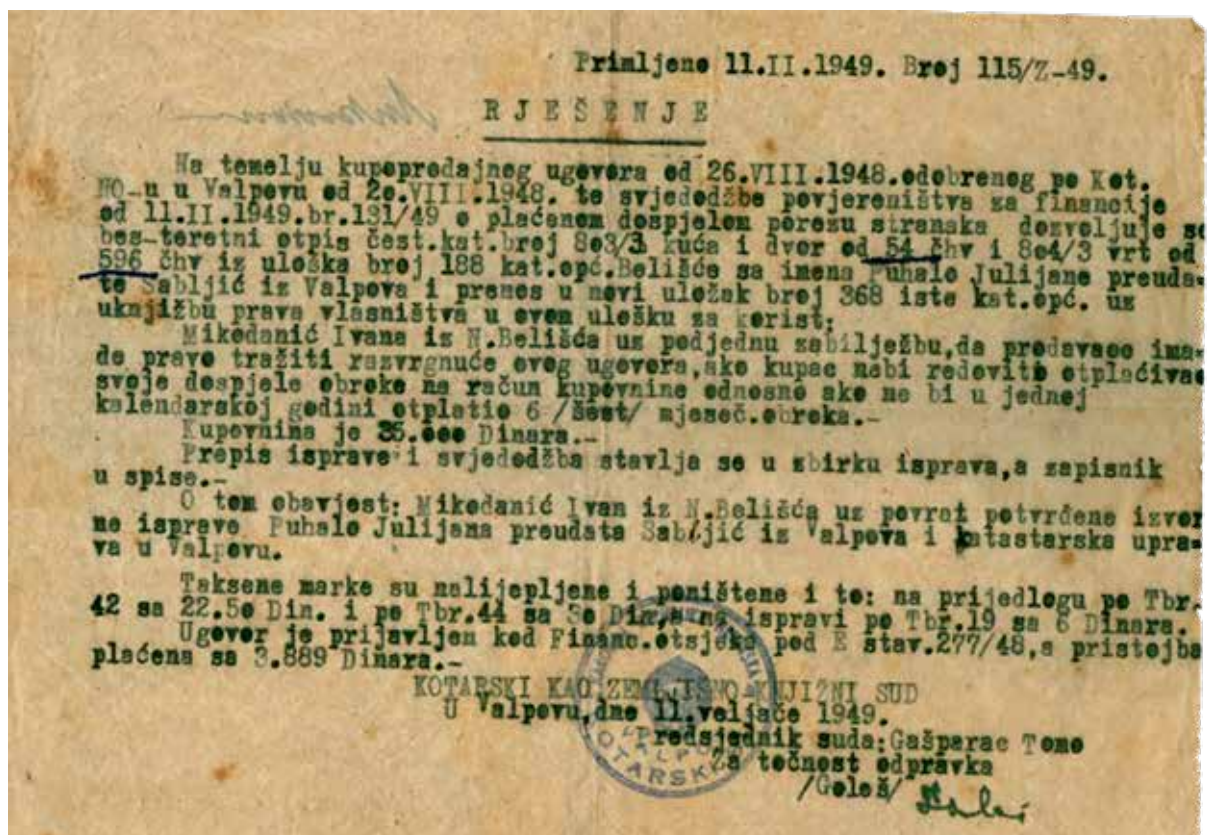
Iščitavanjem kupoprodajnog ugovora može se u potpunosti vidjeti kako se taj postupak odvijao. Iz kupoprodajnog ugovora sklopljenog 26. kolovoza 1948. godine između Ivana Mikodanića kao kupca i Julijane Puhalo preudane Sabljić kao prodavatelja vidljivo je slijedeće:

Cijela „Dugačka kuća“ bila je uknjižena u Novom Belišću na čestici 188 k.o. Belišće, a predmet prodaje su dvije čestice :

- č.k.br. 803/3 kuća broj 188 i dvor u Novom Belišću od 54 čhv. i
- č.k.br 804/3 vrt kod kuće u Novom Belišću od 596 čhv.

„Prodavateljica prodaje navedene čestice Ivanu Mikodaniću na 20 godišnju otplatu, a broj otplata počinje teći od 1. siječnja 1948. godine i to tako da će kupac na ime kupovine platiti mjesečno iznos koji će biti jednak zakupu ili stanarini kupljenih nekretnina povišen za 90 % mjesečne stanarine zakupa, što sada iznosi 570,00 dinara mjesečno.“ Zanimljivo je da se u ugovoru ne spominje ukupna vrijednost nekretnine, već samo način plaćanja. Ugovorom je reguliran tijek otplate, pa tako postoji mogućnost otplate u cijelosti.

„Obročna otplata se vrši na ime Puhalo Julijane preudate Sabljić, a u slučaju njezine smrti njezinom suprugu Franji Sabljić iz Valpova, a ako se ti obroci ne bi isplatili za vrijeme njihova života, onda se ti obroci imaju platiti onom koga oni za to ovlaste posebnom ispravom.“ Ugovorom je regulirano plaćanje svih poreza na promet i svih drugih tereta koje treba podmiriti kupac prije stupanja u posjed nekretnine.

Slika 75. Rješenje povjerenstva za financije o plaćanju svih poreza s potpisom predsjednika suda Tome Gašparca, a točnost odpravka potpisuje Goleš (vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

Narodna Republika Hrvatska
KOTARSKI SUD VALPOVO

Na osnovu ove isprave izvršeni su upisi
u zemlji. knj. ul. br. 188-368 k.o.
Belišće -

Gradovni ured kotarskog suda
u Valpovu, 14. rujna 1948.

Gradovnikar
Halić

Broj 28: 115/49

Ugovor pod red. brojem 6277/48
dana 21. VII. 1948.

Kupovna vrijednost dinara:.....35.000.-

Pošto kupac plaća porez, porezna osnovica iznosi:

35.000.- X - 100
90

= dinara:..... 38.890.-

O d m j e r e n j e

U ime poreza na promet nekretnosti po T.broju: 714 Tarife A Privremene Tarife

od dinara:..38.890.- a 10%..... 3.889.-

trihiljad osamstotinaosamdesetdevt dinara.=

Ovaj se porez ima platiti u zak. roku i gotovu na blagajni fin. odsjeka.=

Gornji i nosplaćen je dne 24-VIII-1948 pod L. lista broj: 7-

Valpovu dne 24-VIII-.948
Smr. Fašizmu - Sloboda Narodu

Referent: Povjerenik:
S.O.

Slika 76. Ovjera ugovora

Kupac nekretnine potpisuje ugovor kod kuće u trenutku sklapanja ugovora, a prodavatelj potpisuje ugovor pred sudom. 26.VIII 1948. godine pred sudom potpisan ugovor, u ime Kotarskog suda u Valpovu ovjerio ga je pomoćni administrativni manipulant Čačić Dragutin.

Slika 77. Ukupni izračun Narodnog odbora i suglasnost Vlade (misli se na Vladu NR Hrvatske)

(vlasnik dokumenata Bruno Demeter)

Slika 78. „Procjembena svjedodžba“ Procjembene komisije (vrijednost kuće i svi porezi)

Osim kupoprodajnog ugovora, u obiteljskoj arhivi, sačuvana je „Procjembena svjedodžba“ kojom je određena prodajna cijena od 35.000 dinara, a potpisali su je tajnik Narodnog odbora Čaušić, mjesni procjenitelj Stjepan Skelac i predsjednik Narodnog odbora Birovljević. Komisija je izračunala poreze, pa je ukupna cijena kuće iznosila 38.890 dinara. Provođenje upisa u gruntovne knjige tj. upis vlasništva nad nekretninom, mogla se izvršiti po dobivenoj suglasnosti Vlade u ovom slučaju pod brojem str.pov.248 od 6.VIII 1948.godine.

Temeljem sačuvanih dokumenata prikazan je način otkupa stana za obitelj Mikodanić, a za pretpostaviti je da su i drugi stanari postupili isto, jer su bili dugogodišnji vlasnici stanova, a neki su još i danas.

Stanove su otkupile ove obitelji:

Obitelj NAĐ stan broj 1

- otac Franjo (rođen 1916. godine), po zanimanju željezničar
- majka Katica (djevojački Alošinac rođena 1926. godine), domaćica

U obitelji Nađ rodilo se petoro djece

- Mica (rođena 1942. godine),
- Emica (rođena 1955. godine),
- Anica (rođena 1955. godine),
- Stjepan (rođen 1954. godine) i
- Zdenko (rođen 1962. godine).

*Slika 79. Ispred
„Dugačke kuće“ obitelj
Demeter i Nađ
(vlasnik fotografije Bruno
Demeter)*

Stan broj 2 otkupile su obitelji:

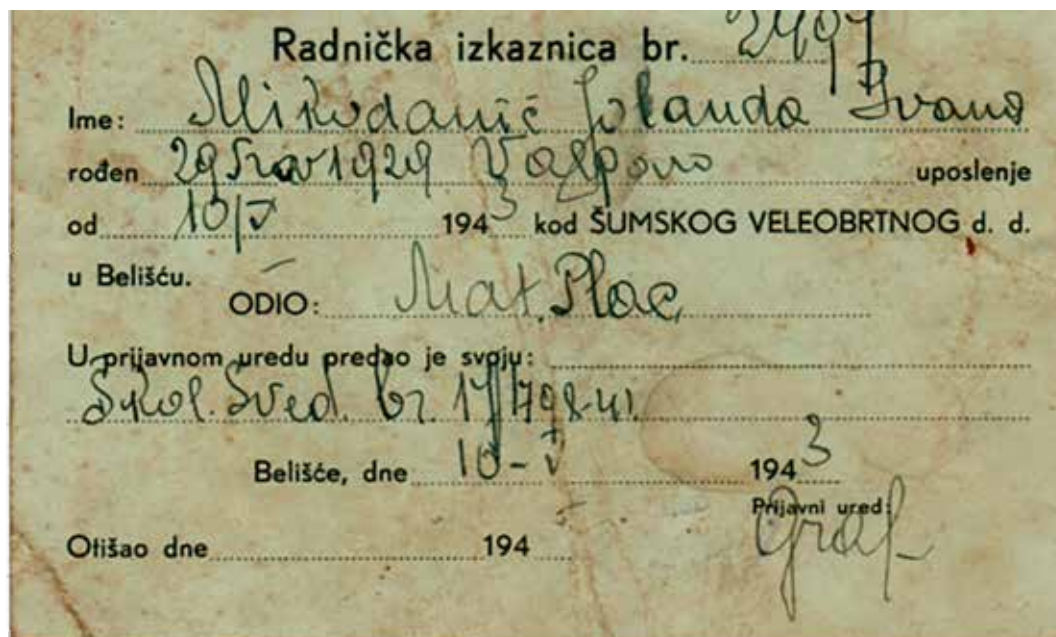
MIKODANIĆ i DEMETER

U stanu broj 2 živjeli su Ivan Mikodanić (rođen 1906. godine) i Marija Mikodanić zvana Riće (rođena 1904. godine u Italiji)

*Slika 80. Jolanda (rođena Mikodanić) Demeter
(vlasnik fotografije Bruno Demeter)*

U braku Ivana i Marije, godine 1929. rodila se kćer Jolanda Mikodanić. Jolanda je radila u Šumskom Veleobrtnom d.d. u Belišću.

Slika 81. Radnička iskaznica Jolande Demeter
(vlasnik fotografija Bruno Demeter)

Jolanda Mikodanić se udaje za Mirka Demetera (rođen 1926. godine), a u njihovom braku 1952. godine rodio se sin Bruno Demeter.

Slika 82. Bruno Demeter i djed
Ivan Mikodanić oko 1954. godine

Slika 83. Jolanda i Mirko Demeter
1952. godine

(vlasnik fotografija Bruno Demeter)

[illegible]

*Slika 86. Stanari „Dugačke kuće“ ispred kuće
(vlasnik fotografije Bruno Demeter)*

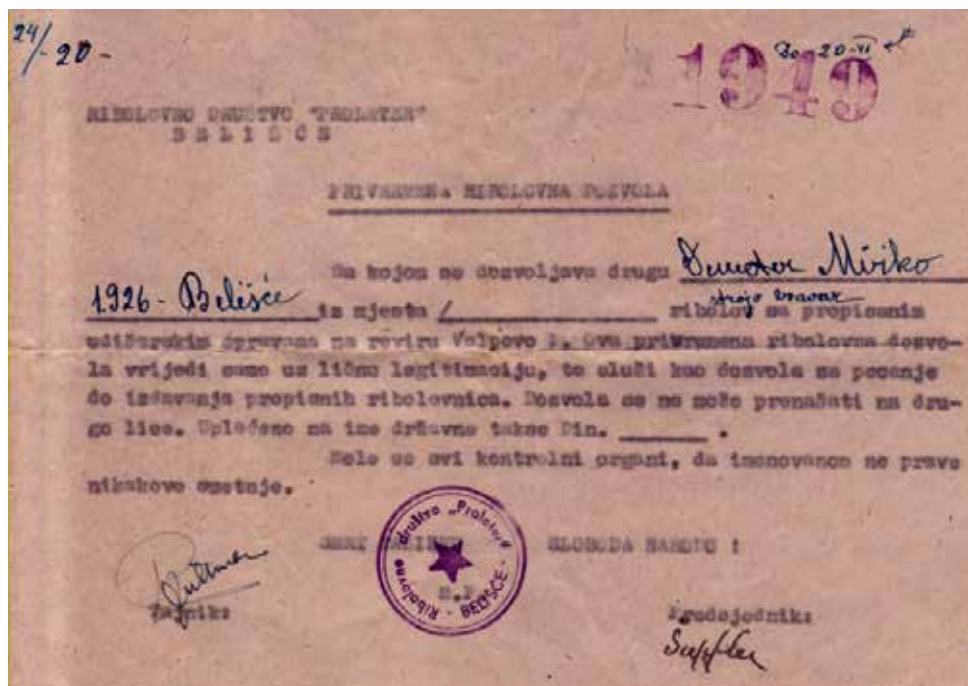
U slobodno vrijeme susjedi su se družili i lijepo i skladno živjeli.

*Slika 87. Stanari „Dugačke kuće“ u dvorištu
(vlasnik fotografije Bruno Demeter)*

Mirko Demeter radio je u Kombinatoru Belišće cijeli radni vijek u Tvornici strojeva kao VKV majstor – glodač gdje je zaradio mirovinu.

Mirkov hobi je bio ribolov. U ribolov je odlazio kada god je mogao na Karašicu ili Dravu. O njegovom hobiju govori i potvrda Ribolovnog društva „Proleter“ iz 1949. godine. Odlazeći u ribolov puno puta je vodio sina Brunu, koji je i sam postao strastveni ribolovac.

Slika 88. Mirko Demeter, ribolovna dozvola iz 1949. godine (vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

Slika 89. Bruno Demeter ispred „Dugačke kuće” (vlasnik fotografije Bruno Demeter)

Bruno Demeter je završio osnovnu školu u Belišću i srednju školu u Valpovu, a cijeli radni vijek proveo je u kombinatu Belišće.

OBITELJ MIKODANIĆ

U stanu broj 2 živjeli su Ivan Mikodanić (rođen 1906. godine) i Marija Mikodanić zvana Riće (rođena 1904. godine u Italiji).

Priču o obitelji Demeter počinjem s roditeljima Jolande Mikodanić Ivanom i Marijom Mikodanić. Marija Mikodanić rođena je Talijanka što potvrđuje dokument Povjernika općine Treppo grande kao predstavnika javne sigurnosti i dokument Upozorenja za Talijanskog emigranta.

Slika 90. Upozorenje za Talijanskog emigranta

Slika 91. Marija Mikodanić
zvana Riče

Slika 92. Potvrda
povjerenika lokalne sigurnosti iz
1928

(vlasnik dokumenata Bruno Demeter)

Ivan Mikodanić je rođen 18.9.1906. godine u Valpovu od oca Luke i majke Marije Glavatić, što je vidljivo iz uredovne potvrde Rimokatoličkog župskog ureda Valpovo.

Slika 93. Uredovna potvrda Rkt. Župskog ureda Valpovo od 1.3.1947. godine potpisana od župnika Slavka Požlep (ime župnika i potpis provjeren u dokumentima Župe Valpovo) – (vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

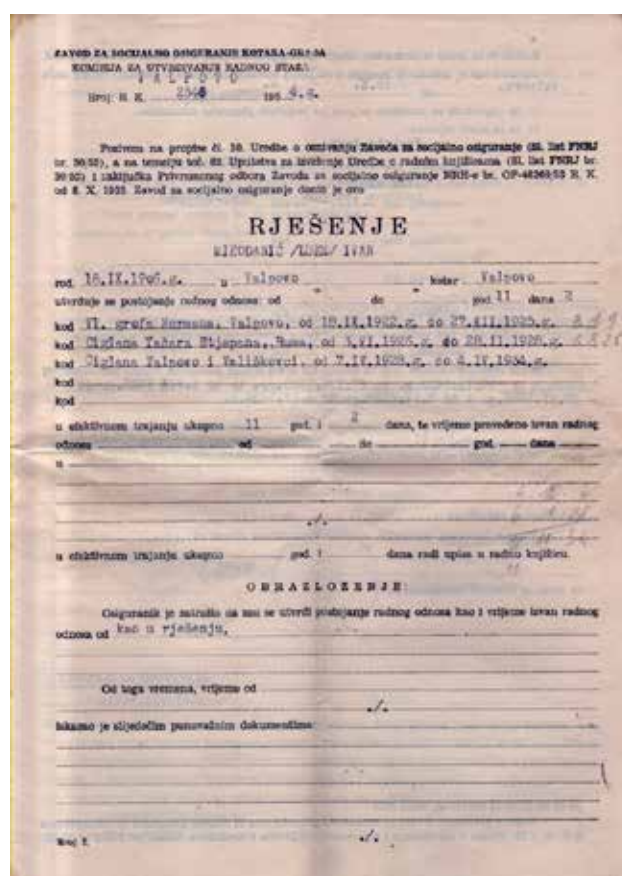

Slika 94. Ivan Mikodanić – Domovnica iz 1925. godine
(vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

Za potrebe zaposlenja bila je potrebna Domovnica kojom se dokazivalo državljanstvo. Prilikom prvog zaposlenja izradila bi se Poslovna knjižica u koju su se upisivali svi podaci vezani zaposlenje.

Slika 95. Poslovna knjižica Ivana Mikodanića (vlasnik dokumenta Bruno Demeter)

Za Ivana Mikodanića zanimljivo je i to da je u svom radnom vijeku radio kod grofa Normanna od 18.9.1922. do 27.12.1925. godine u Valpovu. Nakon rada kod grofa Normanna radi na ciglani kod Stjepana Tašara u Rumi (3.6.1926. – 28.2.1928.) i na ciglani Veliškovci (7.4 1928. do 4.4.1934.).

Nakon posla, Ivan je volio otići u ribolov, a zimske dane i noći kratio je radom na ukrasnim predmetima od kojih je i sačuvana boca u kojoj je Ivan izradio Raspelo, za što je trebalo puno vremena, strpljenja i vještine.

Slika 97. Raspelo – rad u boci Ivana Mikodanića iz 1966. godine.
(vlasnik fotografija Bruno Demeter)

OBITELJ IVČIĆ

- Đuro Ivčić i supruga Marija imaju troje djece Andriju (rođen 1924.godine), Katu i sestru Maru.
- Andrija se ženi Maricom (rođenom Ranogajec 1931. godine). Oni su imali dvoje djece Mirko (rođen 1952. godine) i Božica (rođena 1954. godine udana Srakić)

OBITELJ SVRZIKAPA

- Ilija (rođen 1895. godine),
- Roza (rođena 1906 godine)

Ilija i Roza u svom braku imali su tri kćeri i to

- Ankica Svrzikapa rođena 1929. godine,
- Marica Svrzikapa, rođena 1931. godine i
- Nada, rođena 1933. godine koja i danas živi u Zadru

Osim što je ova kuća zanimljiva u građevinskom smislu zanimljiva je iz još jednog razloga.

Za „Dugačku kuću“ veže se i jedna priča o duhovima o kojoj sam slušao kao mali dječak u limarskoj radionici Mirka Jurovića u koju je na druženje i zajedničke poslove dolazio Ivan Mikodanić, a potvrdio ju je i Bruno Demeter kao i njegova majka Jolanda Demeter.

Priča se odnosi na obitelj Vladimira Šeksa.

Pred kraj Drugog svjetskog rata u jedan od stanova nakratko je doselila obitelj Šeks. Otac obitelji je bio u vojsci, a supruga u se bavila spiritizmom. Po pričama stanara navečer se čula škripa i lupa kao i glas koji je govorio „dodi i spasi me“. Na prozorima su bili tragovi, ali nitko nikoga nije vidio. Strah je zavladao među stanarima, pa je gospođa Nada Svrzikapa s mamom Rozom, otišla u Podgajce kod rodbine.

Jedne večeri svi stanari su ponijeli poneko oružje (pištolj, sjekiru) i izašli u dvorište i hodajući u grupi pretražili dvorište, ali nikoga nisu vidjeli niti bilo što našli.

Kada je obitelj Šeks odselila u Osijek zvukovi u „Dugačkoj kući“ su nestali, ali su se pojavili u Osijeku.

Stanari Dugačke kuće su se raspitivali u Osijeku za pojavu škripanja i glasove.

Od susjeda obitelji Šeks dobili su potvrdu o pojavi sličnih događanja u Osijeku.

Bilo kako bilo stanari Dugačke kuće su odahnuli i bili su sretni što više ne čuju nikakve zvukove, pa su mogli nastaviti dalje sretno živjeti u miru i zadovoljstvu.

Ovu priču o Dugačkoj kući pišem po vlastitom sjećanju, ali i po sjećanju i iskazu kojeg sam dobio od gospođe Jolande Demeter i njezinog sina, mog dugogodišnjeg prijatelja, Brune Demetera.

OBITELJ HUPAN

Slika 98. Kuća obitelji Hupan i spomenici na groblju u Belišću

Jedna od starijih obitelji u ulici Novo Belišće bila je obitelj Marije i Eugena Hupan. Imali su kćer Margitu koja se udaje za Franju Bolšeca. U njihovom braku rodila se kćer Nevenka koja se udaje za Zvonka Dezotti i oni u braku imaju kćeri Ivanu i Sandru. Danas postoji kuća u izvornom obliku u kojoj žive Sandra i Ivana.

OBITELJ BOLŠEC

Slika 99. Kuća obitelji Bolšec

U ovoj kući živjela je obitelj Bolšec Bele i Mare (mi smo ju zvali Marinenika) i sestra joj Marija. Obitelj je imala kćerku Gretu i sina Dragu.

Greta se udaje za Stjepana, Štefiku Gergeca i u njihovom braku su se rodile dvije kćeri Jadranka i Edita. Ubrzo se cijela obitelj seli u stan u centru Belišća.

U kući ostaje Drago Bolšec koji se ženi sa Nadom Škarić iz Valpova i u njihovom braku rodila se kći Snježana koja živi u Valpovu.

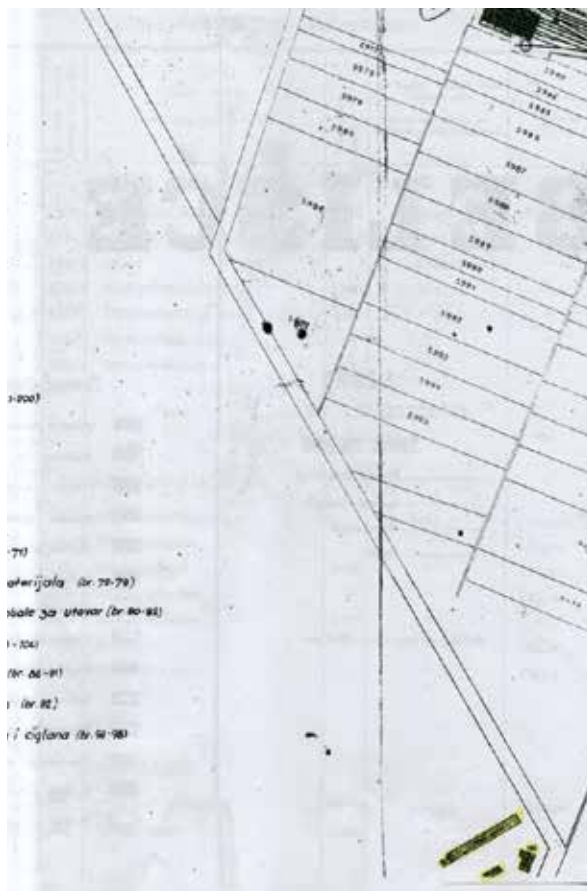
DARDANELE

Posebno mjesto u povijesti Oštrog čoška zauzima stambena zgrada radnička kuća (Arbeiterwohnhaue) nazvana Dardanele. To je jedina Gutmannova zgrada koja nije izgrađena u užem djelu Belišća, vjerojatno zbog nedostatka prostora, već u Novom Valpovu. Pažljivo čitajući dokument Osiguranje protiv vatre Pretprocjena od 1. svibnja 1934. godine, na stranici 3. vidljivo je da je zgrada izgrađena 1920 godine i da se sastojala od stanova, svinjaca, zahoda, kokošinjaca, spremišta za alat, poljoprivrednih objekata, spremišta za proizvode.

Stanovi i svinjci bili su izgrađeni od cigle, a pomoćne zgrade od drva. Iznad svinjaca dograđena su spremišta za sijeno i ostale poljoprivredne proizvode. S druge strane bila su spremišta za drva i male radionice.

Krov je bio produženi i povišeni, za tavanske stanove. Ukupno je u ovoj građevini bilo 22 stana. Kroz ovu radničku zgradu prošlo je mnogo stanovnika, neki su se zadržali duže, neki kraće.

Od obitelji koje su živjele nastojat ću spomenuti što više: Mehičić Jozo, Slavko i sestra Katica Jeličić, majka Ljubica, otac Nediljko, kćeri Mirjana, Ljubica, Nevenka i sin Nedjeljko, Dragičević, Grgić, Marica Brozičević, Josip, Mira i baka Marica, Divjak Vlado i Sofija i kćerka Jasenka, Čulinović Marija, Zvonko, Štruklec Jadranka, Katja i brat Zdravko, Bluha Anica, Vinko i sin Damir i obitelj Parfimović, Nemet Jozefina i Josip sa troje djece, sin Ivica, kćeri Marijanka, i Zdenka.

Slika 100. Preslik katastarskog plana i ucrtan stambeni objekt Dardanela sa pomoćnim objektima

**OSIGURANJE PROTIV VATRE
PRETPROCJENA**

**FEUER-VERSICHERUNGS
VORSCHÄTZUNG**

S. H. Gutmann D. D. Belišće
Kolonijs u Belišću Kolonia in Belišće

Solunski pretprocjena — u skladu priloženih planova — uslođeno je od 1. Svibnja 1933 do 1. Svibnja 1934.

In diesem Bande sind die Objekte der:
Kolonia in Belišće
Kolonia in der Teerdestillation und Ziegels
Kolonie in Neu Valpovo
Gartenbau in Belišće
Friedhof Objekte in Belišće aufgenommen.

Općenite opaske:
Predmet osiguranja sadrži: **POSREDOVANJE** u Belišću i kolonije
kao sve one zgrade opisane u priloženom planu.

Postojbna uređaja:
S. H. Gutmann d. d. Belišće
Starije osiguranje: **POSREDOVANJE** i ne se odnosi na pretprocjenu u ovom i ovom slučaju.
Uprava pogona
On pretprocjena iznosi - 622 - numerirani strana
Sechstausendzweihundertzwei

Opaske: Die Aufnahmen und die Vorschätzungen — entsprechend den beigelegten Plänen — wurden durchgeführt vom 1. Mai 1933 bis 1. Mai 1934.

Allgemeine Bemerkungen:
Gegenstand der Versicherungen bildet: die **POSREDOVANJE** der in Belišće liegenden Kolonie sowie alle im beigelegten Plan bezeichneten Nebengebäude.

Eigentümer der Anlage:
S. H. Gutmann A. G. Belišće
Alter der versicherten **POSREDOVANJE** und die darauf bezüglichen Daten werden laut Angabe
Betriebsleitung in der Anlage angegeben
Diese Vorschätzung umfasst - 622 - nummerierte Seiten.
Sechstausendzweihundertzwei

Mjesto uređaja: Belišće
Sovska banovina Jugoslavije

Ort der Anlage: Belišće
Sovska banovina Jugoslawien

Die Versicherung erstreckt sich: auf sämtliche, von einem versicherten Bestand bestehende Gebäude.

In dieser Vorschätzung sind nicht inbegriffen:

Wichtige Bemerkungen: In der Anlage sind die in der Erde eingetragenen Grundmauern.

Bemerkungen: Rechnungsführer vorbehalten.

Diesem Bande liegen Zeichnungen bei, und bilden einen integrierenden Bestandteil dieser Vorschätzung.

Slika 101.

Rekapitulacija - Rekapitulation					
Redni broj objekta	Naziv zgrade Benennung des Gebäudes	Godina gradnje Jahr der Errichtung	Uređaj građevine i materijal stropa Baum und Material der Konstruktion und Dachstuhl	Material krovne Dachstuhl	Material des Dachstuhl
Teerdestillation und Ziegels-Kolonie Objekte					
I. Bauobjekte					
I	129 Arbeiterwohnhaus	1908	Ziegel	Ziegel	Ziegel
I	129/a Stuben	1907	"	"	"
II	129/b Schuppen-Schweinestall	1908	"	"	"
I	129/c Schweinestall	"	Holz	Holz	"
I	129 Arbeiterwohnhaus	1907	Ziegel	Ziegel	"
I	130 Arbeiterwohnhaus	1907	"	"	"
I	130/a Brunnenhäuschen	"	Holz	"	"
II	131 Arbeiterwohnhaus	1907	Ziegel	Ziegel	"
I	131/a Stuben	"	Holz	Holz	"
I	131/b Schuppen-Schweinestall	1910	Ziegel	Ziegel	"
I	131/c Arbeiterkassette	1921	"	"	"
II	131/d Tripple-Klosett	1921	Holz	"	"
I	131/e Schweinestall	"	"	Holz	"
I	131/f Schuppen-Schweinestall	"	"	Holz	"
I	131/g Schuppen	"	"	Holz	"
I	131/h Hühnerstall	"	"	"	"
Neuvalpovo Kolonie-Objekte					
I	130 Arbeiterwohnhaus	1920	Ziegel	Ziegel	"
I	130/a Schweinestall-Klosett	1920	"	"	"
I	130/b Wirtschaftsgelände	1920	"	"	"
Waldwirtschafts-Objekte					
I	120 Kleinstenlage	1920	Ziegel	Ziegel	"
I	101 Arbeiterwohnhaus	1890/94	Lehmziegel	"	"
II	101/a Stuben	"	Holz	"	"
III	101/b Küche-Speisekammer	1908	Ziegel	"	"
X	101/c Wirtschaftsgelände	1920	"	"	"
I	101/d Brunnenhäuschen	"	Holz	"	"
I	101/e Brunnenhäuschen	"	"	"	"
Friedhof-Objekte					
I	120 Werkzeugschuppen	"	Holz	Ziegel	"
I	120/a Flugschuppen	"	"	"	"
I	121 Sammelstein	1926	"	"	"
I	121/a Schuppen	"	"	"	"
I	121/b Schuppen	1927	"	"	"
I	122 Schuppen	"	"	"	"
I	122 Arbeiterabst	"	"	"	"
Friedhof-Objekte					
I	120 Friedhofkapelle	1906/08	Ziegel	Ziegel	"
I	121 Totenkammer	1890	"	"	"

Slika 101 b. Osiguranje protiv vatre za objekt Dardanele

Slika 102. Zgrada Dardanele

Slika 103. Dardanele

Slika 104. Suvremeni prijevoz u pozadini gostionica Oštri ćošak

U pozadini se vide ciglom zidani objekti, svinjci, šupe, radionice, spremišta poljoprivrednih proizvoda, bunar i dograđene ljetne kuhinje. Uređenjem ceste i zavoja bilo je prostora i za naplaćivanje kazni (fotografije, Zdravko Bučanac – Buč). Oko cijele parcele koja je pripadala zgradi Dardanele u početku je bila drvena ograda (plot, taraba) od letava, a kasnije je postavljena betonska ograda s ornamentima. Dardanele su se kao stambena zgrada održale sve do 1989. godine kada su srušene.

Slika 105. Uređeno križanje na Oštrom ćošku

Slika 106. Dardanele u ruševnom stanju

OŠTRI ČOŠAK (gostionica, ambulanta i trgovina)

Zgradu trgovine izgradila je 1930. godine obitelj PEŠA. Godina izgradnje je točna jer se prilikom izgradnje, kako je bilo uobičajeno, na pročelju zgrade upisivala godina izgradnje kuće.

Slika 107. Kuća obitelji Peša i ulaz u trgovinu s godinom izgradnje objekta u izvornom obliku (snimio Dubravko Maričić)

Zgrada je ostala u izvornom obliku sve do dana rušenja. Prvotna namjena objekta bila je gostionica, koju je obitelj Peša držala sve do Drugog svjetskog rata, ali joj je rat namijenio i drugu namjenu. Naime, uslijed ratnih djelovanja ambulanta se iz centra mjesta Belišća i upravne zgrade "Palej" izmješta u kuću obitelji Peša, na Oštrom čošku, pa tako kuća dobiva karakter zdravstvene ustanove.

Slika 108. Kuća obitelji Peša (trgovina „Kod bagrema) i Križan (desno) (vlasnik fotografije Dubravko Maričić)

U početku, prilikom izgradnje kuća obitelji Peša bila je spojena s kućom obitelji Križan sve do 1966. godine kada se otvara ulica, a stara kuća obitelji Križan ruša i gradi se spojni put s ulicom Đure Salaja današnjom ulicom Petra Zrinskog. Obitelj Križan gradi novu kuću na dijelu iste parcele, ali uvučeno u pravac kuće obitelji Ružice i Julijusa Terke, obitelji Pavla Huderera i Stjepana Binsky.

Slika 109. Novoizgrađena kuća obitelji Križan

Slika 110. Dio zgrada na Oštrom čošku – lijevo je kuća obitelji Piri s gostionicom Oštri čošak, a desno trgovina „Kod bagrema“ spojena s kućom obitelji Križan sve do 1966.godine. U saonicama s lijeva na desno Ljubica Antolović, Dubravko Maričić i (desno) Bruno Maričić (fotografija snimljena 1958 godine, a snimio ju je Slavko Maričić – vlasnik fotografije Dubravko Maričić – obiteljski arhiv)

Završetkom II. Svj. rata, objekt mijenja vlasnika, a novi vlasnik postaje PPK „Đuro Salaj“ Valpovo. U zgradi se otvara trgovina mješovite robe „Sloga Valpovo, a kasnije se spaja u Prehrambeno-poljoprivredni kombinata (PPK) „Đuro Salaj“ pod imenom „Kod bagrema“. Nitko od mještana nije znao tu trgovinu pod tim imenom, pa joj je ime promijenjeno u „Oštri čošak“.

Slika 111. Blok - podsjetnik za kupovinu – obitelj Nagy

Trgovina je u vlasništvu Kombinata „Đuro Salaj“ Valpovo sve do „pretvorbe“ i raspada RJ (radna jedinica) Trgovina. Poslovni prostor otkupljuje obitelj Nagy iz Belišća i nastavlja tradiciju „naše male trgovine“.

Odlaskom u mirovinu vlasnika trgovine Ivice Nagya objekt kupuje pekar Rahim Tanaj, koji je 2010. godine orušio objekt, izgradio novi i u njemu je danas pekara Oštri čošak

Slika 112. Nova pekara Oštri čošak obitelji Tanaj

Slika 113. Radnici HEP – a Valpovo pripremaju premještanje električnih vodova 2.11.2010. godine zbog predstojećeg rušenja zgrade

*Slika 114. Oštri čošak poslije 1966 godine
(bez spoja trgovine i kuće obitelji Križan)*

Od samog početka na zgradi se nalazio poštanski sandučić. Poštari (Mumlek, Borić, Jukić) su raznosili poštu po ulici Novo Belišće sve do lijeve strane ulice Stjepana Birovljevića na granici s Valpovom. Mnogi mještani ne znaju da je to jedina ulica u Belišću koja je pola (lijeva strana) pripadala općini Belišće, a desna strana općini Valpovo.

Na povratku u poštu, poštari su svaki dan redovito praznili sandučić odnoseći poštu. Kasnije su sandučić praznili poštari, djelatnici pošte u Osijeku, koji su dolazili u poštu Belišće službenim vozilom, po poštu. Na povratku u Osijek poštari su stali na Oštrom čošku ispraznili sandučić i nastavili put za Osijek.

Godinama je trgovina služila na dobrobit ovog dijela naselja, u njoj su se izmjenjivali mnogi trgovci – Marxer, Josip Nemec, Slavko Vujnovac – šefovi trgovine, kao i mnogi pomoćnici i naučnici – Pepa Filošević, Josip Špoljarić, Ružica Belić, Jelica Štok, Anđelka Sarić, Marijana Majdenić.

U trgovini su se prije dolaska velikih trgovačkih lanaca kupovali veliki mjesečni “fasunzi” jer su cijene bile iste kao i u drugim dućanima. Isto tako mogla se izvršiti narudžba za pojedine proizvode. Ujutro prije odlaska u školu ili na posao ostavljale su se narudžbe za kruh i mlijeko, a po povratku svakoga je čekalo naručeno – nikada nije bila promašena narudžba.

Prvi znak umiranja Oštrog čoška možemo vidjeti na primjeru već spomenutog poštanskog sandučića kojeg su noćni vandali jedne noći skinuli i bacili i nikada više nije postavljen. Zgrada postaje sve zapuštenija, a onda jedno jutro stižu djelatnici HEP-a premještaju vodove struje, da bi sljedećeg jutra stigao bagger, kamioni i ljudi koji odnose ono što vrijedi. Ostalo bagger poravna i nestane trgovine Oštri čošak.

Sam naziv – Oštri čošak – bio je simbol pripadnosti u vrijeme odrastanje klapa s Oštrog čoška u nekoliko generacija.

U toj četvrti odrastali su mnogi sportaši, većinom nogometaši – Slavko Mađarić, Slavko Flajc, Ilija Butenko, Miroslav Šošić, Ivica Huderer – Ico, Vlado Tepeš, Željko Flajc, Branko Pastulović, Krešo Zoričić, Dubravko Maričić, Miroslav Fačko, Zlatko Klobučar – Cajo.

U klapu su još pripadali po mjestu rođenja Branko Turkalj (nadimak Futa, bavio se kuglanjem), Đorđe Georgijevski (Đoko), Boško Flajc, Bruno Maričić, Bruno Demeter i Pavle Vereš. Od starije generacije tu su bili Josip Brozičević – Likota, Josip Zlatković – Devika, Božidar Zlatković, Mirko Jurović – Mrkva mlađi.

Dolaskom jeseni i početkom zime završavala je sezona nogometa, ali na Oštrom čošku nema mira.

Zima je i ledi se cijela Karašica. Tako zamrznuta pogodna je za zimske sportove – sanjkanje i klizanje. U početku zime led je bio tanak, ali nakon nekoliko dana jake zime debljina leda je znala biti i više od pola metra. To smo dobro znali kada smo trebali probiti led za polijevanje leda kako bi drugi dan bio gladak.

Klizalo se na kaljigama (drvo sa 2 žice i remenom za vezanje oko nogu, a odgurivalo se štapom – prije i klizaljka kasnije. Neki stariji su bili članovi hokejaškog kluba i igrali su utakmice na osvijetljenom klizalištu „Tenis plac“ – prostor bivšeg restorana društvene prehrane kombinata Belišće (danas od zgrade muzeja do ambulante).

Mlađi su uređivali klizalište na zamrznutoj Karašici. Ako je pao snijeg metlama i drvenim lopatama snijeg se nagurao i omeđilo igralište, poslije svakog završetka klizanja igralište se polijevalo, a kako su noći bile jako hladne do jutra se stvorio novi sloj leda i sijao se poput ogledala. Svi koji su sudjelovali u održavanju igrališta klizanje su imali besplatno, a ostali su morali platiti simboličnu naknadu od 5 dinara.

Tako prikupljeni novac trošio se na metle, kante i druge alate i pribor za održavanje klizališta.

Preko Karšice napravili smo natpis na kojem je pisalo „Klizalište Oštri čošak“ ulaz 5 din.

OBITELJ KRIŽAN

Obitelj Križan je živjela na Oštrom čošku u staroj kući naslonjenu na kuću obitelji Peša. Obitelj su činili otac Dragan - Duca (mađarski), i Marija Križan uz sinove Dragana, Rudolfa i Vladu.

Obitelj se bavila trgovinom, a višak prostora se iznajmljivao. U iznajmljenom prostoru svoju djelatnost je obavljao brijač, a jedno vrijeme prostor je koristio (do završetka izgradnje svoje kuće, moj djed, limar Đuro Putterer).

Slika 115. Dragan i Vlado Križan (desno i vlasnik brijačke radnje s pomoćnikom(vlasnica fotografije Katica Križan)

Slika 116. Križanova, Terkeova, i Golubićeva kuća dio ulice Novo Belišće danas Kralja Tomislava (snimljeno oko 1958.godine -vlasnik fotografije Dubravko Maričić- privatni arhiv)

Slika 117. Članovi Kajak kluba Belišće na sletu – stadion NK „Belišće“
Stoje s lijeva na desno: Vlado Križan, Vlado Jung, Aleksandar Zorić- Aco,
Vlado Baković – Šprka, Ernest i Lacika Hosi
Čuče: Pero Bukovac, Zoran Mavričić i Franjo Kaptalan – Ferika.
(vlasnik fotografije Vlado Jung)

Slika 118. Današnja kuća obitelji Križan
(snimljeno 2020.godine – snimio D. Maričić)

OBITELJ TERKE

Bračni par, Ružica i Julio Terke su živjeli na kućnom broju 3 u ulici Novo Belišće, kasnije ulica Kralja Tomislava broj 128 zajedno s Julijovom majkom Terezijom.

Moji otata Đuro i omama Adela poznavali su se dugo godina s obitelji Terke, jer je Julijev otac Stjepan bio postolar, zanatlija kao i otata Đuro. Svi zanatlije su se u to vrijeme družili se i bili prijatelji, a prijateljstvo se prenosilo i na djecu. Zajedno su provodili teške dane u radnom logoru u Valpovu 1945-1946. godine.

Slika 119. Ružica Terke, Bruno (lijevo) i Dubravko Maričić u cvijeću „Tete“ Ružice

Julijus, kako smo ga zvali, bio je elektrotehničar i cijeli radni vijek je proveo u Kombinatoru Belišće. U slobodno vrijeme bio je strastveni ribolovac i volio je djecu, pa nas je vodio na Karašicu na pecanje. Dvorište mu je bilo puno ribolovnog pribora, štapova za pecanje, križaka, kantica za kedere.

Slika 120. Bruno i Dubravko Maričić u dvorištu obitelji Terke, a u pozadini križak za lovljenje „kedera“ (male sitne ribe koje su služile kao mamac)

*Slika 121. Dubravko Maričić
polijeva cvijeće kod tete Ružice*

*Slika 122. Dubravko Maričić
- Dubić i Ančica iz Županje,
nećakinja tete Ružice, u cvjetnom
vrtu obitelji Terke.*

Ružica je bila dugogodišnja prijateljica moje majke Blanke i svaki dan smo se posjećivali. Bila je zaposlena u Zavodu za socijalno osiguranje Valpovo gdje je radila i Blanka Maričić. Kako u to vrijeme nije bilo autobusa, na posao se odlazilo ljeti biciklom, a zimi pješke, prteći snijeg koji je znao prijeći i pola metra.

Svako jutro teta Ružica je polako ulazila u sobu i budila mene i brata Brunu, da nas pozdravi, a onda smo mi nastavili dalje spavanje. U proljeće je donosila ljubičice iz svog vrta i tako nas budila. Svako zimsko jutro, pješke su teta Ružica i moja majka Blanka odlazile na posao u Valpovo.

Uvijek se s radošću sjećam njezinog buđenja po zimi. Teta Ružica je imala običaj buditi me donošenjem grudve prvog snijega u krevet i s njom mi ohladiti tabane.

Nažalost, Ružica nije dugo radila u Valpovu, jer je oboljela od šećerne bolesti i morala je ići u invalidsku mirovinu, ali smo zato imali puno vremena provoditi zajedno kod nje u dvorištu. Provodeći vrijeme kod nje ujedno smo ju pazili, ako bi joj pozlilo od šećerne bolesti.

Bolest ju nije obeshrabrila, već naprotiv, ohrabrila jer je počela izrađivati Wilerove goblene koje mnogi naši sugrađani i danas imaju na zidovima svojih kuća. Mnogi

gobleni su kao pokloni završili i širom svijeta. Mnogi sumještani pamtit će ju po presvlačenju dugmadi u boji za odjevne kombinacije koje su šivali kod krojača.

Slika 123. U Terkeovoj kući danas se nalazi frizerski salon „Nice“ vlasnice Anite Varžić

OBITELJ JUROVIĆ

Obitelj Jurović živjela je u ulici Novo Belišće na broju 15. Otac Josip i majka Elizabeta imali su sina Mirka Jurovića poznatog po nadimku „Mrkva“. Nadimak je dobio po završetku svakog razgovora riječju – mrkva. Mirko je oženio Julijanu Grizbaher i imali su sina Mirka i kćer Danicu. Danica se udala u Valpovo za Stjepana Stanića. Danica je radila u PPK Đuro Salaj Valpovo, a Stjepan zvani Stevica, vodio je ugostiteljski objekt „Bar“. U svom braku imali su sina Dalibora i kćer Sibilu. Mirko je oženio Ružu Hajberger. U njihovom braku rodio se sin Albin (Bino) i kćer Anamarija (Seka).

Slika 124. Mira Petovari (Brozičević), Mirko, Ruža (Hajberger), Albin, Mirko ml. Jurović i Joža Petovari

Slika 125. Mirko Jurović s unukom Albinom

Slika 126. spomenik obitelji Jurović na groblju u Belišću

Ova obitelj je dugo godina živjela na Oštrom čošku i uz nju su vezane mnoge zanimljivosti. U njihovoj kući uvijek je bilo veselo i zabavno, no o tome ćemo malo kasnije. Mirko Jurović Mrkva bio je po zanimanju limar. Naukovanje je provodio kod mojeg otate (djeda) Đuro Putterera. Uz vrijeme naukovanja vezana je zanimljiva priča koju sam kao mali dječak puno puta slušao u njihovim razgovorima. Otata Đuro je bio privatnik i jednog dana sklopio je posao na pokrivanju krova crkve u Marijancima. Limarski radovi se odvijaju na kraju, pa je tako bilo i taj put. Limom su pokrili krov i još je trebalo postaviti križ na vrh tornja kojeg su napravili u radionici u Belišću.

Kako je majstor Đuro bio stariji, a Mirko mlad i okretan, spretan, kaže otati: „Majstore bez brige ja ću postaviti križ, ja sam ipak mlađi i meni se lakše popeti, ali sam jako žedan. Idem popiti vode na bunar, pa ću nakon toga gore na toranj.“

Ode Mirko do bunara izvadi hladnu vodu, napije se vode, ali ne zatvori vrata na bunaru.

Uzeo Mirko alat, užad za potezanje križa na vrh tornja, a za svaki slučaj ponese i limarske škare koje je stavio u zadnji džep hlača.

U to vrijeme bilo je dosta teško kupiti alat, a i kada si ga našao bio je dosta skup, pa mu zabrinuti majstor Đuro kaže „Pazi Mirko tako će ti ispasti škare“.

„Ma neće, pazit ću ja na njih“.

Sve je bilo u redu, Mirko i križ su sretno došli na vrh tornja, Mirko postavio i učvrstio križ i htjede vratiti škare u isti onaj džep, ali ups, promaši džep i škare po krovu kliznu i lete s tornja i kako to biva, padnu tamo gdje ne treba, padoše ravno u bunar. Spusti se Mirko s tornja gdje ga čeka mirni majstor Đuro, Mirko još mirnije odgovara:

„Nema problema bar znamo kuda su pale, imamo lanac i konop, pustit ćete me u bunar i ja ću ih pronaći“.

Rečeno – učinjeno, ali..... Tražeći bos škare u bunaru, nađe ih i stavi u kantu za vodu

koju su mu spustili, ali nađe on još nešto. Omanji muljavi ćup, dosta težak. Stavi on i njega u kantu i svi zajedno odu van iz bunara, pogledaju i obrišu ćup i pozovu župnika. Kada su svi zajedno, majstorski otvorili ćup, jer je bio dobro zatvoren, ostali su zbunjeni. Ćup je bio pun dukata. Kasnije se utvrdilo da je za vrijeme rata, tadašnji župnik sakrio ćup s dukatima da ih netko ne ukrade, ali je došlo do promjene župnika, a i nitko drugi nije znao za dukate.

Župnik je odnio ćup i sadržaj u ured, na sigurno, ali je prilikom isplate za izvršene radove svakome dao po jedan dukat. Svako zlo za neko dobro. Da nije bilo škara, možda bi ćup još i danas bio u bunaru. Mene kao malog dječaka osim igranja, slušanja priča i puno vremena provedenog zajedno s obitelji Jurović, veže i moja prva zarada.

Nakon što se oslobodio i položio majstorski ispit, Mirko je napravio u dvorištu kuće limarsku radionicu u kojoj su se skupljali susjedi, prijatelji, „mušterije“ (po novom klijenti).

Slika 127. Mirko Jurović u limarskoj radionici

U to vrijeme, 1959. godine, moj djed majstor Đuro je otišao u mirovinu i kratio je umirovljeničke dane pomažući Mirku u izradi kazana za pečenje rakije. U ljeto 1960. godine bilo je puno posla, pa je majstor Đuro napravio cijeli posao na kazanu, a Mirko je trebao postaviti u stabarku (bure za kondenzaciju rakije), cijev kroz koju dolazi rakija koja se hladi i curi u posudu. Cijev se motala u zavojnicu, pa se nazivala „zmija“. Kupac kazana je trebao doći, a dan prije društvo se opustilo i povuklo „vlagu“, postavili su „zmiju“, ali nisu zaštitili tj. obojali stabarku.

Slika 128. Đuro Putterer pravi kazan za rakiju

Kada je to vidio majstor Đuro kaže, to ne može tako, vadi „zmiju“ van, što je bilo puno posla, a vremena malo. Kako je Mirko bio snalažljiv, kaže kako on zna kako će to riješiti. Uđe u radionicu, kaže šegrtu Aleksandru Mitroviću neka pripremi minijum boju, a on dođe po mene. Putem mi objasni što trebam raditi, ali i da će mi platiti za obavljeni posao samo da pristanem i spasim situaciju, jer kupac kazana dolazi uskoro. Po građi bio sam sitan, pa sam se mogao uvući u bure noseći boju i kist. Kada sam obojao dno, počeo sam bojati stranice, pa kada više nisam mogao sa strane i iznad glave, viknuo sam im, „okreći“, a oni bi okrenuli bure u stranu. Kada sam obojao lijevu i desnu stranu polako sam se povlačio prema izlazu obojavši unutrašnjost cijelog bureta. Kada sam izašao iz bureta boje je bilo po meni i oko mene, a oči su mi kolutale kao brojevi na kasi u trgovini.

Minijum boja je imala izrazito jak miris, pogotovo u poluzatvorenom buretu. Izdržao sam ja sve to, ali kada sam se odmorio i očistio od boje čekao me veliki, upravo napravljen, sladoled, donesen od susjeda Rakipovića, ali i isplata moje prve plaće, u ono vrijeme, 10 dinara. Zadovoljan ja, a najviše Mirko Mrkva jer je posao obavljen na vrijeme i kazan isporučen u roku. Ponosan i otata Đuro, jer je unuk spasio posao.

*Slika 129. Dubravko Maričić – mali majstor za bojanje
(vlasnik fotografije Dubravko Maričić – obiteljski arhiv)*

Posebno je značajna radionica u dvorištu obitelji Jurović iz razloga što se u njoj puno radilo, ali i zabavljalo, zbijalo šale, slušali su se prijenosi nogometnih utakmica i nikada nije bilo svađe ili ružnih riječi, pa čak i kada je nogomet u pitanju.

JUROVIĆEV PROLAZ

Osim ovih zgoda i nezgoda, obitelj Jurović ima još jednu zanimljivost za koju mnogi mještani Belišća ne znaju. Pored kuće obitelji Jurović, u ulici Novo Belišće 17 i kuće obitelji Rakipović na broju 19 postoji prolaz prema ulici Đ. Salaja, sada, ulici Petra Zrinskog. To je prolaz širine 3 metra, a površinu je besplatno ustupio Josip Jurović svom kumu Fudreru iz Valpova, (inače kumstvo je višestruko, oko 25 puta).

Slika 130. Jurovićev prolaz između kuće u ulici Kralja Tomislava na broju 114 i kuće Rakipović (desno).

Jurovićev kum Fuderer je imao zemljište na prostoru Pijeski Brdo (po karti iz 1863. i karti iz 1926. godine na prostoru Novo Valpovo) od ulice Đure Salaja (danas Petra Zrinskog) do ulice Petra Karapetrića (danas Matije Petra Katančića). U to vrijeme do zemljišta kum Fuderer je morao ići okolnim putem kroz Belišće, uz posjed S.H.Gutmanna današnjom ulicom A.G. Matoša, do svoje parcele. Josip Jurović je bio darežljiv i jednom je kazao svom kumu: „Kume, nećeš Ti ići okolo do svoje njive, ja ću Ti dati prolaz na mojoj parceli, što će Ti skratiti put“.

Tako je nastao tzv. Jurovićev prolaz, koji i danas postoji u ulici Kralja Tomislava, između kuće na broju 114. i kuće Rakipović na broju 116.

OBITELJ PETOVARI

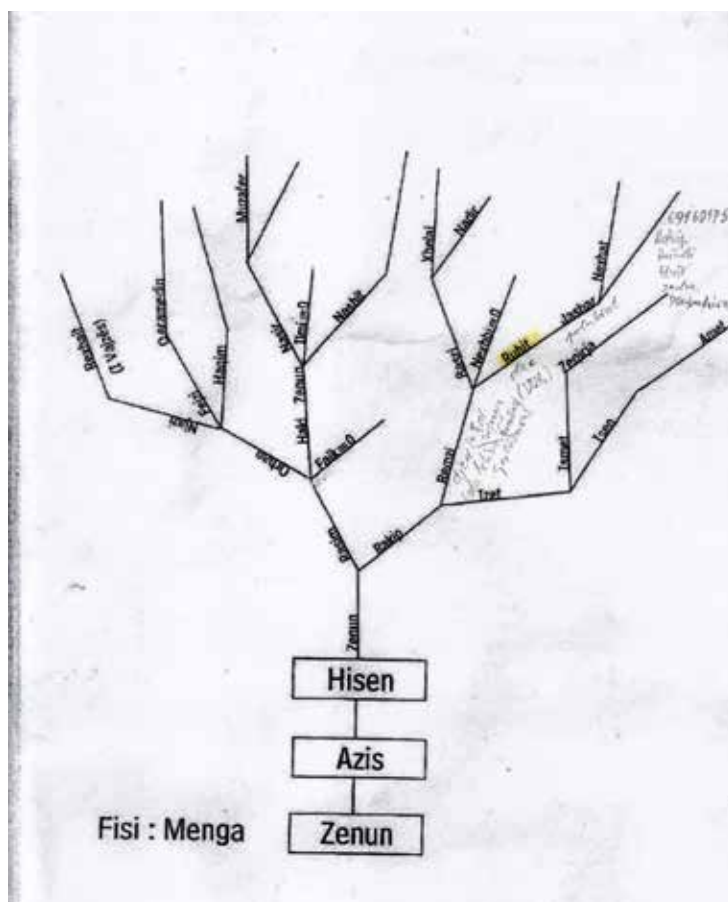

Uz obitelj Jurović vezana je i obitelj Jože Petovari. Po dolasku u Belišće Joža Petovari dolazi kod Mirka Jurovića na učenje limarskog zanata. Također, Joža za vrijeme naukovanja i šegrtovanja stanuje kod njih. Tu upoznaje, nećaku Julijane Jurović Miru Brozičević i ženi se s njom. U svom braku imali su sinove Sinišu, Zdravka i kćer Svjetlanu. Siniša je oženio Vesnu Paulić. U njihovom braku rodilo se troje djece Ivan, Sara i Toni. Svjetlana se udaje za Robertina Vasića i imaju kćer Doroteju i sina Livija. Zdravko je oženio Dajanu Pavošević i imaju sina Mihaela.

Slika 131. Dubravko Maričić i Joža Petovari

OBITELJ RAKIPOVIĆ

Obitelj Rakipović je stara obitelj na Oštrom čošku. Otac Ruhit i majka Haira imali su tri sina, Rakipa, Ruždija, Elvira i kćer Dževahiru. Predci su živjeli u Makedoniji u okolini Gostivara, pa su u potrazi za boljim životom došli u Slavoniju, u Belišće.

Slika 132. Obiteljsko stablo obitelji Rakipović

Obitelj je živjela u ulici Novo Belišće na broju 19 gdje i danas stoji njihova obiteljska kuća.

Slika 133. Obiteljska kuća Rakipović u ulici Novo Belišće
(danas Kralja Tomislava)

Obitelj se bavila slastičarskim poslom, a nama djeci ostalo je u pamćenju kako smo im pomagali u pravljenju sladoleda. Nakon što su se u miješalicu ubacili svi sastojci trebalo je stalno okretati što smo mi rado radili, jer kada bi sladoled bio gotov, morali smo ga probati. Takav posao je bio u vrijeme ljeta, a u jesen su se pekli kesteni ispred slastičarnice u Belišću, u Radničkoj ulici, pored zgrade kina.

Vrijeme kestena je jesen, hladno vrijeme, pa je bilo dobro stajati pored vatre i čekati pečene kestenе, a uz put se i ugrijati. Vatra je bila jaka u maloj pećici, a iskre su frcale visoko u nebo. Pečenjar je morao stalno žaračem miješati kestenje da ne izgore. Kada su kesteni bili kao dukat žuti, bili su pečeni, a pečenjar je skinuo okrugli lim na kojem su se pekli i prosijao kao bi ispale pečene ljuske. Nakon prosijavanja kestenje se sipalo u kutije u kojima su bile krpe koje su spriječile hlađenje kestena.

Slika 134. Rujtova slastičarnica u Belišću
(danas pored spomenika Sigmundu Rombergu)

Slastičarnica je bila u Radničkoj ulici sve do 15.6.1975. kada je srušena. S vlasnikom je postignut dogovor da se slastičarna premjesti u prostor zgrade kina gdje se i danas nalazi.

Slika 135. Rušanje slastičarnice

Slika 136. Ruhit Rakipović, vlasnik slastičarskog obrta u Belišću (vlasnik fotografije obitelj Rakipović)

Ruhit i njegovi djelatnici razvozili su sladoled u bijelim kolicima u kojima je bio sladoled u kantama okružen ledom. Kada bi ga vidjeli, ali i čuli, jer su kotači kolica klopotali po kamenju na cesti, trčali smo u kuću po novac za kuglu ili dvije sladoleda. Bila je tu i razmjena koju je on prihvatio - za jedno jaje jedna kugla sladoleda.

Nedjeljom je nogometni klub Belišće igrao nogometne utakmice, a navijači su se hladili finim sladoledom kojeg je već do kraja prvog poluvremena nestalo, pa su pomoćnici morali na biciklima, u kantama donositi novi, svježi sladoled. Uvijek je s kolicima stajao kod ulaza na stadion.

Slika 138. Ruhit Rakipović u svom vrtu

Slika 137. Slastičar Ruhit s kolicima sladoleda na nogometnom igralištu

Vlasnik Ruhit je bio dobar i velikodušan, pa je častio djecu svojim proizvodima, ali ne samo njih. O njegovom velikodušnom činu govori Stjepan Binsky u svojoj priči Sjećanja na radni logor Valpovo 1945/46 napisane 1998. godine. Priča se odnosi najteže razdoblje stanovnika Oštrog čoška tj. za vrijeme postojanja radnog logora u Valpovu.

U priči Stjepan Binsky piše:

„Kako smo iznenada odvedeni u logor, jednog dana je došla zapovijed da se logor raspušta. Bilo je to u maju 1946. godine. No, i to nije važno za sve. Njemci Valpovštine pušteni su kućama, dok su oni manje sretni, prebačeni u Slankamen u Vojvodinu. Nije mi poznato dokle su ti jadnici još bili zatočeni.

Ovdje moram spomenuti jedan lijepi gest našeg susjeda Albanca Ruhita Rakipovića. On se bavio proizvodnjom i prodajom sladoleda. Vidjevši preživjele logoraše van žice dopremio je cjelodnevnu proizvodnju sladoleda te ih djelio besplatno logorašima. Za taj čin trebalo je osim humanosti imati i građanske hrabrosti“.

Kada govorimo o građanskoj hrabrosti važno je istaknuti činjenicu da su logoraši bili osuđeni ne samo na boravak u logoru, već i na gubitak svi građanskih prava. Na onoga tko je pomagao logorašima vlast nije gledala blagonaklono, ali je i pamtila.

OBITELJ VEREŠ

Ova obitelj je bila višebrojna. Supružnici, Josip (Janika) Vereš i Marija imali su kćeri Blanku, Nadu, Vesnu i sina Pavla. Stjepan Vereš je bio kovač, radio je u kombinatu Belišće, a u slobodno vrijeme, kod kuma Mirka Jurovića. U kovačkoj vatri izrađivao je okvire, nosače i noge za kazan za rakiju i stabarku (veliko bure u kojem je bila zavijena cijev „zmija“ u kojoj se kondenzirao alkohol). U izradi kazana svatko je imao svoj dio posla.

Slika 139. Pavle Vereš, Dubravko Maričić i Krešo Zoričić 1959. godine

Slika 140. Bivša kuća obitelji Vereš (snimio Dubravko Maričić 2020. godine)

OBITELJ ŽLATKOVIĆ

Obitelj Zlatković su bili susjedi obitelji Vereš. Otac Josip i majka Anka imali su sinove Josipa, Božidara, kćeri Anicu i Nadu. U Belišću je ostao samo Božidar. On je oženio Mariju iz Valpova s kojom ima kćer Andrianu.

OBITELJ KARPATI

Obitelj Karpati imala je kuću u ulici Kralja Tomislava na broju 108, a danas je na tom mjestu kuća obitelji Žulj.

U kući su živjeli Ljudevit (Lajoš) i Marija Karpati i imali su jednog sina Tibora (Belu) Karpati. On se ženi sa Martom i imaju sina Andriju i kćer Nušiku.

Osnovnu školu završio je u Belišću, Trgovačku akademiju u Osijeku 1938. godine. Diplomirao je 1960. godine na fakultetu u Zagrebu, a doktorirao je na Ekonomskom fakultetu 1964. godine.

Nakon završetka srednje škole zapošljava se u drveno-prerađivačkoj tvrtki S.H.Gutmann. Bio je dobar nogometaš i igrao za nogometni klub F.D. Proleter Belišće.

Od 1947.-1952. godine službovao je u Ministarstvu drvne industrije u Zagrebu, ponovo u Belišću do 1954. godine, zatim do 1957. godine u Drvno - industrijskom poduzeću u Novom Vinodolskom.

Obitelj Tibora Karpatija u Novom Vinodolskom

Slika 141. Obitelj Tibora Karpatija u Novom Vinodolskom

Od 1957 - 1963. u Ekonomskom zavodu i Institutu za ekonomiku industrije u Osijeku. Od 1963. radi na osječkom Ekonomskom fakultetu kao predavač komercijalnog poslovanja s istraživanjem tržišta. Od 1965 godine je docent, a 1970. godine osniva katedru za marketing i od 1975. je izvanredni profesor sve do umirovljenja 1991. godine. 1998. godine dodijeljeno mu je zvanje profesor emeritus.

Bio je autor mnogih skripti, knjiga, monografija, udžbenika i priručnika. Suradivao je s mnogim stručnim časopisima. Volio je svoje rodno Belišće što je uvijek isticao.

Godine 2001. grad Belišće proglasio ga je počasnim građaninom grada Belišća.

Slika 142. Gradonačelnik Željko Klanjšček predaje povelju „Počasni građanin Belišća“ dr. Tiboru Karpatiju

Sin Andrija je bio doktor kirurg u osječkoj Općoj bolnici. Uvijek je pomagao i imao razumijevanja za mještane Belišća. Iako nisu bili njegovi pacijenti, odlazio bi im na druge odjele u posjet.

Slika 143. Spomenik Andriji Karpati na mjesnog groblju

OBITELJ BINSKY

Na Oštrom čošku, u ulici Novo Belišće broj 2., živjela je obitelj Binski u kući koju su sagradili Ištvan i Ana Binski. Otac Ištvan (Stjepan) i majka Ana Binski imali su tri sina Stjepana, Antuna i Đuru, kćeri Mariju i Gertrudu.

Otac Stjepan imao je u kući pekaru, nešto zemlje, a uzgajao je krave i imao je jednog konja. Živjeli su dobro i normalno sve do Drugog svjetskog rata. O njihovom životu za vrijeme rata i poslije rata bit će riječi u dijelu knjige Najmračnije vrijeme stanovnika Oštrog čoška.

Važno je ukazati na pisanje prezimena Binsky i Binski, a radi se o istoj obitelji. Kako se mijenjala vlast tako se prezime pisalo sa y ili i, a Stjepan je u svom prezimenu ostavio Y što je vidljivo u potpisu pisma iz 1989. godine, koje će biti detaljnije spomenuto

Slika 144. Kuća obitelji Binski na Oštrom čošku (snimljeno oko 1910. godine, danas je na njenom mjestu kuća Ivica Sopeka – vlasnica fotografije Mira Zoričić)

OBITELJ BINSKI ĐURE

Đuro Binski je bio majstor soboslikar i ličilac, a supruga Amalija domaćica. Đuro je radio u kombinatu Belišće, a u slobodno vrijeme privatno je susjedima kuće, bojao stolariju i ograde. Slobodno vrijeme, a pogotovo zimi, kratio je u svojoj radionici slikajući razne motive s predložaka, fotografija ili iz glave.

Slika 145. Amalija Binski

Slika 146. Đuro Binski

Slika 147. Fotografija Konji u trku – predložak za sliku po kojoj je slikao Đuro Binski (vlasnik fotografije Mira Binski)

U braku su Emilija i Đuro imali dvije kćeri, Ivku, Miru i sina Ivu. Sin Ivo odlazi u Rijeku na školovanje, a poslije ostaje živjeti i raditi u Rijeci, a u Belišće je dolazio u posjet roditeljima i sestrama.

Slika 148. Kuća obitelji Đure Binski

Slika 149. Obitelj Binski, s lijeva Ivka, majka Emilija, Ivo, Mira i otac Đuro

Slika 150. Ivan Perković
Patola, nogometaš F.D.
Proleter Belišće 1953-
1954. godine

Ivka Binski se udaje za Ivana Perkovića. U njihovom braku rodio se sin Rajko.

Ivan Perković je bio nogometaš i igrao je u F.D. Proleter Belišće 1953-1954. godina zajedno sa Slavkom Flajcom koji je također živio na Oštrom čošku.

Za ovu obitelji vezane su mladenačke šale. Kako u životu to biva, dečki se navečer veselili, a prije toga su se malo posvadili s Đurom, pa da mu napakoste, po noći su došli i na sredinu dvorišta iznijeli kokošinjac. Nakon obavljenog, otišli su kući spavati. Đuro je čuo kako su kokoši glasne i kada je izašao imao je što vidjeti. Vratio je kokošinjac pod krov i odmah je znao tko je to napravio. Uzeo je crnu boju i otišao do kuće brata i obojao mu prozore u crno. Ujutro su spavači imali produženo spavanje jer im sunce nije dolazilo u sobu. Kada su ih došli buditi, napolju je već dugo bio sunčan dan.

Druga kćer Mira udaje se za Josipa Zoričića koji imaju sina Krešu i kćer Anamariju. Krešo se ženi s Zlatom Vilupek i imaju sina Marka i kćer Anju. Anamarija se udaje za Stipicu Brzicu i imaju sinove Vedrana i Tomislava.

Slika 151. Obitelj Binski - s lijeva Đuro Binski, Mira (drži Anamariju)
Josip Zoričić, baka Emilija, Krešo Zoričić i Rajko Perković

OBITELJ BINSKY ANTUNA

Antun i supruga Mendele Eva, (Efika) kupuju zemljište do kuće u ulici Novo Belišće broj 7 i grade kuću koja je i danas u izvornom obliku.

Slika 152. Kuća obitelji Binski, u kojoj danas žive Ljerka (Binski) i Darko Maltar

Antun i Eva Mendele (baka Efika) imali su sina Stjepana, ali smo ga svi zvali Štefika. Stjepan se ženi Nadom i imaju kćeri Eriku i Ljerku. Ljerka Binski udaje se za Darka Maltara i imaju sina Ivana i kćer Mariju, koja ima sinove Jakoba i Adama. Erika se udaje za Vladimira Trazera i imaju kćer Ivanu. Sagrađili su kuću u ulici Augusta Šenoe 3. u Belišću.

Stjepan Binski je bio električar u kombinatu Belišće, lovac u slobodno vrijeme i „dobri duh“ Oštrog čoška. Kada bi nekome u kući nestalo struje ili bi neki „dobar vozač“ udario u stup, koji je bio u zavoju i tako prouzročio nestanak struje, majstor Štefika je uvijek bio tu za popravak. Dobro smo se poznavali. Uvijek smo vodili zanimljive razgovore, i od njega sam doznao mnoge stvari vezane za odvođenje stanovnika Oštrog čoška u radni logor. Štefika je napisao opširno pismo u kojem je opisao život na Oštroj čoški prije, za vrijeme i poslije Drugog svjetskog rata.

Štefika je bio ne samo „dobri duh“ već i plemenita osoba, koja je pomagala svima, a o njegovom karakteru govori njegovo pismo. To pismo nikada nigdje nije objavljeno, iako je to bila njegova žarka želja. Zanimljiv je put pisma. Pismo je Štefika dao ondašnjem gradonačelniku Željku Klanjšćeku, a on ga je dao Milanu Salajiću, kroničaru Belišća. Prikupljajući materijale za pisanje ove knjige, u razmjeni dokumenata s Milanom Salajićem, pismo je došlo do mene. Pismo sam pročitao nekoliko desetaka puta i analizirajući sve dokumente iz mog pismohrana i saznanja koje sam dobio od roditelja, prijatelja i susjeda, odlučio sam u ovoj knjizi ispuniti Štefikinu želju i pismo po prvi put objaviti, uz suglasnost njegovih kćeri Erike i Ljerke. O njegovoj želji svjedoči ovaj izvadak sa stranice 14 pisma.

OVO BI BIO I KRAJ PRIČE. NE ZNAM DA LI ĆE JU IKADA ITKO PROČITATI, NO AKO JU PROČITAJU SAMO MOJI UNUCI ONDA NIJE UZALUD NAPIŠANA.

OPRAŠTAM SVIMA KOJI SU NAM NANIJELE TOLIKO ZLA I NADAM SE DA ĆE IM I BOG OPROSTITI.

U BELIŠĆU 1. OŽUJAK 1998.

BINSKY STJEPAN

Slika 153. Dio pisma Stjepana Binskog

Razlika u pisanju prezimena je u tome što Đuro nije htio pisati prezime sa Y već sa I, a Stjepan je pisao izvorno što potvrđuje izvadak iz naprijed spomenutog pisma. Stradanja i teški život stanovnika Oštrog čoška za vrijeme i poslije II svjetskog rata opisana u pismu, a potvrđena originalnim dokumentima bit će napisana u posebnom djelu knjige.

OBITELJI PUTTERER i MARIČIĆ

Obitelj Putterer napravila je 1938/9. godine kuću na oštrom čošku u ulici Novo Belišće broj 6. Đuro je bio po zanimanju limar i bravar – špengler.

Adela Putterer rođena je u Viljevu, a Đuro Putterer u Valpovu.

Na samom početku odmah treba kazati da moju obitelj čine Adela moja omama (baka) i Đuro otata (djed), Blanka Maričić majka, Slavko otac i Bruno Maričić brat.

U spomenutoj kući sam se rodio, odrastao i sada stanujem u njoj u vrijeme pisanja i nastajanja ove knjige.

Slika 154. Svatovi Adele i Đure Putterera 1929. godine

Do izgradnje kuće bili su podstanari kod obitelji Karpaty. U braku Adele i Đuro Putterera rodila se kćer Blanka.

Slika 155. Adela, Blanka i Đuro Putterer

(snimljeno oko 1933. godine, fotografija vlasništvo Dubravka Maričića, obiteljski arhiv)

Slika 156. Blanka Putterer

Đuro je bio po zanimanju limar i bravar – špengler. Radio je u Osijeku u limarskoj radionici Alšić i Kraknfeld i Vukovaru. Bio je obrtnik u Belišću što je vidljivo u Upisniku članova Obrtnog sabora Valpovo 1890 gdje je upisan pod brojem 347 za 1929. godinu.

Slika 157. Upisnik obrtnog Sabora redni broj 347 upisan Đuro Putterer

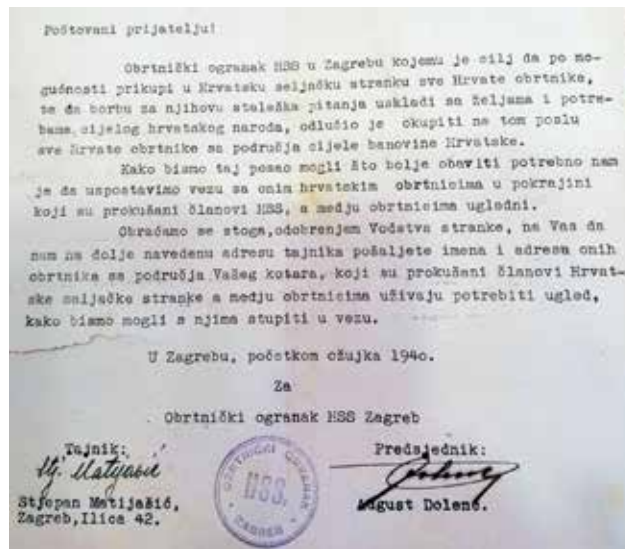

Slika 158. Prekrivanje krova na mjesnoj crkvi u Veliškovcima (privatni arhiv Dubravko Maričić)

Radeći marljivo i štedeći, izgradio je kuću Belišću, a u njoj je imao vlastitu radionicu, dobro opremljenu alatom, jer je uvijek znao kazati „Bez dobrog alata nema zanata“.

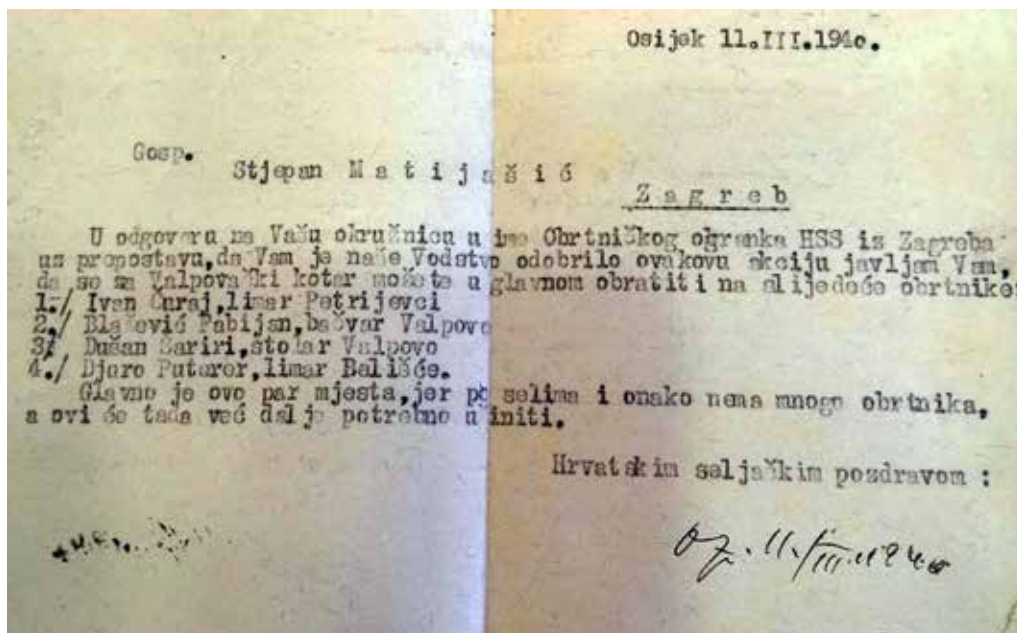
Bio je ugledan zanatlija, spreman pomoći svakome u svakoj prilici što će mu se kasnije dobrim vratiti. Nije bio previše sklon politici, ali se kao Hrvat i domoljub uključio u rad HSS (Hrvatska seljačka stranka).

Obrtnički ogranak HSS u Zagrebu htio je prikupiti sve Hrvate obrtnike s potrebitim ugledom među obrtnicima s područja cijele banovine Hrvatske.

Slika 159. Traženje imena članova HSS i uglednih obrtnika

Osječka organizacija predlaže da se za valpovački kotar predlažu ugledni obrtnici Ivan Čuraj, limar iz Petrijevac, Fabijan Blažević, bačvar iz Valpova, Dušan Šariri, stolar iz Valpova i Đuro Putterer, limar iz Belišća.

Slika 160. Odgovor Osječke organizacije HSS zagrebačkom obrtničkom ogranku s dostavom imena (izvor: Dubravko Maričić, privatni arhiv)

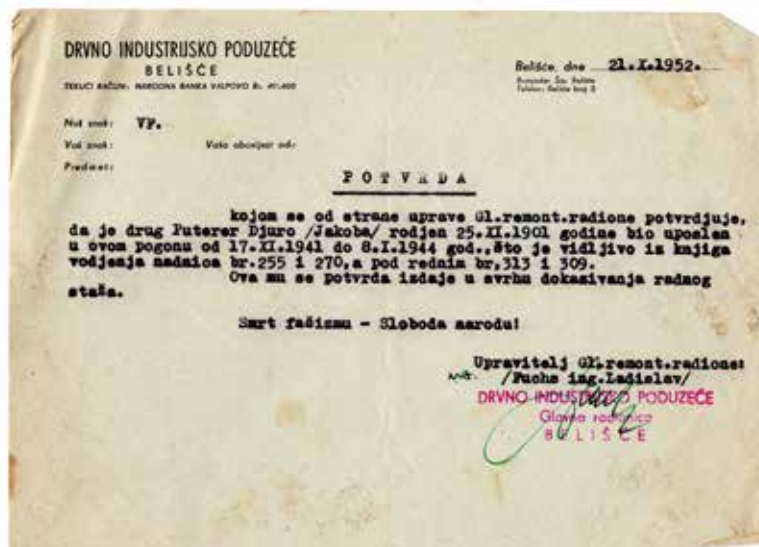
Adela Putterer je bila domaćica koja je vodila računa o vrtu i kućanskim poslovima. Mirna i samozatajna, voljela je pomagati ljudima slabijeg imovnog stanja, a najviše je voljela djecu. U Valpovu se 1936. godine osnovalo društvo za pomoć djeci slabijeg imovinskog stanja.

U novinama se 28. svibnja 1937. godine moglo pročitati da se u Belišću održao skupni sastanak novoosnovanog društva na kojem se konstituirao odbor. Za predsjednicu odbora izabrana je gospođa Terezija Stanković, za tajnicu gospođa Adela Putterer, a za blagajnicu gospođa Terezija Piškulić.

Slika 161. Članak skupni sastanak novoosnovanog društva „Hrvatska žena“ u Belišću s vodstvom društva

Koliko je nacionalnost, ugled među obrtnicima i politička aktivnost Đure i Adele bila presudna u danima koji su dolazili, vidjeti ćemo u dijelu knjige koji govori o najcrnijim danima stanovnika Oštrog čoška. Đuro Putterer je radio u Drvno industrijskom poduzeću od 17. XI 1941. do 8. I. 1944. što dokazuje potvrda DIP Belišće od 21. X. 1952. godine.

Slika 162. Potvrda o zaposlenju u DIP Belišće

Poslije dolaska iz Radnog logora Valpovo, iako gubi sva građanska prava zapošljava se u Kombinatoru Belišće, gdje ostaje do odlaska u mirovinu 1959. godine.

Na ispraćaju prilikom odlaska u mirovinu bili su svi radnici Remontne radionice s kojima je radio i tom prigodom poklonili su mu ručni sat s posvetom i mesinganu vazu za cvijeće uz zajedničku fotografiju.

Slika 163. Đuro Putterer i grupa radnika

Slika 164. Odlazak Đure Putterera u mirovinu (zajednička fotografija)

*Slika 165 Sat dar djelatnika
Remontne radionice*

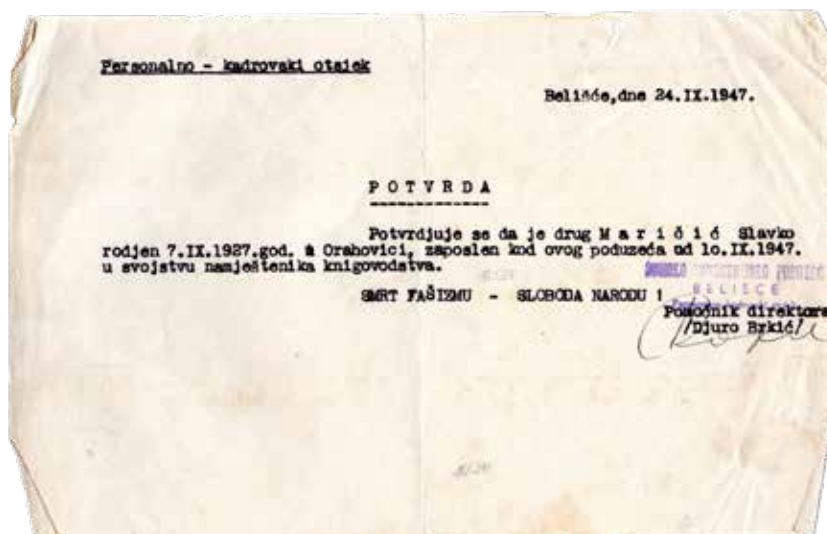
Vlasnik fotografija i sata Dubravko Maričić – obiteljska ostavština

Adela i Đuro Putterer imali su kćer Blanku. Po završetku škole prvo zaposlenje dobila je 1947. godine na Slavonskopodravskoj željeznici u Nadzorništvu za održavanje pruge, nakon nekoliko godina odlazi na rad u Hrvatski zavod za socijalno osiguranje ispostava Valpovo, pa u isti zavod u Osijek. Nakon puno godina provedenih u Osijeku zaposlila se u Ministarstvu unutarnjih poslova PP Valpovo, gdje radi sve do mirovine.

*Slika 166 a. Blanka Putterer i Slika 166 b. Slavko Maričić
(Dubravko Maričić, obiteljski arhiv)*

Blanka Putterer upoznaje Slavka Maričića, namještenika u knjigovodstvu u Šumsko industrijskom poduzeću Belišće. Sklapaju brak 1952. godine.

Slika 167. Potvrda o zapošljenju Slavka Maričića na mjestu namještenika u knjigovodstvu u Šumsko industrijskog poduzeća Belišće.

U svom radnom vijeku Slavko Maričić promijenio je nekoliko radnih mjesta. Radio je u GIP (Građevinsko industrijsko poduzeće) Udarnik Valpovo, nakon toga u Slavonskoj banci u Valpovu, a izgradnjom tvornice papira dolazi u Kombinat Belišće i ostaje sve do mirovine radeći na rukovodnim radnim mjestima. Za svoj rad odlikovan je Ordenom rada sa srebrnim vijencem.

Slika 167a. Uverenje o odlikovanju napisano sukladno Ustavu i ravnopravnosti jezika

U njihovom braku rodila su se dva sina Bruno (1953.g) i Dubravko (1955.g)

*Slika 168. Slavko, Blanka, Bruno (desno) i Dubravko Maričić 1964.godine
(Dubravko Maričić, privatni arhiv)*

Bruno Maričić se razbolio i u siječnju 1980. godine umire. Dubravko Maričić završava osnovnu školu u Belišću, gimnaziju u Valpovu i Fakultet političkih znanosti u Zagrebu. Prvo zaposlenje mu je bilo u Srednjoj školi Valpovo, potom u Sekretarijatu za narodnu obranu Valpovo, a od 1990. u Sekretarijatu za Narodnu obranu Osijek (radno mjesto Šef Odsjeka za obrambene pripreme civilnih struktura), Ministarstvo obrane Uprava za obranu Osijek (savjetnik za obrambene pripreme), Ministarstvo unutarnjih poslova Policijska uprava Osijek gdje obnaša dužnost Načelnika Civilne zaštite Policijske uprave osiječko baranjske. S dužnosti Načelnika Civilne zaštite odlazi u mirovinu.

Dubravko Maričić ženi se sa Zorkom Budimir i imaju dva sina, Gorana i Tomislava. Goran se ženi s Ines Nenadić i imaju sinove Lovru, Filipa, Marina i Šimuna i žive u Belišću. Tomislav se ženi sa Tajanom Vasiljević i imaju kćer Cvitu i sina Brunu. U potrazi za poslom put ih je odveo u Zadar, gdje i danas žive.

OBITELJ PERNAR

Obitelj Pernar, Vid i Anka došli su u ulicu Novo Belišće 1965. godine i kupili parcelu s manjom kućicom, ali su već 1966. godine izgradili veću kuću kakva je i danas. Obitelj je doselila iz Orahovice jer u to vrijeme u Orahovici nije bilo srednje škole. Deda Vid je imao konja kojim je pružao usluge prijevoza građevinskog materijala. Bavio se poljoprivredom i pružao je usluge oranja vrtova i njiva. Vid i Anka su imali dvije kćeri Veru, koja ima sina Marija, a druga kćer Ružica udaje se za Stanislava Rapana i imaju sina Sašu. Saša je završio medicinski fakultet i radi u Općoj bolnici Osijek. Oženio se sa Sanjom Marinjak i imaju tri sina Vjerana dr. ortoped, Domagoja, dr. obiteljske medicine i Vinka inženjer radiologije. Ružica i Stanislav (Stanko) kupuju kuću u ulici Novo Belišće broj 8. U maloj kućici živjela je baka Bednaić, čiji je muž bio lugar kod valpovačkog grofa Normanna. Nakon smrti bake Bednaić kuću nasljeđuje njezina kćer Ilonka Bogdanović i prodaje ju obitelji Rapan zbog odlaska u Njemačku.

OBITELJ RUPČIĆ

Ova obitelj živjela je na kraju ulice Novo Belišće, na samoj granici s Valpovom. Na mjestu njihove kuće danas se nalazi novoizgrađena kuća u kojoj je smještena trgovina elektroopreme „Elektroshop“. U kući je živjela gospođa Rupčić sa sinom Josipom, a brat po zanimanju soboslikar, napravio je kuću do njihove. Spominjanje ove obitelji vezano je uz Josipa, Jožiku, kako smo ga zvali, našim slikarom. Kao i svaki slikar, Jožika je živio boemski, uz piće i cigarete, a poznat je bio po pušenju cigarete u dugačkom cigaršpicu. Sjećam se Jožike jer je dolazio u našu obitelj, a pogotovo se sjećam njegovih šetnji ulicom.

Nedjeljno popodne bilo je određeno za šetnju od kuće do centra Belišća. Obukao bi lagane bijele hlače i košulju, a na glavu bi stavio crni šešir. Neizostavni cigaršpic s cigaretom je bio u ruci. Laganim korakom prolazio bi ulicom, a pozdravljao je naklonom glave uz pozdrav „Poštovanje, moj naklon“ desnom rukom podižući šešir. Pozdravljao je sve ljude, ali i nas djecu i uvijek bi nas za nešto upitao, a na kraju je uvijek kazao „budite dobri i slušajte starije“.

Slika 169. Josip Rupčić – lak Jožika, Picaso

Naš slikar Jožika živio je od prodaje slika. U trenucima nadahnuća, zatvorio bi se u sobu uz bocu pića i ne bi izlazio dok ne naslika nekoliko slika. To su bile tematske faze kada bi nastajale serije slika.

Kada bi se boja i lak na slikama osušila lanenom krpom dobro bi prebrisao slike, spakovao ih, sjeo na vlak i otišao u Zagreb.

Obišavši nekoliko galerija vratio bi se kući s novim platnima i bojama, dao majci dio novaca i malo se provešelio. Bio je poznat po dva nadimka Picaso i lak Jožika. Za prvi nadimak je jasno kako i zašto ga je dobio, drugi je bio vezan za njegov rad.

Kada biste od njega naručili sliku sa željenim motivom, morali ste čekati određeno vrijeme, a kada bi ga upitali „Joži kada će biti gotova slika?“ on je uvijek spremno odgovorio „Gotova je sada se suši i još ju samo trebam olakirati“. Normalno, lakiranje je potrajalo još neko vrijeme, a prodaja slike je išla tek kada mu je ponestalo novaca.

Evo to je bio naš lak Jožika, naš slikar, Picaso.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA GRAĐANA

Zdravstvena zaštita igra ključnu ulogu u životima pojedinaca i društva u cjelini. Kada znamo da ćemo dobiti kvalitetnu medicinsku pomoć u slučaju bolesti ili nesreće, osjećamo se sigurnije i bolje.

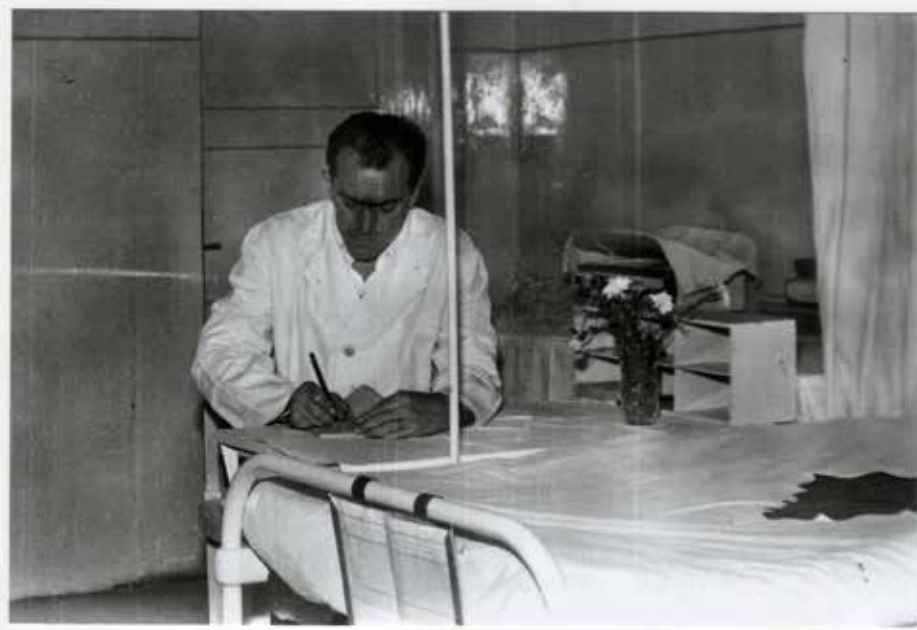
Takvu sigurnost pružali su nam liječnici u Belišću. Prvi liječnik bio je dr. Izidor Szuchiewicz (1857– 1930.), umirovljeni stožerni nadliječnik, dr. Mrkvička, dr. Kuveždić, a iza njega i dr. Vilko Iveković, dr. Ante Merčep, dr. Evica Vejić, koji su ostavili najveći trag.

Sve su to liječnici koji su radili u Domu zdravlja i Radničkoj ambulanti do 80-tih godina, a kada su potrebe građana Belišća narasle u radu se im se pridružuju i drugi. Širokom krugu građana Belišća, pa tako i Oštrog čoška poznat je rad doktora Vilka Ivekovića, jer su mnogi bili njegovi pacijenti.

Vilko Iveković je rođen u Pristavi kraj Tuhlja 7.3. 1927. godine, a školovanje je proveo u Zagrebu. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, a nakon liječničkog staža i odsluženja vojnog roka došao je u Belišće. U Belišću je bilo malo liječnika, a potrebe velike.

Kao mladi doktor htio je pratiti bolesti pacijenata duže vrijeme i uvijek je govorio da naučni rad nije samo u ordinaciji ili između zidova bolnice, već na terenu. Najdraži pacijenti su mu bila djeca, iako nisu znala kazati što im je.

U Belišću je otvoreno rodilište koje je doktor Iveković vodio od 1963. do 1970. godine. Mnoge naše mlađane pratilo je od rođenja do smrti.

Slika 170. Doktor Vilko Iveković na poslu u rodilištu u Belišću

Doktor Vilko Iveković bio je na raspolaganju 24 sata na dan i nikada mu nije bilo teško doći i pomoći bolesniku. Takvim radom pokazao je izuzetnu humanost i predanost pomaganju svojim pacijentima sukladno pozivu kojeg je odabrao. U ono vrijeme nije bilo puno automobila, javnog prijevoza, pa je naš doktor Vilko svoje bolesnike po Belišću, ali i ostalim selima posjećivao biciklom. Mladi liječnik, pune ruke posla, ali

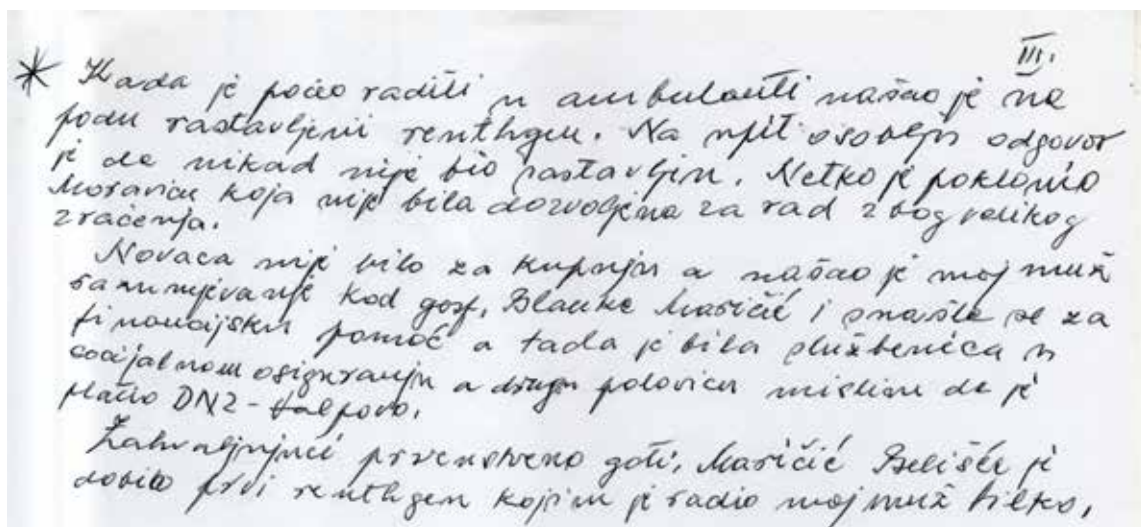
nije zanemario stručno usavršavanje.

U bolnici u Osijeku završio je osposobljavanje za rad na rendgen aparatu. O početku rada na rendgen aparatu i njegovoj nabavi najbolje govori ovaj odlomak iz pisma gospođe Vere Iveković Uredništvu Liječničkog vjesnika u Zagrebu:

„Kada je počeo raditi u ambulanti našao je na podu rastavljen rendgen. Na upit osoblju odgovor je da nikada nije bio sastavljen. Netko je poklonio Moravicu, koja nije bila dozvoljena za rad zbog velikog zračenja. Novaca nije bilo za kupnju, a našao je moj muž razumijevanje kod gospođe Blanke Maričić i snašla se za financijsku pomoć, a tada je bila službenica u socijalnom osiguranju, a drugu polovicu mislim da je platio DNZ Valpovo. Zahvaljujući prvenstveno gospođi Maričić, Belišće je dobilo prvi rendgen aparat kojim je radio moj Vilko“ riječi su gospođe Vere Iveković u pismu upućenom Liječničkom zboru Hrvatske.

Slika 171. Blanka Maričić zajedno s dr. Vilkom Ivekovićem nabavila prvi rendgen u Belišću

Slika 172. Preslik odlomka iz pisma gđe. Vere Iveković o nabavi prvog rendgen aparata u Belišću

Slika 173. Doktor Vilko Iveković u radu s rendgen aparatom u ambulanti u Belišću

Po potrebi i u nedostatku liječnika Vilko je išao raditi na rendgen u Dom zdravlja Valpovo. Vidjevši njegov kvalitetan rad nekoliko puta mu je nuđen posao ravnatelja Doma zdravlja što je on glatko odbijao s obrazloženjem da je potrebniji pacijentima i da ga administrativni posao ne zanima. Uz sav posao bio je sudionik mnogih liječničkih znanstvenih kongresa sa svojim izlaganjima.

Kao pošten i radišan čovjek nije podnosio nepravdu i bio je sklon kritici postojećeg stanja u općini i time je postao omražen kod društveno-političkih moćnika. Osim otvorene kritike, kao teret mu stavljaju djelovanje u vjerskoj zajednici u kojoj se pokazao kao istinski vjernik. Prilikom osnivanja Župe Belišće na poziv fra Bernarda Rubinića bio je kum zvonu i dao mu ime Zvonimir, da zvoni na molitvu i mir. Bio je član prvog Crkvenog odbora.

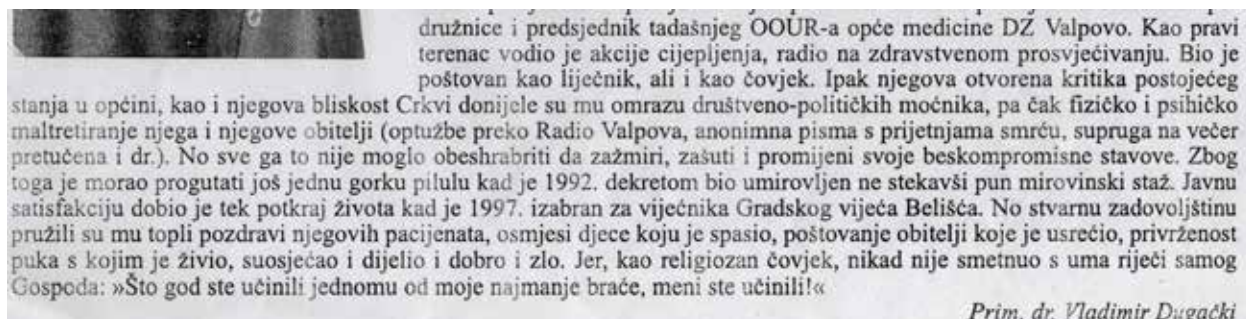
Slika 174. dr Vilko i Zvonimir Iveković (kod Sv. Ane u Bistrincima 1972. godine)

Slika 174 b. Zvonik "Zvonimir" u prvoj crkvi u Belišću

Doktor Iveković je bio liječnik društava i institucija, policije, vatrogasaca, kajak kluba. Uz sve narečeno bavio se filmom, fotografijom, ali i politikom. 1999. godine izabran je za vijećnika u prvom sazivu Gradskog vijeća Belišća.

O njegovom radu najbolje govori Prim. dr. Vladimir Dugački u članku Dr. Vilko Iveković (7.3.1927.- 7.10.1998.) predsjednik Liječničkog zbora, In memoriam (Obituaries).

Slika 175. Vladimir Dugački rad dr. Ivekovića

Već smo spomenuli da su mu najdraži pacijenti bila djeca što potvrđuje i ova priča. Kako u životu biva, povezanost dvije obitelji najbolje se očituje u bolesti djeteta. Sin Blanke i Slavka Maričića, Bruno sa 7 godina je teško obolio i trebao je liječenje i operaciju u Zagrebu. Naš dr. Vilko, koji ga je liječio, napisao je uputnicu i pratio je mog brata Brunu prilikom prijevoza privatnim automobilom gospodina Ileša iz Valpova u Zagreb. Ne samo da ih je pratio na putu, već je kolegama objasnio povijest bolesti i pobrinuo se za smještaj u bolnici Rebro. Na tome mu vječna hvala.

Doktor Iveković je bio liječnik, intelektualac, koji je imao prioritete - pacijenti, obitelj i knjižnica. Puno je čitao i stalno dograđivao svoje znanje, ali i životno iskustvo.

U slobodno vrijeme znao je zasvirati harmoniku u krugu obitelji uz pjesmu supruge Vere, sina Zvonimira i kćeri Ane. Po kazivanju Zvonimira, sestra Ana je Zvonimira naučila svirati prve akorde na citri. Opterećen mnogim obvezama našao je vremena za opuštanje uz rad i svirku u Amaterskom kazalištu Belišće, a njegovim stopama dobrog glazbenika krenuo je i sin Zvonimir koji i danas radi i djeluje u kazalištu.

*Slika 176. Trenutci zajedničkih glazbenih
doživljaja – dr. Vilko i sin Zvonimir
Iveković*

Za cjelokupni rad i sve što je dr. Vilko Iveković napravio za stanovnike Belišća i okolnih mjesta dodijeljena mu je nagrada grada Belišća Grb Grada Belišća, a dio Belišća gdje je proveo mnoge dane radeći u ambulanti puno godina dobio je naziv Prilaz dr. Vilka Ivekovića.

VJERSKI ŽIVOT

U brizi za svoje radnike rimokatoličke vjeroispovijesti obitelj Gutmann je 1891. godine na mjesnom groblju izgradila kapelu Male Gospe. Župu sv. Josipa Radnika osnovao je 1938. godine biskup Akšamović. U Župnom uredu u Belišću čuva se dokument iz 1937. godine i zapis u kojem se govori o „opetovano izraženoj želji da se u našem mjestu sagradi rimokatolička crkva.

„Dokument je potpisao Josip Heckenberger, predsjednik općine, a uz dokument je izdana i okružnica vjernicima katolicima o prikupljanju sredstava za izgradnju crkve. „Želju mještana podržao je valpovački župnik dr. Marko Baličević i uputio zamolbu tvrtki S.H. Gutmann za darivanje terena za novu crkvu.

Sazvana je skupština za gradnju crkve i jednoglasno je odlučeno da se gradi crkva u Belišću i ustanovljava se odbor, koji čine: dr. Marko Baličević, župnik, Josip Heckenberger, predsjednik općine, te odbornici: Josip Šošić, Stjepan Pfar, Ferdo Štadar, Julio Virt, Josip Hofman, Adolf Hrs, Ernest Vilhajm, Antun Fekete, Stjepan Šterc. Zemljište za gradnju crkve u Belišću darovala je tvrtka S.H. Gutmann. Ordinarijat u Đakovu tražio je da se u gruntovnici zemljište upiše pod vlasnikom „Rimokatolička općina Belišće“. Isto tako određeno je da se na zemljištu za buduću crkvu postavi drveno raspelo, koje je bilo trn u oku komunističkoj vlasti. Nakon Drugog svjetskog rata demografska slika Belišća se mijenja kao i vjerska. Prvi križ koji je postavljen na zemljištu na kojem je trebala biti izgrađena crkva grupa omladinaca je iščupala, a pri prijevozu na groblje križ je znatno oštećen, pokidane su ruke Isusa na križu. Položaj križa sam zapamtio po tome što sam htio da me otata vodi na željezničku stanicu, a kada me nije htio voditi na stanicu, kazao sam mu neka me vodi u Božju bašću, pri tome sam mislio na križ, jer je oko njega uvijek bilo puno lijepog cvijeća, a kada smo došli do nje produžili bi ipak i do stanice vidjeti vlak.

Darovano zemljište za izgradnju crkve komunistička vlast je prenamijenila i na tom je zemljištu izgrađena nova osnovna škola.

Križ na gradilištu gdje je trebala biti sagrađena crkva

Slika 177. Drveno raspelo na zemljištu namijenjeno za izgradnju crkve (današnje igralište osnovne škole u Belišću)

Svoje vjerske obrede mještani Belišća održavali su djelomično u kapelici na groblju (mise, 2 puta godišnje i mise za ukop), a značajnije obrede održavali su u Valpovu.

U Belišću nije postojala crkva sve do 1966. godine. U knjizi „Svjedok radosne vijesti“ fra Rubinić piše:

„Biskup Bauerline tražio je od provincijala fra Nikole Gregova da mu pošalje fratre koji bi bili spremni i sposobni djelovati u pastoralu mladih župnih zajednica u Đakovačkoj biskupiji. Provincijal je odgovorio biskupu pozitivno, prihvaćajući župu Belišće i predložio za župnika fra Bernarda Rubinića, koji je tada službovao kao župnik u Bibinjama.“

Đakovački biskup Stjepan Bauerlein izdao je 31. siječnja 1966. godine „Dekret o osnutku župe Svetog Josipa Radnika u Belišću, kojim biskup kanonski otvara i osniva župu u Belišću diobom župe Valpovo. Istog dana imenuje biskup vlč. Zdenka Petovarija upraviteljem župe do njezina potpuna osamostaljenja. Upravitelj župe vlč. Zdenko Petovari kupio je 17. ožujka 1966. godine od Milice i Paše Begić kuću u ulici Matije Gupca 151. Dana 15. rujna 1966 biskup Bauerline imenuje fra Bernarda Rubinića upraviteljem župe sv. Josipa Radnika u Belišću, a u posjed stupa 20. rujna 1966. godine kad je preselio u Belišće, jer je do tada stanovao u Valpovu. Fra Bernarda doselio je iz Valpova gospodin Vid Pernar na platonu zajedno sa stolom i kaučem u malu prostoriju 3 x 3 metra. Kuća je bila mala, a uz nju je bila nadstrešnica oblijepljena kartonom, pa je dobila naziv „karton – katedrala“. Uz nju je tijekom godina podignut zvonik za čiju je izgradnju Šimo Čaljeković dovezao iz Harkanovačke šume velike grede.

*Slika 178. Dvoz balvana iz Harkanovačke šume
(vlasnik fotografije dr. Vilko Iveković)*

Kum zvoniku „Zvonimiru“, koji će zvoniti za mir, bio je dr. Vilko Iveković, a blagoslovio ga je biskup Stjepan Bauerlein.

Slika 179. Misa u „karton katedrali“

U crkvi je novi župnik puno okupljao djecu i radio s njima, igrao stolni tenis, nogomet i druge igre. Život i rad fra Bernarda nije bio lak. Puno je radio, obilazio vjernike.

Župna zajednica je rasla i postojeći objekt je bio premalen za potrebe zajednice, pa se počelo s pripremama za izgradnju nove crkve. Kako je prvo zemljište nacionalizirano i na njemu se izgradila škola nuđeno je zemljište uz Karašicu, preko Karašice, bez pristupa, bez puta u zabačenim dijelovima. Na to župnik nije pristajao, a onda je Sekretarijat općine Valpovo 18. srpnja 1969. odobrio „daje se zemljište korištenje uz naknadu na terenu u ulici Prilaz 13“.

Izgradnja je crkve započela u srpnju 1970. godine, a već 25. listopada iste godine biskup Stjepan Bauerlein blagoslovio je temeljni kamen

Slika 180. Blagoslov i ugradnja pergamene u temelj nove crkve, biskup Bauerlein i Josip Budimir

Slika 181 Završena crkva sv. Josip Radnika

Župna zajednica je rasla i kroz tijek vremena nekoliko mještana sa Oštrog ćoška je otišlo u svećenička zvanja.

DRUŠTVENI ŽIVOT

Vrijeme koje će biti opisano u ovom djelu knjige mnogima će se činiti nestvarno, ali odnosi se na vrijeme bez mobitela, interneta i ostalih današnjih tehničkih „čuda“. Nije bilo izobilja, ali su se ljudi znali zabaviti, družili su se i bili čovjek čovjeku.

ČIJALO

Obitelj Jurović imala je kuću slavonskog tipa jedan prozor od ulice za spavaću sobu, a u produžetku kuće ostale prostorije. Osim što je Mirko Jurović bio limar, obitelj je imala nešto zemlje na kojoj se uzgajao kukuruz i bundeve, buće, za uzgoj svinja, kokoši, pataka i gusaka. Tijekom godine sva perad završi svoj životni vijek u loncu, ali se u ono vrijeme koristilo sve što se moglo, pa tako i perje domaćih životinja, koje se skupljalo cijele godine u papirnate vreće.

Kada dođe zima, prestanu vanjski radovi, a dani postanu kratki, zapada snijeg, dolazilo se kod Jurovićevih u jednu od soba u kojoj je bio šporet, štednjak i dvije do tri vreće kucena kukuruza. Na štednjaku se kuhao čaj, a za kraj posla kuhano vino.

U sobi je bilo puno stolica za sve susjede koji su došli na čijalo, ali i malih šamlica za djecu (niske male dječje sjedalice za djecu.)

U dogovoreno vrijeme svi su se okupili, donijele su se vreće s perjem. Odrasli su čijali, skidali mekane grane pera s tvrdih batrljica (stručak) i stavljali ih u druge vreće.

Svatko je znao svoj posao, jedni su ložili s kucenom vatru u šporetu, dok su drugi pekli tanko razvaljano tijesto na plotni, ploči šporeta, a kada bi se ono ispeklo i pojelo na red su došle špice. Špice smo zvali izvađene koštice (sjemenke) bundeva koje su se popržile na plotni šporeta i kada bi požutjele skidale su se, ohladile i spremale. Pošto je bilo puno bundeva, po nekoliko zaprežnih kola, koje su se čuvale u jednom dijelu čardaka, bilo je jako puno špica, sjemenki koje je trebalo za vrijeme čijala ispeći.

Za vrijeme čijanja perja pričale su se šale i događaji koji su se dogodili tijekom godine. Mirko bio veseljak, Joža Petovari je imao harmoniku, pa se poslije posla i večere, uz kuhano vino zapjevalo do dugo u noć.

ZAJEDNIČKO GLEDANJE TV PROGRAMA

Krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina u naše mjesto došli su prvi televizori. Na Oštrom čošku prve televizore kupile su moja obitelj i obitelj Terke.

Preko dana su se obavljali poslovi, a navečer su se u kući obitelji Maričić okupljala prvo djeca i gledala dječji program (Slavica i Mendo), onda su na red dolazili stariji koji su gledali Dnevnik, a nakon njega seriju Dugo toplo ljeto. Bake su to skraćeno zvali Ben Qvik i Klara (po glavnim likovima). Svi su bili mirni, nitko nije prozborio niti riječ, već se samo čulo šuškanje i krckanje. Taj zvuk je dolazio od grickanja na čijalu isprženih špica, sjemenki bundeva. Za promjenu, neki puta su se pravile pucanke, kokice.

Pošto je gledatelja bilo puno, bilo je puno ljuski koštica koje su završavale u peći.

Na gledanje dolazili su članovi obitelji Jurović, Terzić, Golubić, Cveniće, Križan.

Sve je bilo dobro dok nije počelo nevrijeme. Kad je počela grmljavina u najnapetijem trenutku moralo se isključiti televizor zbog opasnosti od udara groma. Druga najgora situacija je bila nestanak struje. Kada bi se to dogodilo netko od djece je otrčao do Stjepana Binskog Štefike i pitati što je sa strujom. Ako je Štefika kazao da je veći kvar

i da neće duže biti struje kretalo se kući, ali poneki put to nije bilo tako jednostavno. Trebalo je pronaći svoju obuću.

Kada se dolazilo, ispred ulaznih vrata su se svi izuvali, ostavljali obuću napolju. Kako je svaka kuća imala psa, nerijetko su kućni ljubimci, tražeći svoje vlasnike, dolutali u naše dvorište i poigrali se s cipelama, koje smo ponekada tražili i po vrtu koji nije bio baš blizu.

GRAĐANI OŠTROG ČOŠKA U DRUŠTVENIM ORGANIZACIJAMA I KLUBOVIMA

Stanovnici Oštrog čoška su pored redovnog posla i zanimanja sudjelovali u društvenom životu Belišća i tadašnje općine Valpovo koja je imala 27 naselja.

Belišće ima dugu tradiciju društvenog života koji je opisan u radu drugih autora, a ovdje će biti riječi o društvima i klubovima u kojima su sudjelovali stanovnici ovog djela Belišća.

Posebno značenje ima udruga „Hrvatska žena“ jer su u njenom osnivanju sudjelovale gospođe Terezija Piškulić i moja baka Adela Putterer sa Oštrog čoška.

UDRUGA „HRVATSKA ŽENA“

Udruga Hrvatska žena osnovana je u Zagrebu 1921. godine.

Cilj udruge bio je „pomaganje hrvatskoj sirotinji, katoličkom življu, te dobrim Hrvaticama bez imetka“.

U povijesti društva „Hrvatska žena“ može se pročitati:

„Osnutak ove udruge vezan je za cijeli pokret koji seže u srednji vijek, u XIX stoljeće. U to vrijeme osnivale su se mnoge zaklade, bratovštine i udruženja s ciljem pomaganja nevoljnima. Niti Hrvati u cijelom pokretu nisu bili iznimka. Osnivanje udruge u Hrvatskoj pojačalo se nakon Prvog svjetskog rata i stvaranjem Kraljevine, kao reakcija na velikosrpske ideje. Žene, uključene u Radićevu stranku, osnovale su društvo pod nazivom „Hrvatsko srce“, a osnivaju se i mnoga tzv. Gospojinska društva s istim ciljem. Ta su društva bila preteča osnivanju društva „Hrvatska žena“.“

Društvo „Hrvatska žena“ osnovala je Marija Kumičić, a za prvu voditeljicu Društva bila je izabrana gospođa Zora pl. Trnski, a njene potpredsjednice bijahu Ivka barunica Ožegović i gospođa Marija Kumičić. Sama imena ovih dičnih žena govore o ozbiljnosti pothvata te o njegovom kulturnom utemeljenju. U prilog ozbiljnosti i odgovornosti sparm onih koji pate, a koji su istog roda, govori činjenica kako su uskoro nakon osnivanja Društva organizirani ogranci diljem Hrvatske: u Petrinji (srpanj 1921.) u Osijeku (srpanj 1921.), u Požegi (1921.), u Karlovcu (rujan 1921.), u Jastrebarskom (1922.) te u Sisku, Daruvaru, Brodu na Savi, Gospiću, Ogulinu, Vukovaru i drugim gradovima širom Hrvatske. Bijaše to od samog početka snažno organizirano Društvo s jasnim ciljevima na kulturnom i humanom polju. Njihova dobrota seže daleko, za njih se čuje od mnogih, a njihova ljubav nalazi korijena i daleko od domovine, gdje god žive Hrvati. Njihov rad najbolje je izražen već na samom početku u Pravilu Društva kojeg su izradile gospođe Slava Furst i Julka Patriarch, a koje je odobreno 21. svibnja.

U njemu se ističe :

„Zadatak je društva da goji među hrvatskim ženama smisao za društvenost, koja će rađati inicijativom i akcijom na nacionalnom feminističkom polju, na polju čovječnosti, prosvjećivanja, morala, narodnog zdravlja, društvenosti i privrede.“

Da bi žene što bolje ostvarile ove zadane ciljeve odmah su osnovani odsjeci, prosvjetni, feministički, privredni i socijalni. Pjesnički te ciljeve skladno spjeva Josipa pl. Glembay u Osijeku 1922 :

„ Za dom svoj živi i radi
Sloga Hrvata nam je spas
Doći će i vama sretni dani
Zapjevajmo u sav glas
Ljubiti slobodu, a mrziti zlo
Hrvatske žene geslo je to.“

Njihova žar i ljubav prema svom narodu vodila ih je k aktivnostima na svim poljima te dovela Društvo u sukob s vlastima. Već dvadesetih godina u srpskoj monarhiji je bilo zabranjivano zbog „nacionalističkog i separatističkog djelovanja“. Zbog pozivanja istaknutih hrvatskih javnih djelatnika na skup obilježavanja imendana dr. Starčevića i Radića na koji se odazvalo oko 1000 ljudi, država je 12. lipnja 1922. zabranila društvo „Hrvatska žena“. Gotovo isti tjedan slična sudbina se dogodila i u društvu u Karlovcu. Ove zabrane su bila kratkotrajne. Iako je Društvo u svim gradovima zbog svog izrazitog domoljublja bilo kažnjavano i zabranjivano ono je dvadesetih i tridesetih godina ipak odlučno nastavljao svoj rad. Njegov konačni slom i završetak rada događa se u vrijeme NDH-a, kada je zakonskom odredbom države NDH-a 5. svibnja 1943.

„Društvo Hrvatska žena nakon pune 22 godine „dobrotvornog, kulturno-prosvjetnog i rodoljubnog rada“ prestalo djelovati. Oduzete su sve prostorije u matičnoj kući koja se nalazila u Patačićkinovoj ulici broj 1a.“

Kada je riječ o ovom Društvu, važno je spomenuti djelovanje Društva u inozemstvu. Nekoliko godina od osnivanja Društva u Zagrebu utemeljeno je Društvo „Hrvatska žena grana br. 1 – Chicago“. Agata Djurak se sa svojom kćeri Vilmom Strunjak obraća vlč. Inocentu Bojaniću izrazivši mu želju za humanitarnim i kulturnom radu. Uz njegovu potporu dolazi do prvog inicijalnog susreta i nešto kasnije osnivanja Društva, a za predsjednicu je izabrana gospođa Klara Škvorc.

U samom početku Odbor je odredio svrhu i ciljeve društva: „djelovati na kulturnom i humanitarnom polju i ujedno upoznati Amerikance i strance s Hrvatskom i njenom kulturom“. Njihovo djelovanje u vidu organiziranja izložbi, zabava i manifestacija uskoro prelazi granice grada Chicaga i dolazi do osnivanja još 26 grana diljem Amerike. Društvo je legalizirano dobivši državnu dozvolu i svoju povelju (charter).

Društvo u četrdesetim godinama pomaže Crveni križ i vojnike – kako američke tako i hrvatske.

Poslije rata Društvo se vraća humanitarnom radu te pomaže studente kako bi što bolje naučili pjevati hrvatske pjesme i svirati tamburicu i na takav način uvezati američku i hrvatsku kulturu. Kao ilustraciju te povezanosti može nam poslužiti pjesma koju je napisala prva predsjednica Društva Klara Škvorc :

„Ja sam rođeni Amerikanac,
Ali ipak nisam Indijanac.
Moja me je majka naučila,
da mi je mila još jedna domovina
Prva mila domovina moja,
Jeste zemlja Georga Washingtona,
A to mi je i ponos i dika,
Jer se zove slavna Amerika.
A druga je domovina mila
Gdje se Otac i Majka rodila,
A to vam je ona gruda sveta
Hrvatska nam na tisuće ljeta.
I zato se ja ponosim s tim
Jer sam Hrvatske majke sin.
Živila naša Amerika!
Živila naša Hrvatska!

Društvo nastavlja sa radom i pruža veliku pomoć Hrvatskoj u Domovinskom ratu i nastavlja pomagati sve do današnjeg dana. Nakon mnogo godina djelovanja Društva u Americi i širom svijeta Društvo nikada nije bilo zabranjivano jer je poštovalo Zakone, Hrvati su bili prvo Amerikanci, pa tek tada Hrvati što se vidi u narečenoj pjesmi.

Ovo je bio malo duži prikaz rada Društva zato što će se djelovanje i rad u Društvu „Hrvatska žena“ u Drugom svjetskom ratu i poraću negativno odraziti na naše sugrađane i postat će im teret koji će ih odvesti u logor, a neke i do napuštanja zemlje. O tome će biti više riječi u djelu o najmračnijem razdoblju stanovnika Oštrog čoška.

Prikupljajući materijale i dokumente za ovu knjigu surađivao sam s mnogim ljudima u Belišću i Valpovu. Razmjenjivali smo informacije, dokumente i saznanja o događajima iz povijesti Valpovštine. Tražeći materijal za svoj rad Nada Birovljević iz Valpova naišla je na članak objavljen u novinama, a zapamtivši prezime Putterer, koje se spominje u članku poslala mi je članak koji govori o osnivanju udruge „Hrvatska žena“ u Belišću.

Potpuno je nepoznato, da je u Belišću, 1937. godine osnovana udruga „Hrvatska žena“.

Slika 182. Povijesni grb Društva „Hrvatska žena“

Listajući knjige i ostalu dokumentaciju vezanu za Belišće, nigdje nisam naišao na informaciju o udruzi „Hrvatska žena“. Daljnjim istraživanjem došao sam do podatka da je društvo „Hrvatska žena“ osnovano 1936. godine u Valpovu, a 1937. godine u Belišću.

Slika 184. Članak o osnivanju društva „Hrvatska žena“, u Belišću 1937. godine

U novinama Hrvatski list u rubrici gradske vijesti od 28. svibnja 1937. godine moglo se pročitati da se u Belišću održao skupni sastanak novoosnovanog društva na kojem se konstituirao odbor.

Za predsjednicu odbora izabrana je gospođa Tereziya Stanković, za tajnicu moja baka, Adela Putterer, a za blagajnicu gospođa Tereziya Piškulić. Iz članka je vidljivo da je interes za članstvo velik i da do sada ima 100 članica. Društvo je radilo sukladno ciljevima zacrtanim u Pravilima Društva brinući se, ne samo o hrvatskoj djeci, već i o svima drugima u našem malom mjestu, koji su bili u potrebi i lošijeg imovinskog stanja, bez obzira na nacionalnost. Ovu činjenicu je važno zapamtiti, jer su je neki naši sugrađani vrlo brzo zaboravili i iskoristili je u zlokojne namjere prikazujući ovo društvo i njegove članove djelom Ustaške vlasti.

Na njihovu žalost to nije istina već je društvo Hrvatska žena u Belišću, kao i ostala društva u Hrvatskoj zabranjeno 1943. godine baš od strane Ustaške vlasti. Rad društva je bio zabranjen, a prostorije koje su imali na raspolaganju oduzete.

DRUŠTVO "NAŠA DJECA"

Humanitarno djelovanje i provođenje brige o djeci, pružanje pomoći roditeljima u podizanju i odgoju djece stanovnika Belišća, pa tako i Oštrog čoška, nastavljeno je 1950. godine osnivanjem Društva "Naša djeca". Cilj društva je okupiti volontere koji potiču i organiziraju akcije i aktivnosti s djecom i za djecu u njihovom slobodnom vremenu.

U svom djelovanju DND pruža podršku roditeljima u razvoju i odgoju djece, te prati i promiče prava svakog djeteta kroz psihosocijalne, humanitarne i druge akcije. Organizirano je puno aktivnosti koje pamte mnogi naši mještani – ljetovanja i zimovanja za djecu, akcije selo - grad, cvjetni korzo, karnevali, proljetni dječji vašari, sportski susreti, kino projekcije, odlazak u kazalište u Osijek, izleti i različiti tečajevi

(npr. krojenja i šivanja).

Aktivnost pod nazivom „selo – grad“ bio je dolazak djece iz gradova na selo, u obitelji koje su se prijavile za prihvata djece. Tu su gradska djeca imala priliku upoznati se sa radovima u vrtu i polju, ali i sa životinjama, koje su, po prvi put u životu, mogli vidjeti uživo. Iduću godinu djeca sa sela išla su u grad, u uzvratni posjet. U tim međusobnim posjetima nastala su prijateljstva koja su se održala dugi niz godina.

Organizacijska struktura DND

Društva su djelovala pri organizaciji Socijalističkog Saveza radnog naroda Hrvatske, Saveza Društava „Naša djeca“ SR Hrvatske, (Republička konferencija) i Općinske konferencije Valpovo. Društvo „Naša djeca“ Belišće bilo je jedno od 14 društava na području općine Valpovo, jer su društva osnivana po svim većim mjestima na području općine Valpovo (Belišće, Valpovo, Gat, Veliškovci, Tiborjanci, Petrijevc, Satnica, Ladimirevci, Bizovac, Brođanci, Habjanovci, Ivanovci, Zelčin, Harkanovci). Ostvarujući ciljeve Društvo je usko surađivalo s Općinskom organizacijom Crvenog križa Valpovo (tajnik Ivica Kopljar i djelatnica u računovodstvu Nada Kopljar), što se može vidjeti na fotografijama sa sastanaka Upravnog odbora.

*SLIKA 185. Sastanak
Upravnog odbora DND s
lijeva Ivica Kopljar, Lela
Devčić, Blanka Maričić,
Danica Bader i nepoznata
osoba*

*Slika 186. 11.3.1972.
godine Članice Općinske
konferencije Društava
Naša djeca s područja
općine Valpovo*

Društvo je surađivalo s Centrom za Socijalni rad čiji su stručni djelatnici bili članovi Društva (Danica Bader), Domom zdravlja Valpovo (dr. Biserka Rajković) i s Osnovnim školama Belišće i Valpovo.

Društva Naša djeca u suradnji s Crvenim križem Valpovo i Domom zdravlja Valpovo organizirala su ljetovanja u Kropi (općina Radovljica u Sloveniji) za djecu slabijeg zdravlja, a pogotovo za djecu s dišnim problemima.

U Kropu „na promjenu zraka“ odlazila su djeca i roditelji djece, članice i aktivisti Društava Naša djeca. Cjelokupnu organizaciju života i boravka u odmaralištu, kuhanje, medicinski nadzor, brigu o djeci i slobodne aktivnosti organizirali su roditelji i ostali članovi DND i Crvenog križa.

Slika 187. Zajednička fotografija članova DND, Crvenog Križa i djece na ljetovanju u Kropi

Jedna od aktivnosti koja se održala i danas je Cvjetni korzo koji se prvi put održao u suradnji s Osnovnom školom „Ivo Marinković“ Belišće 1964. godine

CVJETNI KORZO

Prvi Cvjetni korzo organiziralo je DND Belišće u suradnji s Osnovnom školom „Ivo Marinković“ Belišće 1964. godine.

Obvezu sudjelovanja imali su svi učenici. Učiteljice su u dogovoru s djecom izabrale motive, nabavile potreban materijal i uz pomoć roditelja izradili kostime.

Povorka se kretala od Osnovne škole, koja je u to vrijeme bila u „Mebl fabrici“, prostor današnje radionice Srednje škole Valpovo, do centra mjesta i završavala na nogometnom igralištu, gdje su svi sudionici počašćeni sokom.

Slika 188. Dubravko Maričić
(tratinčice), Zlatko Podobnik
(vilenjak)

Slika 189. Bruno Maričić
na nogometnom igralištu

Prvi Cvjetni korzo 1964. godine u organizaciji DND Belišće i Osnovne škole „Ivo Marinković“.

Slika 190. IV c razred – Tratinčice – učiteljica Barica Fizir u ulici Đure Salaja, danas Petra Zrinskog

SASTANCI I IZLETI

Članovi DND Belišće, svi volonteri, družili su se na zajedničkim izletima koje su sami financirali uz povoljni najam autobusa u Kombinat u Belišće ili PPK „Đuro Salaj“ Valpovo.

Slika 191. s lijeva Blanka Maričić, Drako, Blanka i Zvonimir Hajnc Vinko i Anica Bluha, NN, NN, NN, NN, NN, Ida i Đuro Šerer, Kelle, Marica Vuksanić i Branko Varga

Slika 192. S lijeva, stoje supružnici Drako, NN, Đuro Šerer, Kelle, NN, Jolanda Mikodanić, NN, Blanka Hajnc, NN, NN, NN, Zvonimir Hajnc, NN, Marija Varga,

Sjede - Peurača, Blanka Maričić, Ida Šerer, Anica Bluha, NN
Čuće - Ivica Kopljar, Damir Bluha, NN, Dubravka Kapor i Vinko Bluha

Najpoznatiji izlet za članice i članove bio je posjet Sajmu cvijeće u Sisku koji se održavao svake godine.

Slika 193. Dio članica DND Belišće na Sajmu cvijeća 2.6.1973.godine u Sisku – s lijeva Stojanka Salajić, Anica Bluha, Emica Šašek (iza Anice), Magda Hlavač, Jozefina Križan, Blanka Maričić, Magda Svoboda i Jolanda Mikodanić

NAGRADE I PRIZNANJA

Za svoj rad aktivisti Društava DND nagrađivani su na kraju godine priznanjima koja su im davala motiv za daljnji rad.

Slika 194. Nagrađivanje najaktivnijih članica DND u Belišću i pripadajućim mjestima

Aktivan i kvalitetan rad DND Belišće nije ostao nezapažen u Savezu DND Hrvatske. Savez Društava „Naša djeca“ Hrvatske, dodijelilo je najviše društveno priznanje za izvanredno uspješnu i dugogodišnju aktivnost stvaralaštvo s djecom i za djecu, Zlatna značka Saveza društava Naša djeca“ Blanki Maričić, članici DND Belišće.

Slika 195. Blanka Maričić, Zlatna značka

Dodjela priznanja bila je na Skupštini Saveza društava „Naša Djeca“ u Zagrebu 27.11.1975. godine u Zagrebu. Na Skupštini bila je višečlano izaslanstvo DND Belišće.

Po završetku Skupštine svi su nazočili premjeri prve hrvatske i 5 svjetske rock-opere Gubec beg autora Ivice Krajača i Karla Metikoša, a dirigirao je Miljenko Prohaska održane u glazbenoj dvorani „Vatroslav Lisinski“. U prvoj predstavi glumili su Branko Blaće, Marijan Kašaj, Josipa Lisac, Miro Ungar, Đani Šegina, Boris Pavlenić, Vlado Kovačić, Tomislav Borić i Sandra Fideršeg.

Društvo je aktivno radilo sve do Domovinskog rata, 1991. godine kada nastaje zatišje sve do 1995. godine. To vrijeme najbolje opisuju riječi Ivane Belcar, predsjednice Društva, da je u to vrijeme teško bilo biti i odrastao i dijete. Godine 1996. održava se obnoviteljska skupština DND i rad je ponovno pokrenut, a za predsjednicu je izabrana Branka Vidaković. 2010. godine Društvo Naša djeca Belišće proslavilo je 60 godina rada. U svom izvješću, predsjednica Ivana Belcar naglašava „kako su svi dosadašnji rezultati ostvareni požrtvovnim radom vrijednih članova koji su udruzi dali ugled, tradiciju, popularnost i prepoznatljivost u našoj i široj sredini. Predsjednici DND – a Belišće bili su Magda Frajlić, Dragica Jerbić, Mato Čokljat, Jozefina Križan, Marija Popović, Vera Iveković, Ida Podobnik, Blanka Maričić, Bosiljka Jakšić, Suada Koralija, Marija Anić, Stojanka Salajić, Branka Vidaković i Ivana Belcar. Neke od bivših predsjednica uveličale su ovaj veliki jubilej.“

Slika 196. Predsjednice DND Belišće na obilježavanju 60 obljetnice – Ivana Belcar, Suada Koralija, Blanka Maričić, Jozefina Križan, Bosiljka Jakšić, Marija Anić i Branka Vidaković

Tadašnje stanje u DND opisuju Ivanine riječi „Osjećam se počašćeno što sam jedna od žena koja je nastavila niz djelovanja samosvjesnih hrabrih ljudi, žena s vizijom svijeta u kojem djeca imaju svoje mjesto u društvu koje svoje zahtjeve svakodnevno povećava. Naravno bez obzira na čvrste temelje koji su kroz godine postavljeni, posebno se želim zahvaliti svim članovima i članicama koji nisu žalili truda i vremena koje smo posvetili najmlađim sugrađanima. Također moram napomenuti da me raduje što nam se priključuje sve više aktivnih članova koji rad u odgojno - obrazovnim ustanovama nije životni poziv. Djecu treba ohrabriti i povesti s osmjehom, radošću i optimizmom koji nam je svima potreban, a mi ga imamo. Mi smo tu da im pokažemo da uveseliti nekoga nije luksuz, jer kada voliš i voljen si i svijet oko tebe je različitih boja, a svi znamo što to znači.“

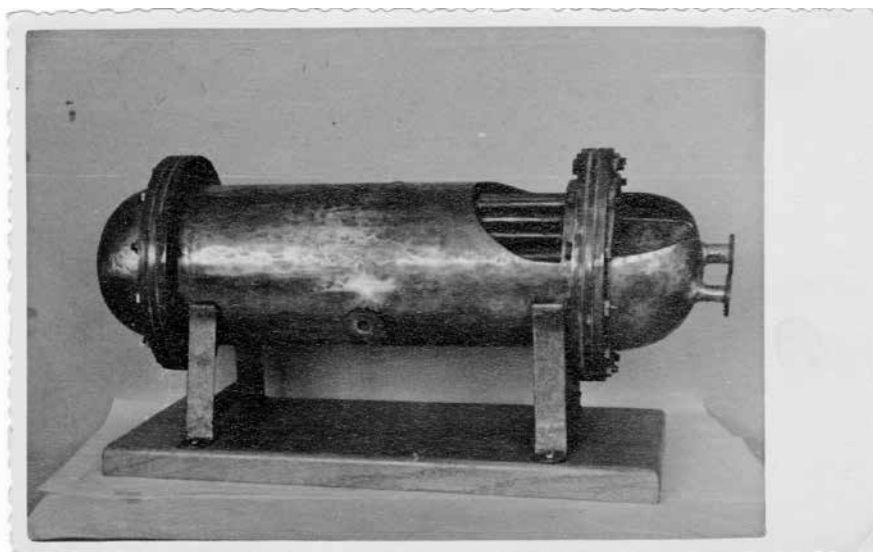
TEHNIČKE DJELATNOSTI

Prema kazivanju Đure Putterera 1948. godine vlasti su organizirale veliki mimohod povodom 1. maja, na kojem su bila prikazana gospodarska dostignuća. Na njemu su morala sudjelovati poduzeća, ali i obrtnici s područja Valpovštine.

*Slika 197. Mimohod obrtnika i gospodarstvenika za 1.Maj 1948 u Valpovu
(vlasnik fotografije Dubravko Maričić, privatni arhiv)*

U to vrijeme Đuro Putterer, moj djed, je radio u Drvno industrijskom poduzeću Belišće, u Glavnoj remontnoj radionici. On i Josip Polaček su konstruirali i napravili bojler za toplu vodu, što je u ono vrijeme bila rijetkost. Kao vrsni bakrokovari pokazali su svoje znanje i vještine, a za svoj rad su pohvaljeni od strane organizatora.

*Slika 197. Mimohod obrtnika i gospodarstvenika za 1.Maj 1948 u Valpovu
(vlasnik fotografije Dubravko Maričić, privatni arhiv)*

AUTO - MOTO DRUŠTVO

Auto-moto društvo je osnovano u Belišću 1957. godine, a u Valpovu 1958. godine. U Belišću je bilo društvo i radionica za popravak vozila, ali je društveni rad pao u drugi plan. U AMD Valpovo bila je radionica za popravak i održavanje vozila i mopeda, ali se njegovao društveni rad. AMD Valpovo je organiziralo auto školu, predavanja o osposobljavanju djece u prometu, poznavanje znakova i propisa, vožnja bicikla po prometnim pravilima, vožnja spretnosti na biciklu, a mali prometni policajci su regulirali promet pred osnovnim školama. U osnovnoj školi u Belišću izgrađen je asfaltirani poligon za vožnju biciklom i hodanje pješaka, koji je kasnije uništen.

Okupljanjem većeg broja članova društvo organizira auto rally natjecanja i vožnje spretnosti. S područja Oštrog čoška dugogodišnji članovi AMD Valpovo bili su Petar Toljanić (vozio NSU Prinza), Julijus Terke (Simca), Slavko Maričić (Zastava 750 i Opel Kadett), Bruno (Zastava 750) i Dubravko Maričić (Opel Kadett i motor Tomos VN-14). Na rally natjecanju „14. travanj“ Bruno Maričić u klasi 750-1100 ccm zauzima I mjesto, Dubravko Maričić u istoj klasi na relly natjecanju „Jesen 78“ osvaja drugo mjesto, ali i nagradu kao najmlađi vozač.

Slika 199. Osvojeni pehar za I mjesto u kategoriji do 750 ccm, Bruno Maričić

ŠPORTSKI ŽIVOT STANOVNIKA OŠTROG ČOŠKA

Od davnih dana Belišće je poznato kao mjesto, danas, grad športa. U mnogim klubovima trenirali su i natjecali su se mnogi športaši postizujući zapažene rezultate. Bilo je tu kajakaša, kanuista, nogometaša, rukometaša, odbojkaša, gimnastičara, šahista, odbojkaša, strijelaca, ribolovaca, i planinara.

Na ovom mjestu bit će riječi o športašima koji su živjeli na Oštroj čošci, radili na svojim radnim mjestima i bavili se športom, kao natjecatelji ili kao društveni djelatnici u vodstvima klubova.

Nogomet

BELIŠĆANSKI športski klub – Belišće

Prva predratna značka kluba, emajlirano-pozlaćena, na papučicu, izrada Umjetna radiona Zagreb u 35 primjeraka. Veličina: širina 19 mm, visina 19 mm. U donjem dijelu značka je zeleno-žute boje, dok je u gornjem bijelom dijelu naziv kluba. Klub je osnovan 1919. godine pod ovim imenom. Godine 1927. mijenja

ime u Belišćanski RADNIČKI športski klub. Djeluje do 12. 4. 1945. kada mijenja ime u Fiskulturno društvo PROLETER. Konačno godine 1965. uzima svoje sadašnje ime Nogometni klub BELIŠĆE. Značka je sportsko- povijesne, muzejske i materijalno neprocjenjive vrijednosti.

Slika 200. Osnivanje Prvog belišćanskog športskog kluba

Prema mojim saznanjima putem usmene predaje prvu nogometnu loptu u Belišće donijeli su učenici iz Pečuha (NR Mađarska). Prva utakmica odigrana je između Belišća i Županje, ali se ne zna točno godina, a spominje se 1888. godina. To je trebala biti utakmica između radnika tvornice tanine u Belišću i šećerane u Županji.

Podatke o prvoj lopti i igranju nogometa saznao sam iz priča i razgovora koje sam kao mali dječak slušao i upijao kao spužva u kući, na nogometnom stadionu i druženjima i kupanjima na rijeci Dravi. Uvijek je jedna od tema bila nogomet. U našu kuću su kod oca u posjet dolazili njegovi prijatelji, nogometaši Bela Karpaty (prijatelj i susjed), Slavko Flajc (nadimak Cager), Stjepan Varžić - Varža, braća Pavao i Josip Frajlić, Julio Nemet, Slavko Mađarić i Flaker iz Osijeka. Te priče, razgovori i česti odlasci na utakmice utjecali su na mene, pa sam kao mali počeo trenirati nogomet u NK Belišću i igrao u najmlađim kategorijama.

Nogomet je bio jedan od najstarijih i najmasovnijih športova u Belišću, a izvor igrača bilo je šire područje Oštrog čoška. Nogomet su igrali Slavko Flajc Cager, branič i dugogodišnji trener, Slavko Mađarić, centarhalf (stoper), Ilija Butenko, dugogodišnji prvi golman NK Belišća, njegova zamjena bio je Miroslav Šošić, Ivan Čulinović - Čujo (desno krilo), Ivan Huderer - Ico desni half (desni vezni), Darko Gelenčer, Željko Klanjšček i Ivan Čakarun.

Od mlađih naraštaja Vlado Tepeš, Krešo Zoričić, Željko Flajc, Branko Pastulović, Miroslav Fačko, Zlatko Klobučar i Dubravko Maričić. Svi navedeni igrali su za NK Belišće u određenom vremenu, ali i za druge klubove na području Valpovštine.

Osim nogometaša na razvoj i osiguravajući materijalnu stranu športa djelovali su mještani u upravljanju klubovima, kao tajnici, članovi upravnih odbora itd.

- lipnj 1965. - u Upravu NK "Belišće" kooptirani su: **Slavko Maričić**, Josip Andrišić Šiško i Franjo Mihaljević.
- rujn 1969. - predsjednik: Dušan Rašković
 - potpredsjednici: Josip Puhalo i Josip Andrišić
 - tajnik i tehnički referent: Hajrudin Dizdarević
 - predsjednik tehničke komisije: Milan Lazić
 - blagajnik: Stjepan Horvat
 - računovođa: **Slavko Maričić**
 - Sekretarijat: 7 članova
 - Uprava: 23 člana
 - trener: Zorko Hlavač
- siječanj 1971. - **Slavko Maričić** podnosi računovodstveni izvještaj na skupštini NK "Belišće"
- ožujak 1973. - članovi Sekretarijata (11): Ivan Majer (predsjednik), Josip Andrišić (potpredsjednik), Milan Dozet (potpredsjednik), Dragutin Jerbić (tajnik), **Slavko Maričić**, Slavko Mađarić, Miroslav Veber, Božo Plastić, Josip Lulić, Bogdan Sudžuković, Ivica Čulinović (kapetan ekipe).

Slika 201. Popis rukovodećih osoba u NK Belišće od 1965. do 1973.

Slika 202. Ulazak u II ligu

Poseban pečat i značaj Oštrom čošku dala je mlađa generacija nogometaša, koja je osim igranja u klubu, kao tim naziva „Oštri čošak“ nastupala na malonogometnim turnirima 5 + 1 u Valpovu, koji su se održavali na rukometnom terenu s novim asfaltiranim igralištem u Športskom parku u Valpovu. O tom igranju bit će više riječi u daljnjem djelu knjige kao zasebnoj priči s Oštrog čoška. U ovom dijelu priče o nogometu prikazat će dostupne fotografije i dokumente o igranju nogometaša s Oštrog čoška u NK Belišću, ali i ostalim klubovima na području Nogometnog saveza Slavonije.

Miroslav Šošić vlasnik je fotografija juniorskog tima snimljenih između 1959 i 1961. godine.

Slika 203. klub Belišće – juniori stoje s lijeva: Pavo Zbanatski, trener, Miroslav Šošić, Slobodan Angirević – Ređo, -----, Nikola Borić, -----, Nikola Jovanović, -----, -----, Josip Vereš, Ivan Hajnc, Josip Kovačević – Beli, Ivan Piškorjanac – Piško
(vlasnik fotografije Miroslav Šošić)

Belišće je mala sredina, s malim brojem stanovnika, ali s puno klubova i raznih športova. Športaši sa Oštrog čoška potvrdili su svoj talent ogleđavši se u više športova, pa su se neki športaši istovremeno bavili s više športova. Primjer je Miroslav Šošić, koji je bio registrirani kao rukometni i nogometni golman, a nakon prestanka aktivnog igranja nogometa, vrlo uspješno se uključio u rad Kuglačkog kluba „Željezničar“ Belišće. Uporno trenirajući zajedno s ostalim igračima na natjecanjima su postizali vrijedne rezultate.

Razni nepovoljni događaji u športu su nepredvidivi, na primjer, povrede športaša, koje mogu dovesti do neobičnih situacija. Takvu jednu priču ispričao mi je Miroslav Šošić, 2020. godine kada sam pripremao materijal za ovu knjigu.

„Jedne nedjelje dogodila se neobična situacija. Rukometne utakmice igrale su se nedjeljom dopodne u 10 sati. Jedne nedjelje branio sam rukometnu utakmicu u Belišću, a već odmah u 13 sati branio sam na nogometnoj juniorskoj utakmici kao predigra za utakmicu prvog tima. Nakon završetka juniorske utakmice trener prvog tima kazao mi je da se spremim za nastup. Mislio sam da ću sjediti na klupi kao zamjena Iliji Butenku, koji je bio prvi golman. Bio sam u krivu, a to sam doznao tek neposredno prije izlaska na zagrijavanje. Tada sam doznao da se Ilija povrijedio i da taj dan ne može braniti i da sam ja prvi golman. Tako sam cijeli dan proveo među vratnicama braneći gol u dva športa, rukometu i nogometu. Poslovica, sreća prati hrabre, ovaj se put potvrdila jer smo sve tri utakmice smo dobili.“

*Slika 204. Utakmica Jovalija – Belišće – Miro Šošić (leži u голу)
(vlasnik fotografije Miroslav Šošić)*

Nogometaši s Oštrog čoška igrali su amaterski nogomet iz ljubavi prema nogometu i svom mjestu. Vremenom su rezultati u klubu postajali sve veći i bolji, pružala se mogućnost plasmana u drugu, kasnije u prvu ligu, pa se pribjeglo kupovini već potvrđenih igrača iz raznih klubova širom bivše države Jugoslavije. Takav način

bavljenja nogometom prerastao je u profesionalizam. Kako u športu biva, klubovi teže boljim i višim rezultatima, pa su „nogometne migracije“ vrlo česte, što zavisi od mnogo faktora. Treneri nekoga smatraju manje kvalitetnim, neiskusnim, pa ga šalju u drugi klub na „kaljenje i stjecanje igračkog iskustva“ i tako igrački pomažu tim klubovima, jačaju njihov igrački potencijal i postizanje boljih rezultata u njihovom rangu natjecanja. Svi nogometaši su bili amateri, sa svojim radnim mjestima, školom, studijem. Zbog velikih obveza, svakodnevnih treninga (dopodne i popodne), dugih putovanja i izbivanja s radnog mjesta, neki su odustali od nogometa ili su otišli u klubove nižeg ranga. Krešimir Zoričić i Vlado Tepeš odlaze igrati za NK Podravac Bistrinci, a Branko Pastulović u NK Valpovku Valpovo.

Ja sam počeo trenirati nogomet vrlo rano u kadetima NK Belišća. Treneri su mi bili Stjepan Lasić, Josip Weber – Pepa i Slavko Flajc – Cager. Igrao sam u klubu do 1970. godine. Polaskom u srednju školu – gimnaziju 1970. godine u Valpovo, po pozivu Julija Nemeta – Đule, profesora tjelesnog odgoja, prelazim igrati za NK Valpovku. Nije bilo teško uklopiti se u tim i prihvatiti način igranja, jer smo se poznavali iz privatnog života, igranja u mlađim kategorijama, druženja na korzu, u školi. Takva poznanstva i druženja stvorili su jedan dobar i čvrsti tim koji je postizao vrijedne rezultate, ali i doživljavao razne događaje.

Ovdje ću ispričati jedan zanimljivi događaj vezan uz utakmicu između Šparte i Valpovke u Belom Manastiru. Na put smo otišli autobusom Kombinata Đ. Salaj, odigrali utakmice i sjeli u autobus za povratak kući. Vozač pali jednom, drugi put – ništa. Motor mrtav. Vozač kaže „sada ću ja to srediti“, podigne poklopac motora, koji je bio u sredini kabine, radi lupa, a uz put i opsuje ponešto, ali sve bez rezultata. Vođa puta, Josip Kovač, traži drugi autobus, ali je taj drugi na putu i još nije došao u Valpovo. Pošto nije bilo hotela, a sve gostionice su već bile zatvorene, nije preostalo ništa drugo nego otići na željezničku stanicu, napiti se vode, svatko svoju torbu pod glavu umjesto jastuka, pronaći klupu u parku i dočekati jutro. Stariji, prvotimci, neko su vrijeme spavali u autobusu a, kad im je postalo vruće, pridružili su nam se u parku, ali na travi jer su sve klupe bile zauzete. U mjestu nije bilo telefonskih govornica, pa je jedini kontakt s Valpovom bio putem policije (milicije). Vođa puta Josip Kovač je ispričao policiji u Valpovu što se dogodilo, a oni su informaciju prenijeli roditeljima i obiteljima. Znam da će ovo biti nezamislivo mladima koji budu čitali knjigu, ali u ono vrijeme nije bilo mobitela i ostalih „današnjih čuda tehnike“. Ujutro je stigao drugi autobus sa mehaničarom koji je donio zamjenski dio. Mehaničar i vozač su ostali popravljati autobus, a mi smo se vratili u Valpovo. Po dolasku u Valpovo, svatko je otišao svojim putem, a nas par je moralo u školu zajedno s profesorom Nemetom. Direktor škole je bio Slavko Sudar koji je čuo što se dogodilo i došao je u naš razred i „opravdano nas potjerao iz škole“ za taj dan.

Slika 205. NK Valpovka 1972/73 snimljeno prije utakmice NK Valpovka - NK „Sloga“ Ernestinovo na igralištu Športski park u Valpovu.

Stoje s lijeva na desno: Antun Hugo Majzl – trener, Dragan Skelac – kapetan, Dragan Barišić, Josip Marković (Kruškica), Pavo Belić – ređar (djelatnik RJ Trgovina „Sloga“), Sepika Fuderer, Branko Horvat, Stjepan Veselovac, Anđelko Čustonja – Čuc, Miroslav Ištoković, Josip Kovač – tajnik kluba (djelatnik Slavonske banke), Josip Bošnjak – predsjednik kluba (generalni direktor PPK Đuro Salaj“), Čuće: Marijan Jurić – Jure, Dragan Skokić – Kuhar, Dragun Kuna, Alfons Kuna, Dubravko Maričić – Dubić, Momčilo Milaković – Mošo, Janko Pavić i Antun Vidaković.

(vlasnik fotografije Dubravko Maričić)

Slika 206. NK Valpovka 1973/74. godinu. – juniori – Prvaci Slavonije i Baranje – snimljeno na nogometnom igralištu u Đakovu prije odlučujuće utakmice za prvo mjesto

Stoje s lijeva nadesno: Tomislav Runje, trener, Branko Horvat, Dragun Kuna, Josip Kozari, Zlatko Pavošević, Stjepan Veselovac, Janko Pavić i Anđelko Čustonja,

Čuće: Dragan Skelac, kapetan, Sepika Fuderer, Zlatko Klobučar, Darko Mijatov i Dubravko Maričić

Juniorski tim NK Valpovka Valpovo, nakon niza pobjeda na domaćem terenu slavi osvajanje prvog mjesta u na terenu u Đakovu gdje je nastala ova fotografija. Nakon završetka igranja u Valpovu Dubravko Maričić odlazi u „Jedinstvo“ Veliškovce. U to vrijeme, 1974. / 75. godine predsjednik kluba NK „Jedinstvo“ Veliškovci bio je Franjo Zajc, a trener je bio Stjepan Iharoš. Želja kluba bila je okupiti igrače iz Veliškovaca, Gata, Tiborjanaca i Belišća s ciljem ulaska u viši rang natjecanja – Slavonsku nogometnu zonu.

Slika 207. Legitimacija – registracija – Dubravko Maričić (vlasnik dokumenta)

U uzbudljivom prvenstvu i nekoliko nezaboravnih i uzbudljivih utakmica s vječitim rivalima „Mladost“ iz Tiborjanaca, koje je vodio poznati Josip Mihaljević Fibo, „Jedinstvo“ Veliškovci osvaja prvo mjesto i prvi put iz općinske lige ulazi u viši rang natjecanja u Slavonsku nogometnu zonu. Nakon toga uspjeha NK „Jedinstva“ odlazim u Zagreb na fakultet i završavam s aktivnim igranjem nogometa.

Slika 208. NK „Jedinstvo“ Veliškovci 1975. godine (vlasnik fotografije NK „Jedinstvo“ Veliškovci)

Ja sam završio nogometnu karijeru zbog odlaska na školovanje u Zagreb, a neki moji prijatelji su prošli malo teži i bolniji put. Neki su doživjeli teže povrede (lom noge), pa više nisu mogli zadovoljiti sve više zahtjeve trenera. Navest ću neke primjere.

Na utakmici u Brčkom lom noge doživio je Ivica Huderer – Ico. U jednom trenutku igrač kojeg je čuvao, stao mu je na stopalo i ramenom ga gurnuo. Ico je počeo padati, a noga je ostala na mjestu, začuo se „krc“ i pukla je lisna kost fibula. Nakon operacije, dugog oporavka i gipsa na nozi Ico Huderer se oženio s djevojkom iz Valpova i prešao igrati u Valpovo za NK Jovaliju. Promijenio je posao i zaposlio se u Kombinatoru „Đuro Salaj“ Valpovo.

Slika 209. Ivica Huderer – Ico

Slika 210. Ivica Huderer, Josip Cvenić s unukom Branimirom Jurišićem ispred Cvenićeve kuće na Oštroj čoški poslije operacije u bolnici Osijek s gipsom na lijevoj nozi

Slična sudbina zadesila je još jednog nogometaša s Oštrog Čoška, Vladu Tepeša, na utakmici u Vinkovcima. Utakmica se igrala na sam Uskrs 1969. godine. Tu utakmicu sam ja igrao i dobro je pamtim jer je to bila moja posljednja utakmica za NK Belišće, te po vremenskim neprilikama i nesreći koja je zadesila mog suigrača Vladu Tepeša. U prvih 45 minuta utakmice promijenila su se sva godišnja doba. Na samom početku zagrijavanja bilo je lijepo i sunčano vrijeme, a nakon 10 minuta, za dobrodošlicu nas je opraio jak pljusak. Mislili smo da će biti po staroj poslovice „poslije kiše dolazi sunce“ i da ćemo po lijepom vremenu utakmicu odigrati do kraja. Uistinu, naša nadanja su se ostvarila i došlo je sunce, ali ne za dugo. Odjednom je zahladilo, navukli su se oblaci sa svih strana i nebo se zatvorilo. Počeo je padati snijeg s jakim vjetrom što je trajalo pola sata. Iako smo stalno trčali sa i bez lopte, osjećaj hladnoće je bio izuzetno jak i svi smo jedva čekali kraj utakmice i topli tuš.

U tom iščekivanju i na teškom terenu u trenutku se dogodilo zlo, koje je obilježilo Vladinu igračku karijeru do kraja. U jednom duelu, lopta je pala između Vlade i protivničkog igrača i stala u blatu. Vlado je bio brži od protivnika i izbio loptu. Protivnički igrač ga je vrhom kopačke pogodio u zglob stajne noge. Pri udarcu, iako na izgled nije bio jak, ali „precizan“, Vlado je zaradio zvjezdasti prijelom zgloba. Svi koji smo bili u blizini i vidjeli što se dogodilo ostali smo u šoku. Udarac nije bio jak niti namjeran, ali Vlado nije mogao ustati već smo ga iznijeli s terena. Sve se to dogodilo 3-4 minute prije kraja utakmice. Uslijedile su tri operacije i dugotrajni oporavak s gipsom na nozi. No, poznata upornost koja je krasila sve športase s Oštrog čoška, nije ga udaljila od nogometa. Nakon oporavka, Vlado Tepeš, kao veliki zaljubljenik u nogomet nastavio je igrati u NK Podravac Bistrinci. Nažalost, u tom vremenu smo se uvjerali u poslovicu „vrag nikada ne dolazi sam“. U kratkom vremenu dva igrača i dvije teške ozljede i kada pomisliš da je svemu kraj, nažalost, nije. Branko Pastulović, bivši igrač NK Belišća, u vrijeme njihovih nesreća na sportskom terenu bio je golman NK Valpovke. Iako u drugom klubu, u isto vrijeme je doživio ozljedu, ali samo lakše prirode u odnosu na njih. Imao je jako istegnuće ligamenata skočnog zgloba pa je zaradio gips isto kao Ivica i Vlado. Zanimljivo je da su svi „zaradili“ gips na lijevoj nozi. Tako smo na Oštrom čošku imali tri lijevonoga „gipsera“. Zamislite samo komentare i znatiželju susjeda i prolaznika kada smo sjedili ispred Cvenićeve kuće u hladovini i kartali krataći vrijeme. Sjede nas četvorica, a od toga trojica s nogom u gipsu, i štakom kao osloncem.

Organizatori današnjih utakmica u svim rangovima natjecanja imaju obvezu osigurati dežurstvo tima hitne pomoći s vozilom, što u ono vrijeme nije bio slučaj. Mali broj djelatnika i mali broj vozila je bio izgovor što ih nije bilo na utakmicama. Jedino, svaki je klub morao imati svog liječnika. U Belišću je to bio dr. Ante Merčep, a u Valpovu dr. Ivan Canecki. Na utakmice su autobusom zajedno putovali juniori i prvi tim. Svi ozlijeđeni igrači morali su čekati završetak utakmice i autobusom ih se odvozilo u bolnicu u Osijek. Klupski liječnik im je dao injekciju protiv bolova, ali to nije puno pomagalo jer je djelovalo kratko. Možete li zamisliti bolove koje su podnosili igrači u transportu autobusom iz Brčkog i Vinkovaca do Osijeka. I u jednom i drugom slučaju ozlijeđeni igrači ležali su na zadnjem sjedalu. Noga im je bila u mom krilu kao podloga jer sam ja bio najsitniji i mogao sam stati zajedno s njima na zadnje sjedalo autobusa i pridržavati im nogu. U to vrijeme sve ozljede zbrinjavala je osječka bolnica. Usprkos svim poteškoćama nogomet se igrao iz ljubavi prema športu, nogometu i mjestu kojeg je klub predstavljao.

*Slika 211. Nogometaši s Oštrog čoška
- Krešimir Zoričić - Zozo, Vlado
Tepeš - Mačak (lijeva noga u gipsu),
Branko Pastulović - Pasta (lijeva
noga u gipsu), Đorđe Georgijevski -
Đoko (nije bio aktivni nogometaš), i
Dubravko Maričić - Dubić*

Posebno mjesto i priču zavrjeđuju spomenuti nogometaši mlađe generacije koji su predstavljali Oštri čošak na malonogometnom turniru 5 + 1 koji se održavao u Športskom parku u Valpovu.

NOGOMETNI TURNIR „5+1“

Za vrijeme ljeta prestajala su natjecanja u ligama u svim športovima, pa je nastupila praznina u športskim događanjima. Godine 1972. u športskom parku Valpovo asfaltirano je rukometno igralište, postavljena je rasvjeta i time su se postigli uvjeti za organiziranje športskih događaja u noćnim satima, kada temperature budu niže. Pripremajući se za pisanje priče o malonogometnom turniru razgovarao sam s gospodinom Ratomirom Sabom, koji mi ja kazao, kako nema pisane dokumentacije o održavanju tih turnira jer je vremenom uništena, pa je ova priča tim vrjednija. Ratimir Sabo-Pinek, kao predsjednik Saveza omladine, 1972. godine prvi put je organizirao malonogometni turnir pod nazivom „5+1“ na koji se prijavilo više od deset timova. Nakon prve godine vidjela se velika zainteresiranost, pa organizaciju preuzima SOFK-a (Savez organizacija za fizičku kulturu) Valpovo, i turniru mijenja ime u „3 kornera penal“. Na turnir se prijavilo dosta timova iz Belišća, Valpova i ostalih mjesta Valpovštine, Satnice, Petrijevac, Bocanjevac, Ladimirevac. Evo imena nekih od timova i osoba koje su u njima igrale „Valko“, „Pješke iz Bocanjevac“ (kapetan tima je bio Dragan Stanković Draginja), „Oštri čošak“, RK „Valpovka“ za koji su igrali Josip Sokol, Milorad Cvetković, Marko Marković, Milan Marković, Ivica Pavošević, Goran Beljan, Miro Birovljević, Stjepan Čamagajevac i Zlatko Đurović. Svi su bili aktivni igrači rukometa.

Timovi su našli sponzore koji su im kupili opremu, dresove, tenisice pa su imena izabrali u dogovoru sa sponzorima. Posebno zanimljiva priča je o timu „Oštri čošak“, koji je izazvao veliko zanimanje pojavom na turniru, kako zbog imena, dresa, i godina. No krenimo redom. Ime smo izabrali po mjestu gdje živimo – Oštri čošak. Svi smo se okupljali u dvorištu trgovine mješovitom robom „Kod bagrema“. Šef trgovine bio je Slavko Vujnovac. Ujedno je on vodio brigu o financijama koje su davali stariji stanovnici Oštrog čoška, koji su zajedno s nama mlađima dolazili u dvorište na druženje. Na tom druženju bilo je priča o svemu i svačemu, ali najviše o nogometu i ostalim športovima. Odrasli i zaposleni nisu dozvolili da mi, igrači plaćamo opremu, kotizaciju i snosimo druge troškove. Slavko je za cijeli turnir prikupio novac i bio blagajnik. Mi smo koristili obične bijele majice na kojima je u Kombinat Belišće Vlado Tepeš otisnuo na leđima Oštri čošak. Razlika nas i ostalih je bila u tome što su oni koristili sve moguće rekvizite klubova u kojima su igrali, NK Valpovke, RK Valpovke i ostalih seoskih nogometnih klubova. Mi smo jedini došli sa osobnom opremom. Bili smo najmlađi tim koji se prijavio na turnir. Ja sam igrao za tim „Oštri čošak“, a osim mene u timu su bili Vlado Tepeš, Branko Pastulović, Borislav Radić, Miroslav Fačko, Zlatko Klobučar, Zdravko Alšić, Janko Pavić, Željko Flajc, Krešo Zoričić i Antun Kukučka. Sjećam se da su u finale nakon razigravanja, po sistemu ispadanja, ušli timovi „Oštri čošak“ i „Valko“ za koji su igrali aktivni igrači seniorskog tima NK „Valpovka“ Čedomir Branković, Ivan Ovčina, Josip Pelin, Mile Kosanović, Mirko Kaluđer, Željko Šafranko, Ivan Hammer, Marko Lozina iz Bizovca, Josip Petrović i Stjepan Kokić iz Šaga.

U regularnom vremenu bilo je 2:2, pa su se igrali produžetci 2x5 minuta. Niti nakon

produžetaka nije bilo pobjednika, pa su se izvodili kazneni udarci sa 6 metara. Jedan trenutak slabije koncentracije i promašaj na strani „Oštrog čoška“ i pobjednik prvog turnir je tim „Valko“. Sudjelovao sam na još dva turniru na kojem je tim „Oštri čošak“ zauzimao 3. mjesto. Poslije 3 godine organizaciju je preuzela SOFKA (Savez organizacija za fizičku kulturu) čiji je tajnik bio Zlatko Đurović. Niti u toj organizaciji nije ostao pisani trag o turnirima.

Rukomet

Za rukometni klub Belišće, osim Miroslava Šošića s Oštrog čoška, igrao je Željko Buchwald, a kasnije Ivica Škrtić.

Kajak i kanu

U kajak – kanu klubu Belišće stasali su mnogi veslači donoseći belišćanskom športu mnogo vrijednih rezultata od samih početaka, pa do danas. Jedan od njih bio je Vlado Križan, kojeg vidimo na fotografiji s ostalim članovima i vodstvom kluba na stadionu NK Belišće. U radu Kajak kluba Belišće sudjelovao je Slavko Maričić kao član uprave i jedno vrijeme blagajnik kluba.

Slika 213. Priznanje Slavku Maričiću za rad u kajak-klubu Belišće.

Slika 212. Članovi Kajak kluba Belišće na sletu u Belišću – prvi s lijeva Vlado Križan, Vlado Jung, Aco, Vlado Baković – Šprka, Ernest Hosi, Ladislav Huiš
čuče: Pero Bukovac, Zoran Mavričić, Franjo Kaptalan – Ferika

Šah

U Knjizi 35 godina Šahovskog kluba Belišće 1952.-1987. Milan Salajić piše: „Prema usmenim kazivanjima i po pisanim dokumentima moguće je pratiti razvoj šahovskog športa u Belišću od 1884. godine do danas. Partije su se igrale slobodno na raznim mjestima okupljanja građana, radnika i službenika tvrtke „S. H. Gutamn“. Nije poznato kakva su bila pravila. Može se pretpostaviti da su se pravila preciznije dogovorila neposredno prije početka same igre.“

Između dva svjetska rata nema podataka o organiziranom igranju šaha u Belišću, osim u prostorijama za razonodu i u „Činovničkom domu“. Poslije Drugog svjetskog rata šah se nastavlja igrati u prostorijama Radničkog doma i u Činovničkoj knjižnici (zgrada kina koje nije u funkciji). Za belišćanski šah veliki napredak predstavlja dolazak dr. Božidara Jamnickog. Božidar je bio svestrani športаш u atletici i plivanju. U svijetu šaha bio je poznat po sastavljanju šahovskih studija. Godine 1947./48. Božidar Jamnicki organizira, inicira i vodi održavanje prvog prvenstva Belišća u pojedinačnoj konkurenciji. Nastupio je 21 igrač (osim Jamnickog koji nije igrao), a prvo mjesto osvojio je moj otac, Slavko Maričić. U to vrijeme dobar šah igrali su osim Slavka Maričića, Josip R. Polaček (bakrokoval), Josip Cerovski (krojač), Stjepan Đarmati (tokar), Dezider Ajzner (bačvar), Ivan Štrbenac (pekar), Franjo Dobrovoljni (stolar), Andrija Drako (električar) i učenik Tomislav Kuba.

Belišćansko Sportsko društvo „Proleter“ 14. siječnja 1952. donosi odluku o osnivanju Šahovske sekcije Društva, registracija sekcije obavljena je u Šahovskom savezu Hrvatske.

Slika 214. Slavko Maričić, prvi pobjednik Prvog pojedinačnog Prvenstva Belišća u šahu 1947./48. godine

Tijekom idućih godina moj je otac, Slavko Maričić, nastavio s radom u klubu, igrao je rekreativno, a igranje za klub prepušta mlađim generacijama.

Slika 215. Nedjeljno dopodne u Šah klubu Belišće

Gimnastika

Pri Radničkom domu na mjestu današnje stambene zgrade u Radničkoj ulici, pored nekadašnjeg kina, bila je gimnastička dvorana. U njoj su pod vodstvom trenera Josipa Kelle marljivo vježbali gimnastičari.

Slika 216. Vježbači sa fotografije Molnar, Lasinger, Uriks, S. Tonaj su bili stanovnici Oštrog čoška

Kuglanje

Na nogometnom stadionu Belišće bila je kuglana na kojoj su mnogi Beliščani kratili vrijeme kuglajući. Izgradnjom restorana Kuglana, Belišće je dobilo modernu kuglanu sa šest staza. Kuglanjem su se bavili Miroslav Šošić i Branko Turkalj tijekom 70-tih i 80-tih godina, a Miroslav Šošić sve do 2000. godine

Stoje (s lijeva) Koričić, Feliks Vladušić, Govedić (Cager), Ivo Tivanovac
Čučić: Miroslav Šošić, Stjepan Jambrović – Štef, Ivica Riviš, Danijel Žaja, Govedić

Klizanje na ledu i igranje hokeja (čavrganje)

U vrijeme moga djetinjstva kada sam imao 6-7 godina zime su bile znatno jače, hladnije i s puno više snijega nego danas. Mi djeca, imali smo priliku mnogo više bivati na snijegu i ledu nego današnje generacije djece, koja gotovo i ne znaju što je

veliki snijeg ili zaleđena Karašica. U ono naše vrijeme Karašica nije bila ovako uska kao danas, već šira i dublja, s većom količinom vode i jačim protokom. Zime su bile oštrije i s većom količinom snijega, nama djeci na radost, a starijima na brigu. Rijeka Karašica pružala nam je radost klizanja i cjelodnevnog boravka na ledu, pogotovo za vrijeme zimskih praznika. Djeca nisu imala računala i ostale pogodnosti današnjice, već su se više družila na otvorenom prostoru.

Slika 218. Hokej na Karašici – s lijeva Vlado Tepeš, Dubravko i Bruno Maričić, Pavle Vereš – Braco

Ovo su moja sjećanja na to vrijeme. Na kraju mog vrta teče rijeka Karašica, koja se rano zamrzavala i pružala nam mogućnost klizanja i sanjkanja. Na području Oštrog čoška bilo nas je 15 tak vršnjaka koji smo se igrali zajedno po cijele dane. Neki su se dolazili sanjkama spuštati s obale na led, a ostali su se klizali na ledu. Oni koji su se klizali na području Dardanele, uređivali su klizalište svakog dana. Kada je pao snijeg lopatama i metlama smo počistili snijeg i napravili klizalište, a na 15 do 20 metara dalje probila se rupa u ledu iz koje smo kantama, u lancu, dodavali vodu i polijevali po igralištu, a voda se preko noći smrznula i ujutro nas je dočekao glatki led.

Bila su dva načina klizanja:

- na klizaljkaama koje su bile pričvršćene na zimske cipele (cokule, gojzerice),
- na kaljigama kako smo ih zvali (u Valpovu su ih zvali taljige).

To je bio komad drveta sa remenjem kojim su se vezale oko nogu, a na donjoj strani su imali jednu ili dvije žice kojom se klizalo po ledu. Uz njih je obično, za slobodno klizanje dolazio štap koji je imao na donjoj strani čavao koji je služio za odgurivanje. Osim klizanja igrao se i hokej. Neki na klizaljkaama neki na kaljigama, a golmani su najčešće bili pješaci (bez klizaljki i bez kaljiga). U početku, pak se izrađivao od drveta, a kasnije se mogao originalni gumeni kupiti u Osijeku u prodavaonici Slovenijašport. Palice ili čavрге kako smo ih zvali, bile su odrezane grane u obliku slova L (duži krak je bio pod 45 stupnjeva). Pošto nas je bilo dovoljno, napravili smo 2 ili 3 tima za igranje hokeja na turnirima na koje su dolazili timovi iz centra Belišća.

Nije se hokej igrao samo na Karašici kod Oštrog čoška već smo išli klizati se i igrati hokej kod prijatelja u Valpovo, na Crnu baru iza starog mlina (danas je bara zatrpana

i na njoj je napravljen poligon za vožnju automobila). Na Crnoj bari (dobila naziv po crnom mulju koji se nalazio na dnu bare), klizalo se dugo, a ja se sjećam vremena oko 1964-65. godine. Dolazio je tim Oštri čošak i igrao se hokej protiv Zelenog brijega. Za tim Oštrog čoška igrali su Krešo Zoričić, moj brat i ja - Bruno i Dubravko (Dubić) Maričić, Branko Pastulović, Ivica Vereš, Vlado Tepeš, a za Zeleni brijeg Ivica Kruder, Ivica Đuranić, Mirko Barišić, Kranjčec, Bartulović - Brta, Zdravko Šarlija, Slavko Jurlina, Ivandija. Na Crnoj bari se igralo do kasno navečer jer su svjetla javne rasvjete bila dovoljna za osvjetljenje.

Skijanje Srednja škola Valpovo

U Srednjoj školi Valpovo se u vrijeme zimskih praznika organiziralo skijanje za učenike. Ja i Branko Pastulović odlazili smo tri zime na zimovanje. Zime su u to vrijeme bile drugačije, hladnije i s više snijega. Kombinat „Belišće“ imao je u zakupu Dom na Đedovici (iznad Voćina) koji se sastojao od doma i planinarske kućice na uzvišenju.

Slika 219. Planinarska kuća na Đedovici nedaleko Doma.

Na zimovanje se išlo autobusom Kombinata „Đuro Salaj“, u koji se spremala cjelokupna oprema, hrana koju smo si sami ponijeli od kuće, skije, cipele, pokrivači. Skije, cipele, ležaje i pokrivače osigurao je Kombinat „Đuro Salaj“ Valpovo, a vozač je bio Slobodan Griva iz Valpova. Kada se došlo na Đedovicu hrana se smjestila u ostavu, a brigu o njoj su vodili kuharii i učenici. Voditelji su bili profesori tjelesne kulture Đula Nemet, Ivan Hajnc i Milorad Cvetković. Kada su se prikupile prijave i točno utvrdio broj učenika izvršila se podjela na dvije grupe s podjednakim brojem ženskih i muških učenika. Organizacija je bila razrađena do najsitnijih detalja i svatko je znao što treba raditi. Nije bilo profesionalnih kuhara, već smo sami kuhali pod nadzorom profesora Nemeta. Jedna grupa učenika je ložila vatru u domu i kućici, spremala sobe i pripremala doručak i ručak dok je druga bila na skijanju, a drugi dan su se grupe mijenjale. U grupi je bilo aktivnih nogometaša koji su koristili slobodno vrijeme za kondicijski trening i stjecanje snage za početak natjecanja nogometne lige. Takvom organizacijom učenici su stjecali samostalnost i znanja koja su im koristila u daljem životu, razvijali dobre međuljudske odnose i prijateljstvo.

*Slika 220. Poslije spusta treba predahnuti Dubravko Maričić
(vlasnik fotografije Dubravko Maričić, privatna arhiva)*

*Slika 221. Bilo je i padova
– Dubravko Maričić
(privatna arhiva)*

*Slika 222. Dio dežurne grupe poslije
završenog posla: profesor Đula Nemet
u sredini trener NK „Valpovke“ i
igrači nogometnog kluba „Valpovka“
Dubravko Maričić (lijevo) i Branko
Pastulović (desno) (vlasnik fotografije
Dubravko Maričić, privatna arhiva)*

NAJCERNJE RAZDOBLJE OŠTROG ČOŠKA

Stanje pred kraj i poslije Drugog svjetskog rata najbolje opisuje Vladimir Geiger u Predgovoru knjige Radni logor Valpovo 1945-1946.

„Potkraj Drugog svjetskog rata, s istoka i jugoistoka Europe uslijedili su valovi njemačkih izbjeglica i prognanika. Sudbina Nijemaca europskog istoka i jugoistoka bila je isključivo vezena uz propast Trećeg Reicha. U srpnju 1945. godine na Potsdamskoj konferenciji savezničkih velesila pobjednica, zaključeno je da se preostalo njemačko stanovništvo iz Poljske, Čehoslovačke i Mađarske ima preseliti na područje Njemačke. Preseljenje se imalo obaviti organizirano i na human način. Oni koji se nisu našli u toj odluci, riješili su problem Nijemaca na još drastičniji način (prvenstveno Jugoslavija). Etničko čišćenje legalizirano je kao najprihvatljivije i trajno rješenje. Njemačka i Austrija u to vrijeme, zemlje su svekolike pustoši i kaosa. Potkraj i poslije Drugog svjetskog rata u Njemačku i Austriju pristigli su milijuni izbjeglih i prognanih Nijemaca, s istoka i jugoistoka Europe. Bilo je to najveće premještanje stanovništva u Europi u 20. stoljeću. Pokazalo se, da iseljavanje Nijemaca s istoka i jugoistoka Europe, nije bilo ni organizirano niti je bilo provedeno na human način. Radilo se, naime, o kolektivnom kažnjavanju njemačkog naroda.“

Sudbina hrvatskih Nijemaca, pa tako i naših Nijemaca sa Oštrog čoška nakon Drugog svjetskog rata „nerazdvojno je vezana uz sudbinu njemačke i austrijske manjine u Jugoslaviji. Ostali su mahom Nijemci koji se nisu smatrali odgovorni za zbivanja tijekom rata, očekujući da će se nakon završetka rata vratiti njihovi susjedi, prijatelji i rodbina. Većina nije mogla ni pretpostavljati da bi im se mogao dogoditi datum kolektivne krivnje. Nevolje preostalih Nijemaca ne prestaju sa završetkom rata. Naime, Predsjedništvo Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) već 21. studenoga 1944. godine donosi dalekosežni zakonski akt naslovljen „Odluka o prijelazu u državno vlasništvo neprijateljske imovine, o državnoj upravi nad imovinom osoba i o sekvstru nad imovinom koju su okupatorske vlasti prisilno otuđile“, kojim se precizira i položaj Nijemaca („Danom stupanja na snagu ove Odluke prelazi u državno vlasništvo: 1. sva imovina Njemačkog Rajha i njegovih državljana koji se nalaze na teritoriju Jugoslavije; 2 sva imovina osoba njemačke narodnosti, osim Nijemaca koji su se borili u redovima Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije ili su podanici neutralnih država, a nisu se držali neprijateljski za vrijeme okupacije; Odluka AVNOJ-a nije obvezivala na dokazivanje aktivnog potpomaganja okupatorskog režima, nego je pod njen udar došla svaka osoba njemačke narodnosti koja se nije izravno suprotstavila nacizmu, a takvih je bilo relativno malo. Žrtve kolektivne odmazde nisu bili samo Nijemci koji su mogli dokazati svoje sudjelovanje u partizanskom pokretu ili barem njegovo potpomaganje. Svim ostalima slijedili su upućivanje u logore i konfiskacija imovine, dakle nešto što su mogli pretpostaviti jedino najcrnji pesimisti. U svako slučaju, tada nije bilo poželjno biti Nijemac.

Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH) na Trećem zasjedanju u Topuskom, donijelo je 9. svibnja 1944. godine Deklaraciju o osnovnim pravima naroda i građana demokratske Hrvatske u kojoj je istaknuto „Nacionalnim manjinama u Hrvatskoj osigurati će se sva prava na nacionalni život“, štoviše „Svi građani federalne države Hrvatske jednaki su i ravnopravni pred zakonom bez obzira na narodnost, rasu i vjersku pripadnost“ i „Svaki građanin u potpunosti je zajamčen sigurnost ličnosti i imovine. „Predsjedništvo AVNOJ-a „u cilju zaštite ravnopravnosti naroda

kao i ravnopravnosti građana DFJ bez obzira na njihovu nacionalnu, rasnu ili vjersku pripadnost“ na XIII sjednici 24. svibnja 1945. godine u Beogradu na zakonodavnom odboru jednoglasno je usvojio „Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i razdora“. Prema Ustavu FNRJ od 31. siječnja 1946. godine, Član 21. „Svi građani FNRJ jednaki su pred zakonom i ravnopravni su bez obzira na narodnost, rasu i vjeroispovijest“ štoviše „Protivan je ustavu i kažnjiv svaki akt kojima se građanima daju privilegiji ili ograničavaju prava na temelju razlike u narodnosti, rasi i vjeroispovijesti i svako propovijedanje nacionalne, rasne ili vjerske mržnje i razdora.“ Unatoč ovako lijepo i slatkorječivo sročnim, napisanim i usvojenim zakonima od 1944. do 1948. godine otvoreno je sedamdesetak logora za u poraću preostale pripadnike njemačke manjine u Jugoslaviji. Lijepo napisani zakoni nisu spriječili da se po selima u logor protjeraju cijele obitelji njemačkog prezimena, s djecom i starcima što se može vidjeti po otpusnicama iz logora koje će biti vidljive u daljem djelu knjige. Službena evidencija o broju umrlih u logorima nije vođena.

Na području bivše Jugoslavije živjelo je oko pola milijuna Nijemaca. 240 000 bilo ih je evakuirano pod naletima Crvene armije i Titovih partizana i nikada se nije vratilo u svoje kuće na svoja ognjišta. 200 000 podpalo je pod komunističku vlast. Od tog broja jedna četvrtina nastradala je u logorima, dok je ostatak nestao kroz druge oblike etničkog čišćenja, deportacija u Sovjetski savez na prisilni rad ili je morao izbjeći u neke druge zemlje. Ovakve podatke dobio sam i od gospodina Pere Šole iz Đakovačke nadbiskupije koji je radio na prikupljanju podataka o zatočenim ubijenim i nestalim osobama razmijenjujući podatke i dokumente. Iz narečenog vidljivo je da su najveća stradanja doživjeli Nijemci, ali niti drugi stanovnici nisu bili pošteđeni uništavanja i odlazaka u logore. Takvu tvrdnju vidimo i u pismu gospodina Stjepana Binskog u kojem navodi da su nastankom NDH, dolaskom Nijemaca i uspostavom njihove vlasti, neke obitelji iz Belišća i Oštrog čoška su završile u Jasenovcu. Stjepan navodi da je u Belišću bila kolonija Roma i manji broj Židova i da su oni prvo došli pod udar završivši u Jasenovcu, a Srbi su uglavnom protjerani u Srbiju.

U uvodnom djelu ovog poglavlja opisano je kako je nastala Jugoslavija i koje su zakone donijeli, a o njihovo primjeni i njihovom učinku na stanovnike Belišća, a posebice Oštrog čoška možete pročitati u nastavku knjige. Pod okriljem svake vlasti činili su se zločini i uvijek je stradavao obični “ mali čovjek” što je za svaku osudu. Tijekom rata stvorena je komunistička FNR Jugoslavija kao „bratska zajednica“ svih koji u njoj žive. Kako se ta „bratska zajednica“ odnosila prema dijelu stanovništva Belišća i Oštrog čoška vidjet ćemo u ovom djelu knjige.

Kako se živjelo u Belišću i na Oštrom čošku slikovito prikazuje opis u pismu Stjepana Binskog od 1. ožujka 1998. godine posvećeno ocu i svim nevinim žrtvama Valpovačkog logora. Pismo, nikada objavljeno, podijeljeno je u osam cjelina koje ću koristiti kao kronološki prikaz predratnih, ratnih i poslijeratnih zbivanja, a odnose se na stanovnike Belišća, a najviše Oštrog čoška.

Stjepan Binsky u svom pismu kojeg u cijelosti objavljujem prvi puta piše:

„Uvod - Neobilježeni grobovi

U oči raspada Avnojevske Jugoslavije u razdoblju između osamdesetih godina, pojavljuju se neke nove knjige s dosad neviđenom tematikom. Prve knjige opisuju tragediju Jugoslavenskih komunista na Golom otoku što je do tada bila tabu tema.

Malo po malo mlađem čitaocu postaje jasno da mnogi idoli vuku za sobom prljavi trag. Najviše što zbunjuje u tim knjigama jest činjenica što se ondašnja vlast tako surovo obračunala sa svojim dojučerašnjim drugovima i suborcima. Svatko razuman tada si postavlja pitanje kakav je tek morao biti obračun sa „klasnim neprijateljem“? Mi stariji znali smo istinu, no nitko nije bio dovoljno hrabar da o njoj išta progovori. U oči rata (Domovinskog rata op. autora) pojavljuje se knjiga grofa Tolstoja (Nikolaj Tolstoy - 1935 g. engleski povjesničar ruskog porijekla op. autora) koji razotkriva Bleiburšku tragediju. U toj knjizi autor se prvenstveno bavi tragedijom Ruskih vojnika tzv. Vlasovljevaca koji su izručeni Crvenoj armiji i po kratkom postupku strijeljani. Tu se uzgred spominje i tragedija Hrvatske vojske i nečasni postupci Britanskih generala koji na prijevaru Hrvate izručuju Titovim partizanima. Stvaranjem slobodne i samostalne Hrvatske padaju sve zabrane i istina lagano, ali neumitno izbija na vidjelo (Branko Hofman – Gola istina). Od davnina je poznato da povijest pišu pobjednici, a oni je pišu kako njima odgovara. Kako sam i sam žrtva Drugog svjetskog rata, odnosno zatočenik Koncentracijskog logora Valpovo očekivao sam da će se pojaviti i neka knjiga na tu temu. No, vrijeme prolazi, a knjige niotkuda.

Ove zime izišlo je u Glasu Slavonije u osam nastavaka feljton g. Vilima Čuržika gdje on opisuje stradanja žitelja Valpovštine. Gospodin Čuržik daje kronologiju događaja u oči i za vrijeme Drugog svjetskog rata kao i stradanja poslije rata. Ovih dana izašao je u Večernjaku od 4. XII potresan članak pod nazivom „Pijanim su kočijašima leševi ispadali iz kola“ Autor članka je g. Nikolauz Mack preživjeli učesnik Valpovačkog logora. Iako oba autora pišu istinito smatram da bi trebalo ipak nešto više reći o tome. Naime radi se o preko 3.000 žrtava i to žena, djece i staraca. G. Nikolauz Mack spominje brojku od 800 umrlih što je uvedeno u Valpovačkim župnim knjigama. Objašnjenja radi moram reći da su to samo oni koji su prije logora živjeli na području Valpovačke župe, te su ih prijatelji ili znanci koji su bili na slobodi uveli u Župne knjige popisa umrlih. Koliko je stvaran broj umrlih logoraša vjerojatno se nikada neće znati. Moja majka koja je preživjela logor uvijek mi je pričala o broju od 3.000. Valpovački grobar, u to vrijeme, pokojni Luka Cvenić stanovao je na samom groblju, iako nije vršio ukop logoraša također je pričao broju 3.000 žrtava.

Kada sam se spremao da napišem ovu priču obilazio sam neke preživjele logoraše koji su mi u tome mnogo pomogli. Najinteresantniji podatak o broju umrlih logoraša dobio sam od gospođe Elze Harangozo. Na poleđini molitvenika njene pokojne majke logorašice piše brojka od preko 3.000. Osim svega navedenog i površina groblja koja je bila za ukop upućuje na daleko veći broj umrlih. U obzir treba uzeti i činjenicu da su u početku umiranja logoraši pokopani pojedinačno. Kada su umiranja postala masovna kopale su se zajedničke grobnice. Logoraši su pokopani potpuno goli bez ljesova i to naslagani u nekoliko redova. Nakon logora preživjeli logoraši htjeli su dostojno obilježiti grobove svojih bližnjih no rijetki su znali točno mjesto svojih pokojnika. Križ s imenom stavili bi negdje gdje su se nadali da su njihovi pokojnici i otud naslov ovoj priči.

Djetinjstvo

U spomenutom pismu Stjepan opisuje djetinjstvo:

„Rođen sam 17.7.1935. godine u mjestu Belišće. Za razliku od centra Belišća, gdje nije bilo privatnih kuća nego samo Gutmannovi stanovi, u Novom Belišću svi su imali svoje privatne kuće. Valja napomenuti da je Novo Belišće bilo ruralna sredina. Gotovo svaka

kuća imala je ponešto zemlje kao i stoku i glavno zanimanje bila je poljoprivreda. Kako su to bili sitni seljaci gotovo iz svake kuće poneki član radio je bi u poduzeću D.D. Gutmann. Bilo je i nešto obrtnika. Zanimljivo je da su stanovnici Novog Belišća bili pretežno Nijemci. Kad su oni stigli ovamo ne znam, no nije to ni bitno u ovoj priči. Za razliku od nas seljaka i poluseljaka u Belišću živjela je još i brojna Austrijsko Njemačka populacija. To su činovnici i zanatlije koji dolaze u Belišće kada je Gutmann osnovao firmu.

Kao što rekoh naši susjedi bili su većina Nijemci, pa ću nabrojati samo neka prezimena kao što su Putterer, Hainz, Wizner, Schalk, Sighardt, Stein, Scerek, Wainpert, Grisbaher, Fritsch, Hainz, Otto, Far, Huderer, Fuderer i drugi.

Osim Nijemaca u Novom Belišću živi i ponešto Mađara i tek poneki Hrvat. U neposrednom susjedstvu nalazi se također jedna ogromna prizemnica zvana Dardanele, također vlasništvo firme Gutmann. U njoj su živjela 22 stanara pretežno Hrvati. Zgrada je srušena prije Domovinskog rata.

Živio sam s ocem i majkom u kući mog djeda Binsky Stjepana. Otac je bio privatni pekar i imali smo nešto zemlje i stoke. Uglavnom rano djetinjstvo bilo mi je sretno.“

Drugi svjetski rat

Nadalje u pismu Štefika, kako smo ga mi zvali, opisuje stanje pred Drugi svjetski rat i dolazak Njemačke vojske u Belišće:

„Prva moja sjećanja počinju uoči Drugog svjetskog rata. Sjećam se ogromnog broja Starojugoslavenskih vojnika koji su gradili nekakve bunkere, protutenkovske objekte i to na krivim mjestima. Jednog jutra smo se probudili i u našem naselju nije bilo niti jednog vojnika. Otišli su u nepoznatom pravcu ne ispalivši nijedan metak. Kao što rekoh, otac je bio pekar i dvor je uvijek bio pun vojnika i oficira. Oficiri su bili neprekidno pijani i uglavnom se junačili kako će Nijemce sasjeci na komadiće.

Dolazak Njemačke vojske

Njemačka vojska dolazi uoči samog Uskrsa 1941. godine. Sjećam se da su ih dočekale ogromne mase ljudi kako Nijemaca tako i Hrvata s punim košarama kolača i pića. Ne znam da li je to bio spontani doček ili organiziran, u svakom slučaju Njemački vojnici dočekani su kod nas kao oslobodioci, a ne kao okupatori. Godinama poslije pisalo se o Njemačkoj zajednici kao o petoj koloni koja je pomogla raspadu Stare Jugoslavije. No, vidjevši razliku između, još do neki dan prisutne Starojugoslavenske vojske i silne njemačke tehnike, mislim da im nikakva peta kolona nije bila potrebna.

Iz tog doba još mi je ostao jedan detalj u sjećanju. Naime, pred sam dolazak Njemačke vojske rekvirirani su svi konji za potrebe Jugoslavenske vojske, pa tako i naš konj „Puba“. Par dana nakon što je protutnjala Njemačka vojna sila, u neko gluho doba noći pojavio se jedan srpski vojnik sav u ritama vodeći našeg i susjedova konja. Naš je Pubo dospio do Virovitice gdje je Nijemcima pružen otpor. Otpor je razbijen, a naš noćni gost poznavajući mog oca i konja nekoliko dana se probijao po bespućima bojeći se da ga ne zarobe i dospio do nas. Bio je to neki dobar čovjek rodом iz Vranja. Otac mu je nabavio civilno odijelo i propusnicu od Njemačke komande te je sretno stigao kući. Jednom se javio i zahvalio ocu na učinjenoj dobroti.

Uskoro se pojavljuju plakati s naslovom Deutsche Kinder in Deutsche Schulle. Usporedo s time osniva se i Kultur Bund. Upis u Kultur Bund nije obvezan, kao ni upis

u Njemačke škole. U Belišću, tada već ima dosta onih Nijemaca koji više ne govore Njemački jezik. Prije mog upisa u njemačku školu pošao sam u njemački vrtić koji vodi gospođica Elza Štetić. Iste jeseni upisao sam se u prvi razred, zajedno s mojim bratićem pokojnim Binsky Ivanom. Moje sestrične Binsky Mira i Ivka, kako su starije, prelaze iz Hrvatske u Njemačku školu. Prvaše vodi gospođica Butorac Fanika, a starije razrede gospođa Maria Marek. Nama je utoliko lakše što već govorimo njemački, jer su djed i baka isključivo se služili tim jezikom. Mnogo djece tek moraju da uče jezik svojih predaka. Mislim da je važno napomenuti da s nama zajedno idu i neka hrvatska djeca, pa čak i Ruskinja po imenu Raja.

U to vrijeme Njemačke armije postižu na svim frontovima nevjerojatne uspjehe, pa je vjerojatno i to jedan od razloga što imaju toliko pristalica. U jednom se razlikujemo od Hrvatskih škola, pošto je osnovan Hitler Jugend (Hitlerova mladež) svi dobivamo lijepe uniforme. Vjerojatno su nam naši Hrvatski vršnjaci zavidjeli na tome, no mržnje nije bilo, mi smo se i dalje družili sa Hrvatskom djecom kao i naši roditelji s Hrvatskim komšijama. Još je ovdje nešto interesantno. Svi Nijemci vojni obveznici služe Hrvatsku vojsku Domobranstvo, a tek neki se dobrovoljno javljaju u Njemački S.S. Razlog tome leži u činjenici što postoji ogromna razlika između jedne i druge vojske, što po opremljenosti i svemu ostalome. Mnogim našim komšijama Nijemcima, ne dopadaju se te novotarije i zabrinuto klimaju glavom. Bili su to veterani iz Prvog svjetskog rata.

Nasuprot takovima, postoje i oni drugi koji zaboravljaju pozdrav Grus Got (Hvaljen Bog), nego pozdravljaju nacističkim pozdravom Heil Hitler. Još po nečemu se razlikujemo od Hrvatskih škola. Neprekidno se organiziraju razni sletovi, koji često imaju športski sadržaj, kao i razni mitinzi kojima se veliča nadmoć Njemačkog oružja. Usporedo s osnivanjem Kultur Bunda u Belišću se osniva i Mađarska udruga pod imenom „Kitoraš“. U Belišću je živjela brojna Mađarska zajednica. Nije mi poznato je li imala političke ciljeve, no ona se ubrzo gasi.

Da svaka medalja osim lica ima i naličje, pokazat će uskoro događaji koji slijede.

U Belišću, kao i čitavoj Valpovštini živjela je brojna kolonija Roma. Bilo je također Židova i Srba. Romi dolaze prvi na udar. Preko noći hapse ih i odvođe za Jasenovac gdje bivaju fizički uništeni. Zatim slijede Srbi. Njih uglavnom protjeruju za Srbiju. Židovi također dijele njihovu sudbinu. Pošteđeni su jedino oni Srbi i Židovi koji žive u mješovitim brakovima. Sve to čine ustaške vlasti, no naredbe dolaze iz Berlina.

Vjerojatno naši roditelji nisu ni u najgorem snu mogli pretpostaviti da će ih ubrzo stići ista sudbina.

Otrežnjenje

Pred kraj 1942. godine stalno se govori o padu Staljingrada kao i potpunom porazu SSSR-a. Po pisanju štampe pitanje je to sati, a ne dana. Te iste godine formirana je tzv. Hrvatska legija za Istočni front. Sastojala se isključivo od Hrvata iz kopnenih, pomorskih i zračnih jedinica. Odjeveni su bili u njemačke odore, ali su na rukavu nosili hrvatski grb. Neki mladići iz našeg mjesta bili su u tim jedinicama. Sjećam se priče jednog od njih koji je došao na dopust kao ranjenik. Po njegovim riječima Nijemci nikada neće u tom ratu pobijediti, jer na svakog njemačkog vojnika dolazi deset Rusa. Mislim da mu nitko nije vjerovao, no pokazalo se da je bio u pravu. Umjesto trijumfalne pobjede 1943. godina donosi Nijemcima totalni poraz u bitci za Staljingrad. Proglašena je nacionalna žalost i taj dan nismo imali nastavu. Kako se ratna sreća za Njemačku

armiju pogoršava, tako sve više raste pritisak da se ovdašnji Nijemci opredijele da služe u njemačkim postrojbama.

Osniva se „Prinz Eugen“ divizija sastavljena od isključivo Podunavskih Nijemaca. Nije mi poznat niti jedan slučaj da je neki pripadnik ove divizije preživio rat. Ukoliko nije poginuo tijekom rata, strijeljan je odmah nakon zarobljavanja. Neuspjesi na Istočnom bojištu, pojačavaju njemačku propagandu do neviđenih razmjera. Stalno se govori o novom tajnom oružju koje će ratnu sreću totalno promijeniti. Sve više ljudi počinje slušati BBC, odnosno radio London, no to je opasan hobi zbog kojeg se može završiti na robiji. Mi ovdje u Belišću sretni smo što ovdje još nema rata. Partizani su još uvijek negdje daleko po brdima Papuka ili po brdima Like i Bosne. No gotovo ne prođe dan da netko ne dobije telegram s osmrtnicom.

Rat polako ulazi u svoju četvrtu godinu. Robe po dućanima gotovo više i nema. Za tadašnju kunu se više ništa ne može kupiti, crna burza je isključivi način preživljavanja. U ljeto 1944. godine, nakon iskrcavanja Saveznika u Francuskoj svakom normalnom čovjeku postaje jasno da je Njemačka izgubila rat.

Iste godine Belišće postaje ratno poprište: Probojem Srijemskog fronta partizani dolaze u Baranju i sad nas samo rijeka Drava dijeli. Istodobno, njemačke vlasti vrše pripremu za odlazak ovdašnjih Nijemaca u matičnu domovinu. Tu valja napomenuti da se ta evakuacija odvija negdje milom, a negdje čak i silom. Nije mi poznato, koliki je postotak ljudi otišao, no priča se da je to bilo negdje 80 %. Ovdašnji seljaci selili su sa svojim zapregama i najnužnijim stvarima. Drugim su pak selili željeznicom.

Moja obitelj i mnogi drugi ostali su, vjerojatno zato što su bili ubijedeni da nisu nikome ništa skrivali. Da su znali što će ih ubrzo snaći, vjerojatno bi postupili kao i svi drugi. Već sam ranije spomenuo da je ovdje u Slavoniji, a naročito u Baranji i Vojvodini bilo sela sa gotovo 100 % Njemačkim življem. U ta napuštena sela tadašnje hrvatske vlasti naseljavaju koloniste iz Zagorja.

Te godine Njemačka vojska gradi na dijelu Valpovačkog vašarišta (prostor između Belišća i Valpova kod bivše ciglane, a danas trgovački centar Vinkoprom op. autora) barake za svoje pripadnike, od kojih će kasnije nastati logor za preostale njemačke civile.

„Oslobođenje“

Godine 1945., 14. travnja, Partizanske jedinice forsiraju rijeku Dravu i gotovo bez otpora zauzimaju Valpovštinu. Nijemci i njihovi saveznici hitro se povlače prema Zagrebu kako im prijeti opkoljavanje. Valja istaći da prvih dana nove vlasti ne vrše nikakve represalije prema Nijemcima. Svima nam je laknulo misleći da je najgore prošlo. Valja istaći da smo se svi strahovito iznenadili što su neki naši dojučerašnji susjedi preko noći postali veliki partizani, odnosno nosioci nove vlasti.

Rat je zvanično završio 15. svibnja i na taj dan priređen je u Belišću veličanstven vatromet. Svi smo odahnuli nadajući se boljim vremenima. Ubrzo smo postali svjesni da se spremaju crni dani. Počeli su pretresi po kućama Nijemaca, ali i ostalih građana, pod izgovorom da se traže vojničke stvari. Na naše zaprepaštenje ubrzo smo saznali da u te vojničke stvari spadaju bicikli, radioaparati, harmonike, pa i dobre gojzerice. Valpovštinom kruže glasovi da će Nijemci biti odvedeni u logore, a potom transportirani za Njemačku. Da u tome ima neke istine ubrzo smo se uvjerali pošto razne komšije popisuju po kućama stoku, namještaj i razne druge stvari. Moji roditelji uspjeli su srećom posakrivati nešto odjeće, obuće i posteljine kod naših susjeda

Hrvata. Ubrzo stiže i taj dan. U našu kuću dolazi do zuba naoružan jedan Belišan koji nam čita neku zapovijest, odnosno naređenje da se spremimo u roku od 10 minuta. Sa sobom smijemo ponijeti hranu za jedan dan i ništa više. Prostorije se pečate. Naša sreća u nesreći bila je što smo živjeli u istoj kući s djedom i bakom, koji nisu bili na spisku za logor, niti su bili članovi Kultur bunda. Ni dan danas mi nije jasno koji su bili kriteriji za odvođenje u logor. Rekao sam da su djed i baka pošteđeni. U isto vrijeme bakin brat Niklos Weinppert, iako osamdesetogodišnjak, biva odveden u logor. Neki Nijemci uopće nisu bili članovi Kultur bunda, a također završavaju u logoru.

Zanimljiv je slučaj mog susjeda Mehlman Ivana. Njegov otac je poginuo tijekom rata kao njemački vojnik. Nakon toga napustila ga je maćeha. On je otjeran u logor, dok njegov stariji brat nije. Mehlman Ivan imao je tada 13 godina.

Ako zanemarimo pojedinačne slučajeve, ipak čini mi se da su najlakše dospijevali u logor oni koji su imali kuću i zemlju, bez obzira bili učlanjeni u Kultur bund ili ne.

I tako smo sprovedeni pod oružanom pratnjom u Valpovački mlin. Tu smo prenoćili, da bi nas sutradan otjerali u logor. Na ulaz u logor bili su postavljeni stolovi, gdje je neka komisija sastavljena pretežno od domaćih ljudi vršila upis u knjige. Neki su odmah pušteni kućama. Kao što sam već ranije spomenuo u Kultur bund su bili učlanjeni i neki Hrvati. Nakon popisa, muškarci su odvojeni u zasebne barake koje su bile odvojene žicom od ženskog odjela. Valja napomenuti i to da su muški logoraši bili pretežno starci. Nešto mlađi, poput mog oca, bili su samo oni koji su bili nesposobni za vojsku. S obzirom da je bilo ljeto, naši logoraški dani bili su prilično podnošljivi. Logoraški život u Valpovu stvar je sreće ili snalažljivosti. Mlađi stanovnici logora odlaze na rad na razne poljoprivredne poslove. Ondje dolaze u kontakt s mještanima koji im često daruju ponešto hrane. Osim toga, onima koji su iz Valpovštine rođaci svakodnevno donose hranu. Najgore prolaze starci i starice. Njih nitko ne izvodi na radove van logora i preživljavaju od milosti svojih mlađih supatnika. U najtežoj situaciji su oni logoraši koji su 1944. godine otišli za Njemačku. Neki su se odmah nakon prestanka rata htjeli vratiti u svoje domove, pošto su dobili jamstvo da im nove vlasti nude sigurnost. Čim su prešli Austrijsko - Jugoslavensku granicu uhapšeni su i sprovedeni u razne logore, dok su napokon dospjeli u Valpovo. Sve su im stvari oduzete, a u logor su došli samo s onim što su imali na sebi. Ti nesretnici nisu imali čak ni deku s kojom bi se pokrili, ali su zato bili puni ušiju, stjenica i buha koje su usput pokupili po raznim tranzitnim centrima. Jedna od otežavajućih okolnosti jeste ta što i naši komšije Hrvati u to vrijeme žive na ivici bijede, pa nekome nešto darivati u to vrijeme znači otkinuti od usta svojih i svoje djece. No, unatoč toga ljudi logoraše pomažu koliko god mogu i neka im je vječna hvala za to.

Nove vlasti ubrzo uviđaju da su im neki logoraši neophodno potrebni i tako kao majstori u „Kombinatu Belišće“. Takvi sretnici idu svaki dan na svoja radna mjesta, a po završetku posla vraćaju se u logor. Neki zanatlije također imaju sreću kako se za deset dinara po danu mogu unajmiti logoraš koji pomaže određenom majstoru. Mnogi na taj način prehranjuju svoju obitelj, jer hrana u logoru je ispod ljudskog nivoa. Stariji logoraši svakodnevno idu na polja gdje beru kupinov list, i od toga se kuha čaj bez šećera. Za ručak se dobije neka juha od stočne repe. Kruh je posebna priča. On je od kukuruza i to tako pečen da se uopće ne može rezati jer je u nekom polu tekućem stanju. Kao posljedica takove hrane ubrzo se javlja dizenterija. Kako nema niti doktora niti lijekova, starci i mala djeca počinju prvi umirati. Uši i stjenice posebna su napast, zato što u toplim danima mnogi logoraši spavaju vani pod vedrim

neбом. No, ubrzo i to prestaje jer je trava puna ušiju i buha. Stjenice su noćna mora. Po danu skrivene u pukotinama baraka, no čim se ugasi svjetlo kreću u ofanzivu.

Stražari i kapoi

Kao i svaki logor i naš ima svoje stražare. Straža je uglavnom sastavljena od partizana, mladića i djevojaka. Partizanke se posebno surovo odnose sparm logoraša. Ne znam kakove su traume te djevojke proživjele tijekom rata, no one su u svakoj prilici nastojale logorašima zagorčati život.

Kao i u svakom logoru postoje i kapoi, regrutirani od samih logoraša. Ti su još najgori. Da bi se dodvorili svojim gospodarima oni sprovode u logoru nečuveni teror nad svojim sunarodnjacima. Šef kapoa je jedan Osječanin o kojem je u logoru čak spjevana i pjesmica. Ovdje moram napomenuti još jednu stvar. Iako su mi poznata imena i prezimena nekih stražara i kapoa, namjerno ih ne iznosim jer njihove obitelji nisu krive za njihove postupke. Ovaj Osječanin je kažnjavao i za najmanji prijestup. U sredini logora bila su pobodena tri visoka stupa. Na te stupove privezali bi logoraše te su morali gledati u sunce. Ispod brade bio je drugi šiljasti kolac koji bi nesretnika sprečavao da sagne glavu. Rijetko kada bi se desilo da netko od logoraša nije bio privezan za neki od tih stupova. Ovo mučenje bilo je samo za lakše prekršaje. Za teže prekršaje logoraši su odvođeni van logora u podrum logorske uprave. Ovdje su neki batinani do smrti. Ovdje valja spomenuti da je Valpovački logor smatran kao jedan od boljih. Daleko gori bili su oni u Gakovu, Krndiji i Slankamenu. Možda je to bilo zato što je Valpovački logor bio uz samu cestu dok su ostali navedeni bili daleko izvan ljudskih naselja.

Naš je logor imao dvije uprave i to vanjsku i unutarnju. Vanjska je bila preko puta samog logora, dok je unutarnja bila u samom logoru. Vanjsku upravu sačinjavali su stražari, dok je unutarnja bila sastavljena od samih logoraša. Negdje sam pročitao da je još u starom Rimu kružila uzrečica da je bivši rob najgori tiranin. Pokazalo se to i kod nas u Valpovu. Ovo je vrlo lukav potez koje koriste sve vlasti, jer na taj se način kanalizira mržnja prema svojim sunarodnjacima. Ako na svijetu postoji najniži nivo odnosno dno dna na koji čovjek može pasti, onda je to funkcija kapoa. Ove su prodane duše imale svoju posebnu baraku unutar logorskog kruga. Hranu koju su poneki logoraši dobivali izvana najprije su pregledali u vanjskoj upravi, i dakako, što im se svidjelo, uzimali su za sebe. Nakon toga unutarnja uprava uzima svoj danak. Ono što bi preostalo dobivali bi oni rijetki sretnici koji su imali koga vani da im pošalje. Glad je počimala uzimati danak. Među iscrpljenim logorašima, prvo umiru male bebe, koje majke ne mogu dobiti jer nemaju mlijeka, drugi na redu su starci. Mnogi od njih šišaju se na golo, pa i mnoge starice to čine, ne mogavši se nositi s ušima. Mnogi su starci poludjeli te neki hodaju po logoru potpuno goli.

S dolaskom jeseni očajne prilike još se više pogoršavaju. Pošto nema poljskih radova, to se sve manje izlazi iz logora, što ujedno znači nemogućnost dobivanja kakvih dodatnih obroka. S obzirom da logoraše na rad sprovode uvijek naoružani stražari i ovdje valja imati sreće. Naime neki od stražara dozvoljavaju logorašima kad prolaze kroz selo da nešto isprose od samih seljaka. Drugi pak tjeraju u vojničkom poretku i ne dozvoljavaju nikom ni da se približi ovim bijednicima.

U toj nevolji stvoren je i jedan logorski specijalitet. Napravila bi se zaprška od masti i brašna, koja bi se osušila na suncu. Tako pripremljena smjesa mogla se dugo čuvati, i uz dodatak vode dobila bi se logoraška juha. Problem je bio samo gdje to skuhati. Mnogi

bi na dvije cigle stavili lonac s vodom te potpalili nešto granja. To je bilo zabranjeno i naši kapoi kada bi naišli na takav prekršaj jednostavno bi izvrnuli sadržaj na zemlju. Pri tome se još moglo zaraditi vezanje uz kolac ili udarac šakom ili nogom. S obzirom da stanje ušljivosti postaje nesnosno u jesen uprava logora instalira nekakav kazan za iskuhavanje odjeće. Oni sretniji se ogrću dekom dok im se odjeća raskužuje, dok oni koji ni to nemaju sjede u barakama potpuno goli. U jednom takvom raskuživanju došlo je do požara ta je sva odjeća izgorjela. Sjećam se tih jadnih staraca koji su lunjali po logoru ogrnuti u neke vojničke deke. Od posljedica takvog tretmana mnogi dobivaju upalu pluća, što završava smrtnim ishodom. Među tim žrtvama je i očev ujak Weinpert Niklos kao i naša dva susjeda Šalk i Sighardt.

Tifus se razmahao punom žestinom, a uprava organizira logoraške bolnice u tri napuštene njemačke kuće. Te se kuće nalaze izvan logora no daleko je više bolesnih nego što ima mjesta u bolnicama. Nije mi poznat kriterij po kojem otac je primio sve tri injekcije i umro, dok je majka primila samo jednu. Jedina nam je utjeha bila što smo oca uspjeli kako tako dostojanstveno sahraniti.

Ukop se obavlja bez svećenika i uz prisustvo najuže rodbine. Majka je preživjela i iz bolnice ponovo vraćena u logorsku ogradu.

Kako god smo iznenada odvedeni u logor jednog dana došla je zapovijed da se logor raspušta. Bilo je to u maju 1946. godine. No, i to nije važno za sve. Nijemci Valpovštine pušteni su kućama, dok su oni manje sretni prebačeni u Slankamen u Vojvodini. Nije mi poznato dokle su ti jadnici još bili zatočeni.

Ovdje moram spomenuti jedan lijepi gest našeg susjeda Albanca Rakipović Ruhita. On se bavio proizvodnjom i prodajom sladoleda. Vidjevši preživjele logoraše van žice dopremio je cjelodnevnu proizvodnju sladoleda te ih dijelio besplatno logorašima. Za taj čin trebalo je osim humanosti imati i građanske hrabrosti.

Logoraši su dobili otpusnicu s time da se moraju javiti u mjesto prijašnjeg boravka. No, sad tek počinju nevolje. U većini njemačkih kuća živjeli su kolonisti Zagorci, koji su bili uvjereni da su njihovi prethodni vlasnici u Njemačkoj. Uvidjevši situaciju, mnogi od tih Zagoraca, zapravo većina njih, dozvolila je bivšim vlasnicima da se smjeste u svom bivšem domu, te ima čak i davali hranu za prvo vrijeme.

Mi smo bili sretni što smo se imali kamo vratiti, jer kako sam već spomenuo, djedova kuća nije bila konfiskovana. Majka je počela tražiti posao no iako je posla bilo preko glave, nitko ju nije htio zaposliti kao bivšeg logoraša. Tek nakon godinu dana majka se zaposlila i to na najtežem fizičkom poslu.

Kako sam već spomenuo u svemu tome imali smo i malo sreće jer smo prije logora nešto robe i posteljine posakrivali kod naših susjeda Hrvata. Većina nije bila te sreće pa su zaista morali početi od početka.

Od očeve rodbine u logoru su umrli: moj otac Binsky Antun, njegov ujak i ujna Weinpert Niklos i Weinpert Ana, njegov bratć Weinpert Jozef, bratićeva žena Weinpert Klara. Na Križnom putu nestao je Weinpert Niklos mlađi. Bio je pripadnik „Prinz Eugen“ divizije. Sve u svemu život je počinjao iz početka. Dugo su preživjeli logoraši nosili žig srama. Život je tih godina bio izuzetno težak i za naše susjede Hrvate. Neki bivši logoraši ponovo su kupili svoju kuću, u kojoj tko zna iz kojih razloga nitko nije stanovao. Mnogi su počeli graditi kuće kada se situacija koliko toliko poboljšala.

No, mnogi preživjeli logoraši odlaze za Njemačku i to koncem pedesetih godina. Gotovo svi koji su otišli u Njemačku lijepo su primljeni i ubrzo im je nadoknađena imovina. Stariji su dobili i penzije. Pitanje je zašto nismo svi otišli nakon golgote koju smo

preživjeli. Odgovor na to nemoguće je dati. Vjerojatno smo ovdje pustili preduboko korijenje. U Valpovštini živi još nešto Nijemaca, odnosno njihovih potomaka. Mnogi još i danas prolaze kraj svojih bivših kuća u kojima žive neki drugi ljudi. Dali će im nove Hrvatske vlasti ikada dati kakovu nadoknadu za to, teško je prognozirati.

Neka razmišljanja

Kada sam postao punoljetan odnosno kada sam počeo logički razmišljati, često sam se pitao ZAŠTO? Kome je bilo potrebno da fizički istrijebi jedan narod? Da li je mržnja bila jedini razlog, odnosno osveta prema jednoj naciji da se učini što se činilo. Sjećam se dobro kad su se počele osnivati tzv. Seljačke radne zadruge. Bio je to eksperiment koji je bijedno propao u SSSR-u, eksperiment u kome je nekoliko miliona Rusa umrlo od gladi. U koliko su ovdašnji Nijemci već morali biti kažnjeni za svoje nepostojeće grijehе, zato ih nisu natjerali da budu osnivači Seoskih radnih zadruga.

Poznavajući vrijednost njemačkih poljoprivrednika mogla se stvoriti jaka poljoprivreda. Umjesto toga i danas kuburimo i osjećamo posljedice tadašnje agrarne politike. Stvaranjem slobodne i neovisne Hrvatske države ponovo se počinje spominjati da u Hrvatskoj postoji i Njemačka nacionalna manjina. Osniva se i savez Nijemaca i Austrijanaca. No, tu počinju i problemi.

Većina pripadnika ove manjine ne govori više svoj materinji jezik. Zapravo svi mlađi od 60 godina ne govore Njemački. Oni pak stariji, koji govore njemački jezik, boje učlaniti u bilo kakovu organizaciju. Iskustvo koje su preživjeli vjerojatno uvjetuje takovo njihovo ponašanje. Mlađi ne znaju njemački vjerojatno zato što su se njihovi roditelji bojali da ih nauče tome. Zbog toga se javlja jedan paradoks, da mnogi Hrvati bivši gastarbeiteri odlično govore njemački dok potomci mlađe i srednje populacije ne znaju ni riječ njemačkog.

I što na koncu reći? Nijemci su fizički nestali sa ovih prostora. Njihovi potomci ne samo da ne govore njemački, nego su izgubili njemački duh.

Ovo bi bio i kraj priče. Ne znam dali će ju ikada itko pročitati, no ako ju pročitaju i samo moji unuci, onda nije uzalud napisana.

Opraštam svima koji su nam nanijeli toliko zla i nadam se da će im Bog oprostiti.“

U Belišću, 1. ožujka 1998.

BINSKY STJEPAN

Nakon ovog pisma koje prikazuje događanja na Oštrom čošku i sudbinu stanovnika moram kazati da sam u dugim razgovorima dosta naučio od Štefike i upotpunio praznine koje sam imao o nekim događajima, koje mi nitko nije htio objasniti. Puno puta smo sjedili u hladovini šljive na klupi ispred njegove rodne kuće koja je samo jednu kuću udaljena od moje.

*Slika 223. Rodna kuća Binsky Stjepana u ulici Novo Belišće
(danas ulica Kralja Tomislava)*

U tim pričama i razgovorima koji su se odnosili na rat i logor dosta smo zajedničkih stavova imali i on mi je potvrdio neka moja saznanja koja sam čuo od mog otate, Đure Putterera, omame Adele Putterer i mame Blanke Maričić rođene Putterer. Oni su mi pričali samo o nekim događanjima oko konfiskacije njihove kuće, a o boravku u logoru su mi pričali malo, jer je to za njih bilo preteško prisjećanje. Najviše su mi pričale omama i mama, a o tome će biti riječi u nastavku ovog djela knjige.

Ovo pismo objavljujem uz suglasnost Štefikinih kćeri Erike i Ljerke u ovoj knjizi iz više razloga:

Prvo, Štefikina želja s kraja pisma da pismo pročitaju makar njegovi unuci bit će ispunjena jer će ju osim njih, pročitati i mnogi drugi čitatelji i bit će zapisana kao povijesna istina.

Drugi razlog su tvrdnje iz pisma o stradanju ljudi i konfiskaciji imovine, a pogotovo tvrdnje o pretresu kuća pod izgovorom „traženja vojničkih stvari“ gdje on navodi da su pod tim stvarima bili bicikli, gojzerice, radioaparati, harmonike, a ja dodajem piliće, zečeve, svinje, odjeću i obuću, alat radionice i još mnogo toga što ćete moći vidjeti u popisu konfiscirane imovine u slučaju kojeg ću opisati.

Treći razlog je i tvrdnja da su u logoru završili imućniji i oni koji su nešto imali, oni koji nisu bili pripadnici Kultur bunda, Hrvati, ali i oni koji su bili pripadnici hrvatskih udruga prije rata.

Mogao bih navoditi još puno razloga, ali ima još jedan jako bitan, a to je Štefikino pitanje „da li će im Hrvatske vlasti ikada dati kakovu naknadu za to“ (misli se na denacionalizaciju i naknadu za oduzetu imovinu i stradanja). On nažalost, nije dočekao odgovor koji glasi da hoće, a to ćete pročitati u nastavku knjige.

Konfiskacija i oduzimanje imovine

Pripadnici pobjedničke vojske – partizani pod vodstvom Komunističke partije i druga Tita krenuli su u stvaranje „nove vlasti“, ali su im na tom putu smetali neistomišljenici, imućniji i bolje stojeći građani nove države. Dolaskom nove komunističke vlasti na scenu su stupili najgori scenariji za rješavanje nepodobnih kao i onih koji po

nacionalnoj pripadnosti nisu pripadali u viziju „nove države“. Najteži i najbolniji je bio završetak rata i Križni put kao najbrutalniji način, no o tom putu je pisano, pa se neću baviti s tom tematikom.

Jedan dio nepodobnih koji iz raznih razloga nije završio u kolonama Križnog puta, zbog političkih uvjerenja koja su „negdje“ iskazali završili su na streljanju (tzv „Priječki sudovi“), a u „boljem slučaju“ u zatvoru, a kasnije na Golom otoku. Goli otok je otok u Jadranskom moru na kojem su u najgorim uvjetima kazne izdržavali politički zatvorenici socijalističke Jugoslavije. Osnovao ga je odlukom Josip Broz Tito osobno na prijedlog Steve Krajačića.

Pripadnici drugih narodnosnih skupina većinom Njemci bili su deportirani u Njemačku, a oni koji nisu obuhvaćeni deportacijom su završili u radnim logorima. Kao primjer takvog logora navest ću Radni logor Valpovo 1945. – 1946. u kojem su svoj život završili mnogi građani Valpova, Belišća, ali i okolnih mjesta iz Slavonije i Baranje (oko 3000 umrlih). Oni koji su imali sreću preživjeti uvjete i rad u njemu, mislili su, po izlasku iz logora da je patnjama i torturama kraj, ali su se prevarili.

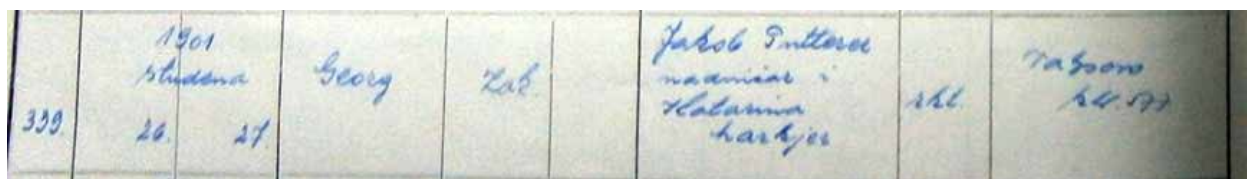
Sada su nastupili perfidniji načini porobljavanja, oduzimanja imovine i građanskih prava. U FNR Jugoslaviji je još 1945. godine Savezna skupština donijela Zakon o konfiskaciji imovine suradnicima okupatora.

Konfiskacija je oduzimanje nečije cijele imovine ili njezina jednog dijela u korist države, bez naknade. Tim zakonom oduzete su tvornice i druga sredstva za proizvodnju svima onima koji su za vrijeme NDH nastavili proizvoditi. Time se u biti željelo uništiti poduzetničke i imućnije slojeve društva.

Godine 1946. donesen je novi Zakon o nacionalizaciji privrednih poduzeća koji je oduzeo privatnim vlasnicima sve tvornice sa 100 i više zaposlenih, a njegovom dopunom iz 1948. godine s više od 50 zaposlenih. Poslije je broj dopuštenih radnika kod privatnika smanjen na 3-5, čime je ne samo uništena privatna industrijska, već i ozbiljnija obrtnička privredna djelatnost.

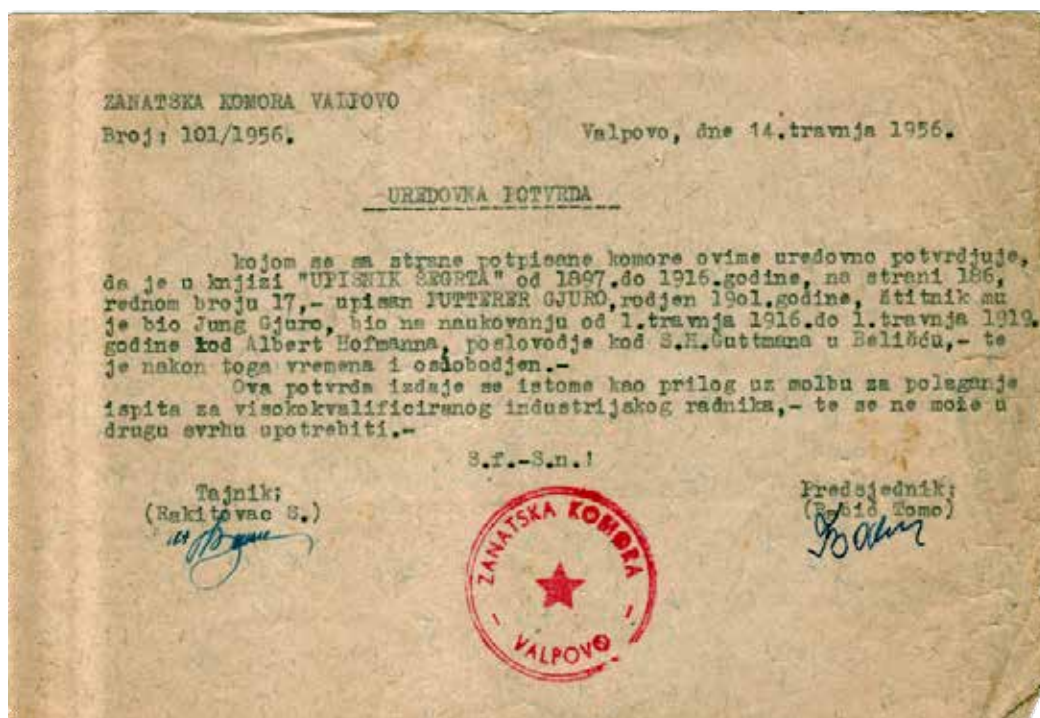
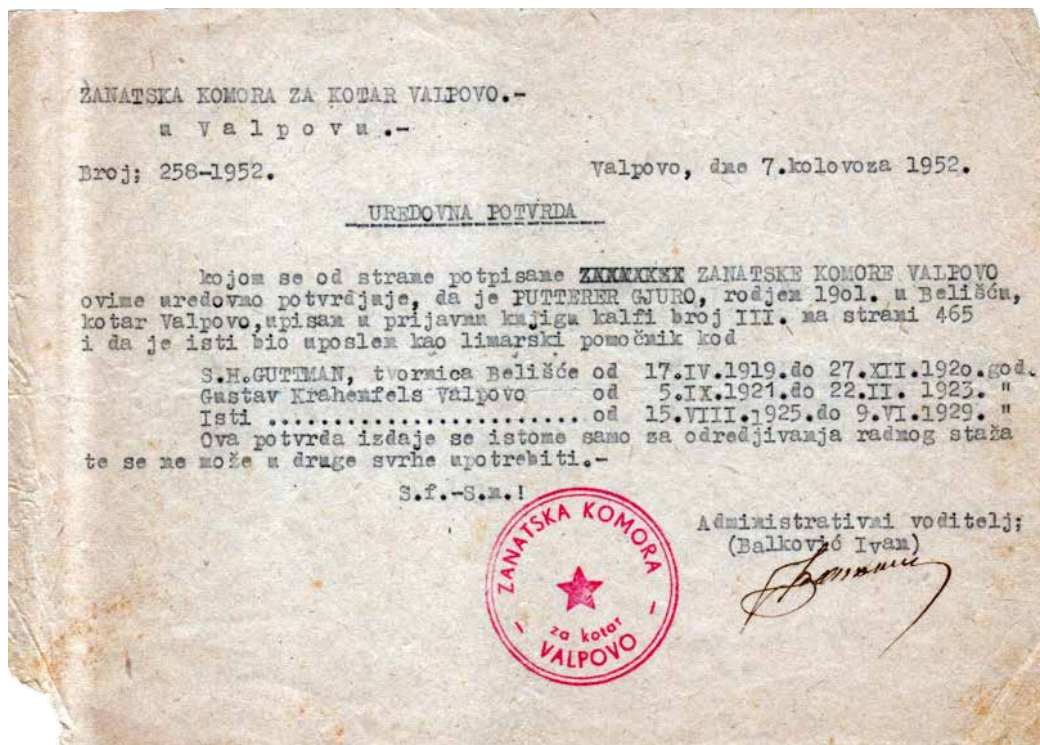
Konkretni primjer sudbine jedne obitelji je obitelj Đure Putterera, Adele Putterer i Blanke Putterer udane Maričić. Oni su moji djed, baka i majka.

Đuro Putterer rođen je 25. listopada 1901. godine u Valpovu, a kasnije s roditeljima živi i stanuje u Belišću gdje pohađa osnovnu školu.

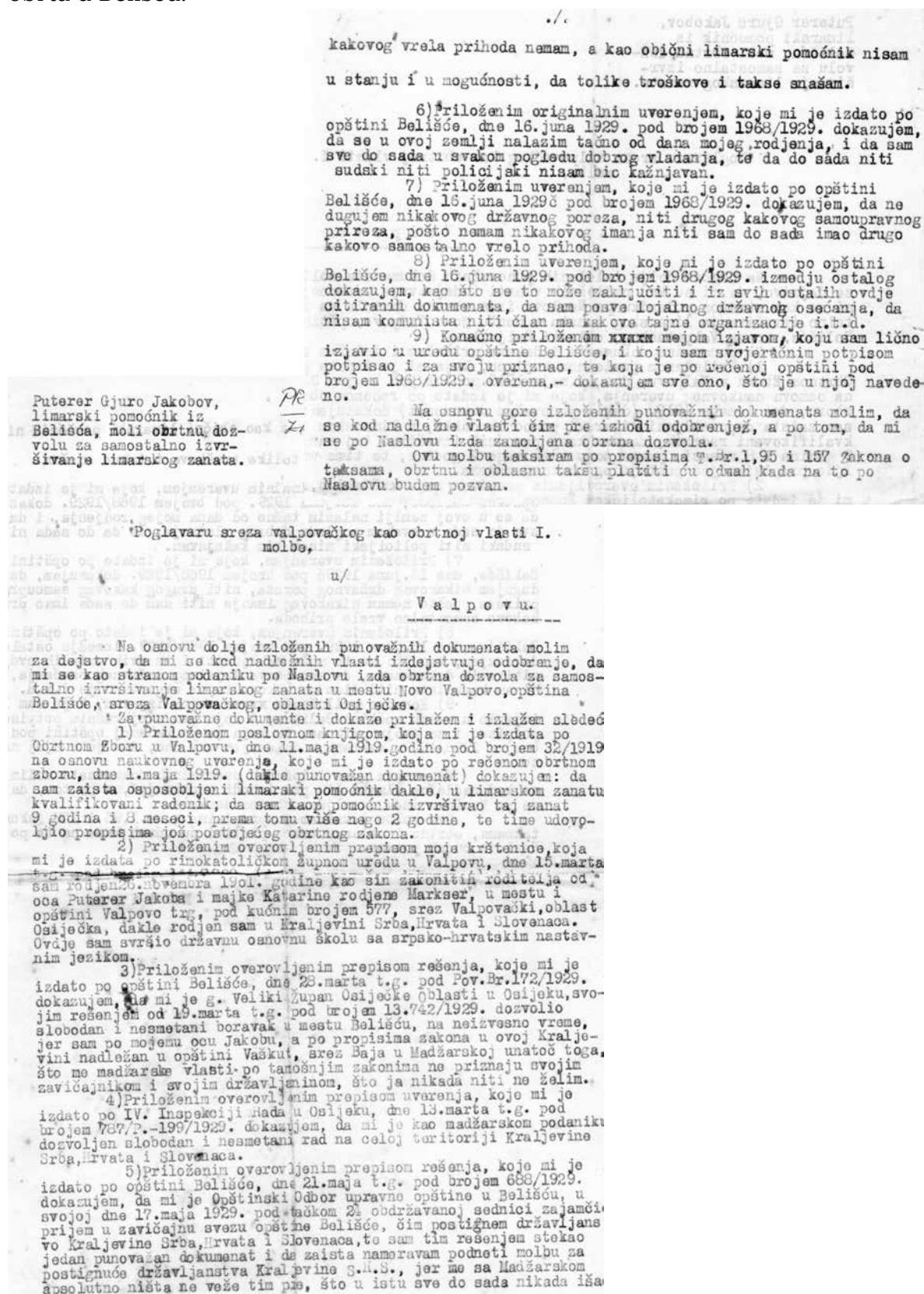
Slika 224. Preslik knjige rođenih za Đuru Putterera iz župe Valpovo

Po završetku osnovne škole kreće na limarski zanat koji uspješno završava. Naukovanje provodi kod mnogih majstora na području Slavonije i Baranje o čemu postoje potvrde iz tog razdoblja.

slika 225. Potvrde o naukovanju

Nakon nekog vremena podnosi zamolbu obrtničkoj komori za otvaranjem limarskog obrta u Belišću.

Slika 226. Zamolba Obrtničkoj komori za otvaranje limarskog obrta

Dana 5.5.1929. sklapa brak s Adelom Kalmar (rođena u Viljevu 7.11.1902. godine), a dvije godine kasnije tj. 1931. godine rodila im se kćer Blanka. Kao obrtnik polako stječe novac i u veljači 1938. godine kupuje zemljište za izgradnju kuće po cijeni 6.979.- dinara (privitak 3. preslik kupoprodajnog ugovora).

Dana 20.10.1938. godine Sresko načelništvo u Valpovu izdaje Građevnu dozvolu za izgradnju kuće (privitak 4. preslik građevne dozvole).

Teško radeći, polako gradi kuću u kojoj živi sa svojom obitelji sve do 1945. godine kada dolazi komunistička vlast. Dolazak nove vlasti i partizana donosi i nove probleme. Dolazeći u Belišće u partizanskoj koloni belišćanska partizanka kazala je „Krasna kuća, ova će biti moja“ i nakon nekog vremena dolazi s predstavnicima vlasti, useljava se u veći dio kuće, i ponaša se kao vlasnica drsko maltretirajući stvarne vlasnike.

U međuvremenu protiv Đure Putterera i Adele Putterer slaže se optužnica, kojom se optužuju da su pripadnici Kulturbundta i Volksdojčeri, te se proglašavaju suradnicima okupatora i mjenjaju im i nacionalnost, pretvarajući ih u „istaknute Njemce“ što rezultira konfiskacijom kuće i cjelokupne imovine.

Slika 227. Odluka Kotarskog Narodno-oslobodilačkog odbora o konfiskaciji

Slika 228. Zapisnik Okružnog NOO Osijek

F O P - 10

Ime i prezime: **Djuro, Bilišić**

Proizvod	Cijena u Din	Proizvod	Cijena u Din
1. kravlje od macaroni...	6.00	1. ost...	2.00
2. ora...	1.00	1. olusik...	1.00
3. medna ormarica...	1.00	1. kuh...	1.00
4. otom...	1.00	4. k...	1.00
5. gladi...	1.00	1. vili...	1.00
6. p...	1.00	1. maj...	1.00
7. v...	1.00	1. t...	1.00
8. j...	1.00	1. p...	1.00
9. a...	1.00	1. o...	1.00
10. j...	1.00	1. d...	1.00
11. j...	1.00	1. v...	1.00
12. j...	1.00	1. l...	1.00
13. j...	1.00	1. k...	1.00
14. j...	1.00	1. v...	1.00
15. j...	1.00	1. p...	1.00
16. j...	1.00	1. d...	1.00
17. j...	1.00	1. k...	1.00
18. j...	1.00	1. v...	1.00
19. j...	1.00	1. p...	1.00
20. j...	1.00	1. d...	1.00
21. j...	1.00	1. k...	1.00
22. j...	1.00	1. v...	1.00
23. j...	1.00	1. p...	1.00
24. j...	1.00	1. d...	1.00
25. j...	1.00	1. k...	1.00
26. j...	1.00	1. v...	1.00
27. j...	1.00	1. p...	1.00
28. j...	1.00	1. d...	1.00
29. j...	1.00	1. k...	1.00
30. j...	1.00	1. v...	1.00
31. j...	1.00	1. p...	1.00
32. j...	1.00	1. d...	1.00
33. j...	1.00	1. k...	1.00
34. j...	1.00	1. v...	1.00
35. j...	1.00	1. p...	1.00
36. j...	1.00	1. d...	1.00
37. j...	1.00	1. k...	1.00
38. j...	1.00	1. v...	1.00
39. j...	1.00	1. p...	1.00
40. j...	1.00	1. d...	1.00
41. j...	1.00	1. k...	1.00
42. j...	1.00	1. v...	1.00
43. j...	1.00	1. p...	1.00
44. j...	1.00	1. d...	1.00
45. j...	1.00	1. k...	1.00
46. j...	1.00	1. v...	1.00
47. j...	1.00	1. p...	1.00
48. j...	1.00	1. d...	1.00
49. j...	1.00	1. k...	1.00
50. j...	1.00	1. v...	1.00

Sveukupno: 100.00

Bilješka: 1.00

Datum: 31. VII. 1965

Mjesto: Bilišić

Potpis: *Djuro Bilišić*

d) Žitarice (u kg.):

e) Ostale živežne namirnice u smotnici (u kg.): *30 kg. brašna i 40*

f) Stoka (u komadima):

Konja: _____ pastuha, _____ kobila, _____ konja, _____ omadi od 1 do 2 godine, _____ ždrijebadi

Goveda: _____ bikova, _____ krava, _____ junadi, _____ teladi, _____ volova za rad,

Ovce: _____ ovnova, _____ ovaca, _____ šiljezadi,

Koze: _____ jaraca, _____ koza, _____

Svinja: _____ nerasta, _____ krmača, _____ prasaca *200*

4.11.1965

HRVATSKI
OPĆEVNI
NARODNI
ODBOR

Živina: 4 kokošiju, 2 gusaka, 2 pataka, ćuraka
8 secova, 9 palica.

Vrijednost u dinarima
u mjesecu martu 1941. 400

g) Stočna hrana (u kg.):

h) Ostale stvari:

Ukupna vrijednost u dinarima u mjesecu martu 1941. godine: 51540

Zaključeno i potpisano.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Potpis članova komisije i privremenog staratelja:

1. Član komisije: [Potpis]

2. Član komisije: [Potpis]

3. Član komisije: [Potpis]

i privremeni staratelj: [Potpis]

Opaska: Sve nepotrebno precrtati.
Pri popisivanju treba što približnije opisati predmete sa njihovim karakterističkim oznakama, kako u cilju raspoznavanja same stvari, tako i u pogledu opredjeljivanja njene vrijednosti (vrsta, veličina, boju, kvalitet, označenje trošnosti i t.d.) Na svaki predmet, osim trgovačke robe (masovnih artikala), treba priljepiti popisnu marku u koju treba upisati broj privremenog rješenja i redni broj u popisnom listu.

Slika 229. Popis oduzete imovine

Optužnica se temeljila samo na iskazu partizanke koja se uselila u njihovu obiteljsku kuću. Okružni Narodni odbor u Osijeku temeljem prijave i Zakona o konfiskaciji donio je odluku o konfiskaciji cijele imovine obitelji Putterer.

Z a p i s n i k
od 3.IX.1945.

Sastavljen na licu mjesta u kuci Federer u Dvoru i Adam Belišće člana Narodne imovine Kotarskog N.O. Valpovo i Referent odjela pododsjeka obrta i industrije Stojiljković Dragan, član Mjesnog N.O. Belišće Josip Šimon i Privremeni staratelj Jelić Antun.

1./1 kom. drvena klupa sa željeznom stakom 75 cm. široka	1200.-
2./1 kom. stroj za savijanje lima duga 30 cm	200.-
3./1 kom. stroj za perfovanje lima klupast	100.-
4./1 kom. stroj za probijanje lima	100.-
5./1 kom. stroj za probijanje lima	100.-
6./1 kom. drvena klupa duga 175 cm. sa ladicom	200.-
7./1 kom. puter za turpiju	20.-
8./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
9./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
10./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
11./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
12./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
13./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
14./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
15./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
16./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
17./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
18./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
19./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
20./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
21./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
22./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
23./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
24./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
25./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
26./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
27./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
28./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
29./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
30./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
31./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
32./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
33./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
34./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
35./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
36./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
37./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
38./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
39./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
40./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
41./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
42./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
43./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
44./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
45./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
46./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
47./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
48./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
49./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
50./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
51./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
52./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
53./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
54./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
55./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
56./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
57./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
58./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
59./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
60./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
61./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
62./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
63./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
64./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
65./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
66./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
67./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
68./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
69./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
70./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
71./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
72./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
73./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
74./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
75./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
76./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
77./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
78./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
79./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
80./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
81./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
82./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
83./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
84./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
85./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
86./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
87./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
88./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
89./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
90./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
91./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
92./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
93./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
94./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
95./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
96./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
97./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
98./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
99./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-
100./1 kom. drvena klupa duga 47 x 31	20.-

54./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
55./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
56./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
57./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
58./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
59./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
60./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
61./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
62./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
63./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
64./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
65./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
66./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
67./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
68./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
69./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
70./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
71./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
72./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
73./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
74./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
75./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
76./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
77./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
78./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
79./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
80./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
81./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
82./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
83./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
84./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
85./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
86./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
87./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
88./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
89./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
90./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
91./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
92./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
93./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
94./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
95./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
96./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
97./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
98./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
99./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-
100./1 kotur žice željezne 2 mm.	30.-

Ukupno: 7.162.-

Slovo: 8. svibanj 1945. godine

Član komisije: Referent odjela i Mjesnog N.O. Valpovo Josip Šimon i Privremeni staratelj Jelić Antun.

Slika 230. Zapisnik od 3.IX.1945. godine

Sastavljena je na licu mjesta komisija za primopredaju alata u sastavu Referent odjela-pododsjeka obrta i industrije Kotarskog N.O. Valpovo Ovničević Slavko, Službenik Odjela za narodnu imovinu Kotarskog N.O. Valpovo Kalmar Stjepan i činovnik Okružnog N.O. Odjel obrta i industrije Stojiljković Dragan, član Mjesnog N.O. Belišće Josip Šimon i Privremeni staratelj Jelić Antun.

Slika 231. Zapisnik sastavljen na licu mjesta o primopredaji alata

Z a p i s n i k
Sastavljen na licu mjesta u Belišću dana 18. lipnja 1946. u predmetu primopredaje alata bivšeg Mjesnog Putarog Dvora limara iz Belišća iznadju Odjela Narodne imovine Kotarskog N.O. Valpovo i Privrednog odjela pod odjela obrta i industrije Kotarskog N.O. Valpovo.

Prisutni: Od strane Kotarskog N.O. Osijek odjel obrta i industrije Stojiljković Dragan, od strane Kotarskog N.O. Valpovo pododsjek obrta i industrije Slavko Ovničević Slavko, od strane Odjela za narodnu imovinu Kotarskog N.O. Valpovo Kalmar Stjepan, za privremeni staratelj Jelić Antun.

Površ inventar:

1. jedna mašina za savijanje lima	2.000 Din.
2. jedna drvena klupa	200 "
3. jedna drvena klupa	200 "
4. jedna drvena klupa	200 "
5. jedna drvena klupa	200 "
6. dva drvena čekića	50 "
7. jedan kotur žice 4mm debljine	10 "
8. jedan kotur žice 2mm debljine	30 "
9. jedan mali čunjak za odjak	30 "
10. jedan ajskac za željezo	10 "
11. dvije daske 10 m. dužine	5 "
12. jedna šipka 1 1/2 m. dužine	50 "
13. jedan par za nokovaj	30 "
14. jedna mala turpija ravnja	10 "
15. raznog sitnog blaga i željeza u k u p h o	5 "

Ukupno: 2.980 Din.

Napomena: Gore navedeni inventar limarske radnje prilikom primopredaje pronadjen je u istoj kući gdje je bivši vlasnik Mjesnog Putarog Dvora limara iz Belišća iznadju Odjela Narodne imovine Kotarskog N.O. Valpovo i Privrednog odjela pod odjela obrta i industrije Kotarskog N.O. Valpovo.

Po izvještaju o izvještaju Mjesnog N.O. Belišće Josip Šimon, u ono vrijeme prilikom vršenja konfiskacije Mjesnog N.O. nije se ništa pitalo, niti je pak radjeno u aparatu sa Mjesnim vlastima, već je to sam dr. Josip Šimon konfiskaciju vršio na svoje ruke, te je na taj način došlo do razvika ove limarske radnje.

Gore popisani inventar što je ostao neoprijekljiv nije upotrebljiv, jedino stroj za savijanje lima.

Za ovaj preuzeti inventar odgovoran je na licu mjesta staratelj drug Jelić Antun, koji sada stani u istoj kući, gdje se nalazi inventar. Skrenuto mu je pažnja, da ovaj inventar nikome bez znanja Okružnog N.O. odjela za obrta i industriju ne smije nikome otuđiti.

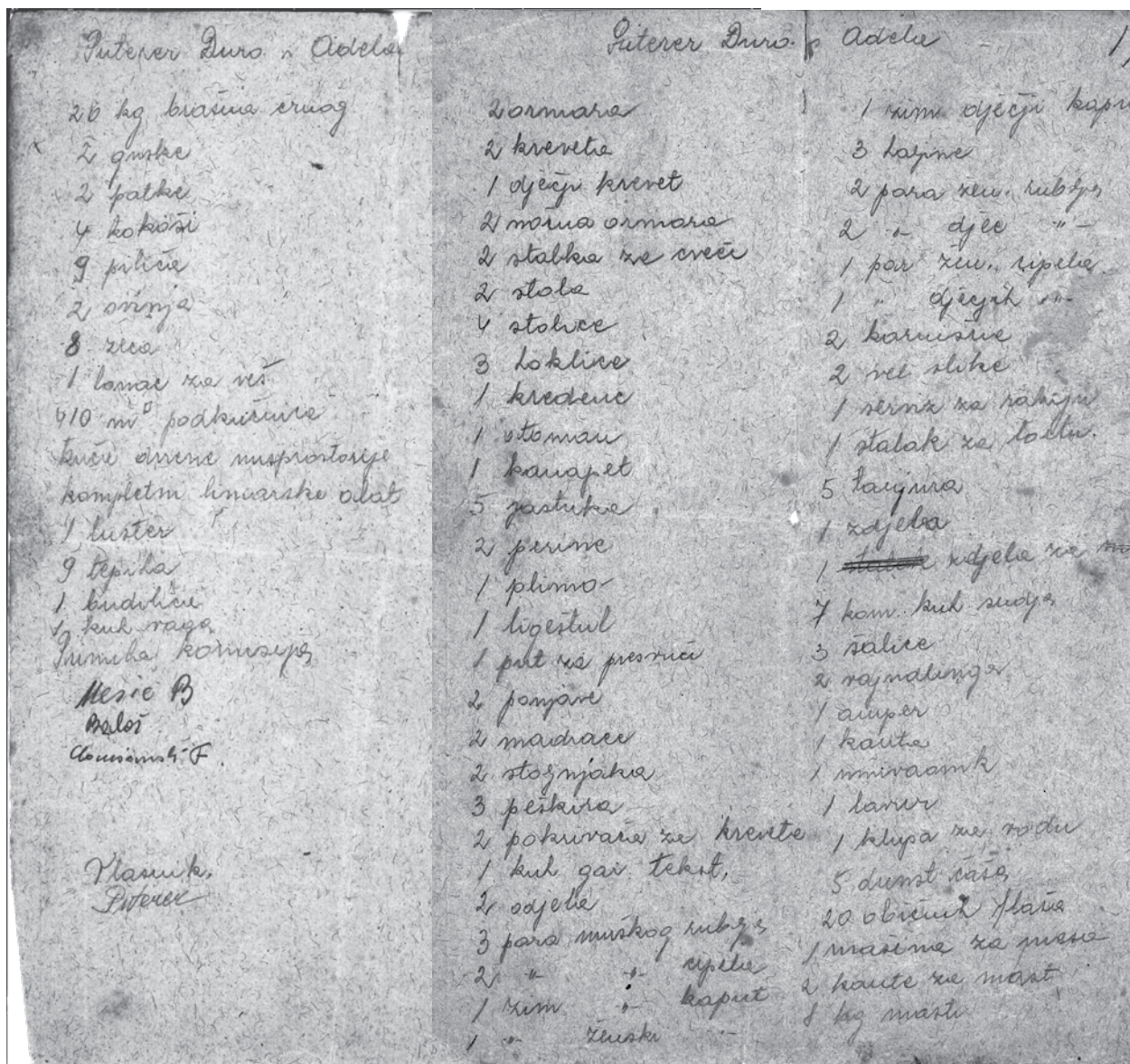
Pošto ovaj alat stoji u inokorišćen trebalo bi ga predati.

Št. fašizma Sloboda narodu!

Prisutni: Referent odjela-pododsjeka obrta i industrije Kotarskog N.O. Valpovo Josip Šimon i Privremeni staratelj Jelić Antun.

Činovnik Okružnog N.O. Odjel obrta i industrije Stojiljković Dragan.

Član Mjesnog N.O. Belišće Josip Šimon i Privremeni staratelj Jelić Antun.

Slika 234. Zapisnik o oduzimanju pokretnine

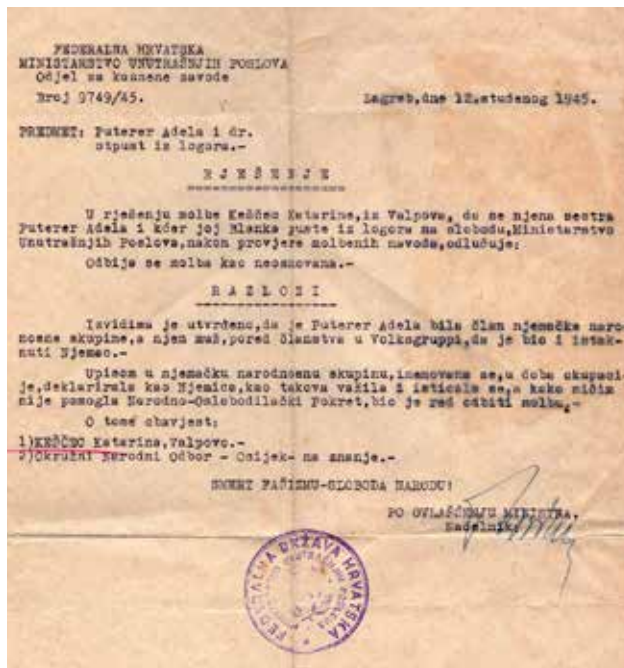
Kada su predstavnici „nove vlasti,, završili svoj posao, slijedilo je ono najgore što se nekome može dogoditi, a to je protjerivanje u logor. Došli su vojnici koji su cijelu obitelj trebali odvesti u logor, a kako je bilo hladno vrijeme, moji djed, baka i moja mama su obukli kapute, ali nisu otišli u njima jer su došli partizani, poznati susjedi i skinuli im kapute s riječima „tamo gdje idete neće vam trebati, a nama će dobro doći“. Te riječi ostale su duboko urezane u sjećanje svih članova obitelji, ali i mene koji sam slušao i pamtio sve što su mi pričali djed, baka i majka.

Za vrijeme boravka u Radnom logoru Valpovo, Adela Putterer je pisala molbu za otpust iz logora (6010) protjeranih osoba Hrvatske narodnosti puštanje iz logora (6172) kao i žalbu protiv odluke o konfiskaciji i potjerivanju u logor (6220), ali su sve odbijene

* Puterer Adela molba za otpust iz logora	(6010)
Protjeranih osoba Hrvatske narodnosti puštanje iz logora	(6172)
* Puterer Adela iz Valpova žalba protiv odluke o konfiskaciji i potjerivanju u logor	(6220)
Pauković Katica moli otpust Frica Kleinberga iz logora	(6880)
Pigl Josip molba za otpust iz logora	(7328)
Pom Adolf iz Valpova - otpust iz logora	(8003)
Pirk Stjepan, molba za otpust iz logora	(8191)
Pigl Marica udana Aman - otpust iz logora	(9466)
Pigl Antun – otpust iz logora	(9467)
* Puterer Đuro i obitelj iz Belišća, moli otpust iz logora	(9041)
Porcio Josip iz Gata kbr. 89 moli otpust iz logora	(9553)
Pilgemajer Matija i dr. iz Petrijevac mole otpust iz logora	(9692)
Porcio Josip iz Gata molba za otpust iz logora	(11057)
Rikert Antun iz Valpova moli otpust iz logora	(6809)
Ruf Josip borac moli otpust roditelja iz logora	(6988)
Račun za prehranu radnog logora	(7298)
Ružar Šimo ml. iz Veliškovaca otpust iz logora	(7620)
Rihter Anica - molba za otpust iz logora	(7778)
Rajnspah Ana i sin - molba za otpust iz logora	(8223)
Riket Marija - potraga	(8550)
Ružar Roza molba za otpust iz logora	(8650)
Rezanje drva dodjela radne snage iz logora	(9654)
Rihard Kata rod. Paulić moli otpust muža iz logora	(10350)
Rihard Antun iz Valpova molba za otpust iz logora	(10853, 10250)
Ratnih zarobljenika ishrana	(11802)
Saklić Josip molba za otpust iz logora	(3637)
Stević Đuro molba za otpust iz logora	(5233)
Smerd Dezider molba za otpust iz logora	(5840)
Serbedija Slavko i dr. iz Valpova mole otpust iz logora dr. Stjepana Hartla	(6202)
Sabo Kata, rođ. Viši molba za otpust iz logora	(6371)
Sajler Ana molba za otpust iz logora	(6713)

Slika 235. Đuro Putterer i obitelj moli otpust iz logora (9041)

Dokumenti o sabirnom logoru Josipovac i Radnom logoru Valpovo prema kazalu za Valpovo 1945.-1946. u Državnom arhivu u Osijeku, i iz Knjige Vladimir Geiger Radni logor Valpovo 1945. -1946.

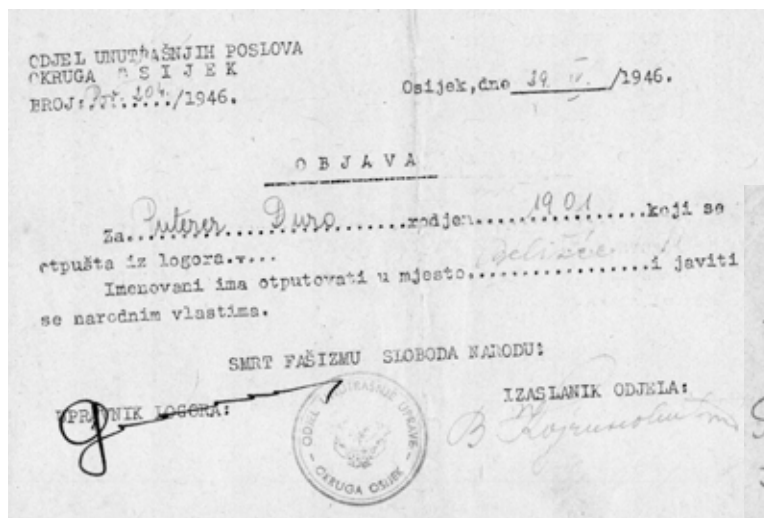

Slika 236. Rješenje o odbijanju molbe Katarine Kešec za otpust iz logora

Molbe za otpust pisali su i rođaci logoraša koji su bili na slobodi, ali je rezultat uvijek bio isti. Dana 29. travnja 1946. godine cijela obitelj je otpuštena iz logora, ali se morala javiti Mjesnom Narodnom odboru Belišće

Slika 237. Objava za otpust iz logora za Adelu Putterer

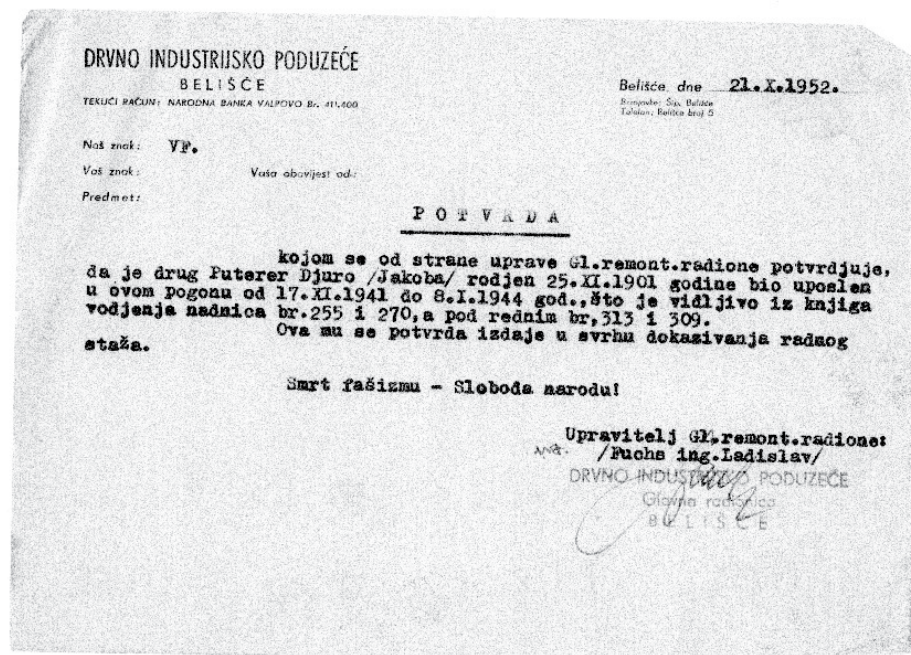

Slika 238. Objava za otpust iz logora za Đuru Putterera

Slika 239. Potvrda o javljanju narodnoj vlasti

Po izlasku iz logora nisu postali slobodni ljudi jer su izgubili građanska prava, morali su potpisati trogodišnje ugovore o radu, bili su pod prismotrom milicije i imali su ograničeno kretanje. Kao vrsni majstor limar Đuro Putterer se ponovno zapošljava u DIP Belišće gdje je radio tijekom rata od 17.11.1941. do 8.1.1944 što je vidljivo iz knjige vođenja nadnica broj 255 i 270 pod rednim brojem 313 i 309.

Slika 240. Potvrda DIP Belišće od 21.X.1952 zaposlenju od 17. XI 1941. do 8.1.1944. godine što je dokaz da nije mogao biti u okupatorskoj vojsci

Djed Đuro marljivo radi i trpi partizane u vlastitoj kući, štedi teško zarađeni novac. Moja majka Blanka Putterer, zapošljava se u Slavonskopodravskoj željeznici i doprinosi povećanju kućnih financija. 10.2.1951. udaje se za Slavka Maričića činovnika u DIP Belišće, pa obitelj može povećati uštedevinu, iako obitelj plaća „kiriju“ (stanarinu) Mjesnom Narodnom odboru Belišće za stanovanje u vlastitoj kući. 15. rujna 1953. Mjesni Narodni odbor organizira javno nadmetanje za imovine iz općenarodne imovine i članovi obitelji dobivaju Poziv na Javnu dražbu za kupovinu vlastite kuće.

Slika 242. Poziv na javnu dražbu za kupovinu vlastite kuće

Na održanom javnom nadmetanju (za vlastitu kuću) Đuro i Blanka kupili su kuću za iznos od 240.000 dinara i o tome 15. prosinca 1953. sastavili kupoprodajni ugovor kojim se obvezuju 100.000 dinara isplatiti danom potpisa ugovora, a ostatak od 140.000 dinara platiti za pet godina s kamatom od 6 % godišnje. Ugovor je potpisao Predsjednik NOO Belišće Josip Šimon, svjedok Komaromi i kupci Blanka i Đuro Putterer.

KUPOPRODAJNI UGOVOR

Sklobljen današnjim danom između Narodnog odbora općine Belišće kao prodavaoca s jedne strane te Đuro i Blanka kao kupca s druge strane.

I.

Narodni odbor općine Belišće, kao organ upravljanja općenarodnom imovinom, temeljem Uredbe o prodaji zgrada iz općenarodne imovine Sl. list br. 17/1953 prodaje Đuro i Blanka prijemno stambenu zgradu u Belišću ulica N. Belišće kbr. 4 sastojeći se od 2 sobe, kuhinje i pomoćnice te vodioce i kotlova ležeću na kat. čest. br. 817/12:1 upisanu u gr. ul. br. 281 k.o. Belišće uz utvrđenu cijenu od dvjesto i četrdeset tisuća dinara slovima 240.000 dinara.

II.

Đuro i Blanka kupuje navedenu stambenu zgradu za potrebe stanovanja svojeg domaćinstva, i kao dio ugovorene kupovine polaže prodavaocu današnjim danom kod sastava ugovora u gotovom iznos od 100.000 slovima sto tisuća dinara. Ostatak od 140.000 din. slovima četrdeset tisuća kupac se obavezuje isplatiti u roku od (1) pet godine i to u godišnjim ratama od 28.000 dinara. Rata se isplaćuju koncem kalendarske godine. Na ostali iznos kupovine zaračunava se 6 % kamata godišnje. Kupac dozvoljava da se isto sa prenosom zgrade na njega može u korist prodavaca općenarodne imovine po organu upravljanja Narodnom odboru općine Belišće izvršiti u zemljišnoj knjizi opterećenja za ostatak kupovine od 140.000 dinara.

III.

Kupac Đuro i Blanka stupa u posjed kupljene stambene zgrade današnjim danom, to može i smije bez svakog daljnjeg pitanja prodavaca izvršiti knjiženje na svoje ime ove kupovine u zemljišnoj knjizi.

IV.

Zemljište na kojem se ova kuća nalazi i k.o. kat čest. br. 817/12:1 u površini od 1400 čkv. 1400 ostaje i nadalje općenarodna imovina, a kupcu se daje na besplatno i trajno korištenje.

V.

Svi poslovi veze i kod prodaje i osnovnog prenosa po ovome ugovoru oslobođeni su od naplate svih državnih i sudskih taksa.

VI.

Ovaj ugovor raden je u tri jednaka primjerka, od kojih je po jedan uručen kupcu i prodavaocu a treći se dostavlja Zemljišno-knjižnom uredu u Valpovu, radi uknjižbe prave vlasništva na kupce. Ugovor je obim strankama pročitao, te ga one u znak prihvatanja vlastoručno potpisuju, a podjednako se odriču prava napadati ga bilo sa kojeg razloga.

Belišću dne 15. prosinca 1953. godine.

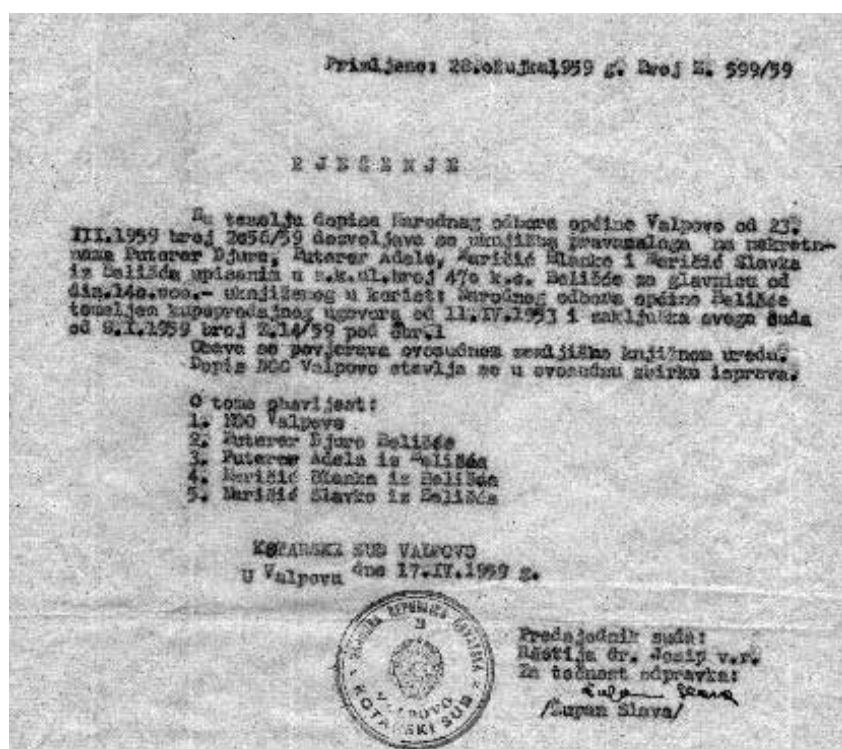
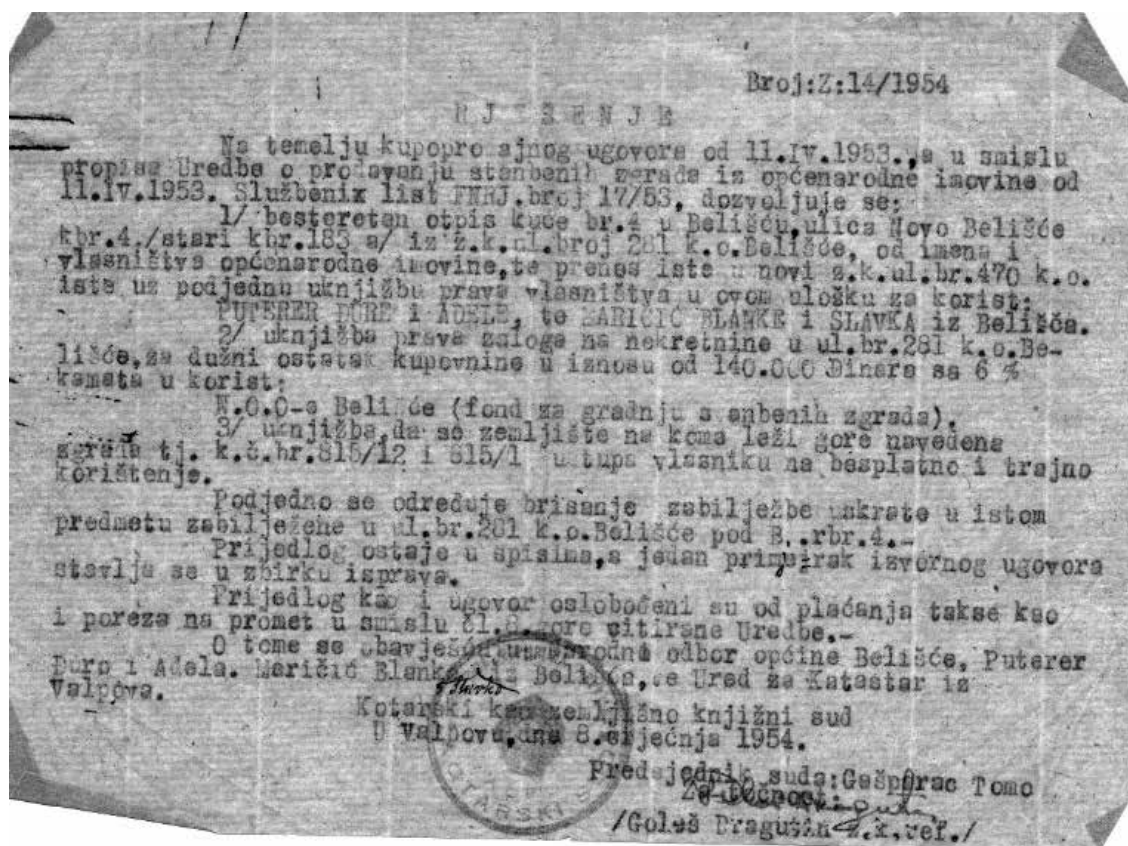
Prodavaoc:
Za NOO Belišće
Predsjednik: Josip Šimon

Svjedoci:
Komaromi

Kupci:
Đuro Putterer
Blanka

Slika 243. Kupoprodajni ugovor između Narodnog odbora općine Belišće i Blanke i Đure Putterer

Iako su kupili kuću, sklopili ugovor o kupoprodaji, zemljište je i dalje ostalo općenarodna imovina, a kuću su u gruntovnici prepisali tek 28. ožujka 1959.godine

Slika 244. Rješenje Katastarskog suda u Valpovu od 28.3.1959.godine o uknjižbi kuće u gruntovnici

„DENACIONALIZACIJA – DJELOMIČNI POVRAT IMOVINE ŽRTVAMA JUGOSLAVENSKA KOMUNISTIČKE VLADAVINE“

Demokratskim promjenama koje su se dogodile 1990. u Hrvatskoj, najavljena je denacionalizacija oduzete imovine za vrijeme Jugoslavenske komunističke vladavine. Denacionalizacija je vraćanje oduzete imovine bivšim vlasnicima ili njihovim nasljednicima.

S obzirom na stečena prava trećih osoba i različitih oblika preobrazbi nacioinalizirane imovine, početkom 1996.godine Zastupnički dom Sabora RH donosi Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme Jugoslavenske komunističke vladavine.

Narečenim Zakonom propisano je tko, na koji način i u kojem roku može zatražiti povrat oduzete imovine kao i pokrenuti cjelokupni postupak provođenja denacionalizacije. Moja je majka, Blanka Maričić sukladno Zakonu 1996. godine podnijela Zahtjev za naknadu oduzete imovine. Sukladno Zakonu potrebno je bilo izvršiti građevinsko vještačenje kuće radi procjene vrijednosti nekretnine. Trošak vještačenja trebala je snositi država, ali službenici su tvrdili da država nema novca, pa ako hoćete završiti postupak sami platite postupak vještačenja. Izvršeno je plaćanje troškova izrade elaborata vještačenja, koji je sastavni dio dokumentacije.

Uz zahtjev priloženi su svi dokumenti.

Podnositelj zahtjeva

BLANKA MARIČIĆ,
Kralja Tomislava 15,
31 551 BELIŠĆE

JMBG 1610931307629

REPUBLIKA HRVATSKA
ŽUPANIJA OSJEČKO-BARANJSKA
URED ZA IMOVINSKO-PRAVNE
POSLOVE U OSJEKU
Ispostava Valpovo

ŽUPANIJA OSJEČKO-BARANJSKA
URED ZA IMOVINSKO-PRAVNE
POSLOVE
OS I J E K, Županijska 4.

Poslano:	16. 4. 1996.
Preporučeno:	16. 4. 1996.
Primljeno:	16. 4. 1996.
Procesuirano:	16. 4. 1996.

PREDMET: OBRAZLOŽENJE ZAHTEVA
ZA NAKNADU ZA ODUZETU
IMOVINU

Temeljem odluke Komisije za konfiskaciju imovine pri NO kotara Valpovo, Kotarski sud u Valpovu svojim rješenjem od 04.08.1945. pod brojem R.50/48-2 donio je Odluku, kojom se imovina mojih roditelja Putterer Đure i Adele upisane u grantovnom uložku broj 281 k.o. Beliše, sastojeca od (1) jedne kuće koja nosi broj 183a., sa dvorištem u Ciglanu i vrta u Ciglanu oduzima i konfiscira u korist opće - narodne imovine, jer su bili pripadnici Kulturbunda kao njemačka narodna manjina. Uz oduzetu kuću, oduzeta im je sva pokretna imovina, kao i sav limarski alat i strojevi, prema priloženim zapisnicima od 03.09.1945. i 18.06.1946.

- 2 -

Izdržavanje kazne zbog pripadanja njemačkoj manjini vršili smo u logoru Valpovo, s tim što su roditelji morali ići na poljoprivredne radove na pustaru Orlovnjak kod Osijeka. Kako je moj otac po zanimanju bio limar i bakrokovatelj, bio je prisiljen odlaziti na popravke javnih zgrada u Osijeku (sud, pošta, bolnica, škole, crkve i dr.) koje su bile ratom oštećene.

Nakon likvidacije logora u Valpovu, dobili smo objavu broj 204/1946. od 29.04.1946. kojom se otpuštamo iz logora i upućujemo u Beliše, gdje se imamo javiti narodnim vlastima.

Po dolasku u Beliše, otac mi je bio odmah upućen na rad u Šumsko-industrijsko poduzeće Beliše u pogonsku centralu na održavanje pogona Tanine i Suhe destilacije gdje je manjkalo radnika bakrokovatelja i limara. Stan smo dobili kao nužni smještaj u jednoj sobi naše konfiscirane kuće, jer stanova firme nije bilo, pošto je velik broj novopridošlih boraca uselio u prazne stanove odmah po završetku rata.

Početkom 1951. g. udala sam se za svog muža Maričića Slavka, no kako nismo mogli stanovati u našoj kući morali smo iznajmiti privatni stan za koji smo plaćali visoku stanarinu stanodavcu i 50% stanarine općini Beliše, što je iznosilo jednu trećinu ionako malih mjesečnih primanja.

Uvidjevši propadanje imovine općenarodne kuće i ostale oduzete imovine, vlasti su u devetom mjesecu 1953. g. otpočele s prodajom konfisciranih kuća u Belišu putem javnog nadmetanja. Na nagovor mogeg muža, javili smo se moj muž, ja, njegova supruga i moji roditelji. Nadmetanje je obavljeno 15.09.1953. na kojemu smo mi ponudili bolje uvjete otplate i kupili vlastitu kuću po isključnoj cijeni od tadašnjih 240.000,- dinara, s tim da platimo odmah 100.000,- dinara, a ostatak od 140.000,- dinara na rok otplate od pet godina u jednakim ratama od 28.000,- dinara godišnje uz 6% kamata godišnje. U posjed kuće mogli smo ući tek pod konac 1954. g. pošto stanar nije htio niti je imao kuda iseliti, dok mu nije nađen adekvatan stan zbog brojne obitelji.

U 1979. godini općina Valpovo izvršila je eksproprijaciju poljoprivrednog zemljišta u cilju stvaranja parcele za gradnju novih stambenih objekata.

Rješenjem komisije za građevinsko zemljište općine Valpovo broj: UP/I-01b-348/I-1979. od 30.03.1979. oduzeto nam je 246 čhv vrta, dok nam je ostalo 100 čhv potkućnice i 64 čhv vrta. Na oduzetoj površini izgrađene su dvije kuće i dio ulične ceste.

- 3 -

Kako smo kupili kuću od takozvane općenarodne imovine, bili samo vlasnici kuće, dok smo zemljište dobili na uživanje, nismo mogli dobiti odštetu za poljoprivredno zemljište, već samo za nasade (voćke).

Nakon smrti moga oca 1975.g.ostavinskom raspravom njegova jedna četvrtina vlasništva kuće pripala je mojoj majci Putterer Adeli. Darovnim ugovorom od 07.10.1980.njezino vlasništvo i nasljedenost vlasništvo pokljanja meni, da bi moj muž i ja cijelokupno vlasništvo nad kućom darovnim ugovorom od 08.10.1980.prenijeli odnosno darovali našem sinu Dubravku Maričiću.

Iz ovog obrazloženja zahtijeva, vidljivo je kako je došlo do konfiskacije imovine mojih roditelja, što je oduzeto,i nakoji smo način došli do vlasništva jednog dijela imovine.

Radi tog podnosim ovaj zahtjev, da mi se u skladu sa zakonom odredi naknada za oduzetu imovinu mojih roditelja, i to kako slijedi:

- naknadu za kupljenu vlastitu kuću od općenarodne imovine u protuvrijednosti tadašnjih 240.000.-dinara

- naknadu za ekspropirano zemljište 246čhv vrta

- naknadu za limarsku radionicu (alat i strojevi)

Odštetu tražim prema zakonskim propisima i mogućnošću isplate u kunskoj protuvrijednosti i obveznica kako je Zakonom predviđeno.

Unaprijed se zahvaljujem našim vlastima što su donijeli pravičan zakon o naknadi za oduzetu imovinu od vlasti nakon drugog svjetskog rata, kojim zakonom će oštećeni dijelom doći do svojih prava i imovine.

U Belišću 16.04.1997.godine.

Podnositelj zahtijeva:
(Blanka Maričić rođ.Putterer)
Belišće K.Tomislava 15

Privitak:

- Domovnica Maričić Blanke,

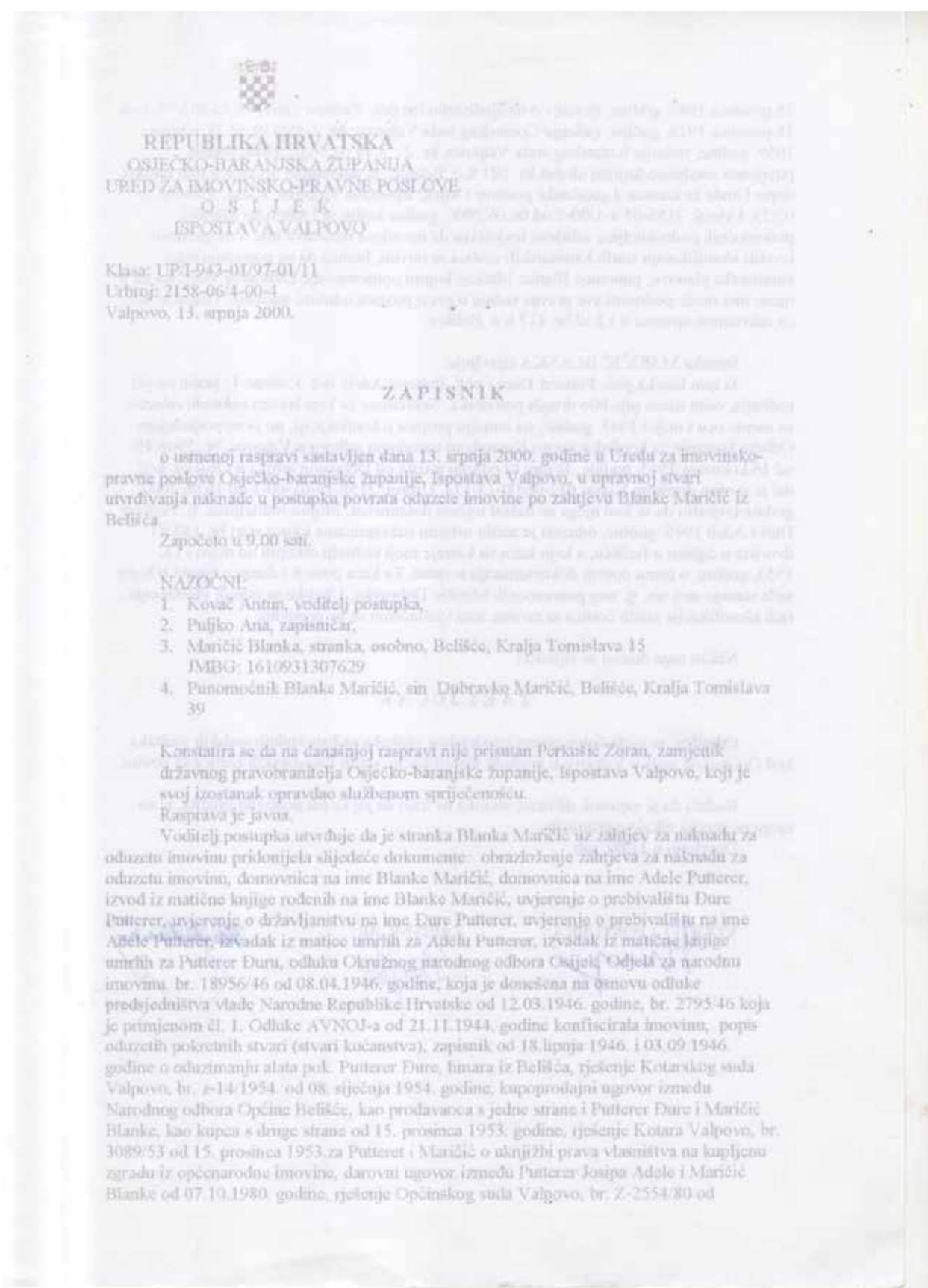
- Izvod iz matične knjige rođenih,

- Odluka Okružnog narodnog odbora u Osijeku br. 18956/46 od 08.04.1946. kojom se konfiscira imovina Putterer Đure i Adele iz Belišća,

- Zapisnik od 18.06.1946.o primopredaji alata limara Putterer Đure u vlasništvo opće narodne imovine,

- 4 -

- preslik zapisnika od 03.09.1945. o konfiskaciji alata u limarskoj radionici Putterer Đure.
- Popis nekretnina i pokretna imovina koja se konfiscira od Putterer Đure i Adele iz Belišća,
- Zemljišno knjižni uložak:281 K.O. Belišće izdan po z.k. odjelu Općinskog suda u Valpovu br.1425 knj.izv.od 07.04.1997.
- Izvod iz matične knjige umrlih za Putterer Đuru,
- Izvod iz matične knjige umrlih za Putterer Adelu,
- Kupoprodajni ugovor od 15.12.1953. sklopljen između NOO Belišće i Putterer Đure i Maričić Blanke o kupnji kuće od opće narodne imovine,
- Rješenje br.3089/53 od 15.12.1953.Kotarskom zemljišnom knjižnom sudu u Valpovu za besteretni upis prava vlasništva.
- Rješenje:Z-14/1954 od 08.01.1954.kotarsko zemljišno knjižnog suda Valpovo o upisu prava vlasništva Putterer Đure i Adele i Maričić Blanke i Slavka na kupljenu zgradu u Belišću ul. Novo Belišće 4 od opće narodne imovine.
- Rješenje o nasljeđivanju iza pok. Putterer Đure iz Belišća broj.0-303/75-5 od 18.12.1975. Općinski sud Valpovo.
- Rješenje Općinskog suda Valpovo zk odjel od 06.07.1979.kojim se dozvoljava besteretni otpis kčbr.815/1 oranica od 246 čhv.iz zemljišno knjižnog uložka br.281 k.o. Belišće korisnika Putterer Adele, Maričić Blanke i Slavka iz Belišća u korist općine Valpovo,
- Darovni ugovor između Putterer Adele i Maričić Blanke od 07.10.1980. o darivanju 2/4 udjela stambene zgrade izgrađene na kčbr.815/12 upisane u z.k. ul.281 k.o. Belišće s pravom korištenja društvenog zemljišta na istoj katastarskoj čestici.
- Rješenje Općinskog suda Valpovo z.k.odjela od 18.12.1980. kojim se na temelju darovnog ugovora od 08.10.1980. dozvoljava uknjižba prava vlasništva na nekretnine Maričić Blanke i Slavka iz Belišća od cijele kuće sagrađene na kčbr. 815/12 u korist Maričić Dubravka iz Belišća, kao i uknjižba prava korištenja zemljišta od 164.čhv.

15.prosinca 1980. godine, rješenje o nasljeđivanju izž pok. Putterer Đurđ, br. O-303/75-5 od 18.prosinca 1975. godine, rješenje Općinskog suda Valpovo, br. Z-599/59 od 28. ožujka 1959. godine, rješenje Kotarskog suda Valpovo, br. Z: 4/48 od 06.02.1948. godine, povijesno zemljišno-knjižni uložak br. 281 k.o. Belišće, za nekretnine upisane u tom uložku, dopis Ureda za katastar i geodetske poslove Osijek, Ispostava Valpovo, Klasa: 936-05/00-02/23, Urbroj: 2158-05/4-1/00-2 od 06.06.2000. godine kojim se Dubravko Maričić, punomoćnik podnositeljice zahtjeva izvještava da navedena ispostava nije u mogućnosti izvršiti identifikaciju starih katastarskih čestica sa novim, budući da ne posjeduju stare katastarske planove, punomoć Blanke Maričić kojom opunomoćuje Dubravko Maričića da u njeno ime može podnositi sve pravne radnje u svezi povrata oduzete imovine, vlasnički list za nekretninu upisanu u z.k.ul.br. 817 k.o. Belišće.

Stranka MARIČIĆ BLANKA izjavljuje:

Ja sam kćerka pok. Putterer Đurđ i pok. Putterer Adele rođ. Kalmar. U braku mojih roditelja, osim mene nije bilo drugih potomaka. Nekretnine za koje tražim naknadu oduzete su mome ocu i majci 1945. godine, na temelju propisa o konfiskaciji, no ja ne posjedujem Odluku komisije za konfiskaciju pri Kotarskom narodnom odboru u Valpovu, br. 5968/45 od 16.kolovoza 1945. godine. Ja sam tu odluku našla od Državnog arhiva u Osijeku, koji me je svojim dopisom Klasa: 612-06/00-13/173, Urbroj: 2158-19-01-00-1 od 16.06.2000. godine izvjestio da se kod njega ne nalazi traženi dokument. Mojim roditeljima, tj. Putterer Đurđ i Adeli 1945. godine, oduzeta je među ostalim nekretninama i kuća stari br. 183-a i dvorište u ciglani u Belišću, a koju kuću su kasnije moji roditelji otkupili od države i to 1953. godine, o čemu postoji dokumentacija u spisu. Ta kuća postoji i danas u naravi u kojoj sada stanuje moj sin, tj. moj punomoćnik Maričić Dubravko. Ukoliko se odredi vještačenje radi identifikacije starih čestica sa novim, tom vještačenju se ne protivim.

Nakon toga donosi se sljedeći

ZAKLJUČAK

Određuje se vještačenje putem geodetskog vještaka sa liste stalnih sudskih vještaka kod Općinskog suda u Valpovu u pogledu identifikacije starih katastarskih čestica sa novim.

Budući da je zapisnik diktiran, stranka ne traži da joj se isti ponovno pročita, te na njega ne stavlja nikakve primjedbe.

Dovršeno u 11,00, sati

VODITELJ POSTUPKA:

ZAPISNICAR:

[Signature]

[Signature]

[Signature]

**REPUBLIKA HRVATSKA
URED DRŽAVNE UPRAVE U
OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI
Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša,
graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove
Ispostava Valpovo**

Klasa: UP/I 943-01/97-01/11

Urbroj: 2158-15-03/03-1/3

Valpovo, 8. rujna 2003.g.

Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Ispostava Valpovo, u predmetu Maričić Blanke iz Belišća, Kralja Tomislava 15, radi naknade za oduzetu imovinu, na temelju čl. 116., 183. i 185. st. 1. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine" br. 53/91 i 103/96) donosi slijedeći

ZAKLJUČAK

I.

Određuje se vještačenje za dan 17. rujna u 10,00 sati u Belišću, Kralja Tomislava 39, po vještaku građevinske struke radi procjene vrijednosti nekretnine sagrađene na na k.č. br. 1900, upisane u zk.ul. br. 817. u k.o. Belišće, površina cijele k.č. 601 m² u naravi kuća.

II.

Za vještaka se određuje Goran Ožbolt iz Osijeka, Šet. k. F. Šepera 1c stalni sudski vještak sa spiska ovlaštenih sudskih vještaka pri Općinskom sudu u Osijeku.

III.

Nalaže se vještaku utvrditi da li predmetna nekretnina opstoji od oduzimanja do danas u prvotnom obliku, odrediti površinu stambenog prostora u kući navedenoj u čl. I ovog zaključka, zatim procijeniti vrijednost stana u kući te iskazati visinu naknade u novcu i obveznicama RH sukladno Pravilniku.

2

IV.

Dužan je vještak u roku od 30 dana od dana zakazanog vještačenja dostaviti ovom tijelu državne uprave svoj pismeni nalaz i mišljenje u dovoljnom broju primjeraka za sve stranke u postupku, specifikaciju ukupnih troškova na ime vještačenja, kao i rješenje o imenovanju stalnog sudskog vještaka.

V.

Maričić Blanka iz Belišća, Kralja Tomislava 39, dužna je na ime predujma troškova vještačenja uplatiti iznos od 1.500,00 kn u roku od 15 dana od dana primitka ovog zaključka na žiro račun: "Ured državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji" br. 2390001-1100012565 te dostaviti dokaz o izvršenoj uplati ovom tijelu državne uprave.

Obrazloženje

Maričić Blanka iz Belišća, podnijela je dana 24.04.1997.g. zahtjev za utvrđivanje naknade za oduzetu imovinu njenim prednicima.

Na održanoj usmenoj raspravi dana 13.07.2000.g. podnositeljica je izjavila da je njenim prednicima oduzeta kuća iz točke I. ovog zaključka te da predmetna kuća postoji još i danas u prvotnom obliku.

Sukladno čl. 185. riješeno je kao u točki II. ovog zaključka.

Podnositeljica je također suglasna snositi troškove na ime vještačenja pa je u tom smislu odlučeno kao u točki V. Zaključka.

Zaključkom ovog tijela državne uprave klasa: UP/I 943-01/07-01/11, urbroj: 2158-15-03/03-1/2 od 27.06.2003.g. određeno je vještačenje za dan 15.07.2003.g. Kako je vještak telefonom izvijestio da odlazi na godišnji odmor, ponovno je zakazano je vještačenje za dan 17. rujna 2003.g.

Temeljem predhodno rečenog valjalo je riješiti kao u izreci ovog zaključka.

NAPUTAK O PRAVNOM LJIEKU:

Protiv ovog zaključka nije dopuštena posebna žalba (čl. 222. st. 3. Zakona o općem upravnom postupku, NN br. 53/91. i 103/96).

Dostaviti:

1. Maričić Blanka, Belišće, Kralja Tomislava 39,
2. Općinsko državno odvjetništvo u Valpovu, Građansko-upravni odjel, Kralja Petra Krešimira IV, br. 3.
3. Goran Ožbolt, Osijek, sudski vještak, Šet. k. F. Šepera 1c.
4. Pismohran.

Po ovlaštenju Predstojnika:

Voditelj Ispostave,
Maja Buro, dipl.iur.

ZAVOD ZA PLATNI PROMET

OPĆA UPATNICA

PRIZNANICA

Uplatitelj Maričić Blanka, Belišće
K. Tomislava
(naziv i adresa uplatitelja)

Svrha doznake uplata po predumu
uplata po predumu
01/50943-01/57-01/11

Primatelj Ured državne uprave u
Čakov-Čakovci, Željko
(naziv i sjedište primatelja)

PEČAT I POTPIS

U BELIŠĆU, dana 11.09.2003

br. računa 2390001-1100012565

poziv na broj (odobr.) 1610931307629

ZN 030613006970 *15,00
PBZ 3545015/1032060 (naplaćena naknada)
13.09.2003 59 *1.500,00
354504720030813180005000 (broj dnevnika)

Obr. 10 ZAP - Javno poduzeće NARODNE NOVINE, Zagreb (78) 300410 1

ZAVOD ZA PLATNI PROMET

OPĆA UPATNICA

PRIZNANICA

Uplatitelj MARIČIĆ BLANKA
BELIŠĆE K. TOMISLVA
(naziv i adresa uplatitelja)

Svrha doznake UPLATA PO PREDUMU

Primatelj URED DRŽAVNE UPRAVE U OSJ.-BAR
OSIJEK
(naziv i sjedište primatelja)

PEČAT I POTPIS

U OSIJEK, dana 17.10.2003

br. računa 2390001-1100012565

poziv na broj (odobr.) 00 161093130762

ZN 031017006364 *5,00
PBZ 3545047/1032250 (naplaćena naknada)
17.10.2003 112 *500,00
354504720031017180005000 (broj dnevnika)

Obr. 10 ZAP - NARODNE NOVINE d.d., Zagreb (4) 300490 1

I ono malo prava bivših vlasnika na povrat imovine narušavaju birokratske strukture

Izgleda da se bivši vlasnici konfiscirane i nacionalizirane imovine od komunističkog režima tretiraju i u slobodnoj Hrvatskoj kao građani drugog reda.

Već sam Zakon o naknadi je nepravedan, jer ne priznaje pravo na djedovinu, već samo na direktno sljedništvo. Na povrat ima pravo samo onaj čija je imovina u trenu konfiskacije ili nacionalizacije bila prepisana na direktnog pretka.

No i ono malo od prava bivših vlasnika na povrat imovine, što je preostalo, birokratske strukture grubo narušavaju. U mnogim slučajevima postupak za povrat još nije ni pokrenut iako je od donošenja zakona prošlo već šest godina (primjer općine Susedgrad i Zaprešić), a tamo gdje je i pokrenut postupak sistemom revizija žalbi itd. maksimalno se odugovlači.

Birokracija si pravi posao, a vlasnici nikako da dodu do svojih kakvih takvih prava. Dapače od vlasnika se još dodatno izvlači novac za vještačenje i u toj fazi ako do nje dođe, postupak teče vrlo brzo. Imao sam, primjerice, tri ročišta u roku mjesec dana, a zatim opet tajac. Dapače u međuvremenu na parcelu za koju je dobiveno istina nepravomoćno rješenje o povratku starom vlasniku upisane su kao vlasnik Hrvatske šume.

Na ime starih vlasnika se upisuju drugi vlasnici, a ima i slučajeva da je imovina prodana unatoč upozorenja da je pokrenut postupak denacionalizacije.

Iznimka su veliki sistemi koji su dobili neka obeštećenja i oni koji su (neki čak vrlo brzo) preko čudnih veza dobili povrat. Za razliku od toga bivši stanari koji nemaju nikakva prava na vlasništvo ni po komunističkim zakonima, jer nisu plaćali stanarinu niti su boravili u stanu dulje od šest mjeseci dobivaju obećanja o nekim naknadama ako se vrate u Hrvatsku.

Jedino rješenje bilo bi izdavanje naloga da se u roku tri mjeseca za sve slučajeve za koje nije pokrenut postupak povratka imovine izda pojedinačno detaljno objašnjenje zašto to nije učinjeno. Isto tako trebalo bi obrazložiti zašto se pojedini procesi zavlače žalbama. Ujedno bi se na nepovraćenu imovinu trebale početi obračunavati i kamate.

VJEŠNIK 10. Rujan 2003.

Dr. IVO SOLJACIĆ
Zagreb

BLANKA MARIČIĆ

K. Tomislava 15.

31 551 Belišće

**MINISTARSTVO PRAVOSUDA
UPRAVA ZA GRAĐANSKO PRAVO
Z A G R E B**

Putem **URED DRŽAVNE UPRAVE U**

OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANJI

Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i

Imovinsko-pravne poslove

Ispostava **VALPOVO**

PREDMET: Odgovor na žalbu

Klasa : UP / I 943 – 06 / 04 – 14 / 10

Urbroj: 5630 – 03 / 04 – 2 od 16 veljače 2004. godine

- dostavlja se.-

Podnosim odgovor na žalbu Ministarstva pravosuđa Uprave za građansko pravo jer smatram da je žalba neosnovana i da nije došlo do « pogrešne primjene materijalnog prava i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja » iz slijedećih razloga :

1. Pozornim čitanjem narečenog Rješenja Klasa: UP/I 943-01/97-01/11 , Urbroj:2158-15-03/01-04/15 od 30 siječnja 2004.godine **RAZVIDNO JE da je NAKNADA UTVRĐENA SUKLADNO ČL. 28 .Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine («Narodne novine»,broj 92/96,39/99,42/99,92/99,43/00,131/00,27/01,65/01,118/01,80/02 i 81/02)** jer se u točki IV navodi « Dužan je fond za naknadu isplatiti utvrđenu naknadu iz točke II Rješenja na način da 25 % naknade od utvrđene vrijednosti stana u iznosu od 52.330,22 kune što na dan donošenja ovog rješenja iznosi po prodajnom tečaju Privredne banke Zagreb 6.787,32 EUR u roku od 6 mjeseci od dana pravomoćnosti ovog rješenja »
Iz narečenog razvidno je da je prvi navod žalbe **NETOČAN I NEISTINIT** jer osoba koja je pisala žalbu namjerno nije u potpunosti pročitala narečeno Rješenje, jer da je to uradila manirom dobrog službenika , nemoguće je nenamjerno učiniti ovakav veliki previd .

2. Drugi navod nije uopće bitan za ovaj postupak, ali ću i njega objasniti. Kao prvo, pripominjem, da smo predmetnu nekretninu moji roditelji i ja kupili od države koja nam je istu konfiscirala tj. oduzela, a potom istu nekretninu na javnoj dražbi prodala nama.
- Moj sin, Dubravko Maričić postao je vlasnikom cijele nekretnine temeljem darovnog ugovora od 8. 10. 1980. godine između mene kao darovatelja i njega kao daroprimatelja, što je razvidno iz vlasničkog lista koji se nalazi u privitku ovog odgovora.

3. Treći navod žalbe ne mogu prihvatiti iz razloga što je provedeno **VJEŠTAČENJE NEKRETNINE SUKLADNO POZITIVNIM ZAKONIMA REPUBLIKE HRVATSKE**, a oni su nabrojani na 2 stranici elaborata vještačenja u predmetu:

« **UTVRĐIVANJE VRIJEDNOSTI STANOVA U BELIŠĆU**, Kralja Tomislava 39. « (u postupku prava na naknadu prijašnjem vlasniku temeljem čl. 63 stavka 2 Zakona o naknadi za imovinu oduzetu vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, NN broj 92/96.) u kojem je **podrobno, sukladno Zakonu objašnjeno vaše traženje koje se odnosi na koeficijente, a osobito koeficijent položajne pogodnosti samo to treba pozorno pročitati.**

Vještačenje je proveo stalni sudski vještak građevinske struke inženjer arh. **GORAN OŽBOLT**, iz Osijeka Šetalište K. Šepera 1 c.

Navedeno vještačenje je uredno plećeno na račun Državne uprave (vidi privitak – preslik uplatnica).

Iz naprijed narečenog razvidno je da je žalba pisana površno i neobjektivno kako bi se dobilo na vremenu i postupak odugovlačio što niti jedan građanin ove zemlje nije zavrijedio, pa tako ni ja.

Moji pokojni roditelji i ja doživjeli smo mnogo teških trenutaka za vrijeme komunističke vladavine koji su vidljivi iz predmeta, pa s pravom, sukladno Zakonu, očekujem od naše demokratske države Hrvatske, u čijem je stvaranju sudjelovao i moj sin koji je 80 %-tni HRVI, bar djelomično ispravi nanесenu nam nepravdu.

U cilju ispravljanja nepravde nanесene mojim roditeljima i meni **PREDLAŽEM** da se žalba proglasi **NEOSNOVANOM**, a narečeno Rješenje **PROGLASI PRAVOMOĆNO I IZVRŠNO SUKLADNO ZAKONIMA REPUBLIKE HRVATSKE.**

U Belišću, 27 veljače 2004. godine

BLANKA MARIČIĆ

Blanka Maričić

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUDA

UPRAVA ZA GRAĐANSKO PRAVO

KLASA: UP/II-942-01/04-01/255
URBROJ 514-03-03/03-5-04-4

Zagreb, 13. kolovoza 2004.

Ministarstvo pravosuđa, Uprava za građansko pravo, povodom žalbe Fonda za naknadu oduzete imovine Zagreb, izjavljene protiv rješenja Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Ispostava Valpovo, KLASA :UP/I-943-01/97-01/11, URBROJ:2158-15-03/01-04/15, od 30. siječnja 2004. godine, radi naknađivanja imovine oduzete za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, na temelju članka 225. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine" broj 53/91. i 103/96.), a u vezi s člankom 71. Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ("Narodne novine" broj 92/96., 39/99., 92/99., 43/00., 131/00., 27/01., 65/01., 118/01., 80/02. i 81/02.), donosi slijedeći

ZAKLJUČAK

Obustavlja se postupak po žalbi Fonda za naknadu oduzete imovine izjavljenoj protiv rješenja Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Ispostava Valpovo, KLASA :UP/I-943-01/97-01/11, URBROJ:2158-15-03/01-04/15 od 30. siječnja 2004. godine.

Obrazloženje

Rješenjem Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Ispostava Valpovo, KLASA :UP/I-943-01/97-01/11, URBROJ:2158-15-03/01-04/15 od 30. siječnja 2004. godine utvrđuje se pravo na naknadu u obveznicama Republike Hrvatske ovlašteniku naknade Blanki Maričić iz Belišća, K. Tomislava 15, za stan u kući sagrađenoj na k. Č. br. 1900, upisanoj u zk. ul. br. 817 u k. o. Belišće.

Točkom II dispozitiva istoga rješenja određena ja naknada za nekretninu iz točke I rješenja u ukupnom iznosu od 166.698,33 kn, što na dan donošenja rješenja prema prodajnom tečaju Privredne banke Zagreb iznosi 21.621,06 EUR.

Obveznik naknade je Fond za naknadu oduzete imovine, određeno je točkom III dispozitiva toga rješenja.

UP/II-942-01/04-01/253

Dužan je Fond za naknadu isplatiti utvrđenu naknadu iz točke II rješenja na način da 25% naknade od utvrđene vrijednosti stana u iznosu od 52.330,22 kn što na dan donošenja ovog rješenja iznosi po prodajnom tečaju Privredne banke Zagreb 6.787,32 EUR u roku od 6 mjeseci od dana pravomoćnosti ovog rješenja, a preostali dio naknade u iznosu od 114.368,11 kn što iznosi 14.833,74 EUR isplatit će ovlašteniku naknade Maričić Blanki iz Belišća u obveznicama Republike Hrvatske u 40 polugodišnjih obroka dospijevajućih 1. siječnja i 1. srpnja svake kalendarske godine, počev od 1. siječnja 2000. g., pa do 1. srpnja 2019. g., koje obveznice je obveznik naknade dužan predati ovlašteniku naknade u roku od 60 dana od dana pravomoćnosti ovog rješenja, određeno je točkom IV dispozitiva toga rješenja.

To rješenje pobija Fond za naknadu oduzete imovine pravovremeno izjavljenom žalbom, u kojoj, kao bitno, ističe da se od iznosa naknade utvrđenog u skladu sa člankom 28. stavak 1. Zakona o naknadi.. 25% isplaćuje u novcu a preostali iznos prema izboru ovlaštenika naknade u obveznicama Republike Hrvatske ili u dionicama ili udjelima Hrvatskog fonda za privatizaciju, te da je istodobno potrebno dodatno obrazložiti kada je i na koji način sin podnositeljice zahtjeva postao vlasnikom predmetne nekretnine, te se predlaže poništenje pobijanog rješenja.

Podneskom od 30. lipnja 2004. godine, KLASA: UP/I-943-06/04-14/10, URBROJ:5630-03/04-6, Fond za naknadu oduzete imovine, Zagreb povukao je žalbu izjavljenu protiv rješenja Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Ispostava Valpovo, od 30. siječnja 2004. godine.

Kako ovo tijelo drugog stupnja, do dana kada je žalitelj povukao izjavljenu žalbu, nije donijelo rješenje o izjavljenoj žalbi, trebalo je na temelju članka 247. stavak 2. Zakona o općem upravnom postupku, postupak po žalbi obustaviti.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ovog zaključka ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor, koji se pokreće tužbom Upravnom sudu Republike Hrvatske, Zagreb, u roku od 30 dana od dana dostavljanja ovog zaključka stranci koja podnosi tužbu.

Tužba se predaje neposredno navedenom sudu ili preporukom putem pošte. Tužba se podnosi u onolikom broju primjeraka koliko ima stranaka u postupku i jedan primjerak za sud i svakom primjerku se prilaže prijepis ovog zaključka.

Dostavlja se:

1. Uredu državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji, Službi za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove, Ispostava Valpovo, zajedno sa spisima predmeta, s time da jedan primjerak ovog zaključka uruči:
-Dubravku Maričić,
Belišće, Kralja Tomislava 39,

(punomoćniku Blanke Maričić)
-Državnom odvjetništvu Osječko-baranjske županije,
Ispostava Valpovo,
-Fonu za naknadu oduzete imovine,
Zagreb, I. Lučića 6,
2.Pismohrana, ovdje

VRATITI NA ADRESU:
FOND ZA NAKNADU ODUZETE IMOVINE
10 000 ZAGREB, Ivana Lučića 6

**DODJELA OBVEZNIČKIH UDJELA OSTVARIT ĆE SE NA TEMELJU
SLJEDEĆIH PODATAKA:**

Na temelju rješenja Klasa: UP/I 943-01/97-09/11

Urbroj: 2158-15-03/01-04/15 od 30. siječnja 2004.

1. Podaci o obvezničaru

1.1	Prezime i ime	MARIČIĆ BLANKA
1.2	JMBG	1610931307629
1.3	Ulica i broj	KRALJA TOMISLAVA 15.
1.4	Mjesto i poštanski broj	DELISĆE 31551
1.5	Broj telefona	031/663-962
1.6	Dopisna adresa	—
1.6.1.	Mjesto, ulica i broj	—
1.7	Broj postojećeg računa u SDA	— 2097427

2. Uputa o isplati anuiteta

2.1.	Način isplate	♦ Isplata na račun
2.2.	Vrsta računa-(zaokružite jedno od navedenog)	♦ Tekući račun ♦ Žiro račun ♦ <u>Štedna knjižica</u>
2.3.	Račun otvoren kod banke	PRIVATNA BANKA ZAGREB RJVAIPONO
2.4.	Broj žiro-računa banke	2340009-1000000169
2.5.	Broj Vašeg računa / knjižice	814008-10-450-50046-6

U DELISĆU dne 9.3.05.

Blanka Maričić
Vlastoručni potpis

Prije popunjavanja obrasca pročitajte upute na drugoj stranici !

Svu prikupljenu dokumentaciju Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Valpovo, prosljedila je Fondu za naknadu oduzete imovine u Zagrebu. Fond za naknadu oduzete imovine svojim rješenjem utvrđuje osnovanost povrata kao i način povrata vrijednosti nekretnine.

Sukladno Zakonu povrat se vršio tako da se 25 % vrijednosti nekretnine isplaćuje u gotovini, a preostali dio u Obveznicama RH.

Tako završeni postupak predstavlja ujedno i završetak postupka denacionalizacije tj. djelomičnog povrata imovine. Kažem djelomični povrat imovine jer se zemlja nije vraćala uz naknadu, kao ni pokretnine. Za neizvršenje povrata zemljišta objašnjenje je bilo da je zemlja društveno vlasništvo, koje su članovi obitelji koristili tijekom godina, iako su cijelo vrijeme uredno morali plaćati porez za „svoju“ zemlju, a za pokretnine se nemože točno utvrditi oduzeta vrijednost što u ovom predmetu nije slučaj jer se u zapisnicima o oduzetoj imovini točno navodi cijena svakog oduzetog predmeta. Tu cijenu je samo trebalo pretvoriti u kune.

Razumljivo da je to novostvorenoj državi bio veliki trošak, pa su donijeli odluku da se pokretnine ne plaćaju sukladno staroj posloviци „bolje išta nego ništa“.

Zemljište na kome je kuća izgrađena moglo se nakon završenog postupka, bez naknade u Općinskom sudu Odjelu gruntovnice upisati kao privatno tj. tražiti brisanje društvenog vlasništva i upisivanje privatnog vlasništva.

Ovaj opisani postupak moguć je u onim situacijama kada je nekretnina postojeća. U predmetnoj nekretnini živi Dubravko Maričić i posjeduje cjelokupnu dokumentaciju, pa je postupak bio lakše provediv. U onim slučajevima gdje ne postoji cjelokupna dokumentacija vlasnicima ili nasljednicima predstoji mukotrpno dokazivanje vlasništva. Cjelokupnu dokumentaciju je cijelo vrijeme čuvao moj otata Đuro Putterer na tavanu u limenoj kutiji koju je dobro zalemio i zaštitio od vlage.

Sjećam se, jednog dana otata me pitao jeli moja prva đaćka torba, koju mi je on kupio pri polasku u prvi razred, još uvijek čitava. Otišao sam u svoju sobu i donio mu torbu. Nakon toga otišao sam na tavan na mjesto koje mi je on kazao, podigao podne daske na tavanici i donio limenu kutiju. Pod njegovim budnim okom slijedeći njegove naputke, pažljivo sam otvorio kutiju, a on je dokumente izvadio i prebacio u moju torbu. Pozvao je baku Adelu i moju mamu Blanku i dao im torbu. Bilo je to nekoliko mjeseci prije smrti.

Zahvaljujući sačuvanim dokumentima Blanka Putterer, udana Maričić, je uspješno završila djelomični povrat imovine i tako ostvarila zadovoljštinu zbog nepravde koja je nanesena cijeloj njenoj obitelji za vrijeme komunističke vladavine. Čekanje je trajalo punih 60 godina. Nakon ovog najcrnjeg razdoblja život građana Oštrog čoška došao je u mirnije tijekove. Stjepan Binsky Štefika napisao je u pismu da im oprašta, ali postupci pojedinih sugrađana su ostali zapamćeni.

NEŠTO ZA KRAJ (RAZMIŠLJANJA ZA KRAJ PRIČE)

Svaka priča ima svoj početak i kraj. Za kraj ove knjige ukratko bih iznio neka svoja razmišljanja. Pisanje ove knjige započeo sam iz jednostavnog razloga da se na jednom mjestu nađu napisane informacije o Oštrom čošku jer to do trenutka pisanja ove knjige nitko nije napisao.

Osim ovog razloga želio sam prikazati nastanak općine Belišće, razloge, postupke i posljedice tog čina, a one se nažalost osjećaju i danas u vidu antagonizma između Belišća i Valpova koji se osjeća u svim područjima života, ali one ne donose dobrobit bilo kome.

Čitajući dokumente može se vidjeti kojim se jezikom govorilo i kojim se pismom služilo, pa se može vidjeti slika „ravnopravnosti naroda i narodnosti“.

U dijelu koji govori o gospodarstvu želio sam predstaviti spektar obrta i zanimanja kojima su se bavili ljudi na Oštrom čošku. Obavljajući svoje svakodnevne poslove doživljavali su razne zgode i nezgode za koje sam čuo iz priča, a u nekima sam sudjelovao, pa su i one našle mjesto u knjizi na nekoliko redaka. U svim aktivnostima rodio se jedan društveni odnos koji se očitovao u međusobnom uvažavanju, pomaganju među stanovnicima, pa je to s vremenom postao način života kroz generacije. Taj se način života naročito pokazao na kraju najcrnjeg razdoblja kada su logoraši otpušteni kućama koje su bile ispražnjene i bez hrane, a susjedi iako u oskudici došli su i podijelili s njima što su imali.

Posebnu pozornost zaslužio je dio o najcrnjem razdoblju Oštrog čoška iz razloga što do sada nitko nije iznosio činjenice, opise i napisao istinu o tom vremenu. Nadam se da sam uspio uz pomoć pisma gospodina Stjepana Binskog i dokumenata koje imam u obiteljskom arhivu ispisati povijest ne samo moje obitelji već i drugih koji se u se našli u logoru. Da se ne zaboravi i ne ponovi.

Nakon svih strahota i teškoća kroz prošlost duh stanovnika Oštrog čoška je ostao živ, nesaumljiv i u godinama koje su slijedile radili su više i uspješnije ne samo u gospodarskom već i društvenom životu. Djelujući u društvenim organizacijama postizali su rezultate značajne za cijelo Belišće.

Uporabljujući fotografije nastojao sam osim vjerodostojnosti događaja prikazati kako su se ljudi oblačili, koje su hobije imali, koje su događaje obilježavali svojim fotografijama. Ipak mislim da je vrijednost fotografija u tome što su na njima ljudi koje smo poznavali, njihova djeca i unuci koji su i danas živi iako u kasnijim godinama jer su to djedovi koji imaju svoje sinove, kćeri, svoje unuke i tako se zatvara životni krug ljudi.

Slika 245. Proslava 50 godišnjice braka Blanke i Slavka Maričića – s lijeva Zorka, Tomislav, Blanka, Slavko, Dubravko i Goran Maričić

Moji su roditelji otišli, ja sam napisao ovu knjigu, pa se nadam da će netko od unuka nastaviti i ponešto napisati o Oštrom čošku iz njihovog vremena.

Nadam se da će se na fotografijama i u pričama mnogi prepoznati, pa će podučiti svoje potomke o povijesti i životu Oštrog čoška i da će netko nastaviti pisati svoja sjećanja, zapažanja i tako produžiti povijesnu priču o ovom djelu Belišća.

Rječnik stranih riječi i izraza

Drum, - m (grč.) (nom. Mn drumovi) pov, reg. Cesta građena kao javna komunikacija u Turskom Carstvu.

Čavrga - odrezana grana u obliku slova L za igranje hokeja na ledu, palica za hokej.

Čavrganje - igranje hokeja na ledu s čavrgama (palicama),

Fasung, mn. -zi, 2. fasunga njem. (Fassung) 1. pripadak, sljedovanje; ono što nekom pripada; 2. okvir, naročito kod metala ili dragog kamenja; način uokvirivanja dragog kamena u nakitu; 3. okučje koje drži sastavne djelove neke sparave (npr. fasung - grlo žarulje); fasovati, - ujem - dobivati ono što nekom pripada, npr. živežne namirnice

Kaca - ž. visoka drvena posuda za kiseljenje kupusa i slično

Kuća nabijača - kuća rađena od blata, radi se nabijanjem blata i pljeve, slame

Lojtra, 2. mn. lojtara i lojtri njem. (Leiter) ljestve, umanjenica lojtrica

Otata - (isp. omama) djed, baka

Ralica - ž. sredstvo za razgrtanje snijega vučenjem ili guranjem (u obliku naprijed sastavljenih, a straga raširenih saonica)

Secovanje - secati - am njemački (setzen) 1. stavljati na kocku, igrati lutriju, kladiti se na nešto, 2. (povrat.) staložiti se, slegnuti se, „sjesti“, tekućina isto i secovati - ujem

Spiritizam - (klasično europ.) - vjerovanje u zagrobni život i mogućnost komuniciranja s duhovima; Spiritualizam

Šalung - oplata, kalup za betoniranje ili zidanje,

Špajza - 2. mn njem. (speise - jelo, hrana) - spremnica za hranu (obično pored kuhinje), smočnica, ostava.

Špengler - m rod - njemački - bravar i limar kao jedan zanat, a u žargonu, lokalno - onaj koji se bavi nekim bučnim zanatom obrađivanja metala, onaj koji zabija, nabija, lupa itd.

Štaka - ž (tal.) štap, obično u gornjem djelu račvast ili s prečkom, pomagalo pomoću kojeg se hromi mogu kretati uglavljujući ga ispod pazuha

Štrikati, - am njem, (stricken) plesti, npr. čarape; štrikači - koji služi za štrikanje (štrikači stroj), štrikča igla, štriker, 2. mn štrikera - radnik u pletionici; pletač; čarapar; žen. štrikerica i štrikerka - pletilja,

Tačke, taličke, pl. tantum (gen. tačaka/tački) ručna teretna kolica s jednim kotačem i dvije ručke za guranje

Tecivarina - porez na dohodak,

Tkalački stan, - stroj za tkanje

Tkanica - otkan pojas u raznim bojama i šarama, sukno od grubo otkane vune (obojeno u šareno)

Literatura

1. „OBRTNIŠTVO U VALPOVŠTINI MULTIKULTURALNA ZAJEDNICA“
Ustanova za kulturne djelatnosti „Ante Evetović – Miroljub“, Valpovo (katalog izložbe), Valpovo, siječanj 2015. godine
2. RADNI LOGOR VALPOVO 1945.-1946. – Dokumenti priredio Vladimir Geiger
Njemačka narodna zajednica Zemaljska udruga Podunavskih Švaba u Hrvatskoj, Osijek/Esseg 1999.godine.
3. STARO BELIŠĆE/OLD BELIŠĆE, Kulturno-povijesni vodič – Cultural-Historical Guidbook, Milan Salajić, Belišće, 2012. godine.
4. BELIŠĆANSKE SVAŠTICE, od tvorničke kolonije do grada, Zdenka Frajtag, Ogranak Matice hrvatske u Belišću, Belišće 2013.
5. Hrvoje Volner (Učiteljski fakultet Sveučilišta u Osijeku) – Nastanak i političko-upravni odnosi u općini Belišće u razdoblju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca - znanstveni rad od 8.12.2011. objavljen u Scrinia Slavonica12 (2021). 179-204.
6. Pismo Dr. Milanu Srškiću predsjedniku Ministarskog Savjeta u Beogradu od 23. februara 1933.
7. Pismo Velikom Županu Osječke Oblasti, Belišće dne 25. augusta 1926.
8. Popis vlasnika kuća u Belišću s godinom gradnje, Državni arhiv Osijek, MK 5 / 3351,
9. Upisnik članova obrtnog sabora Valpovo iz 1890. godine, Muzej Valpovštine,
10. Muzej „Belišće“ Belišće, Zbornik 2001. Zdenko Kaptalan, 80 godina nogometa u Belišću,
11. Monografija „Svjedok radosne vijesti „ fra Bernarda Ivana Rubinića TOR, tisak „Josip Turčinović“ d.o.o. Pazin, Krk 2023. godine
12. Privatne arhive fotografija, predmeta i dokumenata :
 - obitelji Ivančić,
 - obitelji Demeter i Mikodanić,
 - obitelji Križan,
 - obitelji Maričić i Putterer,
 - obitelji Šošić,
 - obitelj Zoričić
 - obitelji Radanović,
 - obitelj Jung

ZAHVALA

Veliko hvala svima koji su na bilo koji način pomogli da ova knjiga ugleda svijetlo dana.

GRAD BELIŠĆE

OPĆINA BIZOVAC

Posebna zahvala mojoj dragoj supruzi Zorki Maričić na podršci i strpljenju prilikom rada na knjizi.

SADRŽAJ

1.	Recenzija rukopisa Oštri čošak dr. sc. Dinko Župan -----	4
2.	Uvod -----	5
3.	Prostorno određenje Oštrog čoška -----	8
4.	Stanje lokalne samouprave -----	12
5.	Nacionalna struktura stanovništva -----	14
6.	Nastanak (osnivanje) općine Belišće -----	16
7.	Povijest Oštrog čoška -----	20
8.	Postupak stjecanja državljanstva -----	30
9.	Obrtništvo na Oštom čošku i obitelji -----	37
10.	Život na Oštom čošku „stil – način- života -----	39
11.	Gospodarstvo na Oštrom čošku -----	43
12.	Zdravstvena zaštita građana -----	120
13.	Vjerski život -----	125
14.	Društveni život -----	129
15.	Građani Oštrog čoška u društvenim organizacijama i klubovima-----	130
16.	Športski život stanovnika Oštrog čoška -----	143
17.	Najcrnje razdoblje Oštrog čoška -----	150
18.	Nešto za kraj (razmišljanja za kraj priče) -----	200
19.	Rječnik stranih riječi i izraza -----	202
20.	Literatura -----	203
21.	Zahvala -----	204
22.	Sadržaj -----	205

Dubravko Maričić rođen je 1955. godine u Belišću, gdje i danas živi. Diplomirao je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Radio je kao profesor, a kasnije u Ministarstvu obrane i Ministarstvu unutarnjih poslova, gdje je bio načelnik Civilne zaštite Osječko-baranjske županije do umirovljenja 1995. godine. Sudionik je Domovinskog rata i hrvatski ratni vojni invalid.

Jedan je od osnivača i prvih predsjednika Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Osječko-baranjske županije. Fotografijom se bavi od školskih dana, a osvojio je brojne nagrade, uključujući HENKEL AWARD 2007. u Beču. Imao je 20 samostalnih izložbi fotografija.

Maričić je autor niza slagalica s motivima Belišća i Valpova, te je sudjelovao u ilustraciji knjiga i časopisa. Aktivno sudjeluje u kulturnim i umjetničkim događanjima, te je jedan od osnivača udruge za kulturu i umjetnost ZUM u Belišću.

Tijekom 2017. godine, u sklopu Noći muzeja, postavio je izložbu „Zatvoreni krug-povijest jedne nacionalizacije“ u Zagrebu. Također je jedan od autora izložbe „Retrospektiva športa u gradu Belišću“ povodom Dana grada.

Bio je dopredsjednik radio-kluba Belišće, radio-amater i sudionik Protupožarne ekipe „Biokovo“. Završio je tečaj za markacista i sudjelovao u osmišljavanju Belišćanskog podravskog planinarskog puta. Vodio je Streljačko društvo „14. travanj“ i bio instruktor i sudac u streljaštvu. Nagrađen je najvišim državnim priznanjima za svoj rad.

Najvažniju životnu zadaću obavlja kao djed šestoro unuka, prenoseći svoja iskustva Lovri, Filipu, Marinu, Šimunu, Cviti i Bruni.

